LATVIJAS BANKA

EIROSISTĒMA

LATVIJAS BANKAS 2018. GADA PĀRSKATS

LATVIJAS BANKAS 2018. GADA PĀRSKATS

LATVIJAS BANKA

EIROSISTĒMA

Grafiskajos attēlos ar punktiem atzīmēts rādītāja faktiskais lielums, ar līnijām – šo rādītāju aproksimējošā līkne. Rādītāja katras dienas mērījumu aproksimējošā līkne ir vairāk izcelta nekā faktiskā lieluma līkne.

Skaitļu noapaļošanas rezultātā komponentu summa var atšķirties no kopsummas.

–	*attiecīgajā periodā nav darījumu vai nav atlikumu.*
x	*dati nav pieejami vai rādītājus nav iespējams aprēķināt.*
0; 0.0	*rādītāja lielums ir mazāks par pusi no lietotās mērvienības.*

© Latvijas Banka, 2019

Pārpublicējot obligāta avota norāde.

Foto: Ieva Leiniša, Indriķis Stūrmanis un Andris Tenass

29.04.2019. redakcija.

ISSN 1407–1797

Latvijas Banka
K. Valdemāra iela 2A, Rīga, LV-1050
Tālrunis: 67022300 info@bank.lv
http://www.bank.lv

SATURS

Ievadvārdi **5**

Latvijas Bankas vīzija, misija un vērtības **8**

2018. gads skaitļos un Latvijas Banka 2018. gadā **9**

Ekonomiskā vide **11**

Norises pasaules tautsaimniecībā 12

Eiro zonas tautsaimniecība un Eirosistēmas monetārā politika 14

Latvijas tautsaimniecības attīstība 17

Finanšu nosacījumi un naudas piedāvājums *17*

Ārējais pieprasījums un konkurētspēja *26*

Iekšzemes ekonomiskā aktivitāte *27*

Darba tirgus *29*

Inflācija *31*

Maksājumu bilance un ārējais parāds *32*

Fiskālā politika *33*

Latvijas Bankas darbība **35**

Juridiskais ietvars un funkcijas. Latvijas Banka Eirosistēmā un Eiropas Savienības institūcijās 36

Monetārās politikas īstenošana Latvijā 37

Ekonomiskā izpēte, analīze un prognozēšana 38

Ieguldījumu pārvaldīšana 39

Skaidrā nauda apgrozībā 40

Maksājumu un norēķinu sistēmas 43

Finanšu stabilitāte 48

Kredītu reģistrs un ziņu sniegšana *AnaCredit* 49

Statistika 50

Finanšu pakalpojumi valdībai 52

Konsultācijas Latvijas Bankas kompetencē esošajos jautājumos 52

Sabiedrības informēšana un izglītošana 53

Sadarbība ar starptautiskajām organizācijām un ārvalstu centrālajām bankām 56

Latvijas Bankas pārvaldība un organizācija **58**

Latvijas Bankas struktūra 59

Pārvaldības principi un attīstība 61

Resursu pārvaldība 61

Risku pārvaldīšana 64

Iekšējais audits un ārējā revīzija 65

Latvijas Bankas 2018. gada finanšu pārskati **67**

Neatkarīgu revidentu ziņojums **114**

Pielikumi **116**

1. Monetārie rādītāji 2018. gadā 117
2. Latvijas Bankas 2018. gada mēnešu bilances 118
3. Latvijas Bankas 2014.–2018. gada bilances 120
4. Latvijas Bankas 2014.–2018. gada peļņas un zaudējumu aprēķini 122
5. Latvijas Bankas struktūrvienības 2018. gada beigās 123
6. Latvijas Bankas dalība Eirosistēmā un Eiropas Centrālo banku sistēmā 125
7. Latvijas Bankas pārstāvniecība starptautiskajās organizācijās 126
8. 2018. gadā publicētie Latvijas Bankas izdevumi un nozīmīgākās Latvijas Bankas darbinieku publikācijas 127
9. Eirosistēmas monetārās politikas un citu svarīgu uzdevumu 2018. gada aktualitātes 129
10. Latvijas Bankas pamatuzdevumu izpildes 2018. gada normatīvās aktualitātes 136
11. Termini 137

SAĪSINĀJUMI

AS	akciju sabiedrība
ASV	Amerikas Savienotās Valstis
CSP	Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde
EBI	Eiropas Banku iestāde
ECB	Eiropas Centrālā banka
ECBS	Eiropas Centrālo banku sistēma
EFK	Ekonomikas un finanšu komiteja
EK	Eiropas Komisija
EKS sistēma	Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma)
EMS	Ekonomikas un monetārā savienība
ES	Eiropas Savienība
ESRK	Eiropas Sistēmisko risku kolēģija
€STR	eiro īstermiņa procentu likme *(euro short-term rate)*
EURIBOR	eiro starpbanku piedāvājuma procentu likmju indekss *(euro interbank offered rate)*
Eurostat	Eiropas Savienības statistikas birojs
FKTK	Finanšu un kapitāla tirgus komisija
FRS	ASV Federālo rezervju sistēma
IIN	iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IKP	iekšzemes kopprodukts
ITRMO	ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (*targeted longer-term refinancing operations*; TLTRO)
M1	šaurās naudas rādītājs
M2	vidējās naudas rādītājs
M3	plašās naudas rādītājs
MFI	monetārā finanšu iestāde
NCB	nacionālā centrālā banka
NILLTF	noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un terorisma finansēšana
NĪN	nekustamā īpašuma nodoklis
OECD	Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija *(Organisation for Economic Co-operation and Development)*
OPEC	Naftas eksportētājvalstu organizācija *(Organization of Petroleum Exporting Countries)*
PAIP	paplašinātā aktīvu iegādes programma *(expanded asset purchase programme; expanded APP)*
PVN	pievienotās vērtības nodoklis
SDIS Plus	Speciālais datu izplatīšanas standarts Plus
SDR	Speciālās aizņēmuma tiesības *(Special Drawing Rights)*
SEPA	Vienotā eiro maksājumu telpa *(Single Euro Payments Area)*
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SN	solidaritātes nodoklis
SNB	Starptautisko norēķinu banka *(Bank for International Settlements)*
SPCI	saskaņotais patēriņa cenu indekss
SVF	Starptautiskais Valūtas fonds
UIN	uzņēmumu ienākuma nodoklis
VID	Valsts ieņēmumu dienests
VDSS	ECBS Vienotās datu sniegšanas sistēma
VSAIP	"Valsts sektora aktīvu iegādes programma" (*public sector asset purchase programme*; PSPP)
VSAOI	valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
VUM	Vienotais uzraudzības mehānisms

IEVADVĀRDI

2018. gads pasaulē kopumā bija straujas ekonomiskās izaugsmes laiks, tomēr bija vērojami arī vairāki nozīmīgi pavērsieni, t.sk. saspīlējums ASV un Ķīnas tirdzniecības attiecībās, Apvienotās Karalistes lēmums izstāties no ES, krasas svārstības finanšu tirgos, turklāt izaugsmes temps kļuva neviendabīgāks pasaules reģionu un valstu dalījumā. Pasaules IKP palielinājās par 3.7% – vien mazliet lēnāk nekā 2017. gadā (3.8%). Prognozes liecina, ka atbilstoši bāzes scenārijam 2019. gadā gaidāma globālā ekonomiskās izaugsmes tempa neliela palēnināšanās. To noteiks vairāki faktori, t.sk. protekcionisma draudi un globālo tirdzniecības karu iespējamība, finansējuma sadārdzināšanās, pasaules vadošajām centrālajām bankām pakāpeniski mazinot stimulējošās monetārās politikas pasākumu kopumu, kā arī ar Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES saistītās norises. Pasaules tautsaimniecības attīstība uzrāda nobrieduša ekonomiskās attīstības cikla pazīmes.

Eiro zonā vērojama mazāka ārējā pieprasījuma un dažu konkrētām valstīm un sektoriem raksturīgu faktoru noteikta ekonomiskās izaugsmes palēnināšanās. Lai gan eiro zonas tautsaimniecības attīstību turpina balstīt ļoti labvēlīgie finansēšanas nosacījumi, kā arī vērojams nodarbinātības un algu kāpums, ārējie riski liek ekonomiskās politikas īstenotājiem saglabāt piesardzību.

Galvenokārt Eirosistēmas īstenotās monetārās politikas ietekmē vidējā termiņā inflācijas rādītājs ir tuvojies inflācijas mērķim – līmenim, kas ir zemāks par 2%, bet tuvu tam. Gaidāms, ka pamatinflācija vidējā termiņā pieaugs stimulējošās monetārās politikas pasākumu, ekonomiskās izaugsmes un darba samaksas kāpuma ietekmē.

2018. gadā Latvijas tautsaimniecības izaugsme joprojām bija spēcīga, līdzīgi kā 2017. gadā IKP kāpuma tempam sasniedzot aptuveni 5%. IKP galvenā virzītājspēka lomu no eksporta pakāpeniski pārņem iekšzemes pieprasījums un ES fondu līdzekļu ieplūdes veicināta būvniecības attīstība. Eksporta vājināšanos galvenokārt noteikušas norises Latvijai nozīmīgākajos ārējos tirgos.

Paredzams, ka 2019. gadā Latvijas tautsaimniecības izaugsme palēnināsies, bet joprojām būs diezgan strauja. Ņemot vērā norises globālajos tirgos, Latvijas tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanos un ES fondu plānošanas perioda noslēguma tuvošanos, būtiski, lai tiktu īstenota ekonomiskā politika, kas vērsta uz tautsaimniecības ilgtermiņa izaugsmi. Valsts budžetā jāveido uzkrājumi, īpaši rēķinoties ar to, ka zemo

procentu likmju periods reiz beigsies, kā arī ņemot vērā zemāku gaidāmo ekonomisko izaugsmi pasaulē un Latvijā.

2018. gadā Latvijā joprojām bija vērojams darba samaksas pieaugums, un paredzams, ka šī tendence turpināsies arī 2019. gadā. Lai gan darba samaksas kāpums veicina iekšējo patēriņu un tādējādi arī ekonomisko attīstību, vienlaikus bažas raisa augošā plaisa starp atalgojuma un produktivitātes kāpumu, kas rada izmaksu spiedienu uz uzņēmējiem un negatīvi ietekmē viņu konkurētspēju pasaules tirgos. Arvien intensīvākas kļūst diskusijas par iespējamiem risinājumiem darbaspēka tirgus problēmu risināšanā. Latvijas konkurētspējas atslēga ir cilvēki, un izšķiroša loma tautsaimniecības ilgtspējas stiprināšanai ir ieguldījumiem izglītībā un inovācijās, kas kāpina darba ražīgumu. Tāpēc būtiski, lai 2019. gadā Latvijas valdība un parlaments turpinātu reformas, īpaši izglītības un veselības nozarē.

Finanšu sektorā 2018. gadā liela pārveide skāra tās kredītiestādes, kuras savā darbībā galvenokārt orientējās uz ārvalstu klientu apkalpošanu. Ārvalstu klientu noguldījumu un maksājumu apjoms saruka vēl straujāk nekā iepriekš, minētajām kredītiestādēm samazinot augsta riska klientu apkalpošanu un pārskatot līdzšinējo darbības modeli. Atbilstoši augustā publicētajam MONEYVAL ziņojumam, kurā konstatēti trūkumi noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas jomā, valdība uzsāka aktīvu darbu, lai 2019. gada laikā panāktu būtisku progresu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā.

Latvijas Bankas prezidentam I. Rimšēvičam no 2018. gada 19. februāra tika piemērots aizliegums veikt darbības, kas saistītas ar lēmumu pieņemšanas, kontroles un uzraudzības funkcijām Latvijas Bankā. Būtiski, ka Latvijas Banka nodrošināja raitu un veiksmīgu valsts centrālās bankas darbību un iedzīvotāji, uzņēmēji un finanšu sektors kopumā turpināja saņemt pakalpojumus ierastajā režīmā. To apliecināja arī centrālās bankas komandas 2018. gada jūnijā Rīgā veiksmīgi organizētā ECB Padomes izbraukuma sanāksme, kas ir viens no būtiskākajiem gada notikumiem globālajā finanšu nozarē. ES Tiesa 2019. gada 26. februārī atcēla Ilmāram Rimšēvičam no 2018. gada 19. februāra piemēroto aizliegumu pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus, tādējādi kopš 2019. gada 26. februāra viņš atkal pilda Latvijas Bankas prezidenta pienākumus.

Latvijas Bankas darbs 2018. gadā bija vērsts uz vairāku nozīmīgu projektu tālāku attīstību, un gada pēdējos mēnešos jau vairāk nekā 90% Latvijas kredītiestāžu klientu kļuva pieejami zibenīgi starpbanku maksājumi jebkurā diennakts laikā, t.sk. brīvdienās un svētku dienās. Paredzams, ka 2019. gada vidū Latvijā veikto zibmaksājumu kopapjoms pārsniegs 1 mljrd. eiro. Gaidāms, ka kredītiestādes un finanšu nozares uzņēmumi tuvākajā laikā piedāvās klientiem iespēju veikt zibmaksājumus, izmantojot mobilā tālruņa numuru. Nākotnē zibmaksājumu sniegtās iespējas plašāk būs izmantojamas arī tirdzniecībā un e-komercijā.

2018. gada 1. augustā Latvija pievienojās SVF Speciālajam datu izplatīšanas standartam Plus (SDIS Plus) un kļuva par 17. valsti pasaulē, kas īsteno augstākā līmeņa SVF datu izplatīšanas standarta iniciatīvu. Pievienošanās SDIS Plus standartam ir Latvijas Bankas, Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes, Valsts kases, Finanšu un kapitāla tirgus komisijas un AS "Nasdaq Riga" kopīga darba rezultāts. Latvijas Banka koordinē SDIS Plus standarta īstenošanu.

2018. gadā tika nostiprināta Latvijas Bankas kā Baltijas reģionālā skaidrās naudas glabāšanas un apstrādes centra loma, pilnveidota Kredītu reģistra darbība un īstenotas citas aktivitātes.

Paredzams, ka tikpat darbīgs būs arī 2019. gads, tāpēc vēlos pateikties Latvijas Bankas darbiniekiem par profesionālo un intensīvo darbu 2018. gadā un novēlēt enerģiju un spēku visu nākotnes ieceru īstenošanā.

Z. Razmusa
Latvijas Bankas prezidenta vietniece
Rīgā 2019. gada 18. aprīlī

LATVIJAS BANKAS VĪZIJA, MISIJA UN VĒRTĪBAS

Latvijas Banka ir profesionāla un inovatīva eiro zonas valsts centrālā banka, kas darbojas sabiedrības interesēs un nodrošina augstu darba kvalitāti un efektivitāti.

Latvijas Bankas misija ir tautsaimniecības ilgtspējīgas attīstības veicināšana. Cenu stabilitāte, mūsdienīga un droša maksājumu infrastruktūra, kā arī uzticama finanšu sistēma ir nozīmīgi priekšnosacījumi Latvijas tautsaimniecības izaugsmei un pārtikušai sabiedrībai.

Latvijas Bankas nozīmīgākās vērtības ir kompetence, atbildīgums un virzība uz rezultātu. Latvijas Banka savā darbībā ir atvērta un vērsta uz sadarbību, tā aktīvi pauž un skaidro savu viedokli.

2018. GADS SKAITĻOS

Latvijā un eiro zonā

EKONOMISKĀ IZAUGSME JOPROJĀM BIJA STRAUJA UN LĪDZSVAROTA

Latvijā	*eiro zonā*
5.0%	**1.9%**

Straujo izaugsmi Latvijā noteica augsta investīciju aktivitāte un noturīgs ienākumu pieaugums, kas balstīja privātā patēriņa kāpumu.

Iekšzemes kopprodukta reālā izaugsme (sezonāli un ar kalendāro dienu skaitu izlīdzināti dati).

EKSPORTS TURPINĀJA AUGT

Latvijā	*eiro zonā*
5.2%	**2.8%**

Neraugoties uz ārējās vides augsto nenoteiktību, Latvijas eksports pieauga.

Nominālais preču un pakalpojumu eksports.

SAGLABĀJĀS MĒRENA INFLĀCIJA

Latvijā	*eiro zonā*
2.6%	**1.8%**

Noturīga ienākumu konverģence un Latvijas tautsaimniecības funkcionēšana nedaudz virs potenciāla palielināja inflāciju mazliet virs eiro zonas vidējā rādītāja.

BEZDARBS TURPINĀJA SAMAZINĀTIES

Latvijā	*eiro zonā*
7.4%	**8.2%**

Mazinoties bezdarbam un iedzīvotājiem vairāk iesaistoties darba tirgū, auga nodarbinātība.

KREDITĒŠANAS DINAMIKA JOPROJĀM BIJA LĒNA

Latvijā	*eiro zonā*
1.2%*	**3.2%**

Kreditēšana joprojām nebija viens no galvenajiem tautsaimniecības izaugsmi stimulējošajiem faktoriem, uzņēmumu pašu līdzekļi un Eiropas Savienības (ES) fondu līdzekļu apguve nodrošināja investīciju pieaugumu.

** Ņemot vērā kredītiestāžu sektora strukturālās pārmaiņas.*

PIEPRASĪJUMS PĒC DARBINIEKIEM VEICINĀJA NODARBINĀTO IENĀKUMU KĀPUMU

Latvijā	*eiro zonā*
7.8%	**2.4%**

Ienākumu kāpums paaugstināja labklājību, tomēr konkurētspējas uzturēšanai arvien nozīmīgāka kļuva produktivitātes paaugstināšana.

Atlīdzība uz nodarbināto.

PROCENTU LIKMES JOPROJĀM BIJA ZEMAS

Latvijā	*eiro zonā*
2.8%	**1.5%**

Saglabājoties stimulējošajai monetārajai politikai, procentu likmju līmenis bija zems.

Nefinanšu sabiedrībām no jauna izsniegto kredītu procentu likme vidēji gadā.

EKSPANSĪVA FISKĀLĀ POLITIKA

Latvijā	*eiro zonā*
–1.0% no IKP	**–0.5%** no IKP

Noturīgs nodokļu ieņēmumu pieaugums nespēja kompensēt izdevumu kāpumu saistībā ar aktīvu ES līdzfinansēto projektu īstenošanu un papildu finansējuma piešķiršanu atsevišķām nozarēm. Latvijas budžets joprojām bija ar deficītu.

Avoti: Latvijas Banka, Eiropas Centrālā banka, Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde un *Eurostat*.

LATVIJAS BANKA 2018. GADĀ

STABILA NAUDAS VĒRTĪBA

Eiro zonas inflācija (%)

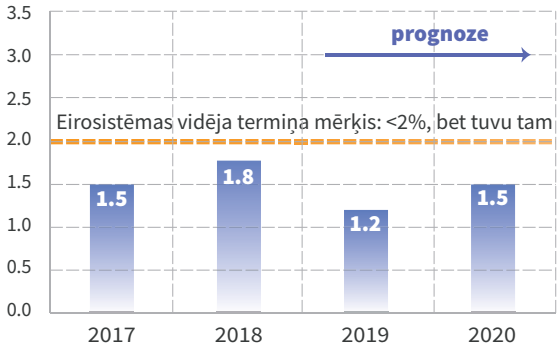

Paplašinātajā aktīvu iegādes programmā Latvijas Bankas nopirkto vērtspapīru apjoms

0.7 mljrd. eiro

2018

7.4 mljrd. eiro

Kopā kopš 2015. gada

MAKSĀJUMU INOVĀCIJAS

Sekunžu laikā veikti zibmaksājumi kļūst par ikdienu Latvijā un ir pieejami **>90% Latvijas kredītiestāžu klientu**

Veikti **2.4 milj.** zibmaksājumu

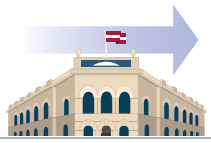

494 milj. eiro apjomā

Latvijas Banka apkopo statistiskos datus, analizē un komentē tendences, kā arī **diskusijās meklē risinājumus**.

SKAIDRĀS NAUDAS DROŠĪBA UN KVALITĀTE

Viltotās naudas identifikācijas vidējais laiks samazinājies līdz **1.5 dienām**

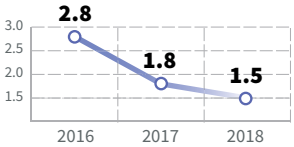

Pārbaudīti **144 milj. banknošu**

17 milj. aizstāti ar jaunām

PEĻŅA *(milj. eiro)*

Peļņa ■ Valsts budžetā iemaksātā peļņas daļa

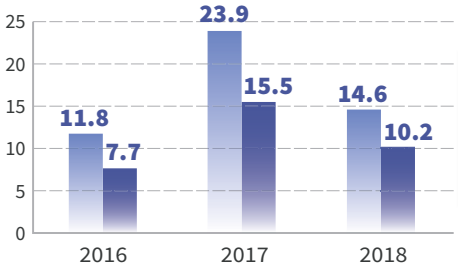

Kopš eiro ieviešanas 2014. gadā no Latvijas Bankas **117.0 milj. eiro** peļņas valsts budžetā ieskaitīti **76.8 milj. eiro**

CITI NOTIKUMI

Līdzdalība eiro zonas nākotnes lēmumu pieņemšanā. 2018. gada jūnijā Rīgā notika starptautiski nozīmīgs pasākums – Eiropas Centrālās bankas Padomes sanāksme.

Eiro zonas finanšu stabilitātes veicināšana. Kredītu reģistrs tajā iekļautās ziņas sāka sniegt Eirosistēmas kredītu mikrodatu analītiskajā datubāzē *AnaCredit*.

Spēcīgāks dialogs ar reģioniem. Labklājības celšanas iespējām veltītas diskusijas deviņās Latvijas pilsētās organizētās tikšanās ar sabiedrības pārstāvjiem.

Ilgtspējīgi vides risinājumi. Saules paneļi ražo naudas glabātavas un apstrādes centra darbībai nepieciešamo elektroenerģiju.

5 GADI EIRO ZONĀ

Latvijas Banka paveic vairāk nekā iepriekš ar mazākiem resursiem

Darbinieku skaita samazinājums **13%**

- Eiro zonas tautsaimniecības analīze un līdzdalība vienotās monetārās politikas veidošanā un īstenošanā.
- Eirosistēmas ārējo rezervju pārvaldīšana kopā ar Austrijas centrālo banku 1.5 mljrd. eiro apjomā.
- Eirosistēmas norēķinu sistēmu attīstīšana, zibmaksājumu u.c. maksājumu inovāciju izstrāde.
- Valsts vienotā aizdomīgu naudas zīmju identifikācijas centra funkciju pārņemšana Latvijas Bankas atbildībā.
- Augstākā līmeņa datu izplatīšanas standarta īstenošana, pievienojoties Starptautiskā Valūtas fonda standartam SDIS Plus.
- Latvijas Bankas kā Baltijas reģionālā skaidrās naudas glabāšanas un apstrādes centra lomas nostiprināšana.

EKONOMISKĀ VIDE

NORISES PASAULES TAUTSAIMNIECĪBĀ

Pasaules tautsaimniecībā 2018. gadā bija vērojama diverģence starp lielākajām ekonomiskajām zonām un valstīm

Izaugsmes temps palēninājās Eiropā un Āzijā, kā arī atsevišķās Tuvo Austrumu un Latīņamerikas valstīs, bet paātrinājās Ziemeļamerikā. Ekonomiskā noskaņojuma pasliktināšanās un starptautisko tirdzniecības plūsmu pavājināšanās negatīvi ietekmēja gandrīz visu pasaules tautsaimniecību, tomēr nozīmīgi bija arī dažādi valstīm specifiski faktori, piemēram, Vācijas autobūves ražošanas pārtraukumi sakarā ar pasaules mēroga saskaņotās vieglo transportlīdzekļu pārbaudes procedūras ieviešanu, pārlieku augsts maksājumu bilances tekošā konta deficīts un valsts parāda slogs Turcijā un investīciju sarukums Apvienotajā Karalistē.

Neraugoties uz ekonomiskās attīstības tempa samazināšanos, lielā daļā pasaules attīstīto valstu 2018. gadā saglabājās spēcīgs darba tirgus, kas atspoguļojās nodarbinātības un darba samaksas kāpumā. Tomēr tas vēl neatspoguļojās inflācijas rādītāju noturīgumā, kur joprojām lielu daļu cenu pieauguma veido enerģijas un pārtikas cenu pārmaiņas, īpaši Eiropā.

Pasaules lielāko centrālo banku monetārā politika joprojām bija atbalstoša, bet gada laikā notika virzība uz stingrākiem finanšu nosacījumiem. ECB samazināja un pēc tam pārtrauca neto aktīvu iegādes PAIP ietvaros, tomēr kopumā monetārajai politikai joprojām ārkārtīgi būtiska bija pacietība, piesardzība un neatlaidība, saglabājot nozīmīgu stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu. *Bank of England* un FRS veica pakāpenisku monetārās politikas normalizēšanu, savukārt Japānas Banka turpināja īstenot ļoti stimulējošu monetāro politiku.

Globālā izaugsme 2018. gadā pavājinājās

2018. gada sākumā, pārmantojot 2017. gada nogales vērienu, visā pasaulē bija novērojami vēsturiski augsti noskaņojuma rādītāji. Tomēr 1. ceturkšņa beigās pēc negaidīti liela krituma starptautiskajā tirdzniecībā daudzu valstu ekonomiskās attīstības temps samazinājās, īpaši tur, kur jau iepriekš bija vērojama strukturālā ievainojamība. Starptautiskās tirdzniecības samazinājuma dēļ pieauga privātā patēriņa nozīmīgums pasaules tautsaimniecības attīstībā. Investīciju dinamika atšķīrās reģionu un valstu dalījumā, bet kopumā tās devums izaugsmē bija pozitīvs. Nodarbinātība turpināja palielināties, daudzviet sasniedzot pēdējo gadu desmitu zemāko bezdarba līmeni un kāpinot darba samaksas pieaugumu. Attīstīto valstu monetārā politika kopumā joprojām bija atbalstoša, tomēr vērojamā tendence un monetārās politikas normalizācijas gaidas gada vidū raisīja bažas par attīstības valstu ievainojamību un negatīvas finanšu plūsmas.

ASV 2017. gada nogalē veiktās nodokļu reformas ietekmē IKP 2018. gadā pieauga visstraujāk pēdējo četru gadu laikā. Spēcīgās izaugsmes dēļ FRS mērķa likmes diapazonu gada laikā paaugstināja četras reizes (līdz 2.25–2.50%). Tādējādi FRS īstenoja monetārās politikas normalizāciju straujāk par citām pasaules lielākajām centrālajām bankām. 2017. gadā FRS sāktais bilances samazināšanas process turpinājās 2018. gadā, un ar oktobri pieļaujamais mēnesī dzēsto vērtspapīru maksimālais apjoms sasniedza 50 mljrd. ASV dolāru.

Apvienotajā Karalistē ekonomiskā izaugsme 2018. gadā jau trešo gadu pēc kārtas bija lēnāka nekā vidēji ES. Tuvojoties Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES datumam, nenoteiktība par turpmākajām Apvienotās Karalistes starptautiskajām ekonomiskajām saiknēm raisīja bažas par tās tautsaimniecības attīstību. Breksita izraisītā nenoteiktība palēnināja investīciju ieplūdi, un lielākā komponente – uzņēmumu investīcijas – gada

laikā saruka par 0.9%. Arī ārējās tirdzniecības bilance pasliktinājās, un privātā patēriņa pieauguma temps samazinājās, norādot uz pieejas ES tirgum nozīmi Apvienotās Karalistes nākotnē. Gada laikā inflācija samazinājās, tomēr saglabājās virs *Bank of England* noteiktās mērķa likmes līmeņa. *Bank of England* augustā paaugstināja bāzes likmi līdz 0.75%. Šī bija otrā bāzes likmes paaugstināšana kopš 2009. gada, turklāt laikā, kad ekonomiskās attīstības temps samazinājās. Aktīvu iegādes programmā netika veiktas pārmaiņas. Inflācijas samazinājumu noteica Lielbritānijas sterliņu mārciņas vērtības stabilizēšanās, importa preču cenām (pretēji iepriekšējos divos gados novērotajam) neturpinot kāpt.

Japānas atgūtais ekonomiskās aktivitātes kāpums beidzās 2018. gada sākumā. Privātais patēriņš un investīcijas joprojām bija vājas salīdzinājumā ar eksportu, tāpēc ekonomiskā attīstība bija ļoti atkarīga no ārējiem nosacījumiem. Turklāt izaugsmi kavēja arī vairākas dabas katastrofas. Šo faktoru ietekmē Japānas Banka vienīgā no pasaules nozīmīgākajām centrālajām bankām turpināja ļoti stimulējošu monetāro politiku. Japānas Banka 2018. gadā saglabāja nemainīgu īstermiņa monetārās politikas procentu likmi (–0.1%), valdības 10 gadu obligāciju ienesīguma mērķi (0%) un naudas bāzes gada pieauguma mērķi (80 trlj. Japānas jenu).

Attīstības valstīs 2018. gadā izaugsmi vienlaikus palēnināja ASV procentu likmju kāpums un pasaules tirdzniecības izaugsmes sarukums. FRS monetārās politikas normalizācijas process līdz ar attīstības valstu parāda apkalpošanas izmaksu kāpumu samazināja finansējuma pieejamību, izraisot spēcīgas nacionālās valūtas vērtības svārstības. Argentīna vienojās ar SVF par palīdzības programmas izveidi. Starptautiskās tirdzniecības samazināšanās rezultātā Ķīnas IKP pieauguma temps bija zemākais kopš 1990. gada, kad to vēl ierobežoja cilvēktiesību pārkāpumu dēļ noteiktās starptautiskās sankcijas.

Naftas cenas 2018. gada pirmos trijos ceturkšņos turpināja kāpt, strauji samazinoties tikai gada nogalē. Tādējādi gadā kopumā naftas eksportētājvalstīs turpinājās tautsaimniecības atveseļošanās.

Inflāciju pasaulē veicināja izejvielu cenu kāpums

Enerģijas cenu pārmaiņas 2018. gadā bija viens no pasaules inflācijas dinamiku noteicošajiem faktoriem. Kopējais naftas ražošanas apjoms 1. pusgadā saglabājās tuvu tirgus pieprasījumam, veicinot cenu kāpumu. Tomēr, ASV naftas ieguvējiem turpinot palielināt izlaidi, kā arī mazinoties nākotnes gaidām par pasaules tautsaimniecības izaugsmi un ASV sankciju pret Irānas naftas eksportu ieviešanas atlikšanu, tirgus dalībnieku viedoklis par nepieciešamo naftas piedāvājumu un pieprasījumu krasi mainījās, radot strauju cenas kritumu. *Brent* jēlnaftas cena 2018. gadā līdz oktobrim pieauga no 67 ASV dolāriem par barelu līdz 86 ASV dolāriem par barelu, bet gada nogalē saruka līdz 54 ASV dolāriem par barelu (20% kritums kopš gada sākuma). Ieguves apjoma kāpumu lielākoties noteica ASV naftas ieguves kāpināšana, savukārt OPEC un tās sadarbības valstis gada laikā naftas ieguves apjomu būtiski nemainīja. Enerģijas cenu kāpums palielināja kopējo inflāciju gan attīstītajās, gan attīstības valstīs. ASV pamatinflācija nostiprinājās atbilstoši saspringtajai darba tirgus situācijai, savukārt eiro zonā pamatinflācija saglabājās nemainīga. Pamatinflācijas kāpumu attīstības valstu tirgos veicināja valūtas kursu pavājināšanās ietekme uz importa cenām. Naftas cenu kritums gada pēdējos mēnešos veicināja inflācijas spiediena pavājināšanos attīstītajās valstīs.

Ekonomiskās izaugsmes palēnināšanās un monetārās politikas diverģence veicināja svārstības finanšu tirgos

2018. gadā eiro vērtība attiecībā pret ASV dolāru un Japānas jenu samazinājās, bet attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu palielinājās. Eiro kurss 2018. gadā attiecībā pret ASV dolāru samazinājās par 4.5% (no 1.2005 2018. gada sākumā līdz 1.1467 2018. gada beigās) un Japānas jenu – par 7.0% (no 135.2 2018. gada sākumā līdz 125.7

2018. gada beigās), bet attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu palielinājās par 1.2% (no 0.888 2018. gada sākumā līdz 0.898 2018. gada beigās). Eiro nominālais efektīvais kurss 2018. gadā saruka par 0.8%. Eiro 2018. gada sākumā bija augstākā vērtība kopš laika, kad tika uzsākti monetārās politikas pasākumi naudas bāzes palielināšanai. Šāds eiro novērtējums balstījās uz straujas ekonomiskās aktivitātes radītajām gaidām un tām sekojošo monetārās politikas normalizāciju. Tomēr pavasarī, datiem liecinot par izaugsmes tempa palēninināšanos, eiro vērtība kritās. Eiro vērtību mazināja arī ar Itālijas valdības budžetu saistītās domstarpības ar EK un gada nogalē notikušie masu protesti Francijā. Eiro kurss attiecībā pret ASV dolāru gada laikā nesasniedza agrāko līmeni, jo (papildus minētajam) FRS turpināja procentu likmju celšanu, kas ASV dolāru padarīja par pievilcīgāku valūtu. Eiro kurss attiecībā pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu spēcīgi svārstījās visu gadu, vairākkārt pārsniedzot gada sākotnējo vērtību vai krītoties zem šā līmeņa, tomēr gada beigās mazliet pārsniedzot tā vērtību gada sākumā. Lielākais Lielbritānijas sterliņu mārciņas vērtības virzītājs bija pārrunas par Apvienotās Karalistes izstāšanos no ES un to izraisīta ekonomiskās izaugsmes tempa mazināšanās. Salīdzinājumā ar citām visplašāk izmantotajām pasaules valūtām Japānas jenas vērtība gada laikā pieauga visvairāk[1]. Japānas tautsaimniecība neuzrādīja daudzsološu izaugsmi, bet Japānas jenas vērtību atbalstīja finanšu ieplūde valstī, ko veicināja ASV un Ķīnas tirdzniecības nesaskaņu izraisītā nenoteiktība gada sākumā un lielas svārstības Eiropas un ASV akciju tirgos gada nogalē.

2018. gadā attīstīto valstu akciju tirgus indeksus skāra lielākais kritums pēdējo gadu laikā. Bažas par iespējamu globālās tautsaimniecības lejupvērstu attīstību, augošas pasaules lielāko valstu tirdzniecības nesaskaņas un antiliberālo spēku lielāka ietekme politikā vairākās Eiropas valstīs veicināja akciju tirgus cenu kritumu. Līdzīgs kritums bija vērojams arī attīstības valstu akciju tirgos, turklāt tos joprojām spēcīgi ietekmēja ASV dolāra vērtības un FRS procentu likmju kāpumi.

Zelta cena 2018. gadā būtiski samazinājās līdz 3. ceturkšņa vidum, bet gada beigās strauji auga, gadu noslēdzot tikai ar 1.6% gada kritumu un cenu 1283 ASV dolāri par Trojas unci. Galvenais zelta cenas krituma iemesls bija ASV dolāra vērtības pieaugums.

EIRO ZONAS TAUTSAIMNIECĪBA UN EIROSISTĒMAS MONETĀRĀ POLITIKA

2018. gadā eiro zonā turpinājās ekonomiskā izaugsme

Pēc 2017. gadā novērotā straujā kāpuma izaugsme kļuva mērenāka un nevienmērīgāka, bet 2018. gadā izaugsmes temps (1.9%; pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni sk. 1. att.) joprojām pārsniedza ilgtermiņa vidējo rādītāju[2]. 2. pusgadā globālās politiskās nenoteiktības ietekmē mazinājās ārējās tirdzniecības atbalsts eiro zonas tautsaimniecības izaugsmei, bet izaugsmi turpināja balstīt iekšzemes pieprasījums, ko uzturēja augošie nodarbinātības rādītāji un mājsaimniecību turības līmenis, kā arī labi uzņēmumu peļņas rādītāji. Turklāt, lai gan globālās izaugsmes temps 2018. gada laikā mazinājās, kopējais ārējā pieprasījuma devums izaugsmē bija pozitīvs. Inflācija 2018. gadā pieauga līdz 1.8% (2017. gadā – 1.5%). Pieprasījuma spiediens uz inflāciju joprojām bija ierobežots, tomēr brīvo ekonomisko jaudu samazināšanās un joprojām stimulējošā monetārā politika sniedza ECB pārliecību par inflācijas atgriešanos mērķa līmenī vidējā termiņā. Panāktais progress virzībā uz noturīgu inflācijas līmeņa korekciju ļāva ECB Padomei sanāksmē, kas notika Rīgā 2018. gada jūnijā, lemt par neto aktīvu iegādes mēneša apjoma samazināšanu PAIP ietvaros līdz 15 mljrd. eiro 2018. gada septembrī un neto aktīvu iegāžu PAIP ietvaros pārtraukšanu pēc 2018. gada decembra.

[1] Vērtības pieaugums vērtēts attiecībā pret valūtu grozu, kuru veido ASV dolārs, eiro, Lielbritānijas sterliņu mārciņa, Šveices franks, Austrālijas dolārs un Kanādas dolārs.
[2] Eiro zonas reālā IKP vidējais pieaugums no 1996. gada līdz 2017. gadam bija 1.6%.

Stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu turpina nodrošināt būtiskais iegādāto aktīvu apjoms, aktīvu pamatsummas atkārtota ieguldīšana un perspektīvas norāde attiecībā uz galvenajām ECB procentu likmēm.

1. attēls

EIRO ZONAS REĀLĀ IKP PĀRMAIŅAS
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %; devums; procentu punktos)

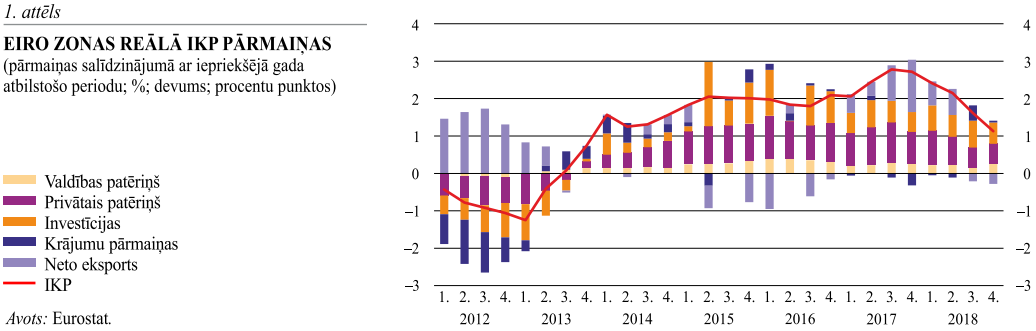

Avots: Eurostat.

Tautsaimniecības izaugsmi eiro zonā turpina balstīt iekšzemes patēriņš

Lai gan mazliet lēnāk nekā 2017. gada beigās, 2018. gada 1. pusgadā izaugsme eiro zonā turpinājās. To balstīja gan stimulējošā monetārā politika, gan arī pozitīva globālās tautsaimniecības izaugsme, ko gan sāka mazināt augošie tirdzniecības konflikti un politiskā nenoteiktība. IKP 2018. gada 1. pusgadā palielinājās par 2.3%. Spēcīgs iekšzemes pieprasījums 1. pusgadā turpināja balstīt IKP izaugsmi, un to noteica joprojām labvēlīgi finansēšanas nosacījumi un noturīgs ienākumu kāpums. Labvēlīgas darba tirgus situācijas ietekmē augošais nodarbinātības un iedzīvotāju ienākumu līmenis balstīja privātā patēriņa kāpumu. 1. pusgadā tas pieauga par 1.5% (par 0.2 procentu punktiem lēnāk nekā 2017. gadā). Augstais ražošanas jaudu noslodzes līmenis un vienlaikus labvēlīgi finansēšanas nosacījumi nodrošināja straujāku investīciju kāpumu nekā vidēji 2017. gadā. Investīciju apjoma pieaugums 2018. gada 1. pusgadā sasniedza 3.1%, turklāt noturīgs investīciju kāpums bija vērojams gan ražošanas iekārtās, gan arī būvniecībā.

Labvēlīgus izaugsmes nosacījumus nodrošināja arī spēcīgāka darba tirgus veicināts nozīmīgs ienākumu kāpums. Bezdarba rādītāji samazinājās visu 2018. gadu, un turpinājās arī nodarbinātības kāpums, pārsniedzot pirms krīzes sasniegto līmeni.

Neto eksporta devums IKP kāpumā 2018. gada 1. pusgadā salīdzinājumā ar 2017. gada līmeni samazinājās, bet gada beigās kļuva negatīvs. Eksports 1. pusgadā pieauga par 3.9%, un tas ir nozīmīgs kritums salīdzinājumā ar 4.8% kāpumu 2017. gada atbilstošajā periodā. Ārējā pieprasījuma kritumu noteica augošas ASV un Ķīnas tirdzniecības nesaskaņas, eksporta aktivitāti negatīvi ietekmēja arī iepriekš notikusī eiro kursa nostiprināšanās. Eksporta preču pieprasījuma kritums būtiski mazināja eiro zonas kopējās izaugsmes tempu.

Inflācija eiro zonā pieauga no 1.3% 2018. gada janvārī līdz 2.0% jūnijā. Inflācijas kāpumu 1. pusgadā noteica enerģijas un (mazāk) pasaules pārtikas cenu ietekme uz patēriņa cenām. Izmaksu spiediens uz patēriņa cenām turpināja kāpt, pieaugot preču un pakalpojumu ražotāju cenām un atsākoties straujākam algu kāpumam, tomēr to ietekme neatspoguļojās patēriņa cenu dinamikā.

ECB Padome Rīgā lēma par neto aktīvu iegāžu apjoma samazināšanu, vienlaikus saglabājot stimulējošu monetāro politiku

Tautsaimniecības un monetārā analīze liecināja, ka joprojām stimulējošā monetārā politika turpināja pozitīvi ietekmēt finansējuma pieejamību un finansēšanas nosacījumus mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām. 2018. gada sākumā salīdzinājumā ar 2017. gada straujo tempu bija vērojama izaugsmes pavājināšanās, sarūkot eksporta preču pieprasījumam, tomēr iekšzemes pieprasījums joprojām bija spēcīgs un balstīja

plaši vērojamu eiro zonas ekonomisko izaugsmi. Tautsaimniecības brīvo ražošanas jaudu sarukums, straujāks algu kāpums un ražošanas izmaksu spiediens uz cenām norādīja uz noturīgu inflācijas augšupvērstu dinamiku vidējā termiņā.

Tādējādi ECB Padome 2018. gada jūnija sanāksmē Rīgā atzina, ka panākts būtisks progress virzībā uz noturīgu inflācijas līmeņa korekciju. Visu 2018. gada sākumu ilgāka termiņa inflācijas gaidas turpināja būt stabilas. Eiro zonas tautsaimniecības izaugsmes temps un joprojām būtisks stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjoms sniedza pamatu pārliecībai, ka pat pēc neto aktīvu iegāžu pakāpeniskas samazināšanas turpināsies noturīga inflācijas atgriešanās līmenī, kas atbilst ECB noteiktajam mērķim. ECB Padome nolēma, ka aktīvu iegāde turpināsies 30 mljrd. eiro apjomā līdz 2018. gada septembrim. Pēc septembra, ja tautsaimniecības rādītāji apstiprinās vidēja termiņa inflācijas dinamiku, neto aktīvu iegāžu apjoms tiks samazināts līdz 15 mljrd. eiro un decembrī neto aktīvu iegādes tiks pārtrauktas. Vienlaikus ECB Padome nolēma, ka galvenās ECB procentu likmes netiks mainītas vismaz līdz 2019. gada vasarai.

Ārējā nenoteiktība un atsevišķi iekšzemes faktori kavēja izaugsmi

2018. gada 2. pusgadā, īpaši 3. ceturksnī, izaugsmes temps eiro zonā būtiski samazinājās. 2. pusgadā IKP pieauga par 1.4%. To noteica gan ārējā pieprasījuma pavājināšanās, gan arī atsevišķi īstermiņa faktori, piemēram, Vācijas autobūves ražošanas pārtraukumi sakarā ar pasaules mēroga saskaņotās vieglo transportlīdzekļu pārbaudes procedūras ieviešanu. Nenoteiktību palielināja arī politiskā spriedze Itālijā un protestu vilnis Francijā. Rūpniecības ražošana eiro zonā 2. pusgadā samazinājās par 0.3% salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu (1. pusgadā pieauga par 2.7%). Ārējās vides pasliktināšanās savienojumā ar piedāvājuma pārtraukumiem un nepietiekamu ražošanas jaudu mazināja eksporta pieaugumu (kāpums 2. pusgadā – 2.2%), kā arī uzņēmēju un patērētāju konfidenci attiecībā uz izaugsmes iespējām nākotnē. Tomēr norises darba tirgū turpināja būt labvēlīgas, bezdarba līmenis gada beigās sasniedza 2008. gada oktobra līmeni (7.8%) un algu līmenis turpināja strauji augt, bet iekšzemes pieprasījuma izaugsme pavājinājās. 2. pusgadā privātā patēriņa kāpums saruka līdz 1.0% (2017. gada atbilstošajā periodā – 1.8%). Turpretī investīciju kāpums pieauga līdz 3.1% (2017. gadā – 2.7%), īpaši palielinoties ieguldījumiem nozarēs, kur vērojami būtiski ražošanas jaudu ierobežojumi.

Inflācija 2. pusgadā stabilizējās tuvu 2%, un būtisku inflācijas daļu turpināja veidot augstākas pasaules naftas cenas. 4. ceturksnī, augot naftas ražošanas apjomam un bažām par globālās ekonomiskās izaugsmes perspektīvu, naftas cenas strauji samazinājās, tādējādi arī novembrī un decembrī ietekmējot patēriņa cenu indeksu, un decembrī inflācija bija 1.5%. 2. pusgadā turpinājās nozīmīgs atalgojuma pieaugums gan rūpniecībā, gan pakalpojumu nozarē, kas savukārt izraisīja būtisku izmaksu kāpuma spiedienu uz cenām. Tomēr, neraugoties uz izmaksu spiedienu, pamatinflācija nepieauga arī 2. pusgadā un turpināja svārstīties ap 1%.

Stimulējošo monetāro politiku papildina perspektīvas norāde

Ņemot vērā augošo nenoteiktību un zemākus, nekā gaidīts, izaugsmes rādītājus, ECB Padome uzsvēra, ka monetārajā politikā joprojām ir svarīga pacietība, neatlaidība un piesardzība, jo noturīga inflācijas atgriešanās mērķa līmenī var tikt nodrošināta, saglabājot stimulējošās monetārās politikas ietekmi. Daļa no faktoriem, kas samazināja izaugsmes rādītājus eiro zonā 2. pusgadā, bija ar īstermiņa ietekmi, bet citi, arī ārējās vides pasliktināšanās, norādīja uz izaugsmes tempa kritumu. Lai gan bija vērojama izaugsmes tempa samazināšanās, tautsaimniecības attīstība joprojām bija spēcīga, un iekšzemes pieprasījums pieauga. To balstīja joprojām ļoti labvēlīgi darba tirgus rādītāji, kā arī augsti ražošanas noslodzes rādītāji, kas kopā ar spēcīgiem peļņas rādītājiem veido noturīgu investīciju līmeni. ECB Padome joprojām uzskatīja, ka riski, kas saistīti ar

tautsaimniecības izaugsmi, vēl arvien ir sabalansēti, tomēr norādīja uz lejupvērsto risku pastiprināšanos globālās politiskās nenoteiktības ietekmē.

Decembrī, pamatojoties uz pieejamo informāciju par ekonomiskās izaugsmes attīstību, ECB Padome apstiprināja, ka, lai arī atsevišķi rādītāji ir vājāki, nekā iepriekš gaidīts, ekonomiskās aktivitātes izaugsmes prognozes vidējā termiņā lielākoties apstiprina jūnija prognozes un riski, kas saistīti ar tām, joprojām ir līdzsvaroti, kaut arī lejupvērsto risku pārsvars turpina pieaugt ģeopolitisko faktoru un protekcionisma draudu ietekmē. Arvien spēcīgais iekšzemes pieprasījuma kāpums un darbaspēka izmaksu spiediena uz cenām pastiprināšanās viesa pārliecību, ka noturīga inflācijas atgriešanās mērķa līmenī turpināsies arī bez turpmākām neto aktīvu iegādēm. ECB Padome pieņēma lēmumu saskaņā ar 2018. gada jūnijā Rīgā lemto pārtraukt neto aktīvu iegādes. Vienlaikus ECB Padomes sanāksmē stimulējošajai monetārajai politikai pievērstā uzmanība tika pastiprināta, publiskojot perspektīvas norādi par galvenajām ECB procentu likmēm un iegādāto aktīvu, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas atkārtotu ieguldīšanu (galvenās ECB procentu likmes sk. 1. tabulā; Eirosistēmas aktīvu sastāvu sk. 2. att.).

1. tabula

GALVENĀS ECB PROCENTU LIKMES
(%)

Galveno ECB procentu likmju veidi	31.12.2017.	31.12.2018.
Noguldījumu iespēja uz nakti	–0.40	–0.40
Galvenās refinansēšanas operācijas	0.00	0.00
Aizdevumu iespēja uz nakti	0.25	0.25

Avots: ECB.

2. attēls

EIROSISTĒMAS AKTĪVI
(trlj. eiro)

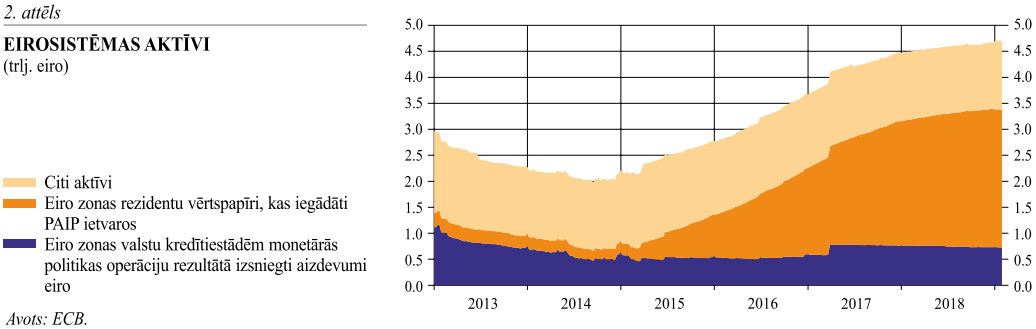

Avots: ECB.

LATVIJAS TAUTSAIMNIECĪBAS ATTĪSTĪBA

FINANŠU NOSACĪJUMI UN NAUDAS PIEDĀVĀJUMS

2018. gadā tika uzsākta Latvijas kredītiestāžu sektora strukturāla pārveide. Pēc tam, kad 2018. gada 13. februārī ASV Valsts kases Finanšu noziegumu apkarošanas tīkls *(FinCEN)* paziņoja par pasākuma projektu, kurā ABLV Bank, AS nosaukta par iestādi, kas rada bažas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas darījumiem saskaņā ar *USA PATRIOT Act* 311. pantu, lielākā ārvalstu klientus apkalpojošā kredītiestāde ABLV Bank, AS paziņoja par pašlikvidāciju. Kopumā 2018. gadā Latvijā tika veikti nozīmīgi NILLTF novēršanas pasākumi (t.sk. noteikts aizliegums veikt darījumus ar t.s. čaulas veidojumiem). 2018. gada beigās NILLTF novēršanas regulējums Latvijā bija viens no stingrākajiem Eiropā, un notiek uzlabojumi šā regulējuma efektīvai īstenošanai.

Kredītiestāžu darbības modeļa maiņas dēļ daļai Latvijas kredītiestāžu nozīmīgi saruka bilance, kopējiem kredītiestāžu bilanču aktīviem samazinoties par piektdaļu. Augsta riska

klientu finanšu līdzekļi galvenokārt tika ieguldīti augstas kvalitātes likvīdos aktīvos, tāpēc to atmaksāšana neradīja negatīvas sekas. Kredītiestāžu kopējais kapitāla rādītājs saglabājās augstā līmenī un gada beigās bija 21.7% (minimālā prasība ir 8%).

Noguldījumu ārvalstu valūtās sarukums veicināja norēķinu kontu atlikumu ārvalstu kredītiestādēm kritumu. Savukārt valūtas tirgū saruka Latvijas kredītiestāžu kopējais valūtas maiņas darījumu apjoms, bet turpināja palielināties valūtas maiņas darījumu apjoms ar iekšzemes finanšu un nefinanšu sabiedrībām.

Tomēr lielai daļai ārvalstu klientus apkalpojošo kredītiestāžu iesaiste iekšzemes tautsaimniecībā bija neliela, un minētās pārmaiņas būtiski neietekmēja iekšzemes tautsaimniecību. Valdībai, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām Latvijas finanšu tirgū 2018. gadā joprojām saglabājās labvēlīgi finanšu nosacījumi, ko nodrošināja ECB stimulējošā monetārā politika. Lai gan mājsaimniecībām un nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu procentu likmju kritums Latvijā vairs nebija tik būtisks kā iepriekš, kredītportfeļa īpatsvara palielināšanās kredītiestāžu sektora aktīvos turpinājās. Valsts vērtspapīru procentu likmes sāka augt, bet akciju tirgus indekss – samazināties. 2019. gadā Latvijai būtiski būs efektīvi īstenot Eiropas Padomes Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas ekspertu komitejas *(Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism)* MONEYVAL novērtējuma ziņojuma rekomendācijas.

Starpbanku tirgus aktivitāte kritās, saglabājoties augstam likviditātes pārpalikumam

Latvijas kredītiestāžu uzņēmējdarbības modeļa maiņa, samazinoties augsta riska klientu skaitam un ASV dolāru lomai darījumos, izraisīja attiecīgas pārmaiņas iepriekš samērā stabilajās tendencēs naudas tirgos, kuros Latvijas kredītiestādes aizdod un aizņemas pārsvarā uz īsu termiņu un bez nodrošinājuma.

2018. gadā naudas tirgu norises turpināja ietekmēt ne tikai minētās pārmaiņas, bet arī kopīgā eiro zonas stimulējošā monetārā politika, joprojām nodrošinot milzīgu likviditātes pārpalikumu, kas daļēji uzkrājās arī Latvijas monetārajās un finanšu iestādēs kā noguldījumi valsts centrālajā bankā. Katrā no astoņiem 2018. gada rezervju prasību izpildes periodiem Latvijas kredītiestāžu uzkrātās virsrezerves – līdzekļi, kas pārsniedz obligāto rezervju prasību apjomu, – vidēji sasniedza 4.8 mljrd. eiro. Tādējādi kredītiestādēm nebija nepieciešamības iesaistīties naudas tirgus darījumos, lai saņemtu līdzekļus likviditātes nodrošināšanai.

Eiro zonā kopumā stimulējošā monetārā politika arī 2018. gadā noteica naudas tirgus procentu likmju atrašanos vēsturiski zemā līmenī. Piemēram, EONIA 2018. gadā svārstījās ap –0.36%, savukārt 3 mēnešu EURIBOR vidēji bija –0.32%, bet 6 mēnešu EURIBOR – –0.27% (sk. 3. att.). Tomēr, samazinot nestandarta monetārās politikas instrumentu apjomu un noslēdzoties PAIP portfeļa palielināšanai, 6 mēnešu un 1 gada naudas tirgus indeksi nedaudz palielinājās.

3. attēls

EIRO NAUDAS TIRGUS PROCENTU LIKMES
(%)

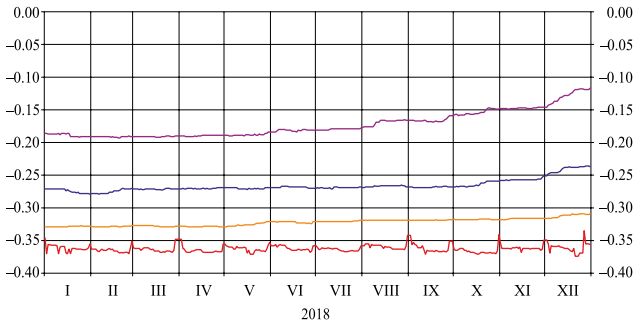

Avots: Bloomberg.

Zemo procentu likmju vides un milzīga naudas līdzekļu pārpalikuma apstākļos Latvijas kredītiestāžu kopējais naudas tirgū savstarpēji noslēgto nenodrošināto aizdevumu darījumu apjoms eiro 2018. gadā nepārsniedza 100 milj. eiro un tikai par 1.8% pārsniedza 2017. gadā noslēgto darījumu apjomu (tika noslēgts par 10.0 milj. eiro lielāks nenodrošināto darījumu uz nakti apjoms, šiem darījumiem tāpat kā iepriekšējos gados veidojot lielāko daļu no visa iekšzemes naudas tirgū noslēgto darījumu apjoma). Daudz būtiskākas pārmaiņas notika iekšzemes starpbanku tirgū, kur iekšzemes kredītiestādes ārvalstu partneriem bez nodrošinājuma aizdeva ārvalstu valūtas un aizņēmās ārvalstu valūtas.

Iekšzemes starpbanku tirgū ārvalstu valūtās noslēgto aizdevumu darījumu mēneša vidējais apjoms 2018. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās par 71.1% (no 303.8 milj. eiro līdz 87.7 milj. eiro). To darījumu apjoms, kuros Latvijas kredītiestādes aizdeva līdzekļus ārvalstu valūtās ārvalstu kredītiestādēm, saruka gandrīz tikpat strauji: 2017. gadā noslēgto darījumu mēneša vidējais apjoms bija gandrīz 15 mljrd. eiro, bet 2018. gadā tas samazinājās par 53.7% (līdz 6.9 mljrd. eiro). Iekšzemes kredītiestāžu darbības modeļa maiņa, visticamāk, nozīmēs arī turpmāku starpbanku tirgus darījumu apjoma kritumu.

Turpmākās tendences naudas tirgū lielā mērā gan darījumos ar iekšzemes, gan ārvalstu darījuma partneriem būs atkarīgas no monetārās politikas lēmumiem gan eiro zonā, gan ārpus tās. Kredītiestādēm joprojām būs uzkrāti lieli naudas līdzekļi, tāpēc būtisks aktivitātes kāpums starpbanku tirgū nav paredzams. Vienlaikus gaidāma jaunas naudas tirgus atsauces procentu likmes ieviešana.

ECB un Eirosistēmas nacionālās centrālās bankas jau 2017. gadā vienojās par jaunas naudas tirgus darījumu uz nakti atsauces procentu likmes izveidi un publicēšanu – par to tika paziņots 2017. gada 21. septembrī. Šāda atsauces procentu likme varēs aizstāt privātā sektora atsauces procentu likmes. 2018. gada 28. jūnijā tika paziņota €STR aprēķina metodoloģija un plānotais publicēšanas datums (2019. gada oktobris). Sniegti arī vēsturiski €STR aprēķini, kas tirgus dalībniekiem dod iespēju gūt ieskatu gaidāmajās €STR tendencēs un atšķirībās no EONIA.[1] ECB 2014. gada 26. novembra Regula Nr. 1333/2014 par naudas tirgu statistiku (ECB/2014/48) nosaka naudas tirgus statistikas pārskatu sniedzēju loka paplašināšanu, iekļaujot kredītiestādes no katras eiro zonas valsts.

ECB samazinot monetāros stimulus, valsts vērtspapīru procentu likmes auga un akciju tirgus indeksi samazinājās

2018. gadā Valsts kases iekšējā aizņēmuma vērtspapīru sākotnējās izsolēs tika piedāvātas obligācijas ar 5 gadu termiņu. Kopumā gada laikā tika piedāvātas divas emisijas ar dzēšanas termiņu attiecīgi 2023. gada maijā un novembrī. Gada laikā piedāvājums sākotnējās izsolēs bija 330 milj. eiro, pieprasījums 1373 milj. eiro, un tika pārdots viss piedāvātais apjoms.

Vidējā izsoles procentu likme palielinājās no 0.20% 2017. gada decembrī līdz 0.58% 2018. gada decembrī. Tā pieauga gan Latvijas iekšzemes norišu, gan arī ārējo faktoru rezultātā. Iekšzemes faktori bija ar ABLV Bank, AS saistītie notikumi un Latvijai sniegtais MONEYVAL novērtējuma ziņojums. Kā ārējie faktori jāmin monetārās politikas atbalsta pakāpeniskā mazināšana pasaulē, PAIP ietvaros veikto iegāžu apjoma samazināšana 2018. gadā un paziņojums par PAIP portfeļa palielināšanas pārtraukšanu 2019. gadā,

[1] ECB interneta vietnē ir pieejami gan naudas tirgus statistikas pārskati (MMSR) apkopotā veidā, gan €STR (izstrādes stadijā) informācija, kurā ietilpst pēc €STR metodoloģijas aprēķinātā procentu likme, gan aprēķinos izmantoto darījumu apjoms, kredītiestāžu un darījumu skaits un cita informācija, kas paredzēta, lai tirgus dalībniekiem būtu iespēja laikus iepazīties ar jauno naudas tirgus atsauces procentu likmi. Publicētā informācija nevar tikt izmantota kā atsauces procentu likme (indekss, kas izmantots finanšu līgumos un instrumentos).

savukārt rudenī sākās Itālijas un ES institūciju diskusijas par Itālijas 2019. gada budžetu, kas palielināja ar nākotni saistīto nenoteiktību.

Starptautiskā kredītreitingu aģentūra *Standard & Poor's* septembrī paaugstināja Latvijas kredītreitingu no "A–" līdz "A", nosakot stabilu nākotnes vērtējumu. Tika ņemta vērā spēcīgā tautsaimniecības dinamika, zemais valsts parāda līmenis un ārvalstu klientu noguldījumu īpatsvara samazinājums. Latvija veiksmīgi izlaida divas obligāciju emisijas starptautiskajos tirgos.

Maijā Latvija starptautiskajos tirgos veica jaunu valdības 10 gadu obligāciju emisiju, kā arī iepriekš emitēto obligāciju ar termiņu 30 gadu papildemisiju. Vidējās peļņas likmes obligācijām ar dzēšanas termiņu 10 gadu bija 1.15% un ar dzēšanas termiņu 30 gadu – 1.94%, bet pievienotā procentu likmes daļa virs mijmaiņas darījumu procentu likmes bija attiecīgi 15 bāzes punktu un 37 bāzes punkti. Latvijas obligāciju peļņas likmes joprojām atrodas zemāko peļņas likmju grupā salīdzinājumā ar līdzīga kredītreitinga ES valstu valdības obligāciju peļņas likmēm.

Septembrī Latvija ārējos tirgos emitēja obligācijas 350 milj. eiro vērtībā, atkārtoti piedāvājot valdības 10 gadu un 30 gadu obligācijas, kas tika sākotnēji emitētas maijā un iepriekšējā gada februārī. Septembra izsolē valdības 10 gadu obligāciju vidējā peļņas likme bija 1.00%, bet 30 gadu obligāciju peļņas likme – 1.86%; procentu likmju starpība ar attiecīgā termiņa Vācijas valdības obligācijām bija attiecīgi 62 bāzes punkti un 81 bāzes punkts. Izsolē vērtspapīrus iegādājās investori no 70 valstīm.

Latvijas ilgtermiņa obligāciju ar dzēšanas termiņu 2047. gadā peļņas likme otrreizējā tirgū palielinājās no 1.76% 2017. gada beigās līdz 1.89% 2018. gada beigās; šā pieauguma iemesli bija līdzīgi kā iekšzemes obligācijām. Starpība ar attiecīgā termiņa Vācijas valdības obligācijām palielinājās no 38 bāzes punktiem līdz 100 bāzes punktiem.

Latvijas akciju indekss OMXR gada laikā samazinājās par 6.7%, bet Baltijas akciju indekss OMXBBGI – par 7.4%. No lielajām Latvijas akciju sabiedrībām tikai AS "Latvijas Gāze" akciju cena nemainījās, bet AS "Latvijas balzams", AS "GRINDEKS", AS "Olainfarm" un AS "VALMIERAS STIKLA ŠĶIEDRA" akciju cena samazinājās. Akciju sabiedrību finansiālie rādītāji salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem nedaudz pasliktinājās. Tomēr lielāka nozīme ieguldītāju noskaņojuma un akciju indeksa kritumā bija notikumiem pasaulē, kur bija vērojams akciju indeksu samazinājums sakarā ar nenoteiktību saistībā ar pasaules tautsaimniecības nākotnes izaugsmi, kā arī augošiem ģeopolitiskajiem riskiem.

Latvijas privāto emitentu obligāciju, kas reģistrētas Nasdaq CSD SE, atlikums 2018. gada laikā samazinājās par 22.1% (līdz 907.9 milj. eiro). Samērā liela ietekme bija ABLV Bank, AS darbības pārtraukšanai, jo šī kredītiestāde bija lielākais privātais obligāciju emitents Latvijā. Gada laikā šī kredītiestāde uzsāka savu saistību dzēšanu pret obligāciju turētājiem – daļēji tika dzēstas arī tās emisijas, kurām dzēšanas termiņš bija pēc 2018. gada. Vienlaikus tirgū ienāca arī jauni emitenti: AS BlueOrange Bank ar 1.5 gadu obligāciju emisiju 20.0 milj. eiro apjomā un AS "Attīstības finanšu institūcija Altum" ar 7 gadu obligāciju emisiju 10.0 milj. eiro apjomā.

Neraugoties uz kopējo valūtas tirgus aktivitātes sarukumu, iekšzemes valūtas darījumu pieprasījums atspoguļoja spēcīgo tautsaimniecības aktivitāti

Latvijas kredītiestāžu valūtas maiņas darījumu apjoms 2018. gadā samazinājās par 39.3%. Vidēji mēnesī šādu darījumu apjoms bija 21.9 mljrd. eiro (2017. gadā – 36.1 mljrd. eiro). Valūtas maiņas darījumu apjoma kritumu pamatā noteica kredītiestāžu aktivitātes samazinājums darījumos ar ārvalstu darījuma partneriem: straujāk samazinājās valūtas darījumu apjoms ar ārvalstu nefinanšu sabiedrībām (par 65.8%), strauji saruka arī

darījumu apjoms ar ārvalstu kredītiestādēm (par 40.0%). Savukārt darījumu apjoms ar ārvalstu finanšu iestādēm, neietverot MFI, samazinājās par 27.1%. Darījumu apjoms ar ārvalstu partneriem (gan ar finanšu iestādēm, gan ar nefinanšu sabiedrībām) stabilizējās 2. pusgadā (sk. 4. att.).

4. attēls

LATVIJAS KREDĪTIESTĀDĒS AR IEKŠZEMES UN ĀRVALSTU DARĪJUMA PARTNERIEM VEIKTO VALŪTAS MAIŅAS DARĪJUMU APJOMA DINAMIKA
(2018. gada janvāris = 100)

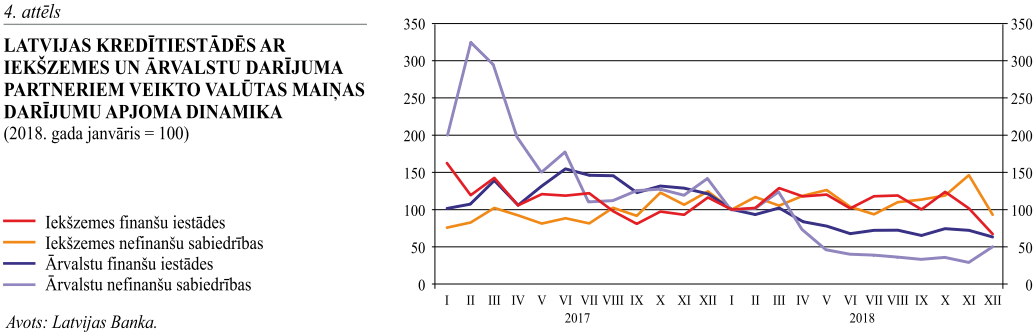

Avots: Latvijas Banka.

2018. gadā turpināja palielināties valūtas maiņas darījumu apjoms ar iekšzemes nefinanšu sabiedrībām un finanšu iestādēm, neietverot kredītiestādes, – to noteica gan straujā tautsaimniecības attīstība, gan arī vispārējā ekonomikas modeļa atvērtība un ārējās tirdzniecības apjoma kāpums. Visstraujāk palielinājās darījumu apjoms ar nefinanšu sabiedrībām (vidēji mēnesī – 360 milj. eiro; par 16.8% vairāk nekā iepriekšējā gadā).

Iekšzemes nefinanšu sabiedrību pieprasījumu pēc valūtas maiņas pakalpojumiem, kuros eiro tika mainīts pret Lielbritānijas sterliņu mārciņu, 2018. gadā palielinājās par 27.8%, pārsniedzot pārējo valūtu pāru maiņas darījumu apjoma pieaugumu. Valūtas maiņas darījumos ar iekšzemes nefinanšu sabiedrībām 2018. gadā dominēja tagadnes darījumi, bet vienlaikus pieauga mijmaiņas darījumu nozīme.

2018. gadā turpināja samazināties iekšzemes kredītiestāžu savstarpējo valūtas maiņas darījumu apjoms (par 6.9% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu), tomēr sarukums, pat neraugoties uz iekšzemes finanšu tirgū notiekošajām pārmaiņām, bija mazāks nekā iepriekšējā gadā. Kritumu galvenokārt noteica valūtas mijmaiņas darījumi, kuru valūtas bija eiro un ASV dolārs, atspoguļojot pārmaiņas kredītiestāžu uzņēmējdarbības modelī, tomēr citu valūtu nozīme tagadnes darījumos palielinājās, augot Latvijas uzņēmumu ekonomisko saišu dažādībai, ko nodrošināja ģeogrāfiski plašākas tirdzniecības un darījumu plūsmas.

Mājsaimniecību valūtas maiņas darījumu apjoms kredītiestādēs 2018. gadā samazinājās par 5.2% – mazāk nekā iepriekšējā gadā, kad tas saruka par 20.3%.

Skaidrā naudā veikto valūtas maiņas darījumu apjoms 2018. gadā turpināja samazināties (par 11.1% salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu), vidēji mēnesī šādā veidā konvertējot aptuveni 40 milj. eiro. Kopumā tāpat kā iepriekš lielākā daļa skaidrā naudā veikto valūtas maiņas darījumu notika licencētajos valūtas maiņas punktos, kur 62.1% no visiem skaidrās naudas darījumiem ārvalstu valūta tika mainīta pret eiro. Kredītiestādēm arvien vairāk piedāvājot elektroniskos pakalpojumus un dažādos veidos mudinot klientus izmantot attālinātos un elektroniskos pakalpojumus, skaidrās naudas valūtas maiņas darījumu apjoms samazinājās par 17.7% (2017. gadā – par 12.3%). Skaidrajā naudā veiktajos valūtas maiņas darījumos 2018. gadā dominēja ASV dolārs, Krievijas rublis, Lielbritānijas sterliņu mārciņa un Norvēģijas krona.

No jauna izsniegto kredītu procentu likmju kritums apsīka, izņemot patēriņa kredītus

Lieliem uzņēmumiem izsniegto aizdevumu finansējuma izmaksas 2018. gadā kopumā saglabājās zemas. Tās vislabāk raksturoja procentu likme, ko kredītiestādes piemēroja

eiro no jauna izsniegtajiem kredītiem, kuru apjoms pārsniedz 1 milj. eiro. 2018. gadā tā bija 2.6% (par 0.1 procentu punktu augstāka nekā 2017. gadā). Straujāku procentu likmes kāpumu ierobežoja stingrāku kredītu standartu piemērošana daļā Latvijas kredītiestāžu. Finansējuma izmaksas aizdevumiem lieliem uzņēmumiem pieauga arī rudenī, kad kredītiestādes nedaudz palielināja pievienotās procentu likmes, gan saskardamās ar augstākām NILLTF novēršanas izmaksām, gan augot kredītiestāžu finansējuma izmaksām, gan samazinoties kredītiestāžu savstarpējai konkurencei. Vienlaikus daļa kredītiestāžu samazināja aizdevumu riska pakāpi, piemērojot nedaudz stingrākus kredītu standartus sakarā ar mazāku savstarpējo konkurenci un atsevišķu nozaru vai uzņēmumu darbības perspektīvas pasliktināšanos. Attiecīgā procentu likme būtiski saruka decembrī, taču tas neraksturo tendenci, jo pieauga spēcīgu uzņēmumu kredītu pieprasījums. Piemēram, AS "Latvenergo" informēja sabiedrību, ka vienojusies ar vairākām Latvijas kredītiestādēm par 240 milj. eiro ilgtermiņa aizdevumu Daugavas hidroelektrostaciju modernizācijai un citiem mērķiem.

Finansējuma izmaksas aizdevumiem maziem un vidējiem uzņēmumiem, ko raksturo kredītiestāžu piemērotā procentu likme maza un vidēja apjoma (līdz 1 milj. eiro) jaunajiem darījumiem eiro, 2018. gadā nemainījās (3.6%).

Mājsaimniecībām izsniegto kredītu mājokļa iegādei kopējā faktiskā gada izmaksu procentu likme būtiski nemainījās (2.8%). Vienlaikus kredīti mājokļa iegādei kļuva pieejamāki, jo pieauga pieļaujamā aizdevuma summas un nodrošinājuma prasību attiecība. 1. pusgadā stājās spēkā valsts atbalsta programmas mājokļa iegādei grozījumi, kas paplašināja valsts sniegto atbalstu, iekļaujot atbalstāmo lokā jaunos speciālistus. Programmas paplašināšana veicināja mājsaimniecību pieprasījumu pēc mājokļa kredītiem un kredītiestāžu ieinteresētību aktīvi piedalīties jaunu kredītu izsniegšanā. Konkurences spiediena ietekmē vairākas kredītiestādes samazināja pievienoto procentu likmi, kā arī paaugstināja pieļaujamo aizdevuma summas un nodrošinājuma prasību attiecību kredītiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei. Taču gada laikā vairākkārt mainījās kredītiestāžu viedoklis par mājokļu tirgus attīstības perspektīvām un arī kredītu standarti aizdevumiem mājsaimniecībām mājokļa iegādei. Tas radīja attiecīgās vidējās svērtās procentu likmes svārstības.

2018. gadā kredītu izmaksas samazinājās, kopējai faktiskajai jauno patēriņa kredītu gada izmaksu procentu likmei sarūkot par 2.0 procentu punktiem (līdz 19.8%). Tas skaidrojams ar konkurences spiediena ietekmi uz kredītu pievienoto procentu likmi, gan ar mājsaimniecību kredītriska samazināšanos, pieaugot nodarbinātībai un vidējai darba algai tautsaimniecībā.

2018. gadā mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību eiro pieprasījuma noguldījumu procentu likmes saglabājās tuvas nullei. Savukārt mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību veikto jauno eiro termiņnoguldījumu procentu likme bija aptuveni tāda pati kā iepriekšējā gadā (0.2%). Mājsaimniecību jauno eiro termiņnoguldījumu procentu likme bija augstāka (0.5%) nekā nefinanšu sabiedrībām (0.1%), jo tās daļu finanšu līdzekļu noguldīja uz ilgāku termiņu un daļu – kredītiestādēs, kuru finanšu resursus galvenokārt veido iekšzemes noguldījumi un kuras, lai tos piesaistītu, gatavas maksāt augstāku procentu likmi.

Monetārā politika joprojām bija stimulējoša un procentu likmes – zemas, tomēr nozīmīga kreditēšanas aktivizēšanās nebija vērojama, bet turpinājās izaugsme līzinga sektorā

2018. gadā turpinājās samērā strauja Latvijas tautsaimniecības izaugsme, tomēr kreditēšanas kāpums tāpat kā iepriekšējā gadā bija lēns un joprojām nebija starp galvenajiem tautsaimniecības kāpumu stimulējošajiem faktoriem. Galvenokārt tika kreditēti infrastruktūras projekti un nekustamā īpašuma attīstīšana, bet mazāk – eksportējošās nozares un mājsaimniecības, pietiekami neizmantojot ECB stimulējošās monetārās politikas

iespējas, lai nodrošinātu izdevīgākus kredītu piedāvājuma nosacījumus un zemākas procentu likmes.

Nominālo iekšzemes kredītportfeļa apjomu būtiski samazināja vienreizējs faktors – ECB lēmums 11. jūlijā anulēt ABLV Bank, AS licenci. Finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegto kredītu atlikums 2018. gadā saruka par 4.3% (sk. 5. att.). Neietverot kredītiestāžu sektora strukturālo pārmaiņu ietekmi, gada laikā iekšzemes klientiem, izņemot valdību, izsniegto kredītu atlikums pieauga par 1.2%, mazliet palielinoties nefinanšu sabiedrību (par 0.9%) un pavisam nedaudz (par 0.1%) – mājsaimniecību kredītportfelim.

5. attēls

IEKŠZEMES FINANŠU IESTĀDĒM, NEFINANŠU SABIEDRĪBĀM UN MĀJSAIMNIECĪBĀM IZSNIEGTO KREDĪTU ATLIKUMA GADA PĀRMAIŅU TEMPS

(%)

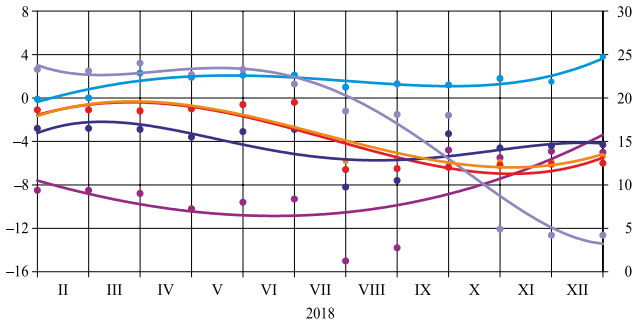

Avots: Latvijas Banka.

1. pusgadā nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu portfelis mainījās maz, bet vasarā un rudenī aktīvi tika izsniegti īstermiņa kredīti, kas, tuvojoties gada nogalei, tika atmaksāti. Savukārt gada pēdējos mēnešos tika izsniegti vairāki lieli kredīti infrastruktūras projektiem enerģētikas un transporta nozarēs, kā arī aizdevumi tirdzniecības un izmitināšanas nozaru uzņēmumiem. Gada laikā saistībā ar līzinga sektora pozitīvo attīstību un tā lomas pieaugumu tautsaimniecības finansēšanā nedaudz pieauga nebanku finanšu sektoram izsniegto kredītu atlikums. Iekšzemes līzinga portfeļa gada pieauguma temps bija 9.6%, t.sk. nefinanšu sabiedrībām – 5.4%. Nefinanšu sabiedrību līzinga portfelis veidoja 23.8% no kredītiestāžu nefinanšu sabiedrībām izsniegto kredītu atlikuma.Mājsaimniecību kreditēšanas jomā būtisku pārmaiņu nebija. Paplašinot valsts atbalsta programmas mājokļa iegādei jaunajām ģimenēm garantiju saņēmēju loku ar jaunajiem speciālistiem, mājsaimniecībām mājokļa iegādei izsniegto kredītu portfeļa kritums apstājās un, neņemot vērā strukturālo pārmaiņu ietekmi, šādu kredītu atlikums gada laikā pieauga par 0.5%.

Stabilā situācija tautsaimniecībā veicināja iekšzemes noguldījumu atlikuma kāpumu

Strauji samazinoties ārvalstu klientu noguldījumu atlikumam un turpinoties mērenam mātes banku finansējuma sarukumam, galvenais kredītiestāžu finanšu resursu avots 2018. gadā bija augošais iekšzemes noguldījumu atlikums. Visvairāk un stabilāk darba algu kāpuma un bezdarba mazināšanās ietekmē palielinājās mājsaimniecību noguldījumu atlikums kredītiestādēs (gada kāpuma temps 2018. gada mēnešos bija 8–10%; sk. 6. att.). Aptuveni šāds pieaugums vērojams jau piekto gadu pēc kārtas. Mājsaimniecību noguldījumu atlikuma kāpums noteica arī pozitīvu kopējā iekšzemes noguldījumu atlikuma kāpumu (6.1%), bet nefinanšu sabiedrību noguldījumu atlikums gada laikā bija svārstīgāks, un atsevišķos mēnešos tā gada pārmaiņu temps bija arī negatīvs, uzņēmējiem uzkrājumus izmantojot importa un investīciju darījumos. Noguldījumu atlikumu kredītiestādēs turpināja samazināt nebanku finanšu iestādes, izvēloties ienesīgākus līdzekļu izvietošanas veidus. Zemais noguldījumu ienesīgums noteica to, ka joprojām lielākā daļa noguldījumu koncentrējās likvīdākajā – noguldījumu uz nakti – segmentā (gada pieauguma temps – 8.1%), bet noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu un termiņnoguldījumu atlikums saruka.

6. attēls

IEKŠZEMES FINANŠU IESTĀŽU, NEFINANŠU SABIEDRĪBU UN MĀJSAIMNIECĪBU NOGULDĪJUMU ATLIKUMA GADA PĀRMAIŅU TEMPS
(%)

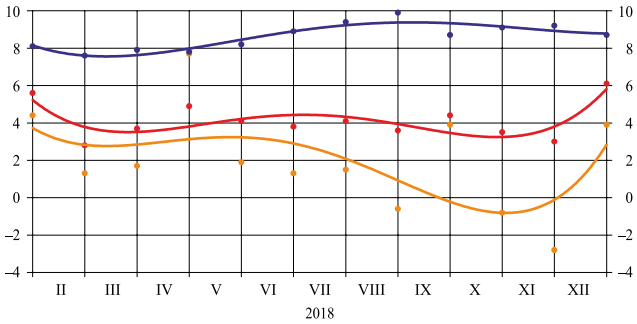

Nefinanšu sabiedrību noguldījumi
Mājsaimniecību noguldījumi
Finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi kopā

Avots: Latvijas Banka.

Tautsaimniecības stabilitāte un integrācija eiro zonas tautsaimniecībā atspoguļojās monetāro rādītāju attīstībā

Apjoma ziņā galvenais plašās naudas pieauguma noteicošais faktors bija šaurās naudas palielināšanās, zemo termiņnoguldījumu procentu likmju ietekmē kredītiestāžu klientiem priekšroku dodot pieprasījuma noguldījumiem. Latvijas devums eiro zonas šaurās naudas rādītājā M1 (noguldījumu uz nakti atlikums) 2018. gadā palielinājās par 14.7%. Līdzīgs (14.5%) bija arī Latvijas devuma eiro zonas vidējās naudas rādītājā M2 kāpums, jo būtiski auga noguldījumu ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem atlikums (par 26.4%), bet noguldījumu ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem atlikums saruka par 1.3%. Latvijas devumā eiro zonas plašās naudas rādītājā M3 ietverto papildu komponentu apjoms bija neliels, un kopumā 2018. gadā Latvijas ieguldījums eiro zonas M3 palielinājās par 13.9% (sk. 7. att. un 1. pielikumu).

7. attēls

LATVIJAS DEVUMS EIRO ZONAS NAUDAS PIEDĀVĀJUMĀ UN TĀ SASTĀVDAĻAS
(pārmaiņas salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu; %)

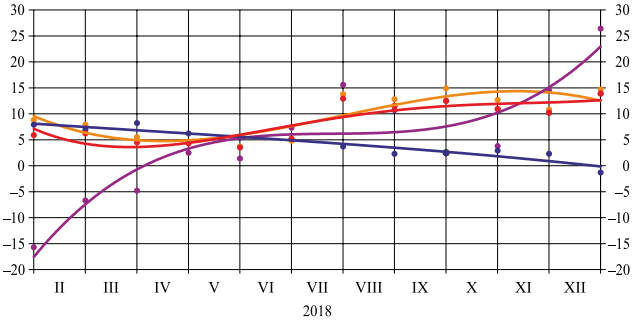

Noguldījumi uz nakti
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem (ieskaitot)
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem (ieskaitot)
M3

Avots: Latvijas Banka.

Latvijas devums eiro zonas naudas bāzē 2018. gadā samazinājās par 4.4% un perioda beigās bija 9.7 mljrd. eiro. To veidoja kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumu atlikums (ietverot obligāto rezervju sistēmu; 5.1 mljrd. eiro), kā arī Latvijas Bankas proporcionālā daļa kopējā Eirosistēmas emitēto banknošu apjomā (4.6 mljrd. eiro). Latvijas Bankas tīrie ārējie aktīvi (ārpus eiro zonas) saruka par 2.1% (līdz 3.9 mljrd. eiro).

Notika nozīmīgas pārmaiņas kredītiestāžu ārvalstu klientu apkalpošanas jomā

NILLTF risku mazināšanas ietekmē 2018. gadā daļai Latvijas kredītiestāžu bilances nozīmīgi saruka, kopumā samazinot kredītiestāžu sektora[1] aktīvus (to struktūru sk. 8. att.) par 19.4%. Iekšzemes klientu, izņemot valdību, kredītportfeļa īpatsvars kredītiestāžu aktīvos turpināja palielināties (par 8.5 procentu punktiem; līdz 59.3%).

[1] Latvijas Republikā 2018. gada beigās bija reģistrēts 20 kredītiestāžu (t.sk. piecas ārvalstu kredītiestāžu filiāles).

8. attēls

KREDĪTIESTĀŽU AKTĪVU STRUKTŪRA
(%)

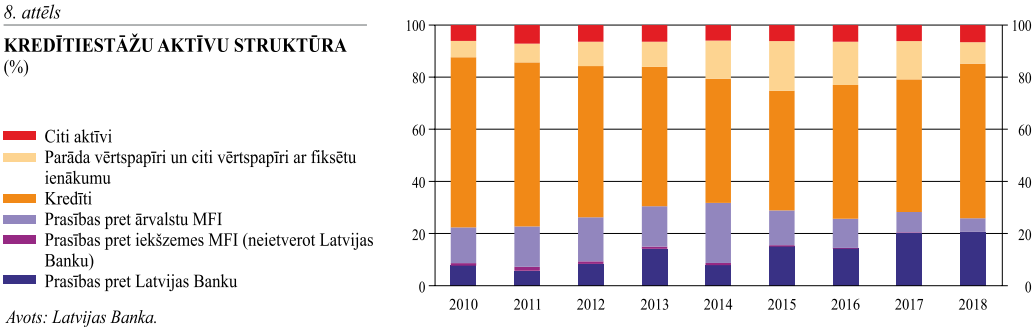

Avots: Latvijas Banka.

Latvijas kredītiestāžu pasīvu struktūrā (sk. 9. att.) 2018. gadā nozīmīgi samazinājās ārvalstu finansējums, galvenokārt sarūkot ārvalstu klientu noguldījumiem (par 58.8%). 2018. gada beigās ārvalstu klientu noguldījumi sasniedza vēsturiski zemāko īpatsvaru kopējos nebanku noguldījumos (20.3%). Savukārt no ārvalstīm piesaistītais MFI finansējums, kura galveno daļu veidoja mātes banku finansējums, būtiski nemainījās (10.8% no kopējiem kredītiestāžu pasīviem). 2018. gadā iekšzemes klientu noguldījumu atlikums turpināja stabili augt, vēl vairāk nostiprinot galvenā finansēšanas avota statusu un gada beigās veidojot 56.9% no kredītiestāžu pasīviem.

9. attēls

KREDĪTIESTĀŽU PASĪVU STRUKTŪRA
(%)

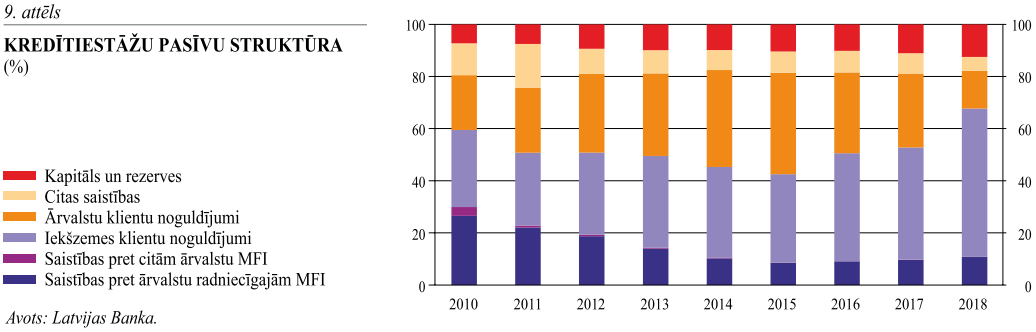

Avots: Latvijas Banka.

2018. gadā Latvijas kredītiestādēs kopumā iekšzemes kredīti bija pilnībā segti ar piesaistītajiem iekšzemes noguldījumiem. Iekšzemes kredītu atlikums 2018. gada beigās atbilda 91.7% noguldījumu atlikuma (2017. gada beigās – 101.9%).

Neraugoties uz kredītiestāžu sektora nozīmīgām strukturālajām pārmaiņām, galvenie finanšu rādītāji liecināja par Latvijas kredītiestāžu finansiālo stabilitāti

Latvijas kredītiestāžu likvīdo aktīvu īpatsvars kopējos aktīvos joprojām bija augsts un veidoja gandrīz trešdaļu no kopējiem aktīviem (2018. gada beigās – 31.8%). Kredītiestāžu kredītportfeļa kvalitāte stabilas tautsaimniecības izaugsmes apstākļos saglabājās nemainīga, un 2018. gada beigās kredītu ar maksājumu kavējumu ilgāku par 90 dienām īpatsvars kopējā kredītiestāžu kredītportfelī bija 4.0% (zemākais līmenis kopš 2008. gada beigām). Par finanšu sektora stabilitāti liecināja arī kredītiestāžu kopējais kapitāla rādītājs, kas 2018. gada beigās bija 21.7% (minimālā prasība ir 8%), bet pirmā līmeņa pamata kapitāla rādītājs bija 19.7%. Latvijas kredītiestāžu peļņa (sk. 10. att.) 2018. gadā pieauga līdz 294.4 milj. eiro (2017. gadā – 226.4 milj. eiro), taču šo pieaugumu galvenokārt noteica kredītiestāžu sektora strukturālās pārmaiņas un nodokļu sistēmas reforma. Kopumā Latvijas kredītiestāžu pelnītspēja vērtējama kā stabila.

Finansiālās darbības peļņu veidojošo komponentu struktūra būtiski nemainījās. Tirgus procentu likmēm saglabājoties zemām, nedaudz saruka tīro procentu ienākumu īpatsvars finansiālās darbības peļņā, taču šie ienākumi joprojām veidoja aptuveni pusi no tās. Savukārt tīrie komisijas naudas ienākumi veidoja nedaudz vairāk par trešdaļu no finansiālās darbības peļņas.

10. attēls

KREDĪTIESTĀŽU IENĀKUMU, IZDEVUMU UN DARBĪBAS REZULTĀTU DINAMIKA
(mljrd. eiro)

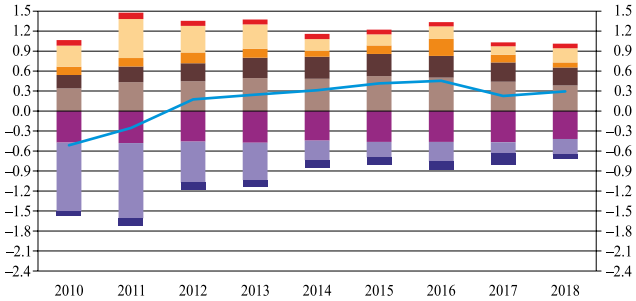

Avots: Latvijas Banka.

ĀRĒJAIS PIEPRASĪJUMS UN KONKURĒTSPĒJA

Lēnāks ārējā pieprasījuma kāpums atspoguļojās vājākā Latvijas eksporta sniegumā, gada nogalē pastiprinoties ar ārējo vidi saistītajiem riskiem

2018. gadā Latvijas ārējais pieprasījums auga mērenāk nekā iepriekšējā gadā, atspoguļojot gan pasaules, gan eiro zonas, gan arī Latvijas nozīmīgāko tirdzniecības partnervalstu tautsaimniecības izaugsmes tempa mazināšanos. Pasliktinājās ekonomiskais noskaņojums eiro zonā, kā arī saasinājās ASV un Ķīnas tirdzniecības nesaskaņas, kas līdz ar starptautiskās tirdzniecības dinamikas palēnināšanos un bažām par augošajiem protekcionisma riskiem kavēja straujāku eiro zonas ekonomisko izaugsmi.

Tas atspoguļojās arī Latvijas preču un pakalpojumu reālā eksporta lēnākā pieaugumā (2.0%; 2017. gadā – 5.9%). Partnervalstu dalījumā Latvijas ārējā pieprasījumā lielāko pozitīvo devumu nodrošināja Lietuva, Igaunija un Polija, tomēr arī šajās valstīs, izņemot Igauniju, importa apjoma pieauguma temps salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājās. Igaunijā saruka bezdarbs un pieauga atalgojums, kā arī turpinājās ES investīciju ieplūde, palielinot patēriņu un importu. Lai gan Lietuvā un Polijā situācija bija līdzīga, tomēr importa pieaugums bija lēnāks, nekā prognozēts. Savukārt Krievijā pēc straujās importa izaugsmes iepriekšējā gadā 2018. gadā importa pieprasījuma kāpums strauji samazinājās. Lai gan Krievijas tautsaimniecību pozitīvi ietekmēja augstā naftas cena, Krievijas rubļa kursa vērtība saruka, mazinot importa pievilcību. Arī Latvijas preču eksporta pieaugums uz Krieviju būtiski samazinājās. Vācijā 3. ceturksnī ekonomiskā izaugsme saruka, jo pasaules mēroga saskaņotās vieglo transportlīdzekļu pārbaudes procedūras ieviešana ar 1. septembri izraisīja būtisku pārtraukumu automobiļu ražošanā, turklāt tautsaimniecība arī gada beigās neatveseļojās. Turpinājās ar breksitu saistītā nenoteiktība, bet 2. pusgadā palielinājās varbūtība, ka Apvienotā Karaliste izstāsies no ES bez vienošanās. 2018. gadā Latvijas preču eksporta izaugsme uz Apvienoto Karalisti bija strauja (to galvenokārt noteica koka un tā izstrādājumu eksports), savukārt pakalpojumu eksporta nelielo kritumu veicināja finanšu pakalpojumu un braucienu pakalpojumu dinamika. Būtiski auguši ar turpmāko ārējo tirdzniecību ar šo valsti saistītie riski.

2018. gadā preču eksports palielinājās par 7.2%. To veicināja gan reālā eksporta apjoma pieaugums (3.9%), gan eksporta cenu kāpums (3.2%). Nozīmīgi palielinājās lauksaimniecības produktu un kokmateriālu cenas sakarā ar gada sākumā vērotajiem mežu un lauksaimniecības zemju izstrādei nelabvēlīgajiem laikapstākļiem. Ievērojami pieauga arī pārtikas, ķīmisko un naftas produktu, kā arī metāla izstrādājumu eksporta cenas.

Preču grupu dalījumā lielāko pozitīvo devumu eksporta apjomā nodrošināja koka un tā izstrādājumu eksports. Neraugoties uz grūtībām mežu izstrādē pavasarī, gadā kopumā būtiski pieauga arī reālā eksporta apjoms. Galvenie kokmateriālu noieta tirgi (Apvienotā Karaliste, Skandināvija un Baltijas valstis) nemainījās; ar tiem arī bija vērojams lielākais pieaugums. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu noturīgu devumu sniedza mehānismu,

mehānisko ierīču un elektroiekārtu, kā arī parasto metālu un to izstrādājumu eksports. Šo preču grupu eksports gan bija svārstīgs galamērķu un apjomu ziņā. Lielākais negatīvais devums bija lauksaimniecības nozarei, kas negatīvo laikapstākļu ietekmē, neraugoties uz cenu kāpumu, nespēja sasniegt gaidīto ražas apjomu un attiecīgi arī reālā augu valsts produktu eksporta apjomu.

Pakalpojumu eksporta apjoma kāpums (6.4%) bija lēnāks nekā iepriekšējā gadā. To noteica gan finanšu pakalpojumu eksporta sarukums, gan vāja transporta pakalpojumu eksporta izaugsme. Neraugoties uz jau ilgstoši strauji augošo gaisa transporta sniegumu un negaidīti labiem dzelzceļa transporta rādītājiem (to veicināja ieilgušie remontdarbi Krievijas ostās), transporta pakalpojumu eksports kopumā palielinājās vien nedaudz. Kāpumu lielākoties kavēja autotransporta pakalpojumu eksporta kritums ES valstīs augošā protekcionisma ietekmē. Palielinājās braucienu eksports (ārvalstu viesu tēriņi), taču saistībā ar Latvijas valsts 100 gadu jubileju un XXVI Vispārējo latviešu Dziesmu un XVI Deju svētku norisi tika gaidīta vērienīgāka tūrisma eksporta izaugsme. Lielāko pozitīvo devumu no eksportējošām pakalpojumu nozarēm nodrošināja informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozare (tās eksporta gada kāpums – 24.6%). Nākotnē šīs nozares izaugsmi varētu palēnināt darbaspēka pieejamības problēma.

Valstu dalījumā no galvenajām preču eksporta partnervalstīm straujākais eksporta pieauguma tempa kritums 2018. gadā salīdzinājumā ar 2017. gadu bija uz Krieviju. No lielākajām eksporta preču grupām uz Krieviju saruka augu valsts produkcijas un tekstilizstrādājumu eksports, un šo kritumu nespēja kompensēt optisko ierīču, elektroiekārtu un mehānismu eksporta straujais kāpums. Būtiski lēnāk auga arī eksports uz Vāciju. Īpaši strauji palielinājās eksports uz Skandināviju – to nodrošināja kokmateriālu eksporta ienākumi. Valstu dalījumā starp galvenajām pakalpojumu eksporta partnervalstīm eksports visbūtiskāk pieauga uz Šveici (transporta pakalpojumi) un Zviedriju (informācijas un komunikācijas pakalpojumi), savukārt visbūtiskāk transporta pakalpojumu un braucienu dēļ saruka eksports uz Lietuvu un Krieviju.

Latvijas preču eksporta tirgus daļa pasaulē pieauga; saglabājās augsta rentabilitāte

2018. gadā vienības darbaspēka izmaksu vidējais līmenis Latvijas tautsaimniecībā nedaudz pārsniedza attiecīgo 2017. gada līmeni. Cenu un izmaksu konkurētspējas rādītāju dinamika, kas ietver gan nominālā efektīvā kursa svārstības, gan iekšzemes cenu un izmaksu attīstību salīdzinājumā ar galvenajām tirdzniecības partnervalstīm, kopumā nebija labvēlīga, tomēr noteicošās bija nominālā efektīvā kursa svārstības. Gada nogalē cenu un izmaksu konkurētspējas rādītāji stabilizējās. 2018. gadā turpināja augt Latvijas preču eksporta daļa pasaules kopējā importā, kā arī palielinājās tirgus daļa vairākās nozīmīgās tirdzniecības partnervalstīs, piemēram, Apvienotās Karalistes un Vācijas tirgū. Latvijas apstrādes rūpniecības uzņēmumu rentabilitāte joprojām bija augsta un pat uzlabojās.

IEKŠZEMES EKONOMISKĀ AKTIVITĀTE

Straujās ekonomiskās izaugsmes veicinošo faktoru nozīmīgums mainījās, mazinoties eksporta devumam un vairāk dominējot iekšzemes pieprasījumam

Latvijas tautsaimniecība 2018. gadā saglabāja strauju izaugsmes tempu – IKP palielinājās par 5.0% saskaņā ar sezonāli un ar kalendāro dienu skaitu izlīdzinātiem datiem un par 4.8% saskaņā ar neizlīdzinātiem datiem. 1. pusgadā spēcīga izaugsme bija vērojama gan eksporta tirgos, gan iekšzemē. Galvenais straujākas izaugsmes šķērslis bija piedāvājuma puses faktori – darbaspēka trūkums un augstā ražošanas jaudas noslodze. Savukārt 2. pusgadā IKP izaugsmi nodrošināja iekšzemes pieprasījums, eksportam vājinoties

salīdzinājumā ar 1. pusgadu. Eksporta vājināšanos noteica gan ārējā pieprasījuma mazāks kāpums 2. pusgadā, gan atsevišķas nozarēm raksturīgās norises: finanšu sektora apjoma samazināšanās ārvalstu klientus apkalpojošajā segmentā un mazāka graudaugu raža lauksaimniecībā (sausās vasaras dēļ). Savukārt iekšzemes pieprasījums joprojām bija stabils, un to noteica investīciju izaugsmes atjaunošanās jau kopš 2017. gada, kā arī noturīga privātā patēriņa izaugsme, ko nodrošināja nodarbinātības un vidējās algas pieaugums.

Investīciju izaugsmi sekmēja gan ēku, gan inženierbūvju būvniecība, kā arī nozīmīgāki ieguldījumi ražošanas iekārtās un mašīnās, kas veicināja arī importa pieaugumu. Satiksmes līdzekļu importa kāpums notika saistībā arī ar AS "Air Baltic Corporation" flotes paplašināšanu, kas tika uzsākta jau 2016. gadā. Investīcijas tika finansētas gan no pašu uzņēmumu līdzekļiem, gan ES fondu līdzekļiem, kuri tāpat kā 2017. gadā bija nozīmīgs atbalsts investīciju izaugsmei. Lai gan kreditēšanas kāpums bija neliels un tautsaimniecības izaugsmi veicināja mēreni, tas sekmēja investīcijas gan infrastruktūras projektos enerģētikā un transportā, gan arī ražošanas attīstībā.

Savukārt iedzīvotāju patēriņa pieaugumu līdzās nodarbinātības un atalgojuma kāpumam papildus veicināja patērētāju noskaņojuma uzlabošanās. Turklāt 2018. gadā tika rīkota plaša Latvijas valsts 100 gadu jubilejai veltītu pasākumu programma, kuras īstenošana arī veicināja patēriņa kāpumu. Straujš atalgojuma pieaugums un mērena inflācija nodrošināja lielāku reālo ienākumu kāpumu nekā iepriekšējā gadā, t.i., paaugstināja pirktspējas pieaugumu, nodrošinot arī iespēju mājsaimniecībām palielināt uzkrājumus.

2019. gadā ārējās ekonomiskās vides ietekmē mazinoties arī iekšējā pieprasījuma potenciālam, Latvijas tautsaimniecības izaugsme palēnināsies. Izaugsmes virzītājs joprojām būs iekšzemes pieprasījums, tomēr, visticamāk, noteicošais būs privātā patēriņa devums. Gan atalgojuma pieauguma, gan iepriekš augušo uzkrājumu ietekmē privātā patēriņa kāpums būs noturīgāks nekā investīciju pieaugums. Saglabāt 2017. un 2018. gadā novērotajai dinamikai līdzvērtīgu investīciju pieauguma tempu, visticamāk, nebūs iespējams vājāka ārējā pieprasījuma un ģeopolitisko risku apstākļos, lai gan ES fondu līdzekļu piesaiste turpināsies, kā arī tiks turpināti iesāktie privātā sektora projekti. Lai gan saskaņā ar EK konfidences datiem uzņēmēju un patērētāju noskaņojums kopumā saglabājas samērā optimistisks, pasaules tautsaimniecības izaugsmes palēnināšanās varētu izraisīt to, ka eksporta tirgiem ražojošie uzņēmumi atliek investīciju lēmumu par paplašināšanos.

2018. gadā turpinājās strauja, bet līdzsvarota tautsaimniecības izaugsme

Saglabājoties augstai investīciju aktivitātei, 2018. gadā visstraujāk attīstījās būvniecības nozare. Kopumā tautsaimniecības izaugsme vērtējama kā līdzsvarota. Veiksmīgi attīstījās daudzas nozares, un vienlaikus nebija vērojams pieprasījuma puses spiediens, pamatinflācijai un arī kopējai inflācijai saglabājoties mērenai. Kreditēšanas attīstība joprojām bija gausa. Lai gan 2018. gadā tautsaimniecības struktūrai nozīmīgās apstrādes rūpniecības un tirdzniecības izaugsme bija mērenāka, veiksmīgi attīstījās vairākas pakalpojumu nozares, piemēram, stabili un strauji auga informācijas un komunikācijas nozare, palielinājās izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumu devums. Transporta pakalpojumu nozares darbības rādītāju pozitīvo dinamiku veicināja faktori ar īslaicīgu ietekmi. Savukārt, neraugoties uz to, ka 2018. gadā ārvalstu klientu noguldījumu atlikuma kritums pastiprinājās, vienreizēji ienākumi atsevišķos periodos, kā arī iekšzemes klientus apkalpojošo kredītiestāžu stabilie darbības rezultāti mazināja finanšu sektora pievienotās vērtības lejupslīdi salīdzinājumā ar 2017. gadu.

ES struktūrfondu projektu īstenošana un privātās investīcijas 2018. gadā turpināja nodrošināt būtisku būvniecības nozares izaugsmi. Būvniecības pievienotā vērtība pieauga par 24.2% salīdzinājumā ar 2017. gadu. Būvniecības produkcijas apjoma palielināšanās faktiskajās cenās bija vērojama praktiski visās būvniecības grupās. Lielāko pozitīvo

devumu nozarei sniedza inženierbūvju (ceļu un komunikāciju līniju), kā arī nedzīvojamo ēku (tirdzniecības un biroju ēku) un dzīvojamo māju (daudzdzīvokļu māju) būvniecība. Nozares izaugsmi pamatā veicināja būvniecības aktivitātes kāpums iekšzemē, un arī ārpus Latvijas veikto būvdarbu apjoms turpināja palielināties, tomēr ievērojami lēnāk nekā gadu iepriekš. 2019. gadā ES fondu līdzekļu loma būvniecības izaugsmē saglabāsies, taču gausāku būvniecības pieaugumu nekā 2018. gadā varētu izraisīt privāto investīciju lēmumu piesardzība saistībā ar ārējās vides riskiem un būvniecības izmaksu pieaugums.

Vājā piedāvājuma puses kapacitāte 1. pusgadā (nepietiekamas investīcijas iepriekšējos gados un darbaspēka trūkums), kā arī vājāks ārējais pieprasījums 2. pusgadā noteica apstrādes rūpniecības mēreno izaugsmi (pievienotā vērtība palielinājās par 3.2%). Apakšnozaru dalījumā pozitīvu dinamiku uzrādīja augsto tehnoloģiju nozares un kokrūpniecība, kuras visu gadu nodrošināja nozīmīgu ieguldījumu izaugsmē. Citām nozarēm attīstība bija neviendabīga un to ierobežoja dažādi faktori – piemēram, darbinieku trūkums (mašīnbūves un metālapstrādes uzņēmumos), konkurences pastiprināšanās Latvijā (piena pārstrādē) un izmaksu kāpums (īpaši pārtikas pārstrādātājiem graudu cenu pieauguma dēļ).

2018. gads transporta nozarei bija labvēlīgs, bet lielākoties īslaicīgu faktoru dēļ. Nozares pievienotā vērtība auga par 5.2%, un pēc triju gadu lejupslīdes palielinājās ostās un pa dzelzceļu pārvadāto kravu apjoms, kur nozīmīgs bija ogļu un kokmateriālu kravu devums. Tomēr šī izaugsme vērtējama piesardzīgi, jo kravu apjoms joprojām nesasniedz 2014. gada līmeni, un 2018. gada uzlabojumi galvenokārt saistāmi ar ierobežotu Krievijas ostu kapacitāti remontdarbu periodā, kad kravas tika pārvirzītas uz Latvijas ostām. Lai gan palielinājies arī kravu apjoms no Baltkrievijas, Krievijas eksporta kravas, kas Latvijas ostām un dzelzceļam joprojām nodrošina lielāko daļu kravu pārvadājumu, varētu drīzumā tikt novirzītas atpakaļ uz Krievijas ostām, tādējādi samazinoties Latvijā apkalpotajam kravu apjomam. VAS "STARPTAUTISKĀ LIDOSTA "RĪGA"", kas turpināja investēt savas kapacitātes kāpināšanā, palielinājusi pārvadāto pasažieru skaitu un kravu apjomu, lai gan gada pēdējos mēnešos kravu pārvadājumi saruka salīdzinājumā ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Lielākais negatīvais devums transporta pakalpojumu eksportā bija autotransportam, kuru turpināja negatīvi ietekmēt protekcionisms Eiropā un darbaspēka trūkums, tādējādi samazinoties kravu apgrozībai.

2018. gadā iekšzemes faktori – straujš vidējā atalgojuma pieaugums un jaunu dalībnieku ienākšana tirgū, kas vismaz darbības sākumā varētu sekmēt patērētāju interesi, – bija labvēlīgi tirdzniecības nozares attīstībai. Tomēr 2018. gadā tirdzniecības nozares pievienotā vērtība salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu pieauga vien par 2.4%. To ietekmēja gan vājāka eksporta attīstība (ietekmējot vairumtirdzniecības rādītājus), gan arī mērenāki mazumtirdzniecības rādītāji.

DARBA TIRGUS

Bezdarbs samazinājās, un ekonomiski neaktīvo iedzīvotāju skaits saruka

Saglabājoties noturīgai ekonomiskajai izaugsmei, turpināja augt darbaspēka pieprasījums. Darbiniekiem vairāk iesaistoties darba tirgū, palielinājās gan līdzdalības līmenis, gan nodarbinātība. Bezdarbs turpināja pakāpeniski samazināties un sasniedza 7.4% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem (zemākais rādītājs pēdējo 11 gadu laikā; sk. 11. att.).

11. attēls

DARBA MEKLĒTĀJU ĪPATSVARS
(% no ekonomiski aktīvajiem iedzīvotājiem)

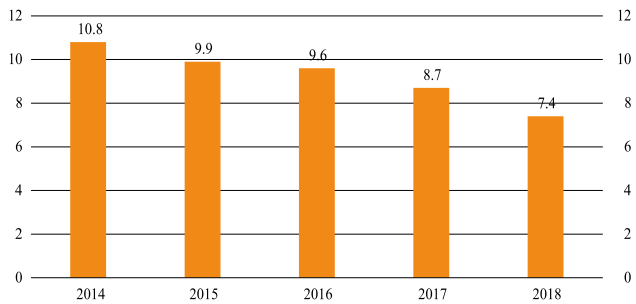

Avots: CSP.

Gan līdzdalības, gan nodarbinātības līmenis sasniedza vēsturiski augstāko rādītāju. Arvien vairāk tika nodarbināti iepriekš ekonomiski neaktīvi iedzīvotāji, samazinoties to iedzīvotāju skaitam, kuri iepriekš zaudējuši cerības atrast darbu. Vairāk darba tirgū tika iesaistīti arī ilgstošie bezdarbnieki. 2018. gadā darbaspēku vēl varēja diezgan viegli papildināt, iesaistot ekonomiski neaktīvos iedzīvotājus, bet šis resurss strauji izsīkst, un, saglabājoties negatīvajām demogrāfiskajām tendencēm un migrācijas saldo vēl nesasniedzot pozitīvus rādītājus, darbaspēka piedāvājums tuvākajiem gadiem ir ierobežots. Arvien vairāk uzņēmēju uzskata darbaspēka trūkumu par būtisku uzņēmējdarbību kavējošu faktoru (tiesa gan, šie rādītāji vēl krietni atpaliek no uzņēmēju teiktā par darbaspēka trūkumu periodā pirms krīzes – 2007. un 2008. gadā).

Atalgojums auga visās nozarēs

Kopējo darba algas pieaugumu nodrošināja darba ražīguma kāpums un pieaugošs pieprasījums pēc darbiniekiem, minimālās algas paaugstināšana un lēmumi par darba algas pārmaiņām atsevišķās nozarēs (veselības aprūpe, izglītība). Vidējā bruto darba samaksa 2018. gadā palielinājās par 8.4%, pārsniedzot 1000 eiro robežu. Alga pieauga gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā strādājošajiem (sk. 12. att.). Atalgojums palielinājās visās nozarēs, bet visstraujāk tajās, kur darba algas līmenis ir zemāks.

12. attēls

NOMINĀLĀS BRUTO VIDĒJĀS MĒNEŠA DARBA SAMAKSAS PĀRMAIŅAS
(gada pieauguma temps; %)

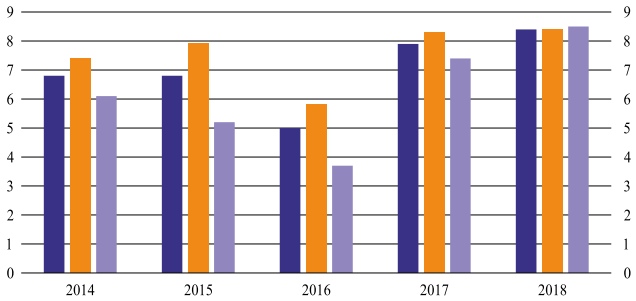

Kopā
Privātais sektors
Sabiedriskais sektors

Avots: CSP.

Analizējot norises Latvijas darba tirgū, redzamas būtiskas reģionālās atšķirības, kas, neraugoties uz centieniem aktivizēt darba tirgu un vispārējo ekonomisko attīstību reģionos, saglabājas jau ilgstoši. Piemēram, vidējā alga Latgalē sasniedz vien aptuveni 60% no Rīgas vidējās algas līmeņa, bet bezdarbs šajā reģionā ir vairāk nekā 3.5 reizes lielāks nekā Rīgā. Šādas reģionālās atšķirības norāda, ka Latvijā, neraugoties uz vispārējām pozitīvām tendencēm darba tirgū, joprojām ir aktuāls strukturālais bezdarbs.

Pēdējo gadu laikā atalgojums audzis straujāk nekā darba ražīgums, jo Latvijas ienākumu līmenis pakāpeniski tuvojas ES valstu vidējam ienākumu līmenim, tirgojamo preču sektorā algām augot atbilstoši darba ražīgumam, bet netirgojamo preču sektorā – straujāk par darba ražīgumu. 2018. gadā darba ražīguma un algu plaisa nepieauga, bet, tautsaimniecības izaugsmei palēninoties, saglabājas ar konkurētspējas noturību saistīta

piesardzība. Lai gan vienlaikus gaidāms arī mērenāks darba algu pieaugums, darba ņēmējiem labvēlīgie darba tirgus apstākļi kopā ar negatīvajām demogrāfijas tendencēm arvien vairāk aktualizē darba ražīguma paaugstināšanas nozīmi tautsaimniecības attīstībā.

INFLĀCIJA

Inflācijas svārstīgumu galvenokārt noteica naftas cenu dinamika

2018. gadā patēriņa cenu inflācija (SPCI) bija 2.6% (nedaudz mazāka nekā iepriekšējā gadā; sk. 13. att.). Mazāk pieauga pārtikas produktu cenas – to noteica gan pasaules cenu samazinājums dažām pārtikas izejvielām (pienam, cukuram un kafijai), gan arī samazinātās PVN likmes ieviešana Latvijai raksturīgajiem augļiem un dārzeņiem. Enerģijas cenas pieauga vairāk, jo naftas cena gada pirmajos 11 mēnešos bija augstāka nekā 2017. gada atbilstošajā periodā. Noturīga ekonomiskās izaugsmes tempa ietekmē nedaudz pieauga iekšzemes pieprasījuma ietekme uz inflāciju.

13. attēls

SPCI DINAMIKA
(%)

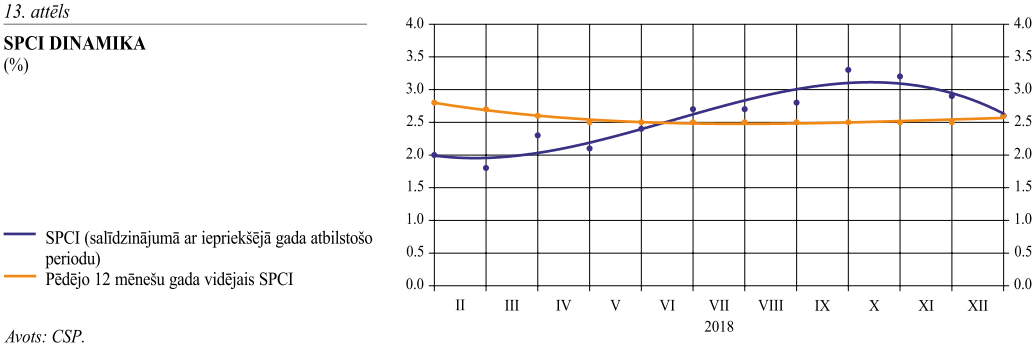

Avots: CSP.

Līdz oktobra vidum bija vērojama naftas cenas un arī patēriņa cenu inflācijas pieauguma tendence. Savukārt gada pēdējo divu mēnešu laikā naftas cena kritās par trešdaļu. To noteica vairāki faktori – rekordaugsta naftas ieguve ASV, naftas pieprasījuma pavājināšanās, kā arī tas, ka ASV sankcijas pret Irānu samazināja naftas piedāvājumu ievērojami mazāk, nekā gaidīts. Tādējādi pēc vairāku mēnešu pārtraukuma tirgū atkal dominē bažas par pārlieku lielu naftas piedāvājumu. Lai tās mazinātu, decembra sākumā OPEC vienojās par nedaudz lielāku naftas ieguves samazinājumu, nekā gaidīja tirgus analītiķi. Naftas cenas kritums diezgan ātri atspoguļojās degvielas cenu samazinājumā. Savukārt siltumenerģijas cena dažādās Latvijas pilsētās, visticamāk, turpinās augt arī nākamajos mēnešos, ar nobīdi atspoguļojot iepriekš notikušo naftas produktu sadārdzinājumu.

Karsta un sausa vasara Eiropā samazināja kviešu ražu pasaulē līdz piecu gadu zemākajam līmenim. Tāpēc mēreni pieauga kviešu un arī maizes izstrādājumu cenas. Turklāt laikapstākļu dēļ samazinājās saražotās elektroenerģijas apjoms Baltijas valstu reģionā, palielinoties elektroenerģijas cenai *Nord Pool* biržā. Patēriņa cenu inflāciju tas lielākoties ietekmēs 2019. gadā.

Inflācija tuvu 3% gadā pašlaik Latvijai ir piemērota

Jau otro gadu pēc kārtas patēriņa cenu kāpums Latvijā bija nedaudz straujāks par eiro zonas vidējo rādītāju. Pirmkārt, tā ir noturīgā ienākumu pieauguma blakusparādība. Pastāv cieša pozitīva sakarība starp ienākumu līmeni valstī un cenām. Tāpēc tajās ES valstīs, kur ienākumi pieauga spēcīgāk, straujāk palielinājās arī cenas.

Otrkārt, inflāciju Latvijā nedaudz paaugstināja arī ekonomiskās attīstības cikla ekspansijas fāze. Pašlaik Latvijas tautsaimniecības izaugsme nedaudz pārsniedz potenciālo. Arī citās eiro zonas valstīs, kur tautsaimniecības izaugsme ir tuvu potenciālajai vai nedaudz pār-

sniedz to, inflācija ir augstāka nekā valstīs, kuru tautsaimniecības izaugsme ir būtiski zemāka par potenciālo.

Treškārt, inflācijas starpvalstu atšķirības daļēji nosaka patēriņa groza īpatnības. Latvijai raksturīgs diezgan liels ar enerģiju saistīto preču īpatsvars patēriņa grozā, tāpēc naftas cenas pieaugums inflāciju Latvijā mēdz ietekmēt vairāk nekā dažās citās ES valstīs. Turklāt Latvijas patēriņa grozā diezgan liels ir to produktu īpatsvars, kuriem regulāri tiek celtas akcīzes nodokļa likmes, – degviela un alkoholiskie dzērieni.

Prognozētā inflācija vidējam termiņam tuvu 3% gadā vērtējama kā Latvijas tautsaimniecības atbilstošas attīstības pazīme, atspoguļojot noturīgu ienākumu konverģenci ar citām ES valstīm un ekonomiskās attīstības cikla ekspansijas fāzi.

MAKSĀJUMU BILANCE UN ĀRĒJAIS PARĀDS

Noturīgais iekšzemes pieprasījums un ārējā pieprasījuma vājināšanās noteica mērenu tekošā konta deficītu

Neraugoties uz augsto nenoteiktību ārējā vidē, 2018. gada 1. pusgadā spēcīgā un noturīgā eksporta izaugsme nodrošināja tekošā konta pārpalikumu. Taču 2. pusgadā bija vērojams straujš importa pieaugums un ārējā pieprasījuma un eksporta vājināšanās, tāpēc veidojās tekošā konta deficīts. 2018. gadā kopumā tekošā konta deficīts bija 283 milj. eiro (1.0% no IKP).

Preču bilances deficīts (–8.7% no IKP) atspoguļo ārējā pieprasījuma pakāpenisko vājināšanos un iekšzemes pieprasījuma noturību. 1. pusgadā preču eksports būtiski auga, tomēr gadā kopumā preču eksporta kāpums bija lēnāks (4.7%). Eksporta kāpumu gada sākumā nozīmīgi ietekmēja koksnes (gan cenu, gan pieprasījuma kāpums) un mehānismu (daļēji to noteica reeksporta plūsmas) eksporta izaugsme. 2. pusgadā būtiski saruka dzērienu, minerālproduktu, graudaugu, kā arī vairāku apjoma ziņā mazāku preču grupu eksports. Savukārt imports saistībā ar augstu investīciju aktivitāti un noturīgu patēriņu palielinājās straujāk nekā eksports (kāpums – 5.9%). Neraugoties uz neraksturīgi augstu importa izaugsmi 3. ceturksnī sakarā ar dabasgāzes importu un augstāku globālās naftas cenu, importa pieauguma temps gadā kopumā arī bija zemāks nekā 2017. gadā.

Pakalpojuma eksporta pieauguma temps (6.4%) nedaudz palēninājās. To negatīvi ietekmēja ienākumu par finanšu pakalpojumiem samazināšanās, būtiski sarūkot ārvalstu klientu noguldījumiem Latvijā. Informācijas un komunikācijas pakalpojumu un saimnieciskās darbības pakalpojumu eksports turpināja palielināties, vienlaikus uzturot augstu šo pakalpojumu grupu importu. Pakalpojumu importa pieauguma temps saglabājās augsts (9.8%), tomēr imports absolūtajā izteiksmē joprojām ir tikai puse no pakalpojumu eksporta, t.sk. informācijas un komunikācijas pakalpojumiem. Tas saglabāja noturīgu pakalpojumu bilances pārpalikumu arī 2018. gadā (8.1% no IKP).

2018. gadā maksājumu bilancē ES fondu līdzekļi ieplūda rekordlielā apjomā (1135 milj. eiro). 45% no tiem bija ar ES struktūrfondiem saistītie līdzekļi kapitāla kontā, kas atspoguļojās straujā investīciju izaugsmē. Lielākā daļa pārējo saņemto ES fondu līdzekļu bija saistīti ar lauku attīstību un atbalstu lauksaimniekiem.

Pēc divus gadus vērota neliela tekošā konta pārpalikuma 2018. gadā uzrādītais deficīts norāda uz noturīgu iekšzemes pieprasījumu. Mērens tekošā konta deficīts Latvijā uzskatāms par atbilstošu tautsaimniecības attīstībai, ņemot vērā zemo uzkrājumu līmeni un investīciju vajadzības. Tomēr gada nogalē spēcīgāki kļuva ārējās vides riski, un ārējā pieprasījuma pavājināšanās vēl vairāk aktualizē noturīgas konkurētspējas lomu sabalansētas izaugsmes uzturēšanā.

Ārējās saistības saruka vairāk nekā aktīvi, un Latvijas neto ārējā parāda attiecība pret IKP samazinājās

Maksājumu bilances finanšu kontā pārrobežu finanšu plūsmas 2018. gadā liecināja, ka aktīvi ārvalstīs samazinājās mazāk nekā Latvijas ārējās saistības (attiecīgi par 1.9 mljrd. eiro un 2.5 mljrd. eiro) un neto izteiksmē finansējums no Latvijas aizplūda. Parādu radošajām ārējām saistībām sarūkot, 2018. gadā Latvijas bruto ārējais parāds samazinājās līdz 121.0% no IKP. Ārējiem aktīviem sarūkot mazāk nekā saistībām, arī neto ārējais parāds samazinājās līdz 22.7% no IKP.

Lielākās finanšu plūsmas bija vērojamas kredītiestāžu sektorā, samazinoties gan ārējām saistībām, gan (mazāk) ārējiem aktīviem. Nozīmīgas, bet mazākas plūsmas bija centrālās bankas aktīvu pieaugums un valdības sektora saistību pieaugums. Valdība, izmantojot eiro zonā stimulējošās monetārās politikas pasākumu radīto zemo procentu likmju līmeni, emitēja ilgtermiņa obligācijas ārējā tirgū, tomēr kopējo ārējo saistību sarukumu noteica ārvalstu klientu noguldījumu atlikuma samazināšanās kredītiestādēs. Segums noguldījumu izmaksām lielā mērā gūts no kredītiestāžu aktīvu atsavināšanas ārvalstīs. Tā apjoma ziņā pārsniedza citu sektoru aktīvu pieaugumu, tāpēc ārējie aktīvi samazinājās. Latvijas Bankas ārējie aktīvi palielinājās, centrālajai bankai Eirosistēmas monetārās politikas ietvaros turpinot piedalīties PAIP un arī augot rezerves aktīviem ārvalstīs. Arī apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondi palielināja ieguldījumu portfeli ārvalstīs.

2018. gadā ārvalstu tiešo investīciju ieplūde sasniedza 2.5% no IKP (tuvu vēsturiski vidējam līmenim). Apjoma ziņā lielākās plūsmas tika reģistrētas tieši gada otrajā pusē tirdzniecībā, nekustamā īpašuma un finanšu nozarē. Taču arī apstrādes rūpniecībā 2018. gadā bija vērojama strauja ārvalstu investīciju apjoma izaugsme. Valstu dalījumā lielākās investīcijas Latvijā ieplūda no Igaunijas, Zviedrijas, Luksemburgas, Nīderlandes un Krievijas.

FISKĀLĀ POLITIKA

Fiskālā politika joprojām bija ekspansīva, strukturālās budžeta bilances attiecībai pret IKP pasliktinoties

Latvijas valdības budžeta deficīts 2018. gadā bija 1.0% no IKP (2017. gadā – 0.6% no IKP). Noturīgs nodokļu ieņēmumu pieaugums nespēja kompensēt izdevumu kāpumu, ko radīja aktīva ES fondu līdzfinansēto projektu īstenošana un papildu finansējuma piešķiršana aizsardzībai un veselības nozarei.

2018. gadā valsts konsolidētā kopbudžeta izdevumu kāpums bija vērojams visās galvenajās izdevumu pozīcijās, izņemot izdevumus procentu maksājumiem par parāda apkalpošanu. Lielākais valdības tēriņu pieaugums bija pozīcijās, kas atspoguļo ES fondu līdzfinansēto projektu apguvi (subsīdijas un dotācijas, valdības investīcijas). Nozīmīgu daļu no pieauguma veidoja pašvaldību izdevumi ES fondu līdzfinansēto projektu īstenošanai, kā arī augstskolu ar ES fondu finansējuma piesaisti īstenotie projekti. Budžeta izdevumos būtiski palielinājās atlīdzība, kā arī izdevumi par precēm un pakalpojumiem, kas atspoguļo valdības patēriņa attīstību. To noteica piešķirtais papildu finansējums aizsardzības jomai, plānojot sasniegt noteikto līdzekļu apmēru 2% no IKP, un veselības aprūpes jomai. Gaidāms, ka turpmākajos gados valdības patēriņa pieaugums kļūs mērenāks, ņemot vērā ierobežoto finansējumu jaunu politiku īstenošanai.

Ekonomiskā izaugsme 2018. gadā atspoguļojās arī nodokļu ieņēmumos. Pozitīvu pienesumu nodokļu ieņēmumu pieaugumā sniedza gan labvēlīgā ekonomiskā situācija, kas veicināja mājsaimniecību ienākumu un attiecīgi arī patēriņa pieaugumu, gan uzlabojumi nodokļu iekasēšanā. Tomēr nodokļu reformas ietvaros ar 2018. gadu stājās spēkā arī

atsevišķas pārmaiņas, kas negatīvi ietekmēja nodokļu ieņēmumus. Lielākā no tām bija saistīta ar UIN – no gada vidus uzņēmumiem vairs katru mēnesi nebija jāveic avansa maksājumi, bet bija jāmaksā nodoklis dividenžu izmaksas brīdī. Nodokļu ieņēmumus negatīvi ietekmēja arī ar IIN saistītās pārmaiņas, palielinot neapliekamā minimuma apjomu, atvieglojumus par apgādājamajiem, kā arī ieviešot progresīvo iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi. Tomēr tautsaimniecības izaugsme daudzviet spēja kompensēt nodokļu jomā veikto grozījumu negatīvo ietekmi. Kopumā bija vērojams gandrīz visu galveno nodokļu veidu (IIN, PVN, VSAOI un akcīzes nodokļa) ieņēmumu pieaugums, izņemot UIN. Salīdzinājumā ar 2017. gadu IIN, PVN, VSAOI un akcīzes nodokļa ieņēmumi pieauga attiecīgi par 2.1%, 12.3%, 12.7% un 13.5%. Šie nodokļi lielākoties arī noteica nodokļu ieņēmumu kāpumu.

Gatavojoties 2019. gadā plānotajai parāda daļas dzēšanai, kā arī nodrošinot finansēšanas resursus kārtējām vajadzībām, Valsts kase 2018. gadā emitēja eiroobligācijas 1 mljrd. eiro apjomā. Valdības parāda līmenis nedaudz samazinājās gan nominālajā izteiksmē, gan arī attiecībā pret IKP (līdz 35.9%; 2017. gadā – 40.0% no IKP).

Latvijas 2019. gada budžeta plāns paredz, ka valdības budžeta bilances deficīts būs 0.5% no IKP. Ņemot vērā to, ka Latvijas tautsaimniecības attīstība joprojām pārsniedz potenciālo, Latvijai nepieciešams mazināt strukturālo budžeta deficītu, virzoties uz sabalansētu budžetu strukturālajā izteiksmē. Lai Latvijas valdība to panāktu, nominālā budžeta bilance jāveido ar pārpalikumu.

LATVIJAS BANKAS DARBĪBA

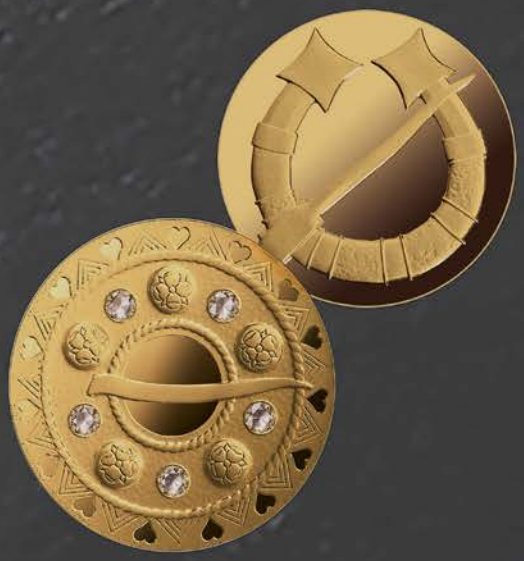

JURIDISKAIS IETVARS UN FUNKCIJAS. LATVIJAS BANKA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS SAVIENĪBAS INSTITŪCIJĀS

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece.

Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, t.sk. ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un Eiropas Centrālo banku sistēmas un Eiropas Centrālās bankas Statūtiem (tālāk tekstā – ECBS un ECB Statūti).

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:
– līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
– pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
– nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
– līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā;
– sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
– sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu u.c. valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
– darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
– konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
– uzturēt Kredītu reģistru;
– izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā;
– pildīt Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, nodrošinot efektīvu naudas zīmju viltojumu analīzi.

Latvijas Banka neprasa un nepieņem norādījumus no Latvijas un citu ES valstu valdībām, ES institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām. Latvijas Banka ir neatkarīga lēmumu pieņemšanā un praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

2018. gadā Latvijas Bankas prezidents un saskaņā ar Latvijas Bankas prezidenta pilnvarojumu Latvijas Bankas prezidenta vietniece Zoja Razmusa darbojās ECB Padomē un Ģenerālpadomē, piedaloties Eirosistēmas monetārās politikas formulēšanā un ar Eirosistēmas un ECBS uzdevumiem saistītu lēmumu pieņemšanā. ECB Padomes 2018. gada 13. un 14. jūnija sanāksme, kurā tika pieņemti kārtējie monetārās politikas lēmumi, notika Latvijas Bankā Rīgā.

Sadarbībā ar FKTK Latvijas Bankas pārstāvis piedalījās ECB Uzraudzības valdes darbā, kas nodrošina ar kredītiestāžu uzraudzību saistīto ECB uzdevumu izpildi un sagatavo attiecīgu lēmumu projektus iesniegšanai ECB Padomē neiebilšanas procedūras ietvaros.

Latvijas Bankas pārstāvji strādāja Eirosistēmas/ECBS komitejās (sk. 6. pielikumu) un darba grupās, risinot ar monetāro politiku, tirgus operācijām, finanšu stabilitāti, maksājumu sistēmām, eiro banknotēm, statistiku, starptautiskajām attiecībām, komunikāciju un finanšu grāmatvedību saistītus u.c. jautājumus.

Latvijas Bankas speciālisti darbojās arī ES Padomes un EK komitejās un darba grupās. Darbojoties EFK un tās apakškomitejās, Latvijas Bankas pārstāvji regulāri piedalījās lēmumu sagatavošanā ES tautsaimniecības attīstības un finanšu stabilitātes jautājumos un ES ekonomikas politikas stratēģijas veidošanā, īpašu uzmanību pievēršot strukturālo

reformu un piesardzīgas fiskālās politikas īstenošanai ES, EMS turpmākas stiprināšanas virzieniem un ar breksitu saistītiem jautājumiem, kā arī starptautisko finanšu institūciju politikas veidošanā.

Latvijas Bankas pārstāvji darbojās EK un *Eurostat* darba grupās ar eiro monētām, tautsaimniecības prognozēšanu un statistiku saistītos jautājumos.

2018. gadā Latvijas Banka piedalījās ESRK darbā, tai pieņemot lēmumus ar makrouzraudzības politiku ES saistītos jautājumos, kā arī Latvijas Bankas pārstāvji darbojās ESRK Konsultatīvajā speciālistu komitejā un tās darba grupās.

Ar FKTK sniegtu saskaņojumu EBI, kuras vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību, Uzraugu padomes darbā piedalījās arī Latvijas Bankas pārstāvis.

MONETĀRĀS POLITIKAS ĪSTENOŠANA LATVIJĀ

2018. gadā, īstenojot Eirosistēmas monetāro politiku, Latvijas Banka piedalījās VSAIP, pērkot Latvijas valsts parāda vērtspapīrus vai, ja to iegādi ierobežoja VSAIP noteiktie iegādes limiti vai tirgus situācija, starptautisko institūciju vērtspapīrus. Turpinoties likviditātes pārpalikuma akumulēšanai eiro zonas bankās, arī Latvijas kredītiestāžu norēķinu kontos Latvijas Bankā uzkrājās liels brīvo līdzekļu apjoms, kas samazināja kredītiestāžu interesi aizņemties finanšu resursus Eirosistēmas monetārās politikas operācijās.

Latvijas Bankas bilances postenis "Vērtspapīri, kas tiek turēti monetārās politikas mērķiem" gada laikā pieauga no 6.7 mljrd. eiro līdz 7.4 mljrd. eiro (vidējais mēneša iegādes apjoms – 59 milj. eiro; 2017. gadā – 192 milj. eiro). Kopumā Eirosistēma 2018. gada beigās turēja Latvijas valdības vērtspapīrus 2.1 mljrd. eiro apjomā[1] (2017. gada beigās – 1.7 mljrd. eiro). Vidējais nopirkto Latvijas valdības sektora vērtspapīru līdz dzēšanai atlikušais termiņš 2018. gada beigās bija 8.74 gadi (2017. gada beigās – 7.60 gadu). Latvijas Bankas veiktās valdības vērtspapīru iegādes apjoma sarukumu noteica VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru apjoma samazinājums (katru mēnesi veikto neto aktīvu iegāžu apjoms 2018. gadā tika samazināts līdz 30 mljrd. eiro ar janvāri un līdz 15 mljrd. eiro ar oktobri, neto aktīvu iegādei noslēdzoties decembra beigās). 2018. gadā salīdzinājumā ar 2017. gadu Latvijas Banka samazināja Latvijas valdības vērtspapīru iegādes apjomu aptuveni par ceturto daļu, bet starptautisko institūciju vērtspapīru iegādes apjomu – aptuveni par trim ceturtdaļām. Lielāko daļu vērtspapīru Latvijas Bankai joprojām pārdeva ārvalstu kredītiestādes.

Likviditātes pārpalikums Latvijas kredītiestādēs pēc rekordaugstā rādītāja 2017. gada decembrī (5.0 mljrd. eiro) samazinājās un 2018. gada decembrī vidēji bija 4.4 mljrd. eiro. Līdz ar kredītiestādes licences anulēšanu ABLV Bank, AS, kā arī ārvalstu klientu noguldījumu aizplūdēm vairākām kredītiestādēm samazinājās nepieciešamība turēt papildu līdzekļus Latvijas Bankā. Kredītiestāžu obligāto rezervju prasības samazinājās (2018. gada beigās – 156 milj. eiro; 2017. gada beigās – 212 milj. eiro). Tāpēc kredītiestāžu norēķinu kontu atlikuma attiecības pret obligāto rezervju prasībām rādītājs palielinājās no 27 2017. gada beigās līdz 32 2018. gada beigās. Savukārt vidējais eiro zonas rādītājs (10) nemainījās, un 2018. gada beigās šā rādītāja ziņā Latvijai tuvāk bija Lietuva (27), Igaunija (26) un Somija (22).

Vairākas kredītiestādes pirms termiņa atmaksāja ITRMO aizņemtos līdzekļus, tāpēc to vidējais atlikums samazinājās no 244.7 milj. eiro 2017. gadā līdz 119.6 milj. eiro 2018. gadā. Ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju ar termiņu 3 mēneši vidējais atlikums pieauga no 1.8 milj. eiro līdz 18.2 milj. eiro, bet galveno refinansēšanas operāciju vidējais atlikums – no 0.5 milj. eiro līdz 4.6 milj. eiro.

[1] *https://www.ecb.europa.eu/mopo/implement/omt/html/index.en.html.*

EKONOMISKĀ IZPĒTE, ANALĪZE UN PROGNOZĒŠANA

Ekonomiskā izpēte un analīze ir svarīga Latvijas Bankas darbības sastāvdaļa. Tās nolūks ir ar zinātniskām metodēm iegūt pamatotu skaidrojumu tautsaimniecībā notiekošajiem procesiem un nākotnē prognozējamām tendencēm, kā arī tautsaimniecības attīstības alternatīvajiem scenārijiem, mainoties ekonomikas politikas virzienam. Tas veicina kvalitatīvu ekonomikas politikas lēmumu pieņemšanu Latvijā un arī visā eiro zonā.

Divreiz gadā (jūnijā un decembrī) tiek publicētas Eirosistēmas, t.sk. Latvijas Bankas, speciālistu makroekonomiskās iespēju aplēses. Latvijas Bankas prognozēšana organizēta tā, lai veiksmīgi piedalītos Eirosistēmas prognozēšanas procedūrās, gan izstrādājot Latvijas tautsaimniecības makroekonomiskās prognozes, gan piedaloties citu eiro zonas valstu prognožu apspriešanā Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejā un tās Prognozēšanas darba grupā.

Ne mazāk svarīgs ir arī ikdienas analītiskais darbs, kas sadarbībā ar citām eiro zonas valstu centrālajām bankām tiek veikts Eirosistēmas/ECBS Monetārās politikas komitejas un tās darba grupu – Ekonometriskās modelēšanas darba grupas, Prognozēšanas darba grupas un Valsts finanšu darba grupas – ietvaros. Šo darba grupu argumentētās diskusijās tiek gatavots pamats Eirosistēmas monetārās politikas lēmumiem. Šis Latvijas Bankas pētnieku kopdarbs ar citām Eirosistēmas/ECBS centrālajām bankām atspoguļojās arī trijās ECB Pētījumu sērijas *(Working Paper Series)* publikācijās, kurās līdzautori bija Latvijas Bankas darbinieki, kā arī vairākās ECB Diskusiju materiālu sērijas *(Occasional Paper Series)* publikācijās, kurās Latvijas Bankas darbinieki deva ieguldījumu kā daļa no autoru komandas.

2018. gadā Latvijas Banka turpināja pētniecisko darbību trijos prioritārajos virzienos: 1) monetārās politikas transmisija, 2) fiskālā politika un valsts parāda ilgtspēja un 3) ilgtermiņa izaugsme un konkurētspēja.

2018. gadā Latvijas Banka savā interneta vietnē publiskoja piecus pētījumus un vienu diskusijas materiālu (sk. 8. pielikumu).

Pētījums Nr. 1/2018 tapis 2017. gadā ar mērķi pētīt ES reģionālo atbalsta programmu nozīmīgumu uzņēmumu sniegumā. Pētījuma rezultāti rāda, ka dalība Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības fonda līdzfinansētos pasākumos palielina uzņēmumu resursu ieguldījumus un produkcijas izlaidi drīz pēc to uzsākšanas. Savukārt ietekme uz darba ražīgumu un produktivitāti vērojama tikai pēc trim gadiem. Tomēr šī pozitīvā produktivitātes prēmija dažādos uzņēmumos atšķiras un, visticamāk, īstenosies sākotnēji mazāk produktīvos uzņēmumos, kā arī vidējos un lielos uzņēmumos.

Pētījuma Nr. 2/2018 ietvaros tika izveidota procentu likmju dabiskā līmeņa novērtēšanas metode, kas dod iespēju, izmantojot nominālā ienesīguma likmju datus, novērtēt procentu likmes dabisko līmeni ar ēnu procentu likmes termiņstruktūras modeļa palīdzību. Rezultāti rāda, ka eiro zonas dabiskā procentu likmju līmeņa tendence bijusi lejupvērsta, bet kopš 2013. gada sākuma šī lejupvērstā tendence vairs nav novērojama.

Noskaidrot, kā iesaistīšanās eksportā ietekmē Latvijas un Igaunijas uzņēmumu produktivitāti, nodarbinātību un algas, bija pētījuma Nr. 3/2018 mērķis. Līdzīgi daudzām citām valstīm, Latvijas un Igaunijas eksportējošie uzņēmumi ir kapitālietilpīgāki, produktīvāki un lielāki par pārējiem, turklāt to darbinieki saņem lielākas algas. Lai gan daļēji tas skaidrojams ar faktu, ka jau sākotnēji produktīvākiem uzņēmumiem ar labākiem darbības rādītājiem ir lielākas iespējas uzsākt eksportēšanu, Latvijas un Igaunijas uzņēmumos pēc iesaistīšanās eksportā darba ražīguma līmenis paaugstinās attiecīgi vairāk nekā par 23% un 14%. Eksportēšanas sākšana palielina arī nodarbinātību un vidējo algu. Guvumi ir īpaši lieli, ja uzņēmumi iesaistās eksporta jomās, kas saistītas ar dalību zinātnesietilpīgās darbībās globālās cenu noteikšanas ķēdes sākumposmos.

Pētījumā Nr. 4/2018 analizēta eiro zonas monetārās politikas šoka starptautiskā transmisija, galveno uzmanību pievēršot Centrāleiropas, Austrumeiropas un Dienvidaustrumeiropas valstīm. Pētījuma rezultāti liecina, ka, reaģējot uz eiro zonas monetārās politikas stingrības palielināšanu periodā pirms 2008. gada krīzes, vairākumā eiro zonas un citu Centrālās Eiropas, Austrumeiropas un Dienvidaustrumeiropas valstu samazinājās cenas un palēninājās tautsaimniecības izaugsme, taču neviendabīguma pakāpe bija būtiska.

Pētījuma Nr. 5/2018 mērķis bija fiskālo noteikumu efektivitātes analīze. Rezultāti liecina, ka fiskālie noteikumi, pat ja tie ne vienmēr tiek ievēroti, var efektīvi mazināt fiskālās politikas nenoteiktību un tādējādi veicināt mērenākas IKP izaugsmes tempa svārstības. Tomēr šī ietekme ir novērojama tikai tādiem noteikumiem, kuri veidoti, izmantojot līdzsvara (necikliskus) rādītājus.

Diskusijas materiālā Nr. 1/2018 sniegts pārskats par Latvijā 2014. gadā veiktā Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma galvenajiem rezultātiem. Apsekojuma ietvaros tika iegūti unikāli dati par mājsaimniecību finansiālo stāvokli, t.sk. aktīviem un saistībām, kā arī par to ienākumiem un patēriņu. Rezultāti liecina, ka Latvijā salīdzinājumā ar eiro zonu to mājsaimniecību īpatsvars, kurām pieder vissvarīgākais mājsaimniecības aktīvs – mājoklis –, ir daudz lielāks, tomēr šā aktīva un kopējo aktīvu mediānas vērtība Latvijā ir būtiski zemāka nekā eiro zonā. Aptverot visas mājsaimniecību bilances sastāvdaļas, iegūtā Latvijas mājsaimniecību neto bagātības mediāna salīdzinājumā ar eiro zonas valstu mājsaimniecībām ir vairāk nekā septiņas reizes zemāka.

Kvalitatīva pētnieciskā darbība nav iespējama bez darbinieku pastāvīgas kvalifikācijas paaugstināšanas un darba rezultātu rūpīga vērtējuma. Lai nodrošinātu augstu pētījumu kvalitāti, to vērtēšanai tiek piesaistīti ārējie recenzenti no citu valstu centrālajām bankām un akadēmiskās vides, kā arī tiek atbalstīta darbinieku pētījumu publicēšana starptautiski recenzējamos žurnālos. 2018. gadā tika publicēti četri šādi pētījumi. Piemēram, 2018. gadā *Journal of Productivity Analysis (Springer)* publicēts raksts, kurā analizēta Latvijas uzņēmumu ražošanas fragmentācija un to ražīgums, savukārt raksts, kurā pētīti veidi, kā uzņēmumi Austrumeiropā pielāgojas minimālās algas paaugstināšanai, publicēts *IZA Journal of Labor Policy (Springer)*.

Nolūkā paaugstināt pētnieku kvalifikāciju un popularizēt pētniecisko darbu tiek veicināta Latvijas Bankas pētnieku darbu prezentēšana starptautiskās konferencēs un semināros. 2018. gadā Latvijas Bankas pētnieku darbi tika prezentēti vairāk nekā 20 akadēmiskās un Eirosistēmas/ECBS institūciju organizētās konferencēs un semināros. Pētnieku starptautisko sadarbību atspoguļo arī publikācijas citu institūciju pētījumu sērijās. 2018. gadā Latvijas Bankas pētnieki bija līdzautori publikācijām OECD, Šveices Ekonomikas institūta (KOF, *Zurich*) un *Česká národní banka* pētījumu sērijās.

Ar līdzīgu mērķi Latvijas Banka organizē arī regulārus seminārus, kuros aicina augstas kvalifikācijas ekspertus prezentēt savu pētījumu rezultātus. 2018. gadā tika organizēts 10 semināru ar mērķi paaugstināt Latvijas Bankas darbinieku kvalifikāciju, un tos apmeklēt tika aicināti arī interesenti no citām institūcijām.[1]

Latvijas Banka par pētījumu rezultātiem informē arī plašāku sabiedrību, pētījumu un diskusiju materiālu secinājumus skaidrojot rakstos un blogos makroekonomika.lv u.c. populārās tīmekļa vietnēs.

IEGULDĪJUMU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankas ārējās rezerves, kas ietver zelta krājumus un ārvalstu valūtu, un pārējie finanšu ieguldījumi 2018. gada beigās (tāpat kā 2017. gada beigās) bija 5.7 mljrd. eiro.

[1] Sīkāka informācija par pētniecības semināriem atrodama vietnes makroekonomika.lv pētniecības sadaļā.

Latvijas Banka ieguldījumus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām. Lielākā finanšu aktīvu daļa Latvijas Bankā tika pārvaldīta attiecībā pret ASV, eiro zonas valstu, Kanādas un Apvienotās Karalistes valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērto indeksu. Neitrālā portfeļa valūta ir eiro, un neitrālā aktīvu struktūra ir 55% ASV dolāru, 21% eiro, 14% Lielbritānijas sterliņu mārciņu un 10% Kanādas dolāru aktīvu. 2018. gada 2. pusgadā tika ierobežots Latvijas Bankas finanšu aktīvu procentu likmju risks, samazinot ASV un Kanādas valdības vērtspapīru indeksu termiņus no 1–10 gadiem uz 1–3 gadiem. Latvijas Banka finanšu aktīvus iegulda drošos un likvīdos finanšu instrumentos, galvenokārt ES valstu valdības un ASV valdības, to aģentūru un starptautisko organizāciju emitētos parāda vērtspapīros, kā arī banku un komercsabiedrību emitētos augstas kvalitātes parāda vērtspapīros un ar aktīviem nodrošinātos parāda vērtspapīros. Procentu riska indeksa *(duration)* regulēšanai un ienesīguma līkņu maiņas stratēģiju īstenošanai procentu likmju tirgū tiek izmantoti biržā tirgotie procentu likmju nākotnes līgumi. Nepieciešamās finanšu aktīvu valūtu struktūras nodrošināšanai tiek izmantoti gan biržā tirgotie, gan biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi.

Pārvaldot ieguldījumus, tika vērtēta valdības 2, 5 un 10 gadu obligāciju procentu likmju dinamika. 2018. gada laikā Vācijas valdības 2 gadu obligāciju vidējā svērtā procentu likme pieauga no –0.63% līdz –0.61%, bet valdības 5 un 10 gadu obligāciju vidējā svērtā procentu likme samazinājās attiecīgi no –0.20% līdz –0.31% un no 0.43% līdz 0.24%. Apvienotās Karalistes valdības 2, 5 un 10 gadu obligāciju vidējā svērtā procentu likme pieauga attiecīgi no 0.44% līdz 0.75%, no 0.72% līdz 0.90% un no 1.19% līdz 1.28%, savukārt ASV attiecīgā procentu likme pieauga no 1.88% līdz 2.49%, no 2.21% līdz 2.51% un no 2.41% līdz 2.68%. Savukārt Kanādas valdības 2 un 5 gadu obligāciju vidējā svērtā procentu likme palielinājās attiecīgi no 1.69% līdz 1.86% un no 1.87% līdz 1.89%, bet valdības 10 gadu obligāciju vidējā svērtā procentu likme samazinājās no 2.05% līdz 1.97%. Saglabājoties vēsturiski ļoti zemām procentu likmēm, valsts centrālajai bankai kā konservatīvam ieguldītājam, uzņemoties nelielu risku, īstermiņā attiecīgajā ekonomiskajā ciklā ir sarežģīti nodrošināt pozitīvu ienesīgumu.

Latvijas Bankas zelta rezerves tiek glabātas *Bank of England*.

Latvijas Banka izmanto astoņu ārējo pārvaldītāju pakalpojumus. Tie pārvalda daļu no Latvijas Bankas finanšu aktīviem saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajām vadlīnijām ar mērķi palielināt finanšu aktīvu diversifikāciju un vidējā un ilgākā termiņā gūt lielākus ienākumus attiecībā pret uzņemto risku. Saskaņā ar šādu mērķi 2018. gadā izvēlēts jauns ārējais pārvaldītājs, kas uzsācis ieguldījumus attīstīto valstu akciju indeksā iekļautajos vērtspapīros.

Ieguldījumu pārvaldīšanā liela uzmanība tiek pievērsta riska vadībai un kontrolei. Katru dienu tiek pārbaudīta finanšu aktīvu un zelta portfeļu atbilstība vadlīnijām un kontrolēts riska sadalījums atbilstoši dažādiem ieguldījumu lēmumiem.

Latvijas Banka savu ECB nodoto ārējo rezervju aktīvu daļu Japānas jenās pārvalda kopā ar *Oesterreichische Nationalbank*.

SKAIDRĀ NAUDA APGROZĪBĀ

2018. gadā turpināja samazināties Latvijas Bankas eiro banknošu neto emisija (no –3.9 milj. eiro 2017. gadā līdz –132.6 milj. eiro 2018. gadā). To noteica Latvijas Bankā iemaksāto 100 eiro un 500 eiro banknošu apjoma pārsniegums pār izmaksāto šādu eiro banknošu apjomu. Savukārt Latvijas Bankas eiro monētu neto emisija palielinājās no 67.1 milj. eiro 2017. gadā līdz 73.5 milj. eiro 2018. gadā. Tādējādi 2018. gadā Latvijas Bankas eiro banknošu un monētu neto emisija bija –59.1 milj. eiro.

Latvijas Bankas neto emisija banknošu skaita ziņā 2018. gadā pieauga par 7.1% (līdz

46.7 milj. banknošu). Latvijas Banka periodā kopš eiro ieviešanas 2014. gada 1. janvārī līdz 2018. gada beigām visvairāk neto emitējusi 50 eiro un 10 eiro banknošu (attiecīgi 18.3 milj. un 13.1 milj.; sk. 14. att.).

14. attēls

LATVIJAS BANKAS 2014.–2018. GADĀ NETO EMITĒTĀS EIRO BANKNOTES NOMINĀLVĒRTĪBU DALĪJUMĀ
(skaits milj.)

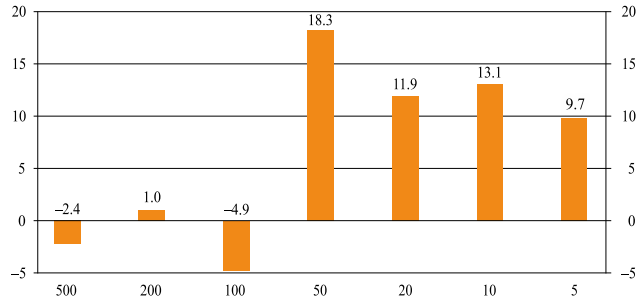

Avots: Latvijas Banka.

Savukārt Latvijas Bankas neto emisija monētu skaita ziņā 2018. gadā pieauga par 13.7% (līdz 335.6 milj. monētu). Latvijas Banka periodā kopš eiro ieviešanas 2014. gada 1. janvārī līdz 2018. gada beigām visvairāk neto emitējusi 1 centa un 2 centu monētu (attiecīgi 103.3 milj. un 85.9 milj.; sk. 15. att.).

15. attēls

LATVIJAS BANKAS 2014.–2018. GADĀ NETO EMITĒTĀS EIRO MONĒTAS NOMINĀLVĒRTĪBU DALĪJUMĀ
(skaits milj.)

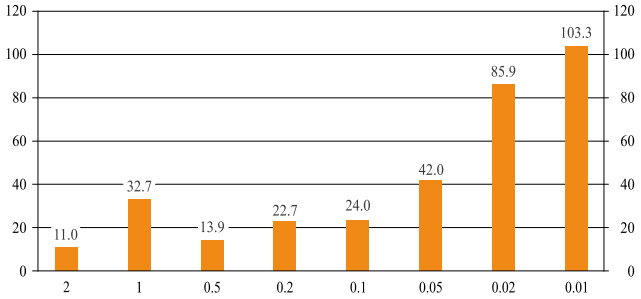

Avots: Latvijas Banka.

No kredītiestādēm saņemtās skaidrās naudas nolietotības pakāpes un īstuma pārbaudi Latvijas Bankā nodrošināja automātiskās naudas apstrādes sistēmas, ar kurām 2018. gadā tika apstrādāti 144.0 milj. banknošu. 12.0% (17.3 milj.) no apstrādātajām banknotēm tika atzītas par apgrozībai nederīgām un iznīcinātas.

2018. gadā Latvijas Banka turpināja to komersantu reģistrāciju un darbības kontroli, kuri veic eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā. Komersants ir tiesīgs veikt eiro banknošu un monētu apstrādi un laišanu otrreizējā apgrozībā Latvijas Republikā, reģistrējoties Latvijas Bankā kā skaidrās naudas apstrādes iestāde. 2018. gada beigās Latvijā bija reģistrētas 57 skaidrās naudas apstrādes iestādes. Latvijas Banka skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbību pārbaudīja, novērtējot to darbības atbilstību skaidrās naudas apstrādi regulējošajos normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

2018. gadā Valsts analīzes centrs un Monētu valsts analīzes centrs saņēma un identificēja 1337 eiro naudas zīmju viltojumus (1103 banknotes un 234 monētas). 2017. gadā kopumā Latvijā par viltotām atzītas 1749 eiro naudas zīmes, t.sk. 1462 banknotes un 287 monētas.

2018. gadā atklāto viltojumu nominālvērtību summa (64.4 tūkst. eiro) salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu samazinājusies, un saņemto viltojumu skaits bija par 412 viltojumiem mazāks. Starp izplatītākajiem viltojumiem bija 50 eiro, kā arī 20 eiro un 100 eiro banknotes.

2018. gadā turpinājās lata naudas zīmju izņemšana no apgrozības. 2018. gada laikā Latvijas Bankā no apgrozības tika saņemtas lata banknotes un monētas 1.7 milj. latu vērtībā (1.6 milj. latu banknotēs un 0.1 milj. latu monētās). 2018. gada beigās apgrozībā bija lata banknotes 43.3 milj. latu vērtībā un lata monētas 44.2 milj. latu vērtībā. 2018. gada decembra beigās apgrozībā skaita ziņā visvairāk bija 5 latu un 20 latu banknošu (attiecīgi

1.7 milj. un 0.8 milj.), savukārt no monētām – 1 santīma un 2 santīmu monētu (attiecīgi 150.0 milj. un 90.0 milj.).

Atzīmējot Latvijas vēsturei un kultūrai nozīmīgas jubilejas, t.sk. Latvijas valsts 100 gadu jubileju, un citus notikumus, 2018. gadā Latvijas Banka laida apgrozībā kolekcijas monētas "Mana Latvija" (emitēta 09.03.2018.), "Medus monēta" (emitēta 22.05.2018.), "Likteņdārzs" (emitēta 22.06.2018.), "Kuršu ķoniņi" (emitēta 17.08.2018.), "Ģerboņu monēta" (emitēta 22.10.2018.) un "Zelta saktas. Burbuļsakta" (emitēta 08.11.2018.).

2018. gadā Latvijas Banka izlaida 2 eiro piemiņas monētas "Baltijas valstīm – 100" (apgrozībā no 31.01.2018.) un "Zemgale" (apgrozībā no 26.09.2018.).

2018. gadā ASV numismātikas publikāciju izdevniecības *Krause Publications* un tās izdotā žurnāla *World Coin News* organizētajā konkursā "Gada monēta" *(Coin of the Year)* Latvijas Bankas 2016. gadā izlaistā sudraba kolekcijas monēta "Nacionālais uzņēmējs" tika atzīta par "Mākslinieciskāko monētu" *(Most Artistic Coin)*. Latvijas Bankas kolekcijas monētas saņēma atzinību arī Krievijas numismātikas publikāciju izdevniecības *Watermark* starptautiskajā konkursā "Monētu zvaigznājs", kurā tika vērtētas 2017. gadā izlaistās monētas. Nominācijā "Veiksmīgs mākslinieciskais risinājums" trešo godalgu saņēma sudraba kolekcijas monēta "Pasaku monēta III. Vecīša cimdiņš".

2 EIRO PIEMIŅAS MONĒTAS

BALTIJAS VALSTĪM – 100

Kalta 2018. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Monētas nacionālās puses mākslinieks: Justs Petrulis *(Justas Petrulis*; grafiskais dizains)
Attēlota simboliska bize, kurā savijas triju Baltijas māsu liktenis.

ZEMGALE

Kalta 2018. g. *Staatliche Münzen Baden-Württemberg* (Vācija)
Monētas nacionālās puses mākslinieki: Laimonis Šēnbergs (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)
Attēlots Zemgales ģerbonis.

Svars: 8.50 g; diametrs: 25.75 mm; biezums: 2.20 mm
Forma: apaļa; krāsa: ārējā daļa – sudraba, iekšējā daļa – zelta
Sastāvs: ārējā daļa – vara un niķeļa sakausējums (Cu, Ni), iekšējā daļa – trīs slāņi: niķeļa, vara un cinka sakausējums, niķelis, niķeļa, vara un cinka sakausējums (Ni, Cu, Zn; Ni; Ni, Cu, Zn)
Monētas josta – ar uzrakstu * DIEVS * SVĒTĪ * LATVIJU.
Monētas kopējās puses mākslinieks Luks Luikss *(Luc Luycx)*

KOLEKCIJAS MONĒTAS

MANA LATVIJA

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 31.47 g, diametrs: 38.61 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*; ar triju krāsu uzdruku reversā
Kalta 2018. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
Mākslinieki: Sandra Krastiņa (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums). Monētas reverss veidots pēc Elizabetes Kanderes zīmējuma.

MEDUS MONĒTA

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 16.50 g , diametrs: sešstūris ar viļņotām malām un nošķeltām virsotnēm; attālums starp sešstūra pretējām virsotnēm – 29.00 mm
Metāls: 925° sudrabs, apzeltīts (995°), kvalitāte: *proof*
Kalta 2018. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Mākslinieks: Artūrs Analts (grafiskais dizains)

LIKTEŅDĀRZS

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 31.47 g, diametrs: 38.61 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*; ar divu krāsu uzdruku aversā
Kalta 2018. g. *Koninklijke Nederlandse Munt* (Nīderlande)
Mākslinieces: Frančeska Kirke (grafiskais dizains), Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

KURŠU ĶONIŅI

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 22.00 g, diametrs: 35.00 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*
Kalta 2018. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Mākslinieki: Arvīds Priedīte (grafiskais dizains), Ligita Franckeviča (plastiskais veidojums)

ĢERBOŅU MONĒTA

Nominālvērtība: 5 eiro
Svars: 31.47 g, diametrs: 38.61 mm
Metāls: 925° sudrabs, kvalitāte: *proof*; ar divu krāsu uzdruku aversā
Kalta 2018. g. *UAB Lietuvos monetų kalykla* (Lietuva)
Mākslinieki: Laimonis Šēnbergs (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

ZELTA SAKTAS. BURBUĻSAKTA

Nominālvērtība: 75 eiro
Svars: 13.00 g, diametrs: 22.00 mm
Metāls: 999.9° zelts, kvalitāte: *proof*; ar pieciem apaļiem caurspīdīgiem *Swarovski* kristāliem
Kalta 2018. g. *Münze Österreich Aktiengesellschaft* (Austrija)
Mākslinieki: Ingūna Elere (grafiskais dizains), Jānis Strupulis (plastiskais veidojums)

MAKSĀJUMU UN NORĒĶINU SISTĒMAS

TARGET2-LATVIJA SISTĒMAS UN TARGET2 VĒRTSPAPĪRIEM DARBĪBA

Latvijas Banka 2018. gadā turpināja uzturēt vienu no 25 TARGET2 sistēmas komponentsistēmām – TARGET2-Latvija sistēmu. Eirosistēmas uzturētā TARGET2 sistēma ir viena no lielākajām maksājumu sistēmām pasaulē. Tā nodrošina reālā laika bruto norēķinus eiro, lai atbalstītu Eirosistēmas monetārās politikas operāciju un starpbanku tirgus darījumu veikšanu, klientu steidzamu maksājumu izpildi un citu maksājumu, vērtspapīru norēķinu un finanšu instrumentu klīringa sistēmu starpbanku norēķinus.

Reaģējot uz globālām maksājumu jomas attīstības tendencēm, kā arī augošo pieprasījumu pēc ātriem un drošiem maksājumiem jebkurā diennakts laikā, Latvijas Banka kopā ar citām Eirosistēmas centrālajām bankām 2018. gada 30. novembrī TARGET2 sistēmā ieviesa TARGET ātro maksājumu norēķinu (*TARGET Instant Payment Settlement*; TIPS) pakalpojumu. Gaidāms, ka Eiropas bankas uzsāks šā jaunā TARGET2 pakalpojuma aktīvāku izmantošanu 2019. gada laikā. Latvijā klientu ātros maksājumus eiro jeb zibmaksājumus Latvijas Banka ieviesa jau 2017. gada augustā, sākot nodrošināt EKS sistēmas zibmaksājumu servisa darbību.

Latvijas Banka kopā ar pārējām Eirosistēmas dalībniecēm 2018. gadā turpināja īstenot Eirosistēmas stratēģisko projektu – TARGET2 un TARGET2 vērtspapīriem konsolidāciju. Tā ietvaros, izmantojot TARGET2 vērtspapīriem platformas modernās tehnoloģijas, tiks izstrādāta jauna reālā laika norēķinu sistēma – T2 servisi –, kas 2021. gada 22. novembrī aizstās TARGET2 sistēmu un kopā ar TARGET2 vērtspapīriem platformu un TIPS pakalpojumu tiks iekļauta TARGET pakalpojumos. Jauno TARGET pakalpojumu ietvaros tiks nodrošināts vienots pieslēgums Eirosistēmas tirgus infrastruktūrai. T2 servisi ļaus optimizēt kredītiestāžu likviditātes vadību, kā arī veikt reālā laika norēķinus, izmantojot mūsdienīgāku infrastruktūru, turklāt tiks paaugstināta visu infrastruktūru kiberdrošība.

2018. gadā TARGET2 sistēmas, t.sk. TARGET2-Latvija sistēmas, pieejamība bija 99.98%. TARGET2-Latvija sistēma 2018. gadā apstrādāja 507.1 tūkst. maksājumu 199.5 mljrd. eiro apjomā (sk. 2. tabulu), t.i., vidēji dienā 2.0 tūkst. maksājumu 782.4 milj. eiro apjomā.

2. tabula

TARGET2-LATVIJA SISTĒMĀ APSTRĀDĀTIE MAKSĀJUMI

	Skaits (tūkst.)			Apjoms (mljrd. eiro)		
	Starpbanku maksājumi	Klientu maksājumi		Starpbanku maksājumi	Klientu maksājumi	
2018	**127.0**	**380.1**	**507.1**	**178.4**	**21.1**	**199.5**
2017	115.2	364.6	479.8	216.8	23.6	240.4
2016	89.8	339.4	429.2	209.7	25.4	235.1
2015	68.3	290.8	359.1	243.6	21.1	264.7
2014	75.1	281.2	356.3	326.9	16.1	343.0

Avots: Latvijas Banka.

Maksājumu kopskaits salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu palielinājās par 5.7%, savukārt kopapjoms samazinājās par 17.0%. Maksājumu lielākais apjoms TARGET2-Latvija sistēmā bija vērojams gada pirmajos un pēdējos mēnešos (sk. 16. att.).

16. attēls

TARGET2-LATVIJA SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

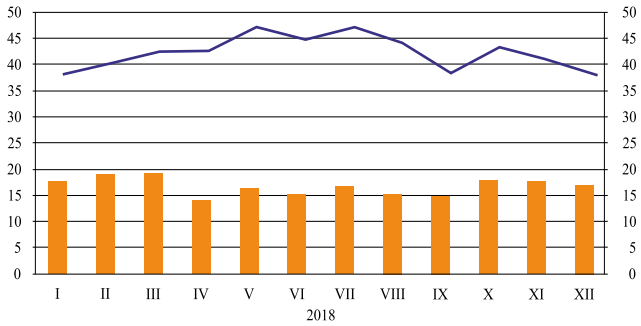

Avots: Latvijas Banka.

2018. gada beigās TARGET2-Latvija sistēmas dalībnieces bija 18 kredītiestāžu, Valsts kase un Latvijas Banka. TARGET2-Latvija sistēma nodrošināja arī EKS sistēmas un SIA "Worldline Latvia" karšu norēķinu sistēmas galanorēķinus eiro TARGET2-Latvija sistēmā atvērtajos dalībnieku norēķinu kontos.

LATVIJAS BANKAS UZTURĒTĀS ELEKTRONISKĀS KLĪRINGA SISTĒMAS DARBĪBA, ZIBMAKSĀJUMI UN CITI MAKSĀJUMU PAKALPOJUMI

Latvijas Bankas 2017. gada augustā ieviestais EKS sistēmas zibmaksājumu serviss turpināja nodrošināt Latvijas kredītiestādēm un Latvijas Bankai iespēju dažu sekunžu laikā nosūtīt un saņemt klientu zibmaksājumus jebkurā diennakts laikā, t.sk. brīvdienās un svētku dienās. Turklāt EKS sistēmas zibmaksājumu serviss, izmantojot savienojumu ar Eiropas zibmaksājumu risinājumu – EBA CLEARING pārvaldīto RT1 sistēmu –, nodrošināja EKS sistēmas dalībniekiem plašu sasniedzamību Eiropā (2.3 tūkst. banku un citu sasniedzamo maksājumu pakalpojumu sniedzēju).

Latvijas Bankas zibmaksājumu serviss, kura pieejamība bija 99.98%, 2018. gada laikā apstrādāja 2.4 milj. zibmaksājumu 494.3 milj. eiro apjomā, gada nogalē atsevišķās dienās apstrādājot aptuveni 20 tūkst. zibmaksājumu. 2018. gada beigās zibmaksājumi jau bija pieejami vairāk nekā 90% Latvijas kredītiestāžu klientu. Jaunu EKS sistēmas dalībnieku pieslēgšanās zibmaksājumu servisam un citiem Eiropā pieejamiem zibmaksājumu risinājumiem veicinās to, ka arvien vairāk Latvijas iedzīvotāju varēs izmantot inovatīvā maksājumu pakalpojuma – zibmaksājuma – priekšrocības.

ZIBMAKSĀJUMS

NODROŠINA: LATVIJAS BANKA EIROSISTĒMA

Otrs Latvijas Bankas uzturētais EKS sistēmas serviss – klīringa serviss – turpināja nodrošināt klientu maksājumus eiro SEPA ietvaros Latvijas kredītiestādēm un Valsts kasei. Latvijas Banka veica pilnībā automatizētu SEPA kredīta pārvedumu apstrādi EKS sistēmas klīringa servisā ar norēķinu septiņas reizes dienā Latvijas Bankā atvērtajos dalībnieku norēķinu kontos TARGET2-Latvija sistēmā. EKS sistēmas klīringa serviss nodrošināja naudas pārskaitījumus no viena klienta konta kredītiestādē uz citas kredītiestādes klienta kontu darbadienās dažu stundu laikā. EKS sistēmas klīringa servisa pieejamība 2018. gadā bija 100%. EKS sistēmas klīringa serviss vidēji dienā apstrādāja 165.8 tūkst. klientu SEPA kredīta pārvedumu 215.8 milj. eiro apjomā.

2018. gadā EKS sistēmā (zibmaksājumu servisā un klīringa servisā kopā) tika veikti 44.7 milj. SEPA kredīta pārvedumu 55.5 mljrd. eiro apjomā. Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu EKS sistēmā apstrādātais maksājumu skaits palielinājās par 6.3%, bet apjoms samazinājās par 0.9%. Lielākais EKS sistēmā apstrādāto maksājumu skaits, kā ierasts, bija gada beigās (decembrī – 4.0 milj. maksājumu, t.sk. 390.0 tūkst. zibmaksājumu; sk. 17. att.).

17. attēls

EKS SISTĒMĀ APSTRĀDĀTO MAKSĀJUMU SKAITS UN APJOMS

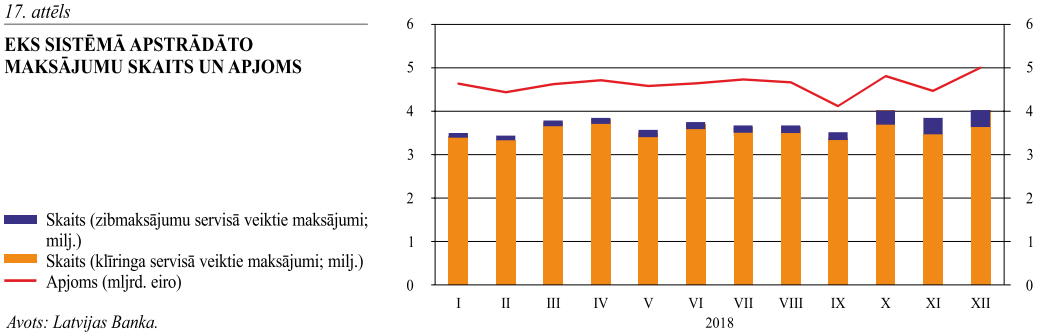

Avots: Latvijas Banka.

2018. gada beigās EKS sistēmas klīringa servisā kā tiešās dalībnieces piedalījās 13 kredītiestāžu, Valsts kase un Latvijas Banka, kā arī divi netiešie dalībnieki.

Latvijas Banka nodrošināja SEPA kredīta pārvedumu veikšanu arī saviem klientiem – tām finanšu iestādēm, kurām atvērti norēķinu konti Latvijas Bankā, bet kuras nebija Latvijas Bankas maksājumu sistēmu tiešās dalībnieces, t.sk. krājaizdevu sabiedrībām. Tas nodrošināja iespēju veikt un saņemt maksājumus eiro visā SEPA, izpildot SEPA kredīta pārvedumus EKS sistēmā. Pārējiem Latvijas Bankas klientiem, kuri nebija pievienojušies SEPA kredīta pārvedumu shēmai, Latvijas Banka nodrošināja pieeju SEPA, iesniedzot kredīta pārvedumus to vārdā. 2018. gadā Latvijas Banka sniedza maksājumu pakalpojumus eiro FKTK un Latvijas, ārvalstu un starptautiskajām finanšu iestādēm, apstrādājot maksājumus 2.7 mljrd. eiro apjomā (2017. gadā – 1.2 mljrd. eiro apjomā).

MAKSĀJUMU UN VĒRTSPAPĪRU NORĒĶINU SISTĒMU PĀRRAUDZĪBA

Latvijas Banka 2018. gadā piedalījās kopējā Eirosistēmas organizētajā maksājumu un vērtspapīru norēķinu pārraudzībā, veicinot efektīvu un drošu maksājumu sistēmu attīstību ES.

2018. gadā Latvijas Banka kopā ar pārējām Eirosistēmas centrālajām bankām un sadarbībā ar citām iestādēm veica TARGET2 vērtspapīriem platformas pārraudzību, īpaši piedaloties TARGET2 vērtspapīriem platformas visaptverošajā atbilstības novērtējumā starptautiskajiem "Finanšu tirgus infrastruktūras principiem" (*Principles for financial market infrastructures*; tālāk tekstā – FTIP), sagatavojot novērtējuma ziņojuma projektus par tās pārvaldību un likviditātes risku nolūkā pārliecināties, ka TARGET2 vērtspapīriem platforma nodrošina pilnīgu atbilstību FTIP.

Latvijas Banka 2018. gada maijā ar FKTK atbalstu organizēja kredītiestādēm un citiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem, konsultantiem un tehnoloģiju nodrošinātājiem darbsemināru par Maksājumu pakalpojumu direktīvas[1] prasību un attiecīgo regulatīvo tehnisko standartu, ko nosaka šī direktīva, ieviešanu. Regulatīvie tehniskie standarti drošai komunikācijai un lietotāju stingrai autentifikācijai uzlabos patērētāju aizsardzību, maksājumu pakalpojumu drošību, veicinās konkurenci un inovācijas maksājumu jomā. 2018. gadā Latvijas Banka turpināja dalību Eirosistēmas konsultācijās un diskusijās, līdzdarbojoties droša un saskaņota maksājumu tirgus izveidē Eiropā un pārstāvot Latvijas maksājumu tirgus intereses.

Neraugoties uz to, ka t.s. virtuālo valūtu tirgū 2018. gadā valdīja negatīvas tendences, tās joprojām bija Latvijas sabiedrības uzmanības centrā. Gada sākumā gan EK, gan ECB atgādināja, ka virtuālās valūtas nepilda visas naudas funkcijas, bet to spekulatīvās dabas dēļ būtu uzskatāmas par kriptoaktīviem. Latvijas Banka turpināja sekot līdzi kriptoaktīvu tirgus attīstībai un skaidroja to darbības būtību un riskus Latvijas iedzīvotājiem. Ar FKTK un Valsts ieņēmumu dienesta atbalstu Latvijas Banka organizēja pirmo valsts pārvaldes iestāžu darbsemināru diskusiju par kriptoaktīviem, piedaloties arī kredītiestāžu un citu maksājumu pakalpojumu sniedzēju pārstāvjiem, akadēmiskajam personālam, juridiskajiem konsultantiem un kriptoaktīvu jomas pārstāvjiem, lai diskutētu par kriptoaktīvu riskiem, potenciālu un efektīva regulējuma iespējām. Latvijas Banka atbalstīja Latvijas Ministru prezidenta ierosinājumu izveidot virtuālo valūtu ekspertu darba grupu un aktīvi piedalījās tās darbā un informatīvā ziņojuma "Par virtuālo valūtu izmantošanas guvumiem un riskiem un tālāko rīcību jomas attīstības veicināšanai un identificēto risku mazināšanai" sagatavošanā.

Latvijas Banka bija viena no pirmajām Latvijā, kas aicināja blokķēdes un sadalītās

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra Direktīva (ES) 2015/2366 par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū, ar ko groza Direktīvas 2002/65/EK, 2009/110/EK un 2013/36/ES un Regulu (ES) Nr. 1093/2010 un atceļ Direktīvu 2007/64/EK. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 337, 23.12.2015., 35.–127. lpp.

virsgrāmatas tehnoloģiju *(distributed ledger technology)* nesaistīt ar kriptoaktīviem (piemēram, *Bitcoin*), jo tieši tehnoloģijai ir potenciāls daudzās citās jomās, kur tā var palielināt noteiktu uzņēmējdarbības procesu efektivitāti, samazināt finanšu sektora informācijas un darījumu uzskaites izmaksas un uzlabot procesus, kuros iesaistīti vairāki darījuma partneri un kurus varētu veikt ātrāk un efektīvāk. Jau iepriekš Latvijas Banka norādīja, ka efektīvākai uz blokķēdes tehnoloģiju balstīto pakalpojumu attīstībai Latvijā ir svarīga starpinstitucionāla informācijas apmaiņa un sadarbība, un tāpēc Latvijas Banka piedalījās Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijas darba grupā, kuras uzdevums bija izvērtēt tehnoloģijas potenciālu uzlabot valsts pārvaldes pakalpojumu efektivitāti un drošību, identificēt barjeras un sagatavot blokķēdes tehnoloģijas atbalstam nodrošināmo pasākumu priekšlikumus.

Latvijas Banka kopā ar pārējām Eiropas centrālajām bankām turpināja dalību projektā, kura mērķis ir izveidot maksājumu sistēmas prototipu, izmantojot blokķēdes un sadalītās virsgrāmatas tehnoloģiju. Eirosistēma vienojās, ka testēšanas tvērums ir ļoti plašs un ar tendenci vēl vairāk paplašināties, tāpēc projekts tika pārveidots par centrālo banku sadarbības platformu *Eurochain* blokķēdes un sadalītās virsgrāmatas tehnoloģijas jautājumā. *Eurochain* ietvaros tiek pētīta tehnoloģijas izmantošana gan maksājumiem, gan vērtspapīru uzskaitei un saistītajiem procesiem, gan citām centrālo banku funkcijām. Katru nedēļu notiek *Eurochain* dalībnieku telekonferences un vismaz divreiz gadā – hakatoni (radošie tehnoloģiju maratona pasākumi, kuri ilgst 48 stundas un kuru laikā tiek pārrunāti aktuālie jautājumi un meklēti, veidoti un testēti attiecīgie tehnoloģiskie risinājumi).

Lai stimulētu inovatīvu maksājumu attīstību, Latvijas Banka turpināja konsultēt maksājumu pakalpojumu sniedzējus par zibmaksājumu funkcionalitāti, tehniskajām prasībām un sniegtajām iespējām. Veicinot zibmaksājumu plašāku attīstību un izmantošanu Latvijā, Latvijas Banka organizēja semināru diskusiju ar tirgotājiem un karšu jomas ekspertiem, lai diskutētu par mūsdienu lietotāju prasībām maksājumu risinājumiem, kā arī zibmaksājumu sniegtajiem guvumiem tirgotājiem un patērētājiem. Savukārt, lai pārrunātu patērētāju paradumu maiņu un inovāciju ietekmi uz patērētāju aizsardzības pasākumiem, Latvijas Banka sadarbībā ar FKTK organizēja trīspusējo semināru ar Patērētāju tiesību aizsardzības centru, un puses vienojās stiprināt sadarbību patērētāju izglītošanas jautājumos.

2018. gadā Latvijas Banka sadarbībā ar *Eesti Pank* un *Lietuvos bankas* veica apvienotā Baltijas valstu vērtspapīru depozitārija Nasdaq CSD SE vērtspapīru norēķinu sistēmu pārraudzību ar mērķi veicināt to atbilstību labākajai darbības praksei un pārraudzības principiem. Latvijas Banka pabeidza Nasdaq CSD SE FTIP novērtējumā ietverto pārraudzības rekomendāciju izpildes monitoringu, pārliecinoties, ka visas rekomendācijas ir izpildītas. Tādējādi Nasdaq CSD SE sasniedza pilnīgu atbilstību FTIP.

Latvijas Banka turpināja koordinēt Baltijas valstu pārraugu viedokli par Nasdaq CSD SE uzturētajām vērtspapīru norēķinu sistēmām, īpaši kiberdrošības jomā. Latvijas Banka pārrauga lomā un kā Eirosistēmas valūtas emisijas centrālā banka piedalījās Nasdaq CSD SE uzraudzības kolēģijas darbā. Tā izveidota Nasdaq CSD SE uzraudzībai atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem[1] regulējumam, un tajā piedalās Baltijas valstu uzraudzības un pārraudzības iestādes, sniedzot viedokli jautājumos, kas saistīti ar Nasdaq CSD SE Latvijas vērtspapīru norēķinu sistēmu darbību.

Latvijas Banka apkopoja un analizēja datus par klientu maksājumu tirgus attīstību Latvijā (sk. 3. tabulu). 2018. gadā klientu bezskaidrās naudas maksājumu kopējais skaits turpināja pozitīvu kāpuma tendenci un salīdzinājumā ar 2017. gadu pieauga par 10.4%

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 23. jūlija Regula (ES) Nr. 909/2014 par vērtspapīru norēķinu uzlabošanu Eiropas Savienībā, centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un grozījumiem Direktīvās 98/26/EK un 2014/65/ES un Regulā (ES) Nr. 236/2012. *Eiropas Savienības Oficiālais Vēstnesis*, L 257, 28.08.2014., 1.–72. lpp.

(līdz 487.3 milj.), turpretī kopapjoms samazinājās par 18.2% (līdz 203.0 mljrd. eiro), un to noteica klientu ārvalstu valūtās veikto pārrobežu maksājumu uz trešām valstīm samazinājums. Karšu maksājumi bija visbiežāk lietotie bezskaidrās naudas maksājumi Latvijā. Kopumā 2018. gadā tika veikti 311.0 milj. karšu maksājumu 5.4 mljrd. eiro apjomā. Karšu maksājumu skaits salīdzinājumā ar 2017. gadu pieauga par 14.4%, bet apjoms – par 6.7%. Otrs biežāk izmantotais bezskaidrās naudas maksāšanas līdzeklis bija klientu kredīta pārvedumi, kuru skaits 2018. gadā sasniedza 175.4 milj. (gada pieaugums – 4.8%), bet apjoms bija 197.4 mljrd. eiro (samazinājums – 18.6%). Kredīta pārvedumu apjoma samazinājums galvenokārt saistīts ar šo maksājumu ārvalstu valūtās apjoma sarukumu (66.4%), ko 2018. gadā veicināja būtiska finanšu sektora strukturālā pārveide, Latvijas kredītiestāžu īstenotie risku mazināšanas pasākumi un arī kredītiestāžu īstenotā klientu bāzes struktūras maiņas politika. Citi maksāšanas līdzekļi (čeki, e-naudas maksājumi un pārējie maksāšanas līdzekļi) tika izmantoti samērā reti.

3. tabula

LATVIJĀ LIETOTIE BEZSKAIDRĀS NAUDAS MAKSĀŠANAS LĪDZEKĻI

	Skaits (milj.)				Apjoms (mljrd. eiro)			
	Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksājumi	Tiešais debets, čeki, e-naudas maksājumi, pārējie maksāšanas līdzekļi		Klientu kredīta pārvedumi	Karšu maksā-jumi	Tiešais debets, čeki, e-naudas maksājumi, pārējie maksāšanas līdzekļi	
2018	**175.4**	**311.0**	**0.9**	**487.3**	**197.4**	**5.4**	**0.3**	**203.0**
2017	167.3	271.9	2.0	441.2	242.6	5.0	0.4	248.0
2016	156.0	242.8	0.5	399.3	284.8	4.6	0.1	289.5
2015	147.1	215.2	0.1	362.5	361.6	4.2	0.0	365.9
2014	138.3	191.0	5.0	334.3	437.9	3.8	0.3	442.0

Avots: Latvijas Banka.

FINANŠU STABILITĀTE

Latvijas Banka piedalījās normatīvā regulējuma pilnveidē, lai veicinātu atbildīgāku kreditēšanu un nebanku kredītu procentu maksājumu sloga mazināšanu. Latvijas Banka sagatavoja detalizētu patērētājiem piemērojamo maksimālo kredīta kopējo izmaksu aprēķina priekšlikumu, kas tika izskatīts likumdošanas procesā Latvijas Republikas Saeimā.

2018. gadā Latvijas Banka turpināja ciešu sadarbību ar Latvijas Republikas Finanšu ministriju, FKTK un citām valsts institūcijām NILLTF novēršanas jomā. Latvijas Banka kopā ar citām valsts institūcijām piedalījās un turpina dalību MONEYVAL rekomendāciju plāna izpildē, t.sk. risku novēršanas koordinēšanas nodrošināšanā, ar risku pamatotas pieejas uzraudzībā ieviešanā, preventīvo pasākumu stiprināšanā un normatīvā regulējuma pilnveidē.

Turpinoties ciešai Ziemeļvalstu un Baltijas valstu sadarbībai, 2018. gadā Ziemeļvalstu un Baltijas valstu pārrobežu stabilitātes darba grupas ietvaros tika izstrādāts hipotētisks krīzes scenārijs, lai pārbaudītu attiecīgo iestāžu krīzes vadības spējas un reģionālo sadarbību. Šā scenārija izstrādē aktīvi iesaistījās arī Latvijas Banka.

2018. gadā EBI stresa testa ietvaros ECB veica eiro zonas nozīmīgāko banku stresa testu. Šā vingrinājuma ietvaros ECB tika izstrādāts jauns makrouzraudzības stresa testa modelis, kura izstrādē un izmantošanā piedalījās Latvijas Bankas pārstāvji.

Latvijas Banka piedalījās Finanšu stabilitātes komitejas, ko veido ECB, valstu centrālo banku un uzraudzības iestāžu pārstāvji, Makrolīmeņa uzraudzības politikas darba grupas darba plūsmā, veidojot vienotu pieeju makrolīmeņa uzraudzības līdzekļu pārrobežu

ietekmes analīzei. Darba plūsmā līdz šim apskatīti teorētiskie makrolīmeņa uzraudzības instrumentu ietekmes kanāli un ES valstu prakse to ietekmes izvērtēšanai. Balstoties uz iegūto informāciju, tiek izstrādāta vienota analīzes metodoloģija.

2018. gadā Finanšu stabilitātes komitejā darbu sāka jauna darba grupa, kuras mērķis ir izveidot paplašinātu un daudz detalizētāku pretcikliskās kapitāla rezerves noteikšanas analītisko ietvaru, lai atbalstītu ECB lēmumu pieņemšanu, izvērtējot nacionālo uzraugu noteiktās pretcikliskās kapitāla rezerves. Darba grupa plāno attīstīt metodoloģiju, balstoties uz ECB jau paveikto ciklisko risku novērtēšanā un ES valstu pieredzi. Arī Latvijas Banka piedalās šajā darba grupā.

KREDĪTU REĢISTRS UN ZIŅU SNIEGŠANA *ANACREDIT*

Latvijas Banka turpināja uzkrāt ziņas par fizisko un juridisko personu kredītsaistībām un sniegtajiem galvojumiem, vācot un glabājot Kredītu reģistrā ziņas par tā dalībnieku (kredītiestāžu, kredītiestāžu meitas sabiedrību (līzinga sabiedrību), citu komercsabiedrību, kurām ir ciešas attiecības ar kredītiestādēm, krājaizdevu sabiedrību, apdrošinātāju un AS "Attīstības finanšu institūcija Altum") aizņēmējiem un aizņēmēju galvotājiem, to kredītiem un pieļautajiem maksājumu kavējumiem.

2018. gada 1. oktobrī dalību Kredītu reģistrā uzsāka Valsts kase, kas Kredītu reģistrā iekļauj ziņas par saviem aizņēmējiem un aizņēmēja galvotājiem, kuri ir juridiskās personas. Tādējādi Kredītu reģistrā ievērojami palielinājies iekļauto ziņu par personu saistībām apjoms, kā arī tiek nodrošināts, ka personas kredītspējas vērtēšanas vajadzībām Kredītu reģistra dalībnieki iegūst ziņas arī par personas saistībām pret Valsts kasi, savukārt Valsts kase – par personas saistībām pret Kredītu reģistra dalībniekiem.

Izmantojot Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, Kredītu reģistra dalībniekiem un Valsts kasei ir iespēja novērtēt tās personas kredītspēju, kura piesakās kredīta saņemšanai vai vēlas sniegt galvojumu par citas personas saistībām. Tādējādi, izmantojot Kredītu reģistrā iekļautās ziņas, tiek veicināta godprātīga un atbildīga aizdošana un aizņemšanās, stiprinot Latvijas finanšu stabilitāti.

Vienlaikus, ņemot vērā, ka ziņām par personas saistībām, kas izbeigušās pirms vairāk nekā 10 gadiem, nav nozīmīgas ietekmes uz personas aktuālo kredītspēju, kā arī lai ierobežotu Kredītu reģistrā glabājamo personas datu apjomu, sākot ar 2018. gada 1. aprīli, Kredītu reģistrā iekļauto ziņu par personām un to saistībām glabāšanas termiņš samazināts no 15 gadiem uz 10 gadiem pēc personas saistību faktiskās izbeigšanās.

2018. gadā tika pilnveidota arī Kredītu reģistra elektroniskās apkalpošanas interneta vietne (adrese: https://manidati.kreg.lv), nodrošinot, ka, sākot ar 2018. gada 31. augustu, Kredītu reģistrā iekļautās ziņas interaktīvi var saņemt ne tikai fiziskās personas par sevi, bet arī juridisko personu pārstāvji par saviem uzņēmumiem.

Vienlaikus Kredītu reģistrs nodrošina informāciju Latvijas Bankas un FKTK uzdevumu veikšanai, sniedz ieguldījumu ECBS uzdevumu izpildē, kā arī nodrošina valsts institūcijām papildu iespējas saņemt ziņas, kas nepieciešamas, lai tās veiktu analīzi normatīvajos aktos noteikto uzdevumu ietvaros.

Latvijas Banka 2018. gadā pirmās eiro zonas valstu centrālo banku grupas sastāvā sekmīgi uzsāka ziņu sniegšanu *AnaCredit* saskaņā ar ECB 2016. gada 18. maija ECB Regulas (ES) Nr. 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) prasībām. *AnaCredit* apvieno vienā sistēmā eiro zonas valstu centrālo banku sniegtās ziņas par juridiskajām personām izsniegtajiem kredītiem ar mērķi uzlabot detalizētas informācijas par kredītiem pieejamību statistikas vajadzībām, monetārās politikas analīzei un lēmumu pieņemšanai, kā arī finanšu stabilitātes analīzei un risku novērtējumam. Latvijas Banka nodrošina ziņu sniegšanu *AnaCredit* katru mēnesi.

2018. gada beigās Kredītu reģistrā bija 96 dalībnieki (t.sk. Valsts kase), kas darbam ar Kredītu reģistru pilnvaroja 625 lietotājus (2017. gadā – attiecīgi 104 dalībnieki un 825 lietotāji). Kredītu reģistrā bija uzkrāti dati par 1.2 milj. personu un 4.8 milj. saistību (2017. gada beigās – par 1.2 milj. personu un 4.6 milj. saistību), no kurām 1.1 milj. saistību bija spēkā esošas. Kredītu reģistra dalībnieku kopējais saistību atlikums bija 19.9 mljrd. eiro (2017. gada beigās – 18.8 mljrd. eiro; sk. 18. att.).

18. attēls

KREDĪTU REĢISTRA DALĪBNIEKU SPĒKĀ ESOŠO SAISTĪBU ATLIKUMS UN SKAITS

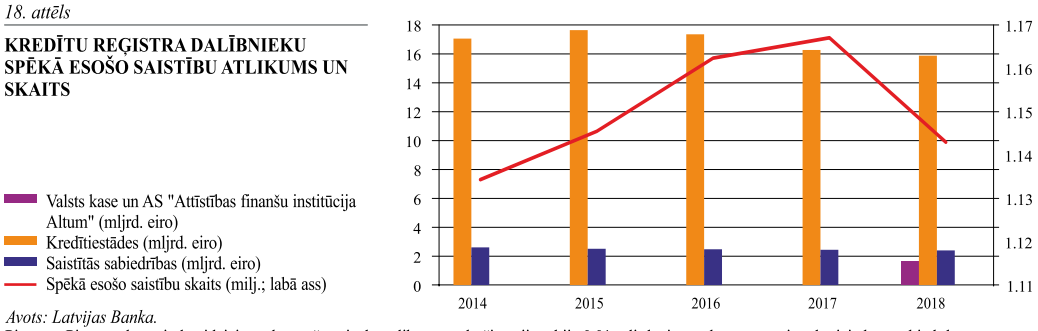

Avots: Latvijas Banka.
Piezīme. Piecu gadu periodā vidējais spēkā esošo saistību atlikums apdrošinātājiem bija 0.01 mljrd. eiro un kooperatīvajām krājaizdevu sabiedrībām – 0.02 mljrd. eiro.

Latvijas Banka nodrošināja, ka jebkura persona bez maksas var saņemt par sevi Kredītu reģistrā iekļautās ziņas. 2018. gadā šo iespēju Latvijas Bankā klātienē izmantoja 4.0 tūkst. personu (2017. gadā – 4.6 tūkst. personu). Savukārt elektroniskā veidā (interneta vietnē https://manidati.kreg.lv) gada laikā personas ziņas par sevi pieprasīja 1117 reižu (2017. gadā – 1066 reizes). Kredītu reģistra dalībnieki savu esošo vai iespējamo aizņēmēju un aizņēmēju galvinieku kredītspējas vērtēšanai Kredītu reģistrā veica 12.0 milj. pieprasījumu (2017. gadā – 13.2 milj. pieprasījumu).

2018. gadā Latvijas Banka turpināja rūpēties par Kredītu reģistrā iekļauto ziņu kvalitāti un veikto pieprasījumu pamatotību, regulāri pārbaudot Kredītu reģistra dalībnieku veiktās darbības.

STATISTIKA

Latvijas Banka vāc un apkopo finanšu un monetāro statistiku un maksājumu bilances statistiku, kā arī sagatavo finanšu kontu statistiku un valdības finanšu statistiku. Saskaņā ar ECB pieprasījumu Latvijas Banka iesaistīta arī atsevišķu tautsaimniecības statistikas jomu metodoloģijas jautājumu risināšanā un noteiktu rādītāju sagatavošanā. Latvijas Banka statistisko informāciju izmanto, lai veiktu finanšu un makroekonomisko analīzi, izvērtētu finanšu stabilitāti, kā arī informētu sabiedrību par norisēm finanšu sektorā un tautsaimniecībā. Latvijas Bankas sagatavoto statistisko informāciju ECB izmanto Eirosistēmas monetārās statistikas un attiecīgo eiro zonas statistisko datu sagatavošanai, kā arī citu savu uzdevumu veikšanai.

Saistībā ar Latvijas Bankas darbību statistikas jomā regulāri tiek publicēta Latvijas Bankas statistikas gada programma un vidēja termiņa statistikas darba programma triju gadu posmam. Šīs programmas nodrošina pārskatāmu informāciju par Latvijas Bankas plānoto darbību statistikas jomā – gan svarīgākajiem plānotajiem jaunajiem uzdevumiem, gan statistikas datu veidiem, ko Latvijas Banka sagatavo un publicē. Latvijas Bankas 2018. gada statistikas programma tika veiksmīgi īstenota.

STATISTIKAS NORMATĪVĀ REGULĒJUMA ATTĪSTĪBA

2018. gadā Latvijas Banka turpināja statistikas normatīvā regulējuma pilnveidi un pētīja respondentu iespējas sniegt pilnīgākus un vispusīgākus datus un veidot efektīvāku statistisko datu iesniegšanas un izmantošanas sistēmu.

Latvijas Bankai līdzdarbojoties ECBS ekspertu grupā, tika izstrādāti izpētes aptaujas

un tās skaidrojumu dokumenti saistībā ar ECBS Vienotās datu sniegšanas sistēmas (VDSS) izveidi. Latvijas kredītiestādes vērtēja VDSS ieviešanas iespējamos ieguvumus (piemēram, metodoloģijas saskaņošanu, mikrodatu izmantošanu dažādu statistikas veidu nodrošināšanai, kopsavilkuma datu sniegšanas sloga mazināšanos un datu sniegšanas ērtumu kredītiestāžu grupām), problēmas (piemēram, divu paralēlu ziņošanas sistēmu uzturēšanu pārejas posmā un informācijas sistēmu izmaksas) un to nozīmīgumu, kā arī norādīja vēlamāko VDSS ieviešanas termiņu. Arī Latvijas Banka sniedza ECB savu vērtējumu par VDSS ieviešanas iespējām. VDSS nodrošinās datu iegūšanu un mikrodatu sniegšanu pēc to veida no kredītiestāžu informācijas sistēmām, izmantojot Banku vienotās datu sniegšanas vārdnīcu, ar mērķi maksimāli saskaņot datu prasības statistikas un kredītiestāžu uzraudzības vajadzībām.

Pētīta iespēja ieviest grozījumus ECB 2013. gada 28. novembra Regulā (ES) Nr. 1409/2013 par maksājumu statistiku (ECB/2013/43), kas nepieciešami, lai nodrošinātu informāciju par jauninājumiem maksājumu pakalpojumu jomā (piemēram, par konta informācijas vai maksājumu iniciēšanas pakalpojumu sniedzējiem, bezkontakta maksājumiem un dažādiem maksājumu iniciēšanas kanāliem), kā arī lai reaģētu uz Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 25. novembra Direktīvas (ES) 2015/2366 par maksājumu pakalpojumiem iekšējā tirgū radītajām pārmaiņām un nodrošinātu statistiku par krāpnieciskiem maksājumu darījumiem un datu lietotāju prasībām maksājumu bilances sagatavošanas un IKP prognozēšanas jomā. Lai noteiktu ES valstu centrālo banku un maksājumu pakalpojumu sniedzēju izmaksas, ECBS tika veikta izmaksu aptauja par maksājumu statistikas prasību pārmaiņām. Latvijā šo aptauju organizēja un veica Latvijas Banka.

Latvijas Bankas padome jaunā redakcijā apstiprināja Latvijas Bankas noteikumus "Vērtspapīru pārskatu sagatavošanas noteikumi" (sk. 10. pielikumu), lai īstenotu ECB 2016. gada 2. augusta Regulas (ES) 2016/1384, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1011/2012 (ECB/2012/24) par vērtspapīru turējumu statistiku (ECB 2016/22), prasību izpildi attiecībā uz informācijas nodrošināšanu par kredītiestāžu grupu vērtspapīru turējumiem.

STATISTISKO DATU VĀKŠANA UN APKOPOŠANA

2018. gadā paplašinājās Latvijas Bankas vākto un apkopoto statistisko datu klāsts attiecībā uz finanšu iestādēm, kuras nav MFI, un ECB nozīmīgo kredītiestāžu grupu sarakstā iekļautajām Latvijas kredītiestādēm. Lai nodrošinātu kvalitatīvu jauninājumu ieviešanu, respondentiem tika vispusīgi skaidrotas jaunās statistisko datu iesniegšanas prasības.

Latvijas Banka 2018. gadā pirmo reizi sagatavoja gada finanšu kontu datus, pārņemot šo pienākumu no CSP. Latvijas Banka turpināja sagatavot arī ceturkšņa finanšu kontu datus, tādējādi nodrošinot kvalitatīvas un saskanīgas gada un ceturkšņa finanšu kontu datu laikrindas.

2017.–2019. gada Mājsaimniecību finanšu un patēriņa aptaujas datu nodrošināšanas ietvaros Latvijas Banka veica respondentu sniegto datu kvalitātes pārbaudi, kā arī to rediģēšanu un imputāciju. Lai mazinātu mājsaimniecībām adresēto jautājumu skaitu, šajā aptaujā plašāk tika izmantoti administratīvie datu avoti, piemēram, lai iegūtu informāciju par mājsaimniecību pensiju ieņēmumiem. Latvijā tā ir jau otrā aptauja, kas saskaņā ar ECB prasībām tiek veikta reizi trijos gados, lai iegūtu datus par mājsaimniecību reālajiem un finanšu aktīviem, kredītsaistībām, ienākumiem un patēriņu.

Lai nodrošinātu ECB 2016. gada 18. maija Regulas (ES) 2016/867 par kredītu un kredītriska mikrodatu vākšanu (ECB/2016/13) prasību izpildi, Latvijas Banka 2018. gadā sāka nefinanšu sabiedrību svarīgāko rādītāju, kuri ļauj identificēt rezidentu nefinanšu sabiedrības, sūtīšanu ECB Iestāžu un filiāļu datu reģistra (RIAD) uzturēšanas vajadzībām. Jaunās prasības tika nodrošinātas, neradot papildu slogu respondentiem, bet izmantojot

Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra un Valsts ieņēmumu dienesta informāciju. Tika turpināta arī informācijas sistēmu pilnveide, lai pilnībā nodrošinātu ECB 2018. gada 1. jūnija Pamatnostādnes (ES) 2018/876 par Iestāžu un filiāļu datu reģistru (ECB/2018/16) prasības.

STATISTISKĀS INFORMĀCIJAS IZPLATĪŠANA

2018. gada 1. augustā Latvija pievienojās SVF Speciālajam datu izplatīšanas standartam Plus (SDIS Plus) un kļuva par 17. valsti pasaulē, kas īsteno augstākā līmeņa SVF datu izplatīšanas standarta iniciatīvu. Latvijas Banka, CSP, Valsts kase, FKTK un AS "Nasdaq Riga" sagatavo un publisko noteiktas statistisko datu kategorijas par tautsaimniecību, iedzīvotājiem un finanšu, fiskālo un ārējo sektoru. Latvijas Banka koordinē SDIS Plus īstenošanu Latvijā, savukārt CSP uztur valsts datu apkopojuma lapu, kurā datu lietotājam ērti pieejama informācija par svarīgākajām valsts tautsaimniecības un finanšu statistisko datu kategorijām un par to sagatavošanu atbildīgajām institūcijām, kā arī saites uz datiem, t.sk. mašīnlasāmā formātā, un skaidrojošajiem aprakstiem.

Latvijas Banka turpināja regulāro statistisko datu pārraidi uz ECB, SNB, *Eurostat*, OECD, Pasaules Banku un SVF un sniedza statistisko informāciju citiem datu lietotājiem Latvijā un ārvalstīs. Lai ar informāciju laikus nodrošinātu plašu datu lietotāju loku, Latvijas Banka publicēja Latvijas finanšu un monetārās statistikas, maksājumu bilances statistikas un finanšu kontu statistikas datus savos regulārajos izdevumos un interneta vietnē un sagatavoja datus publicēšanai ECB izdevumos un Statistisko datu noliktavā *(Statistical Data Warehouse)*, kā arī SVF izdevumos, interneta vietnē un SDIS Plus ietvaros. Latvijas Banka piedalījās SVF "Finanšu pieejamības apsekojumā" *(Financial Access Survey)*, uzrādot datus, kas raksturo to pakalpojumu pieejamību un apjomu, kurus iedzīvotājiem sniedz Latvijas kredītiestādes un citas finanšu iestādes. Turpinot nodrošināt datu lietotājiem mūsdienīgu, ērtu un pielāgojamu datu atlasi, Latvijas Bankas interneta datubāzē INTS pieejamo datu klāsts tika papildināts ar citu finanšu starpnieku, izņemot apdrošināšanas sabiedrības un pensiju fondus, statistiskajiem datiem.

FINANŠU PAKALPOJUMI VALDĪBAI

Lai atbalstītu Latvijas budžeta maksājumu efektīvu un drošu veikšanu, 2018. gadā Latvijas Banka nodrošināja Latvijas Bankā atvērto Valsts kases norēķinu kontu apkalpošanu. Valsts kase norēķinu veikšanai izmantoja Latvijas Bankas sniegtos maksājumu pakalpojumus un piedalījās tās TARGET2-Latvija sistēmā un EKS sistēmā kā tiešā dalībniece. 2018. gadā Latvijas Bankā bija atvērti Valsts kases norēķinu konti norēķiniem eiro un ārvalstu valūtās. Gada laikā Latvijas Banka izpildīja 1.0 tūkst. Valsts kases maksājumu eiro un ārvalstu valūtās 7.5 mljrd. eiro kopapjomā (2017. gadā – 1.3 tūkst. maksājumu 14.8 mljrd. eiro kopapjomā).

KONSULTĀCIJAS LATVIJAS BANKAS KOMPETENCĒ ESOŠAJOS JAUTĀJUMOS

Viens no Latvijas Bankas uzdevumiem ir konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu par monetāro politiku un ar Latvijas dalību eiro zonā saistītajiem ekonomikas politikas aspektiem, kā arī citiem ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītiem jautājumiem.

2018. gadā Latvijas Bankas amatpersonas un darbinieki regulāri tikās ar Latvijas Republikas Saeimas un valdības pārstāvjiem, t.sk. piedalījās Latvijas Republikas Saeimas komisiju sēdēs, Latvijas Republikas Ministru kabineta sēdēs un vairāku valdības veidotu komiteju darbā, sniedzot viedokli finanšu un tautsaimniecības attīstības jautājumos un priekšlikumus strukturālo reformu jomā. Analizējot Latvijas tautsaimniecības attīstības

perspektīvas, Latvijas Banka 2018. gadā īpašu uzmanību veltīja situācijai darba tirgū, kā arī Latvijas finanšu sektora pārmaiņām un Apvienotās Karalistes izstāšanās no ES potenciālās ietekmes uz Latvijas tautsaimniecību analīzei.

Latvijas Bankas darbinieki deva ieguldījumu Latvijas tautsaimniecības attīstības veicināšanā, darbojoties dažādās darba grupās un profesionālajās organizācijās, daloties pieredzē un sniedzot tām konsultācijas un atbalstu, t.sk. valsts budžeta izdevumu un vērtspapīru norēķinu un maksājumu jomā, kā arī finanšu sektoru, finanšu pakalpojumus, NILLTF novēršanu, valsts fondētās pensijas u.c. jomas regulējošo tiesību aktu un to grozījumu izstrādes procesā. 2018. gadā Latvijas Bankas pārstāvji aktīvi iesaistījās arī vairāku inovatīvu jomu izpētē, sniedzot atbalstu vairākām darba grupām un iesaistoties dažādu organizāciju un forumu darbā kriptoaktīvu un blokķēdes tehnoloģiju izmantošanas guvumu un risku analīzē. Vairākās jomās valsts pārvaldes institūcijām tika sniegtas konsultācijas par dažādu aprēķinu metodoloģiju izmantošanas un atsevišķu rādītāju nepilnību novēršanas iespējām.

Latvijas Bankas speciālisti sniedza atbalstu valdībai aktīvas Latvijas dalības nodrošināšanai ES un OECD, kā arī nodrošinot informācijas sniegšanu starptautiskajām kredītreitingu aģentūrām un informācijas apmaiņu.

Latvijas Bankas speciālisti eksperta statusā turpināja līdzdarboties CSP vadītajā valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas sagatavošanas darba grupā, sagatavojot 2017. gada valsts budžeta deficīta un parāda notifikācijas datus un risinot ar valdības deficīta un parāda uzskaiti saistītos metodoloģiskos jautājumus.

Latvijas Bankas pārstāvji līdzdarbojās uzņēmumu vērtēšanā Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras sadarbībā ar Latvijas Republikas Ekonomikas ministriju rīkotā konkursa "Eksporta un inovācijas balva" ietvaros. Latvijas Bankas darbinieki arī iesaistījās jaunveidojamā kompetencēs balstītā skolu mācību satura izstrādes procesā, sniedzot priekšlikumus ekonomikas izglītības jomā un cieši sadarbojoties ar "Skola2030" ekspertiem.

SABIEDRĪBAS INFORMĒŠANA UN IZGLĪTOŠANA

Centrālo banku darbībā arvien lielāka loma ir komunikācijai ne tikai ar ekonomikas politikas veidotājiem, ekonomistiem un finanšu speciālistiem, bet arī ar plašāku sabiedrību. Centrālajai bankai ne tikai jāinformē iedzīvotāji, uzņēmēji, finanšu sektora pārstāvji un lēmumu pieņēmēji par centrālās bankas darbību un monetārās politikas lēmumu apsvērumiem, bet arī jāieklausās sabiedrībā, lai saprastu tautsaimniecības dalībnieku motivāciju un noskaņojumu. Šī mijiedarbība palīdz stiprināt iedzīvotāju zināšanas par ekonomiku, kas ir iedzīvotāju un valsts turīguma kāpināšanas priekšnoteikums. Tāpēc jāmeklē ceļi ekonomiskās un finanšu izglītotības veicināšanai skolās un augstskolās.

2018. gadā Latvijas Banka uzsāka vairākas ikvienam iedzīvotājam un sabiedrībai kopumā nozīmīgas aktivitātes, piemēram, izglītojošo un finanšu pratību veicinošo programmu "No sprīdīšiem par saimniekiem" ar mērķi vairāku gadu ciklos raisīt interesi par ekonomiku un uzlabot iedzīvotāju izpratni par personisko finanšu prasmīgu pārvaldīšanu un ekonomikas likumsakarībām.

2018. gada 1. pusgadā ar mērķi veicināt sabiedrības izpratni par ekonomikas likumsakarībām Latvijas Banka sadarbībā ar laikrakstu "Latvijas Avīze" organizēja vairākas tikšanās ar Latvijas novadu iedzīvotājiem, uzņēmējiem, reģionālo augstskolu studentiem, mācībspēkiem un pašvaldību pārstāvjiem.

Latvijas Banka sarunu ar sabiedrību par labklājības vairošanas aspektiem visu gadu aktīvi uzturēja arī sociālajos tīklos (*Twitter*, *Facebook*, draugiem.lv, *SlideShare*, *YouTube* un *Flickr*).

Tautsaimniecības attīstībai ir būtiska konkurētspējīga infrastruktūra, tāpēc gadskārtējā Latvijas Bankas tautsaimniecības konference bija veltīta modernu maksājumu pakalpojumu attīstībai. 2018. gada 3. oktobrī finanšu tehnoloģiju nozares līderi, politikas veidotāji un eksperti konferencē "22. gadsimta maksājumi: šodiena veido nākotni" diskutēja par to, kā modernie maksājumi maina cilvēku ikdienu un palīdz stiprināt tautsaimniecības potenciālu.

Latvijas Bankai pirmajai eiro zonā ieviešot zibmaksājumus, tā informēja sabiedrību par zibmaksājumu galvenajām priekšrocībām un ieviešanas gaitu.

2018. gada jūnijā Latvijā notika ECB Padomes izbraukuma sanāksme, kuras laikā Rīga kļuva par pasaules finanšu galvaspilsētu. Sanāksmes norisi un tajā pieņemtos lēmumus atspoguļoja visi vadošie starptautiskie finanšu un citu jomu plašsaziņas līdzekļi. Sanāksmes gaitā tika apstiprināta pēdējo gadu laikā novērotā tendence – komunikācija ar sabiedrību kļūst arvien nozīmīgāka centrālo banku darbā. Arvien lielāka loma centrālo banku publiskajā komunikācijā ir nākotnes gaidu veidošanai un vadībai. Faktiskās procentu likmju pārmaiņas kļūst mazāk svarīgas, jo, ja centrālā banka par savu vēlmi mainīt procentu likmes ir laikus un veiksmīgi paziņojusi iepriekš, tirgus dalībnieki šīs plānotās procentu likmju pārmaiņas laikus ieceno savos ikdienas darījumos. Tieši Rīgā notikušajā sanāksmē ECB Padome iezīmēja tuvākajos gados plānoto eiro zonas monetārās politikas virzību.

2018. gadā Latvijas Banka turpināja informēt sabiedrību par nozīmīgiem Eirosistēmas monetārās politikas lēmumiem un Latvijas Bankas līdzdalību šo lēmumu īstenošanā.

Latvijas Bankas prezidenta vietniece Zoja Razmusa preses konferencēs informēja par eiro zonas un Latvijas tautsaimniecības attīstību un problēmām, nepieciešamajām strukturālajām reformām, fiskālo disciplīnu un ECB Padomes pieņemtajiem lēmumiem.

Latvijas Bankas nostājas un viedokļa skaidrošanā nozīmīga loma bija plašajam Latvijas Bankas regulāro izdevumu klāstam. Izmantojot Latvijas Bankas, CSP, Latvijas Republikas Finanšu ministrijas, FKTK un citu institūciju datus, izdevumā "Makroekonomisko Norišu Pārskats" jūnijā un decembrī vērtētas ārējā sektora, finanšu tirgus, iekšzemes pieprasījuma un piedāvājuma, izmaksu un cenu, kā arī maksājumu bilances norises un sniegtas IKP un inflācijas prognozes. Latvijas Bankas apkopotā maksājumu bilances statistika publiskota izdevumā "Latvijas Maksājumu Bilance. *Latvia's Balance of Payments*. 2017", savukārt galvenie finanšu stabilitātes riski vērtēti izdevumā "Finanšu Stabilitātes Pārskats". 2018. gadā Latvijas Bankas interneta vietnēs publiskoti pieci Latvijas Bankas speciālistu pētījumi un viens diskusijas materiāls. Latvijas Bankas ekonomikas pētnieku sagatavotie pētījumi tika publicēti Latvijas Bankas interneta vietnēs un respektablos starptautiskos pētījumu izdevumos, sērijās un žurnālos. Plašai sabiedrībai tika sniegta iespēja iepazīties ar ECB informāciju par monetārās politikas lēmumiem un stimulējošās monetārās politikas pasākumiem, kā arī par pasaules un eiro zonas tautsaimniecības attīstību. Latvijas Banka saskaņā ar ECBS un ECB Statūtu prasībām nodrošināja ECB 2017. gada pārskata, ECB 2018. gada maija Konverģences ziņojuma kopsavilkuma un to ECB "Tautsaimniecības Biļetena" numuru, kuri publicēti pēc monetārajai politikai veltītajām ECB Padomes sanāksmēm martā, jūnijā, septembrī un decembrī, tulkošanu latviešu valodā (publiskoti interneta versijā).

Pamatojoties uz ekonomikas ekspertu veikto analīzi, Latvijas Banka aktīvi pauda savu viedokli Latvijas un eiro zonas tautsaimniecības attīstības jomā, īpaši parādot ražīguma kāpināšanas lomu ilgtspējīgas tautsaimniecības attīstības nodrošināšanā. Šim nolūkam izmantoti ekspertu augstu vērtēti centrālās bankas komunikācijas kanāli, t.sk. interneta vietnes bank.lv un makroekonomika.lv un izdevums "Makroekonomisko Norišu Pārskats". 2018. gadā interneta vietnē makroekonomika.lv publicēti vairāk nekā 100 ekonomistu analītiski raksti un komentāri par aktuālajām tautsaimniecības norisēm. Īpašu lasītāju interesi izraisīja rakstu sērija "Latvijas tautsaimniecība: ar skatu uz nākamajiem 100", kuras publikācijās Latvijas Bankas ekonomisti analizē darbus, kas veicami, lai Latvija nākamo 100 gadu laikā piepildītu sapni par pārtikušu labklājības valsti.

2018. gada laikā Latvijas Bankas amatpersonas, ekonomisti u.c. eksperti snieguši atbildes uz vairāk nekā 600 žurnālistu jautājumiem par Latvijas Bankas darbību un makroekonomisko un finanšu analīzi; publicēts vairāk nekā 100 interviju.

Lai paplašinātu un uzlabotu komunikāciju ar sabiedrību, uzsākta interneta vietnes bank.lv pārveide, veidojot mūsdienīgāku, lietotājiem ērtāku funkcionālo dizainu, ļaujot saņemt informāciju dažādos veidos un formātos.

2018. gadā veiktajā mācībspēku aptaujā par ekonomikas pasniegšanu 95% respondentu pauda uzskatu, ka Latvijas Bankai ir nozīmīga loma ekonomiskās izglītotības un finanšu pratības veicināšanā. Ekonomikas likumsakarību sistemātiskai, konsekventai un pilnīgai apguvei skolotājiem, skolēniem un viņu vecākiem jau sesto gadu ir iespēja izmantot dažādus materiālus Latvijas Bankas ekonomiski izglītojošā interneta vietnē naudasskola.lv. Šīs interneta vietnes satura izstrādes ietvaros tiek veidoti jauni mācību līdzekļi, kas palīdz skolotājiem organizēt ekonomikas likumsakarību apguves procesu atbilstoši kompetencēs balstītai pieejai.

Latvijas Bankas zināšanu centrs "Naudas pasaule" pēc ekspozīcijas būtiskas atjaunošanas sasniedza plašu auditoriju un radīja noturīgu izpratni par Latvijas Bankas un Eirosistēmas darbu. Aptaujas un apmeklētāju atsauksmes liecina, ka atjaunoto ekspozīciju augstu novērtē mācībspēki un citi interesenti.

2018. gadā Latvijas Banka atbalstīja talantīgākos un mērķtiecīgākos skolēnus ekonomikas zināšanu pilnveidē, palīdzot Latvijas skolēniem sagatavoties pirmajai starptautiskajai olimpiādei ekonomikā, kurā skolēni no Latvijas ieguva zelta un bronzas medaļas. Latvijas Banka iesaistījās ekonomikas sekcijas izveidē sociālajās zinībās talantīgākajiem 10. klašu skolēniem nodibinājuma "Jaunatnes fonds "Vertikāle"" organizētajā "Izcilības skolā".

Atsaucoties uz Valsts izglītības satura centra īstenotā projekta "Skola2030" aicinājumu izvērtēt sabiedrības apspriešanai nodoto projektu "Izglītība mūsdienīgai lietpratībai: mācību satura un pieejas apraksts", 2018. gadā Latvijas Bankas ekonomisti iesniedza priekšlikumus par ekonomikas obligāto mācību saturu un sasniedzamajiem rezultātiem.

Latvijas valsts 100 gadu jubilejai un Latvijas Bankas 100 gadu jubilejai veltītajā interneta mikrovietnē lb100.lv publicēta unikāla pētniecisku rakstu sērija par Latvijas Bankas devumu valsts izveides sākumposmā, kā arī par spilgtākajām Latvijas Bankas un Latvijas valsts personībām. 2018. gadā Latvijas Banka piedalījās gaismas mākslas objektu festivālā "Staro Rīga 2018", piesaistot tūkstošiem svētku dalībnieku uzmanību centrālās ēkas fasādei ar Latvijas valsts 100 gadu jubilejai veltītu emocionālu un izzinošu vēstījumu par Latvijas Republikas, tās finanšu sistēmas un nacionālās centrālās bankas pagātni, šodienu un nākotni.

SADARBĪBA AR STARPTAUTISKAJĀM ORGANIZĀCIJĀM UN ĀRVALSTU CENTRĀLAJĀM BANKĀM

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas pārstāve ārvalstu centrālajās bankās un starptautiskajās finanšu institūcijās. Latvijas Banka var piedalīties citu starptautisko finanšu un kredīta organizāciju darbībā, kas atbilst tās mērķiem un uzdevumiem.

2018. gadā Latvijas Banka turpināja pārstāvēt Latvijas intereses SVF Pilnvaroto sanāksmēs un ikdienas jautājumu koordinēšanā. SVF politikas prioritārie jautājumi galvenokārt bija saistīti ar norisēm pasaules tautsaimniecībā un finanšu sistēmā. SVF turpināja norādīt, ka pašreizējā globālās tautsaimniecības izaugsmes tempa atjaunošanās ir piemērots brīdis reformu veikšanai. Tas mazinātu vidēja termiņa riskus un paaugstinātu valstu ekonomiskās izaugsmes potenciālu. 2018. gadā SVF īpašu uzmanību pievērsa riskiem, kas saistīti ar atsevišķu valstu atkāpšanos no brīvās tirdzniecības un daudzpusējās starptautiskās sadarbības principiem, kā arī ASV un citu attīstīto valstu monetārās politikas normalizācijas potenciālo negatīvo ietekmi uz kapitāla plūsmām attīstības valstīs.

Digitālajām tehnoloģijām attīstoties arī finanšu nozarē, SVF sāka analizēt riskus un iespējas, kas saistīti ar finanšu tehnoloģiju *(fintech)* attīstību.

Tika izvērtēta SVF resursu pietiekamība, un joprojām turpinās 15. kvotu pārskata pilnveide un kvotu apjomu nosakošās kvotas formulas izvērtēšana.

Latvijas intereses SVF tika pārstāvētas SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu grupā, kurā ietilpst Dānija, Igaunija, Islande, Latvija, Lietuva, Norvēģija, Somija un Zviedrija. Šo valstu grupu SVF Izpilddirektoru valdē pārstāvēja viens izpilddirektors, un tai kopumā bija 3.3% balsu.

Latvijas Bankas pārstāvji turpināja darboties Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejā, kas izveidota stratēģisko virzienu un vadlīniju noteikšanai un saskaņota viedokļa izstrādāšanai SVF darbības jautājumos.

2018. gadā turpinājās sadarbība ar SVF, pamatojoties uz SVF Vienošanās līguma IV panta konsultācijām.

2018. gadā Latvijas Banka turpināja līdzdalību SNB.

2018. gadā Rīgā tika organizētas vairākas Eirosistēmas/ECBS komiteju un to darba grupu izbraukuma sanāksmes, kā arī citi pasākumi.

Aprīlī Latvijas Banka organizēja ECB Padomes un Ģenerālpadomes koordinatoru sanāksmes, savukārt septembrī – Eirosistēmas/ECBS Juridiskās komitejas un ECBS Darba grupas monetārās un valūtas maiņas politikas instrumentu un procedūru jautājumos sanāksmes. 2018. gadā Latvijas Bankā norisinājās arī vairāki ECBS un VUM mācību semināri dažādu profesionālo prasmju uzlabošanai, kā arī pētniecības semināri ar dažādu valstu centrālo banku un OECD ekspertu dalību. Turpinājās arī Ziemeļvalstu un Baltijas valstu centrālo banku sadarbība, t.sk. aprīlī Rīgā diskutējot par aktuāliem digitālās komunikācijas jautājumiem.

2018. gadā Latvijas Banka turpināja aktīvi sadarboties ar ārvalstu centrālajām bankām. Latvijas Bankas darbinieki dalījās pieredzē ar *Česká národní banka* speciālistiem (ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru uzskaites un ieguldījumu portfeļu pārvaldīšanas jautājumos) un *Lietuvos bankas* pārstāvjiem (par informācijas tehnoloģiju risinājumu skaidrās naudas darījumu uzskaitei).

Augstu vērtējot Latvijas Bankas pieredzi izglītojoša apmeklētāju centra darbības un attīstības jautājumos, kā arī finanšu pratības un sabiedrības izglītošanas jomā, Latvijas Bankas pieredzi 2018. gadā klātienē iepazina Armēnijas Republikas Centrālās bankas pārstāvji, bet vizītē Baltkrievijā ar šo pieredzi tika iepazīstināti Baltkrievijas Republikas Nacionālās bankas eksperti. Turpinājās arī Latvijas Bankas eksperta konsultatīvā iesaiste Krievijas Federācijas Centrālās bankas muzeja attīstības plānošanā.

Starptautiskās finanšu organizācijas un ārvalstu centrālās bankas 2018. gadā sniedza atbalstu Latvijas Bankai, piedāvājot iespēju piedalīties šo institūciju rīkotajos semināros un kursos. Latvijas Bankas darbinieki piedalījās EK, ECB, SVF, Apvienotā Vīnes institūta, *Study Center Gerzensee*, Ņujorkas Federālo rezervju bankas, SNB, kā arī Apvienotās Karalistes, Beļģijas, Francijas, Īrijas, Itālijas, Lietuvas, Nīderlandes, Spānijas un Zviedrijas centrālās bankas organizētajos kursos, semināros un konferencēs.

LATVIJAS BANKAS PĀRVALDĪBA UN ORGANIZĀCIJA

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRA[1]

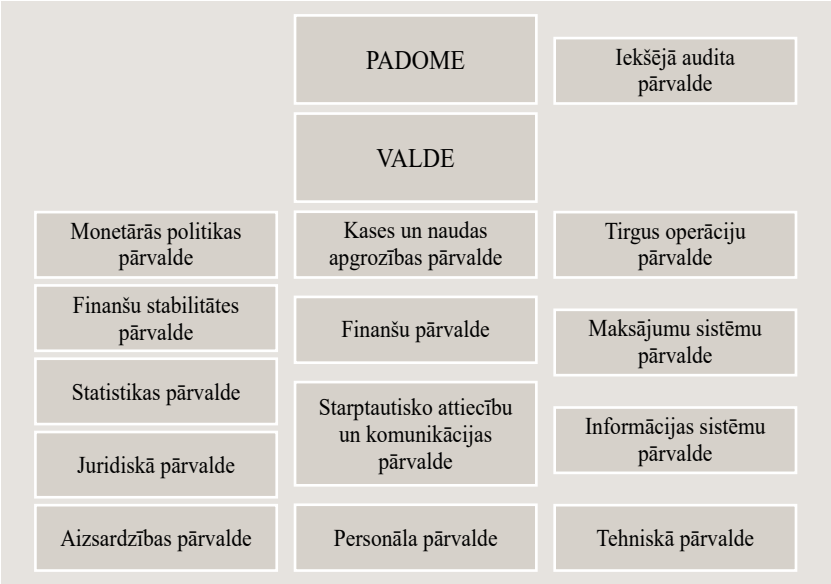

LATVIJAS BANKAS PADOME

Latvijas Bankas padome pieņem lēmumus Latvijas Bankas vārdā. Latvijas Bankas prezidenta, prezidenta vietnieka un padomes locekļu pilnvaru laiks ir seši gadi. Līdz 2018. gada 30. maijam (pilnvaru laika beigām) Latvijas Bankas padomes locekļa pienākumus pildīja Edvards Kušners. Latvijas Republikas Saeima 2018. gada 21. jūnijā apstiprināja Mārtiņu Kazāku Latvijas Bankas padomes locekļa amatā; darbu viņš uzsāka 2018. gada 1. augustā. Latvijas Bankas padomes sastāvs 2018. gada beigās bija šāds:

– prezidents **Ilmārs Rimšēvičs**;
– prezidenta vietniece **Zoja Razmusa**;
– padomes locekļi: **Mārtiņš Kazāks**, **Vita Pilsuma**, **Arvils Sautiņš**, **Aivars Skopiņš**.

Latvijas Bankas padomes sēdes sasauc pēc vajadzības, bet ne retāk kā reizi ceturksnī. 2018. gadā notika 19 Latvijas Bankas padomes sēžu. Īstenojot likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus, Latvijas Bankas padome 2018. gadā kopumā pieņēma 132 tiesību aktus monetārās politikas instrumentu lietošanas, ieguldījumu pārvaldīšanas, skaidrās naudas apgrozībā nodrošināšanas, statistikas nodrošināšanas, maksājumu un vērtspapīru norēķinu sistēmu darbības un pārraudzības, Kredītu reģistra darbības, ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas licencēšanas un uzraudzības u.c. Latvijas Bankas darbības, pārvaldības un organizācijas jautājumos.

LATVIJAS BANKAS VALDE

Latvijas Bankas praktiskā darba veikšanai un operatīvajai vadīšanai Latvijas Bankas padome izveidojusi pastāvīgi strādājošu Latvijas Bankas valdi, un tās sastāvs 2018. gada beigās bija šāds:

– valdes priekšsēdētājs **Māris Kālis**;
– valdes priekšsēdētāja vietniece **Ilze Posuma**;
– valdes locekļi: **Jānis Blūms**, **Jānis Caune**, **Harijs Ozols**, **Raivo Vanags**.

[1] Ar 2019. gada 1. februāri izveidota Darbības risku vadības pārvalde.

Latvijas Bankas valde vadīja bankas darbu, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" u.c. tiesību aktu prasības un īstenojot Latvijas Bankas padomes lēmumus.

LATVIJAS BANKAS DARBINIEKI

Latvijas Bankā 2018. gada beigās strādāja 498 darbinieki, t.sk. 8 darbinieki, ar kuriem darba līgums noslēgts uz noteiktu laiku (2017. gada beigās – attiecīgi 528 darbinieki un 19 darbinieku). 2018. gada beigās 59% Latvijas Bankas darbinieku bija vīrieši un 41% – sievietes. 2018. gadā Latvijas Republikas Pastāvīgajā pārstāvniecībā ES strādāja nozares padomnieks, Latvijas Bankas specializētais atašejs.

2018. gadā turpinājās Latvijas Bankas struktūras pilnveide. Saistībā ar jaunākajām statistikas nodrošināšanas tendencēm pasaulē, kas iezīmē pāreju uz tādu uzdevumu izpildi, kuri vienlaikus aptver vairākus statistikas veidus, individuālā līmeņa datu izmantošanu, kā arī vienotas informācijas sistēmas izveidi, tika veiktas Statistikas pārvaldes darba organizācijas pārmaiņas un izveidota atbilstoša Statistikas pārvaldes struktūra, kas nodrošina jauno integrēto uzdevumu izpildi.

Ņemot vērā citu eiro zonas valstu centrālo banku pieredzi mācību procesa organizēšanā un lai optimizētu resursu izmantošanu, profesionālās pilnveides un mācību procesa, t.sk. ECBS mācību procesa, un sanāksmju telpu nodrošināšanu turpmāk plānots īstenot, izmantojot Latvijas Bankas telpas K. Valdemāra ielā 2A un K. Valdemāra ielā 1B, Rīgā. Tāpēc 2018. gada nogalē tika slēgts Latvijas Bankas Mācību centrs.

LATVIJAS BANKAS KOMISIJAS, KOMITEJAS UN DARBA GRUPAS

Lai nodrošinātu kvalitatīvu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi, 2018. gadā darbu turpināja vairākas Latvijas Bankas padomes, prezidenta vai valdes apstiprinātas komitejas, komisijas un darba grupas.

Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komisija lēma par bojāto eiro un lata apgrozības naudas zīmju apmaiņu, īstenoja naudas zīmju ar viltojuma pazīmēm un viltoto naudas zīmju identifikācijas, uzskaites, glabāšanas un iznīcināšanas kontroli, reģistrēja skaidrās naudas apstrādes iestādes un anulēja to reģistrāciju, kā arī kontrolēja skaidrās naudas apstrādes iestāžu darbību. Lai nodrošinātu ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai kā finanšu pakalpojumam izvirzīto prasību izpildi, Latvijas Bankas licencēšanas komisija izsniedza, pārreģistrēja un pārrakstīja licences kapitālsabiedrībām ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā un kontrolēja licencēto kapitālsabiedrību darbību.

Darbības risku, t.sk. fiziskās drošības risku, pārvaldīšanas procesu pārraudzīja Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija. Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja koordinēja darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamos pasākumus. Savukārt Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja pārraudzīja un koordinēja ar Latvijas Bankas informācijas sistēmu darbību un attīstību, kā arī ar personas datu apstrādi saistītos jautājumus.

Latvijas Bankas ētikas komiteja pārraudzīja "Latvijas Bankas ētikas kodeksa" īstenošanu.

Latvijas Bankas budžeta komisija Latvijas Bankas budžeta vadības procesā veicināja Latvijas Bankas finanšu resursu lietderīgu izmantošanu. Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija šo mērķi īstenoja Latvijas Bankas veikto iepirkumu jomā. Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādāja un noteica finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas stratēģiju un taktiku.

Latvijas Bankas revīzijas komiteja Latvijas Bankas padomes uzdevumā pārraudzīja iekšējā audita funkciju, Latvijas Bankas ārējo revidentu darbību un finanšu pārskatu sagatavošanu, kā arī veicināja Latvijas Bankas iekšējās kontroles sistēmas darbību.

LATVIJAS BANKAS KOMISIJAS UN KOMITEJAS 2018. GADA BEIGĀS

Latvijas Bankas budžeta komisija	Latvijas Bankas iepirkuma pastāvīgā komisija
Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja	Latvijas Bankas informācijas sistēmu vadības komiteja
Latvijas Bankas dāvanu novērtēšanas, kustamās mantas atsavināšanas un norakstīšanas komisija	Latvijas Bankas investīciju komiteja
	Latvijas Bankas licencēšanas komisija
Latvijas Bankas dokumentu un arhīva pārvaldības ekspertu komisija	Latvijas Bankas monētu dizaina komisija
Latvijas Bankas drošības uzraudzības komisija	Latvijas Bankas naudas zīmju pārvaldības komisija
Latvijas Bankas ētikas komiteja	Latvijas Bankas revīzijas komiteja

PĀRVALDĪBAS PRINCIPI UN ATTĪSTĪBA

Latvijas Bankas pārvaldība nodrošina likumā "Par Latvijas Banku" un citos normatīvajos aktos noteikto uzdevumu kvalitatīvu izpildi. Latvijas Bankā izmantotais pārvaldības modelis dod iespēju atklāt nepilnības stratēģijas, resursu, darbinieku un procesu vadības un līderības jomā un novērtēt attiecībā uz klientiem, darbiniekiem un sabiedrību kopumā sasniegtos rezultātus.

Latvijas Bankas vīzija, misija un vērtības, kā arī Latvijas Bankas prioritārie mērķi ir pamats darbības īstenošanai un attīstības plānošanai. Katru gadu tiek vērtēts noteikto mērķu sasniegšanā paveiktais, vienlaikus ikdienā tiek uzraudzīta funkciju un procesu izpilde un īstenota regulāra darba plānu izpildes kontrole.

RESURSU PĀRVALDĪBA

PERSONĀLA RESURSI

Latvijas Banka 2018. gadā turpināja īstenot personāla politikas pamatprincipus, efektīvā personāla atlases procesā piesaistot kvalificētus un profesionālus darbiniekus un veidojot ilgtermiņa darba attiecības, radot motivējošu darba vidi un veicinot profesionālo pilnveidi.

Latvijas Banka personāla attīstības un izaugsmes veicināšanas nolūkā līdzīgi kā iepriekšējos gados izmantoja darbinieku rotāciju un paaugstināšanu amatā. ECB īstermiņa norīkojumu programmas ietvaros uz ECB devās divi Latvijas Bankas darbinieki, kas papildināja darba pieredzi ECB Makrouzraudzības politikas un finanšu stabilitātes ģenerāldirektorātā un Iekšējā audita direktorātā.

Latvijas Banka piedalījās R. Šūmana vārdā nosauktajā ECBS un VUM darbinieku mobilitātes programmā, kuras galvenais mērķis ir daudzpusēja, uz projektiem balstīta darba pieredzes apmaiņa. Programmas ietvaros Monetārās politikas pārvaldes iesniegtajā pētniecības projektā piedalījās speciālists no *Lietuvos bankas*, savukārt *Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique* projektā piedalījās Kases un naudas apgrozības pārvaldes speciāliste.

Darbu SVF Ziemeļvalstu un Baltijas valstu biroja izpilddirektora padomnieka amatā turpināja cita Latvijas Bankas darbiniece.

Latvijas Bankas darbinieki turpināja papildināt profesionālās zināšanas monetārās politikas, finanšu stabilitātes, makroekonomikas, ekonometrijas, finanšu tirgus, finanšu in-

stitūciju uzraudzības, statistikas, finanšu grāmatvedības, iekšējā audita, personāla vadības, juridiskajā, risku vadības, vērtspapīru operāciju, naudas apstrādes procesa uzraudzības un informācijas tehnoloģiju jomā. Vairāki Latvijas Bankas darbinieki turpināja profesionālo zināšanu pilnveidi starptautiskajās profesionālās sertifikācijas programmās.

Ar Latvijas Bankas darbinieku mācībām saistīto izdevumu apjoms atbilda 1.5% no darba samaksas apjoma (2017. gadā – 1.6%).

FINANŠU RESURSI

Latvijas Bankas finanšu vadības sistēma veidota tā, lai nodrošinātu atbalstu lēmumu pieņemšanai, finanšu risku pārvaldīšanu un finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu.

Latvijas Banka savu darbību galvenokārt finansē no finanšu aktīvu pārvaldīšanas un monetārās politikas operāciju ienākumiem. Latvijas Banka nesaņem finansējumu no valsts budžeta, bet veic maksājumus tajā 70% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas. Latvijas Banka 2018. gadā guva 14.6 milj. eiro peļņu, no kuras valsts ieņēmumos ieskaitāmi 10.2 milj. eiro. Latvijas Bankas pēdējo piecu gadu kopējā peļņa ir 117.0 milj. eiro, bet ieskaitījums valsts ieņēmumos – 76.8 milj. eiro.

Nozīmīgākie Latvijas Bankas finanšu darījumi saistīti ar finanšu aktīvu pārvaldīšanu un monetārās politikas īstenošanu. Finanšu aktīvu pārvaldīšana tiek veikta atbilstoši Latvijas Bankas padomes pieņemtajā "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtībā" noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Eirosistēmas īstenoto monetāro politiku. Savukārt ar monetārās politikas īstenošanu saistītās operācijas Latvijas Banka veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Dalības Latvijas Bankas organizētajās *Eurosistēmas* monetārās politikas operācijās kārtību".

Lai nodrošinātu vispusīgu un caurredzamu informāciju par Latvijas Bankas finanšu darījumiem, finanšu riskiem un to vadību, kā arī Latvijas Bankas darbības rezultātiem, Latvijas Banka sagatavo un publisko gada finanšu pārskatus. Tos sagatavo saskaņā ar ECBS saistošo ECB tiesību aktu par grāmatvedību un finanšu pārskatiem obligātajām prasībām un Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku", kārtojot grāmatvedību atbilstoši Latvijas Bankas valdes pieņemtajai "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības kārtībai" un citiem Latvijas Bankas normatīvajiem aktiem, ievērojot likuma "Par Latvijas Banku" un citu Latvijas Bankai saistošo Latvijas Republikas normatīvo aktu prasības.

Latvijas Banka publicē katra mēneša slēguma bilanci un tās skaidrojumus un citu finanšu informāciju, kas pieejama arī Latvijas Bankas interneta vietnē. Integrētā bankas informācijas sistēma nodrošina standartizētu, automatizētu, drošu un efektīvu Latvijas Bankas finanšu darījumu veikšanu, to vienotu uzskaiti un finanšu pārskatu sagatavošanu. Iekšējās finanšu kontroles sistēmas ietvaros Latvijas Bankas vadība regulāri izvērtē Latvijas Bankas aktīvu un saistību, kā arī ienākumu un izdevumu pārmaiņas, īpašu uzmanību pievēršot gan ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem, gan administratīvo izdevumu un ilgtermiņa ieguldījumu atbilstībai apstiprinātajam Latvijas Bankas budžetam. Latvijas Bankas gada budžetu apstiprina Latvijas Bankas padome, un tā vadība tiek īstenota saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas budžeta vadības kārtību", kuras mērķis ir nodrošināt Latvijas Bankas finanšu līdzekļu lietderīgu izmantošanu un kurā noteikta Latvijas Bankas budžeta sagatavošanas, apstiprināšanas un izpildes kontroles kārtība. Budžeta vadības ietvaros Latvijas Banka pastāvīgi izvērtē katra projekta mērķtiecību, izmaksas un cilvēkresursus, lai nodrošinātu lietderīgu līdzekļu izmantošanu. Lai nodrošinātu iekšējā audita funkcijas neatkarību, Latvijas Bankas padome apstiprina arī Iekšējā audita pārvaldes izdevumu plānu.

Latvijas Bankas padomes izveidota budžeta komisija vērtē Latvijas Bankas valdes sagatavoto budžeta projektu un pārrauga budžeta izpildes gaitu. Savukārt Latvijas Bankas valde kopā ar attiecīgo Latvijas Bankas struktūrvienību vadītājiem sagatavo un iesniedz Latvijas Bankas budžeta komisijai un Latvijas Bankas padomei budžeta projektu un regulāri kontrolē budžeta izpildes gaitu un sniedz par to ziņojumus.

INFRASTRUKTŪRAS RESURSI

Inženiertehniskie infrastruktūras resursi

Latvijas Banka nodrošina un uztur tās darbībai nepieciešamo infrastruktūru. Ēku uzturēšanai nepieciešamie būvdarbi veikti Latvijas Bankas ēkās Rīgā un Liepājas filiāles ēkā.

2018. gadā Rīgas filiāles ēkā īstenota elektroietaises rekonstrukcija, izbūvējot saules elektrostaciju un integrējot to ēkas elektroapgādes sistēmā.

Liepājas filiāles ēkas teritorijā veikta perimetra apsardzes signalizācijas nomaiņa. K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā, atjaunota automātiskā ugunsgrēka atklāšanas signalizācija. Rīgas filiāles ēkā nomainītas pieejas kontroles iekārtas un papildināta videonovērošanas sistēma, kā arī uzsākta balss apziņošanas sistēmas nomaiņa. Iegādāta jauna pasta sūtījumu kontroles rentgena iekārta, nodrošinot kvalitatīvāku pasta sūtījumu pārbaudi.

Informācijas tehnoloģiskie resursi

Veiktas pārmaiņas, lai nodrošinātu plašāku interneta izmantošanu maksājumu sistēmu darbības nodrošināšanā, tādējādi samazinot to uzturēšanas izdevumus.

Īstenota Latvijas Bankas informācijas sistēmu pilnveide, lai Latvijas Bankas naudas pārvedumi maksimāli tiktu veikti kā zibmaksājumi.

Īstenots Latvijas Bankas publisko atslēgu infrastruktūras modernizācijas projekts, pārejot uz vēl augstākas drošības algoritmu izmantošanu. Minētais risinājums ir sertificēts arī izmantošanai ECBS ietvaros.

Veikti Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras drošības testi un pilnveidoti drošības risinājumi un procedūras, lai mazinātu ar kiberdrošības un aktuālākajiem tehnoloģiskajiem apdraudējumiem saistītos riskus.

Vides resursi

Latvijas Banka ir videi draudzīga iestāde, kas apzinās savu pienākumu sniegt ieguldījumu vides aizsardzības jomā un rūpējas par vides resursu efektīvāku izmantošanu. Vides aizsardzība ir Latvijas Bankas ikdienas darbības sastāvdaļa, turklāt Latvijas Banka paaugstina darbinieku informētību, aicina darbiniekus izvēlēties videi draudzīgākas resursu izmantošanas iespējas un ar viņu atbalstu pastāvīgi samazina savu ekoloģiskās pēdas nospiedumu.

Laika gaitā veikti daudzi pasākumi, lai samazinātu papīra (attiecīgi arī tā ražošanai nepieciešamo resursu) izmantošanu, t.sk. pilnībā elektronizēta dokumentu aprite Latvijas Bankā un maksimāli arī ar ārējiem sadarbības partneriem, tādējādi būtiski samazinot dokumentu drukāšanas nepieciešamību un vienlaikus paātrinot dokumentu apriti. Izlietotais papīrs tiek nodots otrreizējai pārstrādei.

Tiek izmantots drukas iekārtu izejmateriālus (toneri, tinti un papīru) taupošs drukāšanas režīms, nodrošinot mazāku to patēriņa apjomu un nepieciešamā papīra daudzumu (izmantojot abpusējās drukāšanas iespējas). Darbinieki aicināti izmantot ekonomiskāku informācijas drukāšanas režīmu, novērtējot drukāšanas (īpaši krāsainu materiālu drukāšanas) nepieciešamību.

Energoefektivitātes jomā Latvijas Bankā, īstenojot tehnisko iekārtu modernizācijas projektus, uzmanība tiek pievērsta arī katras iekārtas energopatēriņam. Energoefektivitātes

rādītājs tiek ņemts vērā, atjaunojot datortehniku un citas tehniskās iekārtas, kā arī apgaismojuma risinājumu pilnveidē.

2018. gadā īstenots nozīmīgs projekts, uzstādot saules enerģijas paneļus Rīgas filiāles ēkā. Šo saules enerģijas paneļu saražoto elektroenerģiju izmanto ēkas energopatēriņa nodrošināšanā, samazinot iegādājamās elektroenerģijas apjomu. Aizstājot no neatjaunojamiem resursiem ražotas elektroenerģijas apjomu ar saules saražoto elektroenerģijas apjomu, tiek samazināts CO_2 izmešu apjoms.

RISKU PĀRVALDĪŠANA

Latvijas Bankā pārvalda finanšu un darbības riskus. Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas mērķi un pamatprincipus nosaka Latvijas Bankas padomes pieņemtā "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politika".

Risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā veic sistemātiska procesa ietvaros, identificējot, analizējot un novērtējot riskus, plānojot un īstenojot risku ierobežošanas pasākumus, pārraugot un regulāri pārskatot riskus ar mērķi laikus apzināt, attiecīgi novērtēt un efektīvi pārvaldīt riskus, kuri var negatīvi ietekmēt:
– Latvijas Bankas finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātus;
– Latvijas Bankas spēju kvalitatīvi un efektīvi veikt normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, t.sk. piedalīties ECBS funkciju izpildes nodrošināšanā.

Finanšu riskus Latvijas Bankā pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas finanšu stāvokli un darbības finanšu rezultātiem finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu vai darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Pārvaldot finanšu riskus, t.sk. tirgus risku (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisku un likviditātes risku, ievēro pieļaujamos finanšu risku veidus un parametrus, kuru ietvaros ilgtermiņā nodrošina ieguldījumu vērtības saglabāšanu, nepieciešamās likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu.

Ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu aktīvu un zelta pārvaldīšanas kārtību".

Ieguldījumus Latvijas Bankā pārvalda, tos grupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Katram ieguldījumu portfeļa veidam noteikto parametru, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu un ienesīgumu, ievērošanu kontrolē Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa. Ieguldījumu, t.sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārrauga ieguldījumu pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

Latvijas Bankas darbības riski tiek pārvaldīti ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas darbību, reputāciju vai finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātiem Latvijas Bankas procesu neatbilstošas vai kļūdainas izpildes, darbinieka darbības vai bezdarbības, Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras, informācijas sistēmu, pārējās Latvijas Bankas infrastruktūras neatbilstošas darbības vai nepieejamības vai ārēju apstākļu dēļ.

Latvijas Banka darbības riskus pārvalda vienotā darbības risku pārvaldīšanas ietvarā, kur būtiskākie ir atbilstības riski (t.sk. interešu konflikta novēršanas, pretkorupcijas kontroles, fizisko personu datu aizsardzības, NILLTF novēršanas un darba vides aizsardzības jomā), darbības nepārtrauktības riski, fiziskās drošības riski, informācijas drošības riski un informācijas sistēmu riski (t.sk. kiberdrošības riski). Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos, identificējot un novērtējot risku un atkarībā no šā vērtējuma nosakot un īstenojot piemērotāko rīcību. 2018. gadā darbības risku pārvaldīšanu organizēja Latvijas Bankas darbības risku vadītājs, un to ikdienā veica par Latvijas Bankas procesu izpildi atbildīgās Latvijas Bankas struktūrvienības, projektu vadītāji un citi Latvijas Bankas darbinieki. Darbības risku pārvaldīšanu pārraudzīja Latvijas Bankas valdes izveidotā Latvijas Bankas darbības risku vadības komiteja, kas ikdienā nodrošināja darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamo pasākumu koordinēšanu un sniedza atbalstu Latvijas Bankas valdei darbības risku pārvaldīšanas jomā. Turpinot darbības risku pārvaldīšanas procesa pilnveidi, t.sk. nolūkā koncentrēt darbības risku pārvaldīšanai veltītos resursus un veidot efektīvāku šā procesa pārvaldīšanas modeli, ar 2019. gada 1. februāri izveidota Darbības risku vadības pārvalde.

Atbilstības riskus Latvijas Bankā pārvalda ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas darbības atbilstību tiesību aktu prasībām.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz kritisko procesu izpildi, kuru pārtraukšana var izraisīt negatīvas sekas Latvijas finanšu sistēmai vai negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu, t.sk. nodrošinot kritisko procesu nepārtrauktu izpildi vai atjaunošanu pēc iespējas īsākā laikā un pilnā apjomā to izpildes traucējumu vai pārtraukumu gadījumos, kā arī incidentu efektīvu pārvaldīšanu.

Fiziskās drošības riskus, t.sk. ar ugunsdrošību un civilo aizsardzību saistītus riskus, pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi Latvijas Bankas objektā esošu personu, Latvijas Bankas objektu, vērtību pārvadājumu un Latvijas Bankas rīkotu pasākumu fiziskajai drošībai.

Informācijas drošības riskus pārvalda ar mērķi nepieļaut aizsargājamas informācijas nesankcionētu izpaušanu vai izmantošanu, klasificējot informāciju pēc tās konfidencialitātes un atbilstoši to aizsargājot, kā arī vienlaikus rūpējoties, lai aizsardzības pasākumi Latvijas Bankai nekavētu neklasificētu informāciju laikus sniegt sadarbības partneriem un sabiedrībai.

Informācijas sistēmu riskus, t.sk. kiberdrošības riskus, pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas informācijas sistēmu un infrastruktūras pieejamību, drošību un integritāti. Latvijas Bankā informācijas sistēmas klasificē, ņemot vērā to nozīmīgumu Latvijas Bankas uzdevumu veikšanā un tajās apstrādājamo datu konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasības, nosakot katram klasifikācijas līmenim atbilstošu fizisko un loģisko aizsardzību.

Ņemot vērā augošos kiberdrošības riskus, 2018. gadā veiktas papildu drošības pārbaudes un īstenoti pasākumi Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras un informācijas sistēmu aizsardzības pilnveidei.

Latvijas Bankā nodrošina darbinieku izglītošanu risku pārvaldīšanas jomā, t.sk. nolūkā uzturēt atbilstošas darbinieku zināšanas un iemaņas regulāri rīko mācības un testus.

IEKŠĒJAIS AUDITS UN ĀRĒJĀ REVĪZIJA

Iekšējais audits, izmantojot sistēmisku un plānveidīgu pieeju, sniedz Latvijas Bankas vadībai objektīvu un neatkarīgu vērtējumu par Latvijas Bankas pārvaldības, risku pār-

valdīšanas, kontroles sistēmas un procesu efektivitāti, kā arī sniedz konsultācijas Latvijas Bankas darbības pilnveidei.

Iekšējo auditu Latvijas Bankā veic Iekšējā audita pārvalde. Iekšējo auditu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas iekšējā audita politiku" un Iekšējā audita pārvaldes nolikumu. Iekšējo auditu veic, ievērojot Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses pamatprincipus", "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskos standartus" un "Ētikas kodeksu".

Iekšējā audita darbības atbilstību Iekšējo auditoru institūta "Iekšējā audita profesionālās prakses starptautiskajiem standartiem" un "Ētikas kodeksam" reizi piecos gados vērtē arī ārējais vērtētājs. 2015. gadā ārējo novērtējumu veica PricewaterhouseCoopers SIA, un šis novērtējums apstiprināja iekšējā audita darbības atbilstību minētajiem standartiem un "Ētikas kodeksam".

Iekšējais audits aptver visas Latvijas Bankas darbības jomas. Iekšējos auditus plāno un veic, pamatojoties uz risku novērtējumu. Par katra iekšējā audita rezultātiem Iekšējā audita pārvaldes vadītājs ziņo Latvijas Bankas prezidentam un Latvijas Bankas revīzijas komitejai. Reizi ceturksnī Latvijas Bankas revīzijas komiteja kopā ar Iekšējā audita pārvaldes vadītāju izskata iekšējo auditu rezultātus, ieteikumus un to ieviešanas gaitu. Par iekšējā audita darbību reizi gadā tiek ziņots Latvijas Bankas padomei.

Iekšējā audita pārvalde veic iekšējos auditus arī saskaņā ar Eirosistēmas/ECBS Iekšējo auditoru komitejas auditu plānu. 2018. gadā Iekšējā audita pārvalde veica trīs šādus iekšējos auditus Latvijas Bankā. Iekšējā audita pārvaldes darbinieki iesaistās arī citu Eirosistēmas/ECBS iekšējā audita uzdevumu izpildē, un 2018. gadā Iekšējā audita pārvaldes darbinieki strādāja trīs darba grupās, kas ir atbildīgas par Eirosistēmas/ECBS iekšējo auditu plānošanu un izpildi, kā arī vienā Eirosistēmas/ECBS iekšējā auditā veica iekšējā audita pārbaudes citās Eirosistēmas centrālajās bankās. Savukārt, lai veicinātu auditoru mobilitāti un zināšanu pilnveidi, iekšējā auditore ECB īstermiņa norīkojumu programmas ietvaros papildināja darba pieredzi ECB Iekšējā audita direktorātā.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas finanšu pārskatu revīziju veic ECB Padomes ieteikti un ES Padomes apstiprināti neatkarīgi ārējie revidenti. Par Latvijas Bankas 2015.–2019. gada finanšu pārskatu revidentu apstiprināta zvērinātu revidentu komercsabiedrība "KPMG Baltics SIA".

Iekšējā audita un Latvijas Bankas ārējā revidenta, kas veic Latvijas Bankas gada finanšu pārskatu revīziju, darbību pārrauga Latvijas Bankas revīzijas komiteja.

LATVIJAS BANKAS 2018. GADA FINANŠU PĀRSKATI

BILANCE

(gada beigās; tūkst. eiro)

	Skaidrojums[1]	**2018**	2017
AKTĪVI			
Zelts un zeltā izteiktās prasības	6.	**239 195**	230 856
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	7.	**3 566 027**	3 608 692
Prasības pret Starptautisko Valūtas fondu		146 833	143 477
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi		3 419 194	3 465 215
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	8.	**326 308**	355 065
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	9.	**101 837**	101 333
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	10.	**38 750**	244 660
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas		38 750	244 660
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	11.	**488**	438
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	12.	**8 813 038**	8 131 197
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri		7 423 080	6 719 984
Pārējie vērtspapīri		1 389 958	1 411 213
Eirosistēmas iekšējās prasības	13.	**4 952 780**	4 604 114
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā		115 082	115 082
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm		163 480	163 480
Pārējās prasības Eirosistēmā		4 674 218	4 325 552
Pārējie aktīvi	14.	**208 724**	222 287
KOPĀ AKTĪVI		**18 247 147**	17 498 642

[1] No 72. lappuses līdz 113. lappusei sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa.

(turpinājums) (gada beigās; tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2018**	2017
PASĪVI			
Banknotes apgrozībā	15.	**4 536 729**	4 314 088
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	16.	**5 050 101**	5 712 980
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)		5 050 101	5 712 980
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	17.	**13 847**	22 610
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	18.	**1 449 237**	215 712
Saistības pret valdību		129 113	29 516
Pārējās saistības		1 320 124	186 196
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	19.	**16 524**	2 535
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	20.	**150 535**	144 324
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	21.	**115 284**	634
Eirosistēmas iekšējās saistības	13.	**6 212 645**	6 339 683
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)		6 212 645	6 339 683
Pārējās saistības	22.	**251 877**	305 552
Kapitāls un rezerves	23.	**450 368**	440 524
KOPĀ PASĪVI		**18 247 147**	17 498 642

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINS

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2018**	2017
Tīrie procentu ienākumi	33.	**79 494**	71 498
Procentu ienākumi		180 907	138 189
Procentu izdevumi		–101 413	–66 691
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un uzkrājumu finanšu riskiem tīrais rezultāts		**–42 387**	–28 175
Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi	34.	–49 690	33 292
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	–47 903	–18 791
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	36.	55 206	–42 676
Tīrie komisijas maksas izdevumi		**–2 783**	–3 087
Komisijas maksas ienākumi		644	397
Komisijas maksas izdevumi		–3 427	–3 484
Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā	37.	**6 922**	5 258
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	38.	**122**	3 651
Citi bankas darbības ienākumi	39.	**9 270**	12 382
TĪRIE IENĀKUMI		**50 638**	61 527
Darba samaksa	40.	**–17 515**	–17 616
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	40.	**–4 031**	–3 962
Naudas zīmju iegādes izdevumi	41.	**–2 104**	–4 542
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	14.	**–4 189**	–3 750
Pārējie bankas darbības izdevumi	42.	**–8 233**	–7 773
PĀRSKATA GADA PEĻŅA		**14 566**	23 884

KOPĒJĀS ATZĪTĀS PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU PĀRSKATS

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2018**	2017
Pārskata gada peļņa		**14 566**	23 884
Pārvērtēšana	23.	**–26 962**	–18 274
Uzkrātā pārvērtēšanas rezultāta realizēšana	23.	**–10 139**	–29 576
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	23., 35.	**47 903**	18 791
Pārvērtēšanas konta pārmaiņas kopā	23.	**10 802**	–29 059
KOPĀ		**25 368**	–5 175

Latvijas Bankas valde 2019. gada 7. martā apstiprināja šos finanšu pārskatus, kas sniegti no 68. lappuses līdz 113. lappusei.

LATVIJAS BANKAS VALDE

M. Kālis

I. Posuma

J. Blūms

J. Caune

H. Ozols

R. Vanags

FINANŠU PĀRSKATU SKAIDROJUMI

1. PAMATDARBĪBA

Latvijas Banka ir Latvijas Republikas centrālā banka un ECBS un Eirosistēmas dalībniece. Tā dibināta 1922. gada 19. septembrī (darbība atjaunota 1990. gadā). Latvijas Banka savā darbībā ievēro Latvijas Republikas un ES tiesību aktus, t.sk. ECB tiesību aktus atbilstoši Līgumam par Eiropas Savienības darbību un ECBS un ECB Statūtiem.

Saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas galvenais mērķis ir saglabāt cenu stabilitāti. Latvijas Bankai ir šādi pamatuzdevumi:
– līdzdarboties Eirosistēmas monetārās politikas veidošanā un īstenošanā;
– pārvaldīt ārējās rezerves un pārējos finanšu ieguldījumus;
– nodrošināt skaidrās naudas apriti Latvijā un piedalīties skaidrās naudas aprites nodrošināšanā eiro zonā;
– līdzdarboties maksājumu sistēmu raitas darbības veicināšanā;
– sagatavot un publicēt statistisko informāciju, lai nodrošinātu Latvijas Bankas uzdevumu izpildi;
– sadarboties ar ECB, pārējo ES valstu un citu valstu centrālajām bankām un citām finanšu institūcijām;
– darboties kā Latvijas valdības finanšu aģentam un sniegt finanšu pakalpojumus citiem tirgus dalībniekiem;
– konsultēt Latvijas Republikas Saeimu un Ministru kabinetu monetārās politikas un citos ar Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu saistītos jautājumos;
– uzturēt Kredītu reģistru;
– izsniegt Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrā reģistrētajām juridiskajām personām, izņemot kredītiestādes, atļaujas (licences) ārvalstu valūtas skaidrās naudas pirkšanai un pārdošanai komercdarbības veidā;
– pildīt Valsts analīzes centra un Monētu valsts analīzes centra funkcijas, nodrošinot efektīvu naudas viltojumu analīzi.

Latvijas Banka neprasa un nepieņem norādījumus no Latvijas un citu ES valstu valdībām, ES institūcijām un citām nacionālajām, ārvalstu vai starptautiskajām institūcijām un to struktūrām. Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā un to praktiskajā īstenošanā. Latvijas Bankas uzraudzību veic Latvijas Republikas Saeima.

Latvijas Banka savu darbību tās uzdevumu izpildes ietvaros galvenokārt finansē no finanšu ieguldījumu pārvaldīšanas un monetārās politikas operāciju ienākumiem.

Latvijas Bankas centrālais birojs atrodas K. Valdemāra ielā 2A, Rīgā. Skaidrās naudas glabāšanu, apstrādi un apriti Latvijas Banka nodrošina, izmantojot tās filiāles Rīgā un Liepājā. Profesionālās pilnveides un mācību procesa uzlabojumi deva iespēju Latvijas Bankai 2018. gadā slēgt Latvijas Bankas Mācību centru.

2. NOZĪMĪGĀKIE GRĀMATVEDĪBAS PRINCIPI

Šajā skaidrojumā sniegts finanšu pārskatu sagatavošanā izmantoto nozīmīgāko Latvijas Bankas grāmatvedības principu īss apraksts.

2.1. FINANŠU PĀRSKATU SAGATAVOŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar ECB 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (pārstrādāta versija) (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes kārtību "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politika" un likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

2.2. FINANŠU PĀRSKATU POSTEŅU NOVĒRTĒŠANAS PAMATS

Finanšu pārskati sagatavoti saskaņā ar sākotnējo izmaksu grāmatvedības principu. Zelts, vērtspapīri (izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās

politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā), līdzdalība kapitālā (izņemot līdzdalību ECB kapitālā), biržā tirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un atvasinātie procentu likmju finanšu instrumenti novērtēti patiesajā vērtībā. Biržā netirgotie valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi novērtēti saskaņā ar 2.15. skaidrojumā aprakstītajiem principiem, un šo līgumu uzskaites vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 5. skaidrojumā.

2.3. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU PATIESĀ VĒRTĪBA

Patiesā vērtība ir cena, par kādu novērtēšanas datumā iespējams pārdot finanšu aktīvu vai nodot finanšu saistības ierastā darījumā starp tirgus dalībniekiem.

Finanšu instrumentu patieso vērtību Latvijas Banka nosaka, pamatojoties uz kotētajām cenām aktīvā tirgū, citiem finanšu tirgus informācijas avotiem vai diskontētajām naudas plūsmām. Diskontētās naudas plūsmas tiek modelētas, pamatojoties uz kotētajām finanšu instrumentu tirgus cenām un naudas tirgus procentu likmēm. Patiesajā vērtībā novērtēto aktīvu, kā arī to finanšu instrumentu, kuri nav novērtēti patiesajā vērtībā, bet kuru aplēstā patiesā vērtībā atšķiras no to uzskaites vērtības, sadalījums, ņemot vērā patiesās vērtības noteikšanas hierarhiju, atspoguļots 5. skaidrojumā.

2.4. ĀRVALSTU VALŪTU UN ZELTA NOVĒRTĒJUMS

Ārvalstu valūtu novērtēšanai Latvijas Banka piemēro ECB publicētos ārvalstu valūtu kursus. Zelta cenu nosaka, pamatojoties uz kotēto zelta tirgus cenu ASV dolāros un ECB publicēto ASV dolāra kursu attiecībā pret eiro. SDR kursu nosaka, pamatojoties uz SVF publicētajiem SDR valūtu groza svariem un ECB publicētajiem attiecīgo valūtu kursiem.

Darījumi ārvalstu valūtās grāmatoti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā. Monetārie aktīvi un saistības ārvalstu valūtās izteiktas eiro pēc attiecīgā ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Nemonetārie aktīvi un saistības, kas novērtēti sākotnējo vai amortizēto izmaksu vērtībā, izteikti eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa darījuma dienā.

Darījumus ārvalstu valūtās iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijas aprēķinā. Darījumi ārvalstu valūtā, kuri samazina attiecīgo valūtas pozīciju, rada realizētos guvumus vai zaudējumus. Darījumu ārvalstu valūtās un ārvalstu valūtas pozīcijas pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas pārvērtēšanas rezerve (pārvērtēšanas konts) saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem. Šajā skaidrojumā un 2.23. skaidrojumā aprakstītie darījumu ārvalstu valūtās novērtējuma un uzskaites principi piemēroti arī zeltam.

Nozīmīgākie 2018. gada un 2017. gada beigās bilances sagatavošanā izmantotie ārvalstu valūtu kursi (valūtas vienības par 1 eiro) un zelta cena (eiro par Trojas unci) ir šādi.

(gada beigās)

	2018	2017	Pārmaiņas (%)
ASV dolārs (USD)	**1.1450**	1.1993	–4.5
Japānas jena (JPY)	**125.85**	135.01	–6.8
Kanādas dolārs (CAD)	**1.5605**	1.5039	3.8
Lielbritānijas sterliņu mārciņa (GBP)	**0.89453**	0.88723	0.8
Zelts (XAU)	**1120.961**	1081.881	3.6

2.5. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU ATZĪŠANA UN ATZĪŠANAS PĀRTRAUKŠANA

Finanšu aktīvi un finanšu saistības tiek atzītas bilancē tad, kad Latvijas Banka kļuvusi par attiecīgajā finanšu darījumā iesaistīto personu.

Finanšu aktīvu atzīšana tiek pārtraukta, kad beidzas vai ir nodotas līgumā noteiktās tiesības uz naudas plūsmām, kas izriet no attiecīgā finanšu aktīva, tādējādi ar to saistītie riski un tiesības uz atlīdzību ir nodotas un Latvijas Banka nesaglabā kontroli pār aktīvu. Finanšu saistību atzīšana tiek pārtraukta, kad attiecīgās saistības tiek dzēstas.

Finanšu aktīvu pirkšana vai pārdošana parastajā veidā tiek atzīta un atzīšana tiek pārtraukta norēķinu dienā.

2.6. FINANŠU AKTĪVU UN FINANŠU SAISTĪBU IESKAITS

Finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu veic un finanšu pārskatos tīro atlikumu uzrāda tikai tad, ja iepriekš noslēgts līgums par finanšu aktīvu un finanšu saistību ieskaitu un paredzēta vienlaicīga attiecīgo aktīvu atsavināšana un saistību dzēšana.

2.7. APLĒŠU UN PIEŅĒMUMU IZMANTOŠANA

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas aplēses un izdarīti pieņēmumi, kas ietekmē atsevišķu finanšu pārskatos uzrādīto aktīvu, saistību un iespējamo saistību apjomu. Notikumi nākotnē var ietekmēt minētās aplēses un pieņēmumus. Šādu aplēšu un pieņēmumu maiņas ietekme tiek uzrādīta pārskata gada un turpmāko gadu, uz kuriem tā attiecas, finanšu pārskatos.

Finanšu pārskatu sagatavošanā veiktas šādas svarīgākās aplēses un izdarīti šādi pieņēmumi: attiecībā uz aktīvu vērtības samazināšanos (sk. 2.19. skaidrojumu), SNB akciju novērtēšanas patiesajā vērtībā metodi (sk. 14.2. skaidrojumu), lata banknošu un monētu, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, apmaiņas iespējamību (sk. 2.20. skaidrojumu), pamatlīdzekļu un nemateriālo aktīvu lietderīgās lietošanas laiku (sk. 2.17. un 2.18. skaidrojumu), kolekcijas monētu atpirkšanas iespējamību (sk. 2.21. skaidrojumu), uzkrājumiem tirgus riskam un kredītriskam (sk. 2.22. un 36. skaidrojumu), patiesās vērtības noteikšanas iedalījumu (sk. 5. skaidrojumu) un sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikuma daļas atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā metodi (sk. 23. skaidrojumu).

2.8. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

Zeltu bilancē uzrāda tā tirgus vērtībā saskaņā ar 2.4. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

Zelta mijmaiņas līgumus uzskaita kā līgumus par zelta pārdošanu ar atpirkšanu (sk. arī 2.11. un 2.15. skaidrojumu).

Zelta pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā ārvalstu valūtas pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.9. PARĀDA VĒRTSPAPĪRI

Parāda vērtspapīri atspoguļoti bilancē to patiesajā vērtībā, izņemot līdz termiņa beigām turētos parāda vērtspapīrus un monetārās politikas mērķiem turētos vērtspapīrus, kas novērtēti amortizēto izmaksu vērtībā. Līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri ir tādi vērtspapīri ar fiksētiem vai nosakāmiem maksājumiem un fiksētu termiņu, kurus Latvijas Bankai ir nolūks turēt līdz to termiņa beigām.

Vērtspapīru procenti, t.sk. prēmija un diskonts, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi (sk. arī 2.24. skaidrojumu).

Parāda vērtspapīru darījumu un patiesajā vērtībā uzrādīto parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultātā aprēķinātie guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.10. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PIRKŠANU AR ATPĀRDOŠANU

Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi.

Vērtspapīri, kas nopirkti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu, nav uzrādīti Latvijas Bankas bilancē. Vērtspapīru pirkšanas rezultātā samaksātie naudas līdzekļi uzrādīti Latvijas Bankas bilancē nominālvērtībā kā prasības pret vērtspapīru pārdevēju.

Vērtspapīru pirkšanas un atpārdošanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.11. LĪGUMI PAR VĒRTSPAPĪRU PĀRDOŠANU AR ATPIRKŠANU

Līgumi par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu atspoguļoti kā finansēšanas darījumi. Vērtspapīri, kas pārdoti saskaņā ar līgumiem par vērtspapīru pārdošanu ar atpirkšanu, uzrādīti attiecīgajā Latvijas Bankas bilances postenī kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Vērtspapīru pārdošanas rezultātā saņemtie naudas līdzekļi atspoguļoti bilancē nominālvērtībā kā saistības pret vērtspapīru pircēju.

Vērtspapīru pārdošanas un atpirkšanas cenas starpība pakāpeniski atzīta peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā.

2.12. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Vērtspapīri, kas aizdoti saskaņā ar automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumiem, uzrādīti bilancē kopā ar pārējiem šajos darījumos neiesaistītajiem vērtspapīriem. Saņemtais nodrošinājums bilancē uzrādīts tikai tad, ja to veido Latvijas Bankas kontā ieskaitītu naudas līdzekļu ķīla.

Ienākumi par vērtspapīru aizdošanu atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi.

2.13. AIZDEVUMI KREDĪTIESTĀDĒM, NOGULDĪJUMI UN TAMLĪDZĪGAS FINANŠU PRASĪBAS UN FINANŠU SAISTĪBAS

Aizdevumi kredītiestādēm, noguldījumi un tamlīdzīgas finanšu prasības un finanšu saistības bilancē uzrādītas nominālvērtībā.

2.14. KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRI UN LĪDZDALĪBA KAPITĀLĀ

Kapitāla vērtspapīri ietver Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas ietvaros veiktus ieguldījumus tirgojamos kapitāla instrumentos.

Līdzdalība kapitālā ietver Latvijas Bankas pastāvīgus ieguldījumus pašu kapitālā. Latvijas Bankai nevienā institūcijā nav kontroles vai būtiskas ietekmes, tāpēc līdzdalība kapitālā netiek uzskaitīta kā ieguldījums meitassabiedrībā vai asociētajā sabiedrībā.

Kapitāla vērtspapīri un līdzdalība kapitālā uzrādīta bilancē patiesajā vērtībā, izņemot līdzdalību ECB kapitālā, ko saskaņā ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto bilancē uzrāda sākotnējo izmaksu vērtībā.

Kapitāla vērtspapīru un līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve.

2.15. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI

Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas, zelta un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem, kuru līgumvērtība vai nosacītā vērtība uzrādīta ārpusbilances posteņos, izņemot zelta mijmaiņas līgumus, kurus uzskaita kā līgumus par zelta pārdošanu ar atpirkšanu un kuru ietvaros prasības un saistības uzrādītas Latvijas Bankas bilancē. Biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus darījuma dienā iekļauj kopējā attiecīgās valūtas pozīcijā pēc darījuma tagadnes kursa un uzrāda bilancē eiro pēc attiecīgās ārvalstu valūtas kursa pārskata perioda beigās. Pārējos atvasinātos finanšu instrumentus uzrāda bilancē patiesajā vērtībā.

Atvasināto finanšu instrumentu procenti, t.sk. biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu un valūtas mijmaiņas līgumu tagadnes un nākotnes procentu likmju starpība, atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā kā procentu ienākumi vai izdevumi attiecīgā līguma darbības laikā. Biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumu, kā arī biržā netirgoto procentu likmju mijmaiņas līgumu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi iekļauti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ņemot vērā veikto norēķinu. Pārējo atvasināto finanšu instrumentu patiesās vērtības pārmaiņu guvumi vai zaudējumi ietverti peļņas un zaudējumu aprēķinā vai bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve saskaņā ar 2.23. skaidrojumā aprakstītajiem principiem.

2.16. UZKRĀTIE PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Uzkrātie procentu ienākumi un izdevumi uzrādīti bilancē pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

2.17. PAMATLĪDZEKĻI

Pamatlīdzekļi ir materiāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Pamatlīdzekļu kapitalizācijas limits ir 150 eiro, izņemot nekustamā īpašuma uzlabojumu un pamatlīdzekļu daļu nomaiņas izmaksas, kurām Latvijas Bankas valde noteikusi augstāku kapitalizācijas limitu atkarībā no to nozīmīguma. Pamatlīdzekļi tiek izmantoti pakalpojumu sniegšanai, kā arī citu pamatlīdzekļu uzturēšanai un Latvijas Bankas darbības nodrošināšanai.

Pamatlīdzekļi uzrādīti bilancē sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīts uzkrātais nolietojums un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Nolietojumu aprēķina noteiktajā pamatlīdzekļa lietderīgās lietošanas laikā pēc lineārās metodes. Būvniecības vai sagatavošanas stadijā esošajiem pamatlīdzekļiem, zemei un mākslas priekšmetiem nolietojums netiek rēķināts. Ēkas un būves tiek uzskaitītas pa atsevišķiem komponentiem, un katram komponentam noteikts atšķirīgs lietderīgās lietošanas laiks.

2018. gadā pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks netika mainīts. 2018. un 2017. gadā noteiktais pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks bija šāds.

(gados)

	2018	2017
Ēkas un to sastāvdaļas, teritorijas labiekārtošana, t.sk.	**5–100**	5–100
ēku būvkonstrukcijas	**100**	100
ēku apdare, iekārtas un inženierkomunikācijas	**5–20**	5–20
Transportlīdzekļi	**10–15**	10–15
Telpu iekārtas un inventārs	**5–25**	5–25
Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	**5–15**	5–15
Datortehnika un telekomunikāciju aparatūra	**2–5**	2–5
Pārējie pamatlīdzekļi	**5–15**	5–15

Saskaņā ar vispārpieņemtajiem risku ierobežojošo darījumu uzskaites principiem atsevišķu pamatlīdzekļu sākotnējo izmaksu vērtībā ietverts ar to izveidi saistīto valūtas risku ierobežojošo finanšu darījumu efektīvais rezultāts.

2.18. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

Nemateriālie aktīvi ir nemateriāli ilgtermiņa ieguldījumi, kuru lietderīgās lietošanas laiks ir ilgāks par 1 gadu. Nemateriālo aktīvu kapitalizācijas limits ir 150 eiro. Nemateriālie aktīvi ietver programmatūru lietošanas tiesības un citas tiesības.

Nemateriālie aktīvi uzrādīti bilancē to sākotnējo izmaksu vērtībā, no kuras atskaitīta uzkrātā amortizācija un zaudējumi no vērtības samazināšanās, ja tāda konstatēta.

Attiecīgo tiesību iegādes izmaksu amortizāciju aprēķina to lietderīgās lietošanas laikā, bet ne ilgāk par 10 gadiem, izmantojot lineāro metodi.

Latvijas Bankas veiktās programmatūru izstrādes izmaksas tiek atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī.

2.19. AKTĪVU VĒRTĪBAS SAMAZINĀŠANĀS

Aktīva vērtības samazināšanās notiek, ja tā uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību. Atklājot aktīva vērtības samazināšanās pazīmes, attiecīgajam aktīvam tiek aplēsta atgūstamā vērtība un, ja atgūstamā vērtība ir mazāka par attiecīgā aktīva uzskaites vērtību, tiek izveidoti atbilstoši vērtības samazināšanās uzkrājumi. Šos vērtības samazināšanās uzkrājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, attiecīgi samazinot aktīva uzskaites vērtību.

Monetārās politikas mērķiem turētajiem vērtspapīriem aktīva vērtības samazināšanās novērtējumu veic ECB, nosakot, vai gaidāmas pārmaiņas nākotnes naudas plūsmās un vai pastāv citi faktori, kas apgrūtinātu vērtspapīra emitenta saistību izpildi. Aktīvu vērtības samazināšanās notiek, ja monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru uzskaites vērtība pārsniedz atgūstamo vērtību, kas savukārt noteikta kā tagadnes vērtība aplēstajai nākotnes naudas plūsmai. ECB Padome apstiprina ECB veiktā aktīvu vērtības samazināšanās novērtējuma rezultātus.

2.20. NAUDA APGROZĪBĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē visas eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilancē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Attiecīgā ECB daļa ir 8% no kopējā Eirosistēmas emitēto banknošu apjoma, eiro zonas NCB – pārējie 92%, kas sadalīti atbilstoši katras šīs NCB daļai ECB kapitālā un uzrādīti bilances postenī "Banknotes apgrozībā". Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais apjoms (sk. 15. skaidrojumu), tāpēc bilances postenī "Eirosistēmas iekšējās prasības" uzrādītas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eirosistēmā.

Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu latu skaidrās naudas nomaiņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma.

Latvijas Bankas emitētās lata banknotes un monētas, kuras nav apmainītas pret eiro naudas zīmēm, bilancē uzrāda kā saistības, ievērojot šo lata naudas zīmju apmaiņas iespējamību 20 gadu laikā kopš eiro ieviešanas. Lata naudas zīmju apmaiņas iespējamība tiek novērtēta katru gadu, pamatojoties uz faktiskajiem šo naudas zīmju apmaiņas datiem.

Latvijas Bankas emitētās un apgrozībā esošās eiro monētas un tās lata banknotes un monētas, par kurām Latvijas Banka atzinusi saistības, izņemot kolekcijas monētas (sk. 2.21. skaidrojumu), uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" nominālvērtībā.

2.21. KOLEKCIJAS MONĒTAS

Pārdotās kolekcijas monētas neietver bilancē kā saistības, jo iespējamība, ka šīs monētas tiks pārdotas atpakaļ Latvijas Bankai par to nominālvērtību, ir neliela vai arī tajās esošā dārgmetāla vērtība pārsniedz to nominālvērtību. Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā to rašanās brīdī. Lata zelta apgrozības un jubilejas un piemiņas monētām piemēro kolekcijas monētām noteiktos grāmatvedības principus.

2.22. UZKRĀJUMI

Uzkrājumi tiek atzīti finanšu pārskatos, ja pagātnes notikumu vai darījumu rezultātā Latvijas Bankai izveidojies juridisks vai prakses radīts pienākums, kura apjomu iespējams ticami novērtēt un kura izpildes rezultātā gaidāma naudas līdzekļu aizplūde no Latvijas Bankas.

Papildus tam, balstoties uz pamatotām risku aplēsēm, saskaņā ar grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu ECBS Latvijas Bankas padome lemj par uzkrājumu veidošanu tirgus riskam (cenas, procentu likmju un valūtas risks) un kredītriskam saistībā ar Latvijas Bankas ieguldījumu pārvaldīšanas un citiem finanšu darījumiem (sk. arī 36. skaidrojumu), kā arī šo uzkrājumu izmantošanu, īstenojoties minētajiem riskiem.

2.23. FINANŠU INSTRUMENTU UN ĀRVALSTU VALŪTAS UN ZELTA POZĪCIJAS PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU ATZĪŠANA

Finanšu instrumentu un ārvalstu valūtas un zelta pozīcijas peļņa un zaudējumi atzīti saskaņā ar šādiem principiem, kas noteikti ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem:

a) realizētie guvumi un realizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā;

b) nerealizētie guvumi atzīti bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve;

c) pārskata gada beigās bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve ietvertie nerealizētie zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, ja tie pārsniedz iepriekš aprēķinātos attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas pārvērtēšanas guvumus;

d) nerealizētie zaudējumi, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, nākamajos gados netiek reversēti un ieskaitīti ar attiecīgā finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas nerealizētajiem guvumiem;

e) nerealizētos zaudējumus, kas aprēķināti finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai, neieskaita ar citam finanšu instrumentam vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijai aprēķinātajiem nerealizētajiem guvumiem.

Realizētos un nerealizētos guvumus un zaudējumus aprēķina pēc finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējo izmaksu metodes. Finanšu instrumenta vai ārvalstu valūtas vai zelta pozīcijas vidējās izmaksas samazina vai palielina par nerealizētajiem zaudējumiem, kas pārskata gada beigās atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā.

2.24. PROCENTU IENĀKUMI UN IZDEVUMI

Procentu ienākumi un izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu.

Procentu ienākumi ietver procentus par vērtspapīriem, vērtspapīru aizdošanu, izvietotajiem noguldījumiem, izsniegtajiem aizdevumiem, biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un Eirosistēmas iekšējām prasībām, kā arī negatīvos procentus par piesaistītajiem noguldījumiem. Procenti par vērtspapīriem ietver arī prēmiju un diskontu, ko amortizē vērtspapīra termiņa laikā pēc lineārās metodes.

Procentu izdevumi ietver procentus par piesaistītajiem Latvijas valdības, kredītiestāžu un citu finanšu institūciju noguldījumiem, procentus par biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes līgumiem, valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumiem un Eirosistēmas iekšējām saistībām, kā arī negatīvos procentus par izvietotajiem noguldījumiem.

Saņemamie negatīvie procenti peļņas un zaudējumu aprēķinā uzrādīti kā procentu ienākumi, bet maksājamie negatīvie procenti – kā procentu izdevumi. Bilancē uzkrātie negatīvie procenti par saistībām uzrādīti bilances postenī "Pārējie aktīvi", bet uzkrātie negatīvie procenti par aktīviem – bilances postenī "Pārējās saistības".

2.25. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā finanšu instrumenta atsavināšanas brīdī vai norēķinu brīdī.

Realizētie finanšu operāciju guvumi vai zaudējumi ietver realizētos atvasināto finanšu instrumentu, parāda vērtspapīru un valūtas maiņas darījumu guvumus un zaudējumus.

2.26. IENĀKUMI NO KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRIEM UN LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Kapitāla vērtspapīru un līdzdalības kapitālā patiesās vērtības pārmaiņas atzītas bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve.

Dividendes no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā atzītas peļņas un zaudējumu aprēķinā, iegūstot to saņemšanas tiesības.

Atzīstot ienākumus no kapitāla vērtspapīriem, ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteiktie ienākumu atzīšanas principi tiek piemēroti ieguldījumu portfelim, bet ne individuāliem vērtspapīriem, ja ārēji pārvaldīti ieguldījumi kapitāla vērtspapīros replicē akciju indeksam piesaistītu kapitāla vērtspapīru fonda struktūru.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu ECB Padome veic ienākumu, kurus ECB gūst par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā, kā arī "Vērtspapīru tirgu programmas", "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmas", trešās "Nodrošināto obligāciju iegādes programmas" un VSAIP ietvaros gūto ienākumu starpperioda sadali par pārskata gadu, kurā šie ienākumi radušies. ECB starpperioda peļņas sadale notiek nākamā gada janvārī, tomēr ECB Padome var nolemt to neveikt, ja ECB pārskata gada peļņa ir mazāka par ECB ienākumiem, kas iekļauti ECB starpperioda peļņas sadalē, kā arī ja ECB Padome nolemj izveidot uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam. Turklāt ECB Padome var nolemt veikt atskaitījumus no ECB starpperioda peļņas sadales rezultāta par ECB izdevumiem saistībā ar eiro banknošu emisiju un apkalpošanu, bet nepārsniedzot ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā.

Pēc ECB gada finanšu pārskatu apstiprināšanas ECB Padome sadala atlikušo pārskata gadā gūtās ECB peļņas daļu eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. 13.1. skaidrojumu).

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā uzrādīti peļņas un zaudējumu aprēķina postenī "Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem un līdzdalības kapitālā".

2.27. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB gūst ienākumus, īstenojot Eirosistēmas vienoto monetāro politiku. Eirosistēmas kopējie monetārie ienākumi atbilst ienākumiem no aktīviem, kas rodas, emitējot eiro banknotes un piesaistot kredītiestāžu noguldījumus. Šie ienākumi tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Pirmos sešus gadus pēc pievienošanās Eirosistēmai eiro zonas NCB monetārie ienākumi tiek koriģēti saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas eiro zonas NCB ienākumu svārstības (sk. arī 33. skaidrojumu).

Latvijas Bankas tīrie samaksātie monetārie ienākumi ietver ienākumus par Latvijas Bankas iezīmētajiem aktīviem, no kuriem atskaitīti izdevumi par Latvijas Bankas monetārajām saistībām. Monetāro ienākumu pārdalei iezīmētie Latvijas Bankas aktīvi ietver zeltu, monetārās politikas operāciju rezultātā iegūtos aktīvus, Eirosistēmas iekšējās prasības, kā arī tādu pārējo aktīvu apjomu, kurš nepieciešams, lai pilnībā segtu monetārās saistības. Savukārt Latvijas Bankas monetārās saistības ietver banknotes apgrozībā, kredītiestāžu noguldījumus monetārās politikas operāciju rezultātā, kā arī Eirosistēmas iekšējās saistības.

Latvijas Bankas saņemtie monetārie ienākumi atbilst Latvijas Bankas Eirosistēmas kopējo monetāro ienākumu daļai, kas noteikta, pamatojoties uz Latvijas Bankas daļu ECB kapitālā.

2.28. BANKNOŠU UN MONĒTU IEGĀDES IZDEVUMI

Banknošu un monētu iegādes izdevumi atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā banknošu un monētu iegādes brīdī.

2.29. PĀRĒJIE IZDEVUMI UN IENĀKUMI

Pārējos bankas darbības izdevumus un ienākumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā saskaņā ar uzkrāšanas principu. Uzkrāto izdevumu un uzkrāto ienākumu summu pārskata periodam aprēķina atbilstoši pārskata periodā saņemto vai sniegto pakalpojumu apjomam. Nomas maksājumus atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā proporcionāli attiecīgā līguma darbības laikam.

3. LATVIJAS BANKAS FINANSIĀLĀ STĀVOKĻA UN DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTU KOPSAVILKUMS

3.1. FINANSIĀLAIS STĀVOKLIS

Latvijas Bankas aktīvi 2018. gadā palielinājās par 748.5 milj. eiro, un to galvenokārt noteica vērtspapīru iegādes monetārās politikas mērķiem.

Īstenojot ECB Padomes lēmumus par VSAIP, Latvijas Banka 2018. gadā veica Latvijas valdības un starptautisko institūciju emitētu vērtspapīru iegādes un galvenokārt šo iegāžu rezultātā bilances posteņa "Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri" atlikums pieauga par 703.1 milj. eiro. Eiro zonas NCB iegādājās VSAIP vērtspapīrus proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Salīdzinājumā ar 2017. gadu vērtspapīru iegādes VSAIP ietvaros 2018. gadā bija mazākas, jo ECB Padome nolēma pakāpeniski samazināt Eirosistēmā noteikto vērtspapīru neto iegādes mēneša vidējo apjomu līdz 30 mljrd. eiro 2018. gada janvārī–septembrī un 15 mljrd. eiro oktobrī–decembrī. ECB Padome nolēma ar 2019. gadu pārtraukt šo vērtspapīru neto iegādes VSAIP ietvaros un turpmāk īstenot tikai dzēsto vērtspapīru pamatsummu atkārtotu ieguldīšanu.

Aktīvu samazinājumu bilances postenī "Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi" un "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem" galvenokārt noteica šo ieguldījumu pārvērtēšana procentu likmju kāpuma rezultātā (sk. arī 4. skaidrojumu).

2018. gadā monetārās politikas operāciju (ilgāka termiņa refinansēšanas operāciju) rezultātā kredītiestādēm izsniegto Latvijas Bankas aizdevumu apjoms samazinājās par 205.9 milj. eiro (sk. arī 10.2. skaidrojumu).

Pārējās prasības Eirosistēmā pieauga par 348.7 milj. eiro, un to galvenokārt noteica prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā pieaugums (sk. arī 13.4. skaidrojumu).

Banknotes apgrozībā 2018. gadā palielinājās par 222.6 milj. eiro atbilstoši eiro zonas NCB kopējā banknošu apgrozībā apjoma pieaugumam.

2018. gada beigās par 662.9 milj. eiro samazinājās kredītiestāžu noguldījumu atlikums, kas atspoguļots bilances postenī "Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā". Samazinājums galvenokārt saistīts ar līdzekļu pārklasifikāciju no bilances posteņa "Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā" uz bilances posteni "Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem".

Pārrobežu maksājumu rezultātā par 127.1 milj. eiro samazinājās bilances postenī "Eirosistēmas iekšējās saistības" uzrādītās saistības pret ECB par norēķinu rezultātu TARGET2 sistēmā (6212.6 milj. eiro; 2017. gada beigās – 6339.7 milj. eiro).

Latvijas Bankas kapitāls un rezerves pieauga par 9.8 milj. eiro, un to noteica pārvērtēšanas konta atlikuma tīrās pārmaiņas (10.8 milj. eiro) un 2018. gadā gūtā peļņa (14.6 milj. eiro). Savukārt samazinošu ietekmi radīja valsts ieņēmumos ieskaitītā 2017. gadā gūtās peļņas daļa (15.5 milj. eiro).

3.2. DARBĪBAS FINANŠU REZULTĀTI

Latvijas Banka 2018. gadā guva 14.6 milj. eiro peļņu (2017. gadā – 23.9 milj. eiro). Tīrie procentu ienākumi 2018. gadā bija par 8.0 milj. eiro lielāki nekā 2017. gadā.

Procentu ienākumu pieaugumu par 42.7 milj. eiro ietekmēja procentu ienākumu par ieguldījumiem kāpums 25.5 milj. eiro apjomā, augot procentu likmēm. Procentu ienākumi par monetārās politikas operācijām palielinājās par 14.1 milj. eiro galvenokārt sakarā ar 2018. gadā VSAIP ietvaros īstenotajām vērtspapīru iegādēm un lielākiem saņemtajiem negatīvajiem procentiem par kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumiem.

Procentu izdevumu pieaugumu par 34.7 milj. eiro galvenokārt noteica procentu izdevumu par ieguldījumiem kāpums saistībā ar Latvijas Bankas veiktajiem valūtas riska ierobežošanas darījumiem.

Realizētais finanšu operāciju rezultāts bija negatīvs (49.7 milj. eiro) pretstatā iepriekšējā gada pozitīvajam rezultātam (33.3 milj. eiro), bet finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā negatīvais rezultāts bija 47.9 milj. eiro (2017. gadā – 18.8 milj. eiro), un to noteica procentu likmju kāpums nozīmīgākajos Latvijas Bankas ieguldījumu tirgos.

Ņemot vērā procentu likmju kāpuma noteikto negatīvo realizēto finanšu operāciju rezultātu un finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultātu, Latvijas Banka izmantoja izveidotos uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam 55.6 milj. eiro apjomā (2017. gadā attiecīgie uzkrājumi tika palielināti par 42.4 milj. eiro).

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, ko eiro zonas NCB gūst, īstenojot Eirosistēmas monetāro politiku, tiek pārdalīti eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā. Latvijas Bankas tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts 2018. gadā bija 122 tūkst. eiro (2017. gadā – 3.7 milj. eiro).

Citu bankas darbības ienākumu (9.3 milj. eiro; 2017. gadā – 12.4 milj. eiro) samazinājumu galvenokārt noteica mazāki ienākumi no saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšanas.

Kopējais atzītais finanšu rezultāts, kas ietver arī pārvērtēšanas konta atlikuma pārmaiņas, palielinājās par 30.5 milj. eiro, un to noteica par 39.9 milj. eiro lielāks pārvērtēšanas konta pieaugums galvenokārt tādēļ, ka peļņas un zaudējumu aprēķinā tika atzīts finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas negatīvais rezultāts, savukārt pārskata gada peļņa samazinājās par 9.3 milj. eiro salīdzinājumā ar 2017. gadu.

Latvijas Bankas darbības finanšu rezultātus turpmāk galvenokārt ietekmēs Eirosistēmas īstenotā monetārā politika un procentu likmju attīstība eiro zonas un ASV finanšu tirgos, jo Latvijas Banka pakļauta procentu likmju riskam.

4. FINANŠU IEGULDĪJUMU POLITIKA

Ieguldījumu pārvaldīšana tiek veikta saskaņā ar Latvijas Bankas padomes noteiktajiem pamatprincipiem, kas ietver ieguldījumu vērtības saglabāšanu, to likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu pieļaujamā riska ietvaros, nenonākot pretrunā ar Eirosistēmas īstenoto monetāro politiku.

Ieguldījumi ietver bilances posteņos "Zelts un zeltā izteiktās prasības", "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm" un "Pārējie vērtspapīri" uzrādītos aktīvus, kā arī atvasinātos finanšu instrumentus un valūtas maiņas tagadnes līgumus, kuru uzskaites vērtība uzrādīta bilancē attiecīgajos pārējo aktīvu vai pārējo saistību posteņos.

Ieguldījumi tiek pārvaldīti, pēc ieguldījumu stratēģijas un līdzekļu avota tos sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Piesaistīto ieguldījumu portfeļos ietver ieguldījumu daļu, kam atbilst Latvijas Bankas saistības ārvalstu valūtā pret valdību jeb valdības noguldījumi. Ieguldījumi, kas nav iekļauti piesaistīto ieguldījumu portfeļos (tīrie ieguldījumi),

ietverti 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru, ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru, kapitāla vērtspapīru, Latvijas valdības vērtspapīru un zelta portfelī. Kapitāla vērtspapīru portfeli, daļu 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos ietverto ieguldījumu un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļus pārvalda ārējie ieguldījumu pārvaldītāji.

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem, ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem, piesaistīto ieguldījumu portfeļiem un kapitāla vērtspapīru portfelim noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un ienesīgumu.

Ieguldījumu sadalījums pēc ieguldījumu portfeļa veida 2018. gada un 2017. gada beigās bija šāds.

	Portfeļa uzskaites vērtība (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2018	2017	**2018**	2017
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	**3 564 297**	3 708 630	**62.2**	63.9
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	**1 131 910**	1 158 211	**19.8**	20.0
Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelis	**502 397**	502 820	**8.8**	8.7
Zelta portfelis	**239 195**	230 856	**4.2**	4.0
Piesaistīto ieguldījumu portfeļi	**150 535**	144 324	**2.6**	2.5
Kapitāla vērtspapīru portfelis	**90 618**	–	**1.6**	–
Latvijas valdības vērtspapīru portfelis	**47 847**	49 481	**0.8**	0.9
Kopā	**5 726 799**	5 794 322	**100.0**	100.0

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli 2017. gada beigās veidoja Apvienotās Karalistes, ASV, eiro zonas valstu un Kanādas valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērtais indekss. Latvijas Banka 2018. gadā mainīja 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli. 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli 2018. gada beigās veidoja Apvienotās Karalistes un eiro zonas valstu valdības 1–10 gadu vērtspapīru svērtais indekss un ASV un Kanādas valdības 1–3 gadu vērtspapīru svērtais indekss.

Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu neitrālo portfeli veido ASV emitēto un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru indekss.

Ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeli veido eiro zonas valstu valdības vērtspapīri, kuri denominēti eiro un kuru sākotnējais termiņš ir 10 gadu.

Zelta portfeli veido Latvijas Bankas zelta krājumi.

Piesaistīto ieguldījumu portfeļu neitrālo portfeli veido atbilstoši attiecīgo saistību parametriem.

Latvijas Banka 2018. gadā izveidoja kapitāla vērtspapīru portfeli. Kapitāla vērtspapīru portfeļa neitrālo portfeli veido pasaules attīstīto valstu akciju indekss.

Latvijas valdības vērtspapīru portfeli veido eiro denominēti Latvijas valdības vērtspapīri, kuru atlikušais termiņš to iegādes brīdī bija 5–10 gadu.

Latvijas Bankas ieguldījumu portfeļu, izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeļus, kapitāla vērtspapīru portfeli un zelta portfeli, neitrālā portfeļa valūta ir eiro, ierobežojot valūtas risku. Piesaistīto ieguldījumu portfeļu neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai.

Finanšu risku pārvaldīšanā izmantoto galveno metožu izklāsts sniegts 25.1. skaidrojumā.

BILANCES SKAIDROJUMI

5. PATIESĀS VĒRTĪBAS NOVĒRTĒJUMS

Latvijas Bankas aktīvu patiesā vērtība noteikta, ievērojot šādu hierarhiju (sk. arī 2.3. skaidrojumu):
– kotēta tirgus cena. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu identiska finanšu instrumenta cenu;
– tirgū novērojami dati. Patieso vērtību nosaka, pamatojoties uz aktīvā tirgū kotētu līdzīga finanšu instrumenta cenu, neaktīvā tirgū kotētu līdzīga vai identiska finanšu instrumenta cenu vai ar modeli, kura datu avots ir tirgū novērojami dati;
– tirgū nenovērojami dati. Patieso vērtību nosaka ar modeli, kurā tirgū nenovērojamu datu izmantojums ir nozīmīgs.

2018. gada un 2017. gada beigās Latvijas Bankas patiesajā vērtībā novērtētie aktīvi galvenokārt novērtēti, izmantojot kotētu tirgus cenu.

2018. gada un 2017. gada beigās līdzdalība SNB kapitālā novērtēta, izmantojot tirgū nenovērojamus datus. Novērtējums veikts, izmantojot 70% tīro aktīvu vērtības metodi (sk. arī 14.2. skaidrojumu).

Patiesajā vērtībā novērtēto finanšu instrumentu un zelta un to finanšu instrumentu, kuru patiesā vērtība atšķiras no to uzskaites vērtības, iedalījums pēc patiesās vērtības noteikšanas hierarhijas 2018. gada un 2017. gada beigās bija šāds.

(tūkst. eiro)

	Uzskaites vērtība	Patiesā vērtība			Patiesā vērtība kopā	Patiesās un uzskaites vērtības starpība
		Kotēta tirgus cena	Tirgū novērojami dati	Tirgū nenovērojami dati		
2017. gada 31. decembrī						
Zelts	230 856	230 856	–	–	230 856	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	5 280 437	4 766 081	517 419	–	5 283 500	3 063
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	30 907	–	27 971	–	27 971	–2 936
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	6 781 748	6 811 835	–	–	6 811 835	30 087
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	30 414	–	–	30 414	30 414	–
Kopā	12 354 362	11 808 772	545 390	30 414	12 384 576	30 214
2018. gada 31. decembrī						
Zelts	239 195	239 195	–	–	239 195	–
Vērtspapīri ieguldījumu portfeļos	5 159 064	4 614 683	544 966	–	5 159 649	585
Biržā netirgotie valūtas maiņas līgumi	20 942	–	19 428	–	19 428	–1 514
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	–378	–378	–	–	–378	–
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	7 486 168	7 481 885	–	–	7 481 885	–4 283
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	31 321	–	–	31 321	31 321	–
Kopā	**12 936 312**	**12 335 385**	**564 394**	**31 321**	**12 931 100**	**–5 212**

Šajā skaidrojumā ietvertie vērtspapīri, t.sk. uzkrātie ienākumi par šiem vērtspapīriem, uzrādīti bilances posteņos "Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem", "Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem", "Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro", "Pārējie aktīvi" un "Pārējās saistības".

Biržā netirgoto valūtas maiņas līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances posteņos "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības", savukārt šajā skaidrojumā ietverta kopējā tīrā uzskaites vērtība.

Pārskata gada pēdējās tirgus dienas vidējās tirgus cenas noteiktas, izmantojot elektronisko informācijas sistēmu *Bloomberg* un *Interactive Data* informāciju (kotēta tirgus cena, ja attiecīgā finanšu instrumenta tirgus ir aktīvs; tirgū novērojami dati, ja tirgus ir neaktīvs). Ja minētā kotētā tirgus cena kādam finanšu instrumentam šajās elektroniskajās informācijas sistēmās nav pieejama un finanšu instrumenta tirgus ir neaktīvs, finanšu instrumenta novērtēšanai izmantota tirgus dalībnieka sniegtā cena vai diskontēta naudas plūsma (tirgū novērojami dati).

6. ZELTS UN ZELTĀ IZTEIKTĀS PRASĪBAS

	Trojas unces	Tūkst. eiro
2016. gada 31. decembrī	213 384	234 305
2017. gadā		
Zelta tirgus vērtības samazinājums	x	–3 449
2017. gada 31. decembrī	213 384	230 856
2018. gadā		
Zelta tirgus vērtības pieaugums	x	8 339
2018. gada 31. decembrī	**213 384**	**239 195**

Zelta pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve.

2018. gada beigās zelts 117 701 tūkst. eiro vērtībā (2017. gada beigās – 0) bija iesaistīts zelta mijmaiņas darījumos (sk. arī 21. un 44. skaidrojumu).

2018. gada un 2017. gada beigās Latvijas Bankai nebija zeltā izteiktu prasību.

7. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

7.1. PRASĪBAS PRET STARPTAUTISKO VALŪTAS FONDU

Atbilstoši likumam "Par Latvijas Republikas iestāšanos Starptautiskajā Valūtas fondā" Latvijas Banka pilda SVF depozitārija funkcijas un bez atlīdzības apkalpo SVF kontus, kuros uzskaitīti SVF turējumi dalībvalsts nacionālajā valūtā. SVF turējumi eiro ietver Latvijas valdības parādzīmes, kontu Nr. 1, kas tiek izmantots finanšu darījumu veikšanai ar SVF, un kontu Nr. 2, kas tiek izmantots SVF administratīvo izmaksu segšanai un maksājumu saņemšanai.

Latvijas prasības pret SVF ietver SDR un Latvijas kvotu SVF. SDR ir SVF izveidoti starptautiskie rezervju aktīvi, kas tiek izmantoti darījumos starp SVF un tā dalībvalstīm. Kvota SVF atspoguļo attiecīgās valsts dalības apjomu SVF. Latvijas kvota SVF nodrošināta ar tam izsniegto Latvijas valdības parādzīmi un izteikta SDR.

Latvijas saistības pret SVF veido SVF turējumi eiro un SVF asignējumi. 2018. gada beigās Latvijas Bankas bilancē uzrādītās prasības pret SVF veido SDR noguldījums 146 833 tūkst. eiro apjomā (2017. gada beigās – 143 477 tūkst. eiro), bet saistības pret SVF veido SVF rīcībā esošie resursi 1025 tūkst. eiro apjomā (2017. gada beigās – 1007 tūkst. eiro), kas izvietoti SVF kontā Nr. 1 un Nr. 2 (sk. arī 19. skaidrojumu).

Latvijas tīrās prasības pret SVF 2018. gada un 2017. gada beigās bija šādas.

	(tūkst. eiro)		(tūkst. SDR)	
	2018	2017	**2018**	2017
Latvijas kvota Starptautiskajā Valūtas fondā	**403 877**	394 640	**332 300**	332 300
Starptautiskā Valūtas fonda turējumi eiro	**–403 825**	–394 595	**–332 257**	–332 262
Latvijas valdības parādzīme	–402 800	–393 587	–331 414	–331 414
Konts Nr. 1	–1 010	–987	–831	–831
Konts Nr. 2	–15	–21	–12	–17
Rezerves pozīcija Starptautiskajā Valūtas fondā	**67**	66	**55**	55
SDR	**146 833**	143 477	**120 811**	120 813
Vispārējais asignējums	**–114 245**	–111 632	**–93 998**	–93 998
Speciālais asignējums	**–32 602**	–31 856	**–26 824**	–26 824
Latvijas tīrās prasības pret Starptautisko Valūtas fondu	**53**	55	**44**	46

Rezerves pozīcija SVF ir Latvijas kvotas SVF un SVF turējumu eiro starpība, neietverot konta Nr. 2 atlikumu.

7.2. ATLIKUMI KREDĪTIESTĀDĒS UN IEGULDĪJUMI VĒRTSPAPĪROS, ĀRĒJIE AIZDEVUMI UN CITI ĀRĒJIE AKTĪVI

		(tūkst. eiro)
	2018	2017
Vērtspapīri	**3 320 051**	3 395 413
Pieprasījuma noguldījumi	**99 119**	51 436
Līgumi par vērtspapīru pirkšanu ar atpārdošanu	**–**	18 344
Ārvalstu valūta kasē	**24**	22
Kopā	**3 419 194**	3 465 215

8. PRASĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

		(tūkst. eiro)
	2018	2017
Vērtspapīri	**326 081**	354 947
Pieprasījuma noguldījumi	**227**	118
Kopā	**326 308**	355 065

9. PRASĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

		(tūkst. eiro)
	2018	2017
Vērtspapīri	**98 940**	96 414
Pieprasījuma noguldījumi	**2 897**	4 919
Kopā	**101 837**	101 333

10. EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ IZSNIEGTIE AIZDEVUMI EIRO

Eirosistēmas aizdevumu monetārās politikas operāciju ietvaros kopapjoms 2018. gada beigās sasniedza 734 382 milj. eiro (2017. gada beigās – 764 310 milj. eiro), t.sk. Latvijas Bankas izsniegto aizdevumu atlikums bija 38.8 milj. eiro (2017. gada beigās – 244.7 milj. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie

ienākumi un riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā (sk. arī 2.27. skaidrojumu). Zaudējumi no Eirosistēmas aizdevumiem monetārās politikas operāciju ietvaros var rasties tikai tad, ja darījuma partneris neizpilda saistības un darījuma partnera sniegtā nodrošinājuma atsavināšanas rezultātā atgūtie līdzekļi nav pietiekami (sk. arī 25.1.2. skaidrojumu).

10.1. GALVENĀS REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Galvenās refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuras tiek veiktas likviditāti palielinošo reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu standartizsolēs, un to termiņš ir 1 nedēļa. Šīm operācijām ir svarīga nozīme, lai ietekmētu procentu likmju virzību, pārvaldītu likviditāti tirgū un paustu monetārās politikas nostāju. Latvijas Banka 2018. gada un 2017. gada beigās nebija izsniegusi aizdevumus galveno refinansēšanas operāciju ietvaros.

10.2. ILGĀKA TERMIŅA REFINANSĒŠANAS OPERĀCIJAS

Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas ir atklātā tirgus operācijas, kuru termiņš ir ilgāks par 1 nedēļu un kuras tiek veiktas reverso darījumu veidā ar mērķi nodrošināt kredītiestādēm ilgāka termiņa papildu finansējumu. Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu 2014. gadā tika uzsāktas ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas. Tās ir likviditāti nodrošinošās reversās operācijas, kuras īsteno ar standartizsoļu palīdzību, izmantojot fiksētas procentu likmes izsoles procedūras, un kuru mērķis ir veicināt kredītiestāžu veikto mājsaimniecību un nefinanšu sabiedrību kreditēšanu eiro zonas valstīs. Latvijas Bankas veikto ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju atlikums 2018. gada beigās bija 38 750 tūkst. eiro (beigu termiņš – 2020. gadā; 2017. gada beigās – 244 660 tūkst. eiro), vairākām kredītiestādēm veicot minētajās operācijās izsniegto kredītu pirmstermiņa atmaksu.

2018. gadā tika fiksēta iepriekš veikto ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperāciju procentu likme. Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu piemērojamā procentu likme noteikta robežās no –0.4% līdz 0% atkarībā no tā, kā kredītiestādes izpilda izsniegto aizdevumu kritērijus. Procentu likmes fiksēšanas rezultātā iepriekšējo gadu procentu pārrēķina rezultāts tika iekļauts 2018. gada peļņas un zaudējumu aprēķinā.

11. PĀRĒJĀS PRASĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm galvenokārt ietver Latvijas Bankas eiro zonas valstu kredītiestādēs eiro veiktos pieprasījuma noguldījumus (2018. gada beigās – 488 tūkst. eiro; 2017. gada beigās – 168 tūkst. eiro). 2017. gada beigās šajā bilances postenī tika ietverti arī apgrūtinātie aktīvi, kas nodrošināja darījumus ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem, un to uzskaites un tirgus vērtība bija 270 tūkst. eiro.

12. EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTU VĒRTSPAPĪRI EIRO

2018. gadā Latvijas Banka iegādājās Latvijas valdības un starptautisko institūciju vērtspapīrus VSAIP ietvaros, un bilances postenis "Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri" pieauga par 703 096 tūkst. eiro.

Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoms 2018. gada beigās bija 2651 mljrd. eiro (2017. gada beigās – 2386 mljrd. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija 7 423 080 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 6 719 984 tūkst. eiro). Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ienākumi, kā arī zaudējumi, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas un citu eiro zonas NCB veiktajām valdības vērtspapīru iegādēm. No Eirosistēmas monetārās politikas mērķiem turēto vērtspapīru kopapjoma 2018. gada beigās VSAIP ietvaros eiro zonas NCB iegādāto valdības vērtspapīru apjoms bija 1 681 113 milj. eiro (2017. gada beigās – 1 508 842 milj. eiro), no tiem Latvijas Bankas turējumā bija 1 186 436 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 982 537 tūkst. eiro).

ECB Padome nolēma no 2016. gada aprīļa palielināt PAIP ietvaros veiktās vērtspapīru iegādes mēneša apjomu no 60 mljrd. eiro līdz 80 mljrd. eiro un pēc 2017. gada marta turpināt veikt vērtspapīru mēneša iegādes 60 mljrd. eiro apjomā līdz 2017. gada decembrim. Laika periodā no 2018. gada janvāra līdz decembrim neto vērtspapīru iegādes mēneša vidējais apjoms pakāpeniski tika samazināts no 30 mljrd. eiro līdz 15 mljrd. eiro, attiecīgās iegādes īstenojot līdz 2018. gada beigām.

Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri un līdz termiņa beigām turētie vērtspapīri novērtēti amortizētajā iegādes vērtībā. Savukārt šo vērtspapīru uzskaites vērtības un patiesās vērtības salīdzinājums atspoguļots 5. skaidrojumā. Pārējie vērtspapīri novērtēti patiesajā vērtībā.

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	**7 423 080**	6 719 984
Latvijas valdības vērtspapīri	1 186 436	982 537
Starptautisko institūciju parāda vērtspapīri	6 236 644	5 737 447
Pārējie vērtspapīri	**1 389 958**	1 411 213
Līdz termiņa beigām neturētie parāda vērtspapīri	887 561	908 393
Līdz termiņa beigām turētie parāda vērtspapīri	502 397	502 820
Kopā	**8 813 038**	8 131 197

13. EIROSISTĒMAS IEKŠĒJĀS PRASĪBAS/SAISTĪBAS (–)

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2018**	2017
Līdzdalība Eiropas Centrālās bankas kapitālā	13.1.	**115 082**	115 082
Prasības par Eiropas Centrālajai bankai nodotajām ārējām rezervēm	13.2.	**163 480**	163 480
Prasības par banknošu pārdali Eirosistēmā	13.4.	**4 669 321**	4 317 942
Citas prasības Eirosistēmā	13.5.	**4 897**	7 610
Eirosistēmas iekšējās prasības kopā		**4 952 780**	4 604 114
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	13.3.	**–6 212 645**	–6 339 683
Eirosistēmas iekšējās saistības kopā		**–6 212 645**	–6 339 683
Eirosistēmas tīrās iekšējās saistības		**–1 259 865**	–1 735 569

13.1. LĪDZDALĪBA EIROPAS CENTRĀLĀS BANKAS KAPITĀLĀ

Līdz ar Latvijas pievienošanos ES Latvijas Banka kļuva par ECB kapitāla daļu turētāju. Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga aprēķināta atbilstoši ECBS un ECB Statūtiem, pamatojoties uz datiem par tās iedzīvotāju skaitu un iekšzemes kopprodukta apjomu. NCB kapitāla atslēgas koriģē reizi piecos gados vai agrāk, ja mainās to ES valstu NCB skaits, kuras veic ieguldījumus ECB kapitālā. Kopš 2014. gada 1. janvāra Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga bija 0.2821%, kas atbilst 30 537 tūkst. eiro, savukārt 2019. gada 1. janvārī NCB svērumi ECB kapitāla parakstīšanas atslēgā tika koriģēti, tādējādi Latvijas Bankas ECB kapitāla atslēga samazinājās līdz 0.2731%, kas atbilst 29 563 tūkst. eiro.

ECBS un ECB Statūti nosaka, ka eiro zonas NCB pilnā apjomā apmaksā tās parakstīto daļu ECB kapitālā, kā arī iemaksā ECB rezerves kapitālā, uzkrājumos, kas pielīdzināmi rezervēm, un finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā, šos maksājumus veicot proporcionāli savai daļai ECB kapitālā. Kopš 2014. gada 1. janvāra līdzdalība ECB kapitālā sastāv no apmaksātās daļas ECB kapitālā 30 537 tūkst. eiro, iemaksas finanšu instrumentu pārvērtēšanas kontā 42 752 tūkst. eiro un ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un

atbilstošās eiro denominētās prasības pret ECB vērtības starpības 41 793 tūkst. eiro apjomā (sk. arī 13.2. skaidrojumu).

ECB kapitāla daļas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū, un Latvijas Bankas līdzdalības ECB kapitālā apjomu iespējams palielināt vai samazināt vienīgi šajā skaidrojumā minētajos gadījumos.

	2018	2017
Eiropas Centrālās bankas kopējais parakstītā kapitāla apjoms (tūkst. eiro)	**10 825 007**	10 825 007
Latvijas Bankas parakstītā un apmaksātā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (tūkst. eiro)	**30 537**	30 537
Latvijas Bankas procentuālā daļa Eiropas Centrālās bankas kapitālā (%)	**0.2821**	0.2821

NCB procentuālās daļas ECB kapitālā (kapitāla atslēgas) 2018. gada un 2017. gada beigās bija šādas.

(%)

	2018	2017
Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique	**2.4778**	2.4778
Deutsche Bundesbank	**17.9973**	17.9973
Eesti Pank	**0.1928**	0.1928
Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland	**1.1607**	1.1607
Bank of Greece	**2.0332**	2.0332
Banco de España	**8.8409**	8.8409
Banque de France	**14.1792**	14.1792
Banca d'Italia	**12.3108**	12.3108
Central Bank of Cyprus	**0.1513**	0.1513
Latvijas Banka	**0.2821**	0.2821
Lietuvos bankas	**0.4132**	0.4132
Banque centrale du Luxembourg	**0.2030**	0.2030
Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta	**0.0648**	0.0648
De Nederlandsche Bank	**4.0035**	4.0035
Oesterreichische Nationalbank	**1.9631**	1.9631
Banco de Portugal	**1.7434**	1.7434
Banka Slovenije	**0.3455**	0.3455
Národná banka Slovenska	**0.7725**	0.7725
Suomen Pankki – Finlands Bank	**1.2564**	1.2564
Eiro zonas NCB starpsumma	**70.3915**	70.3915
Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)	**0.8590**	0.8590
Česká národní banka	**1.6075**	1.6075
Danmarks Nationalbank	**1.4873**	1.4873
Hrvatska narodna banka	**0.6023**	0.6023
Magyar Nemzeti Bank	**1.3798**	1.3798
Narodowy Bank Polski	**5.1230**	5.1230
Banca Naţională a României	**2.6024**	2.6024
Sveriges Riksbank	**2.2729**	2.2729
Bank of England	**13.6743**	13.6743
Ārpus eiro zonas esošo NCB starpsumma	**29.6085**	29.6085
Kopā	**100.0000**	100.0000

ECB kopējā parakstītā kapitāla un kopējā apmaksātā kapitāla apjoms 2018. gadā nemainījās.

NCB parakstītās un apmaksātās daļas ECB kapitālā 2018. gada un 2017. gada beigās bija šādas.

(tūkst. eiro)

	Parakstītais kapitāls		Apmaksātais kapitāls	
	2018	2017	**2018**	2017
Nationale Bank van België/Banque Nationale de Belgique	**268 222**	268 222	**268 222**	268 222
Deutsche Bundesbank	**1 948 209**	1 948 209	**1 948 209**	1 948 209
Eesti Pank	**20 871**	20 871	**20 871**	20 871
Banc Ceannais na hÉireann/Central Bank of Ireland	**125 646**	125 646	**125 646**	125 646
Bank of Greece	**220 094**	220 094	**220 094**	220 094
Banco de España	**957 028**	957 028	**957 028**	957 028
Banque de France	**1 534 899**	1 534 899	**1 534 899**	1 534 899
Banca d'Italia	**1 332 645**	1 332 645	**1 332 645**	1 332 645
Central Bank of Cyprus	**16 378**	16 378	**16 378**	16 378
Latvijas Banka	**30 537**	30 537	**30 537**	30 537
Lietuvos bankas	**44 729**	44 729	**44 729**	44 729
Banque centrale du Luxembourg	**21 975**	21 975	**21 975**	21 975
Bank Ċentrali ta' Malta/Central Bank of Malta	**7 015**	7 015	**7 015**	7 015
De Nederlandsche Bank	**433 379**	433 379	**433 379**	433 379
Oesterreichische Nationalbank	**212 506**	212 506	**212 506**	212 506
Banco de Portugal	**188 723**	188 723	**188 723**	188 723
Banka Slovenije	**37 400**	37 400	**37 400**	37 400
Národná banka Slovenska	**83 623**	83 623	**83 623**	83 623
Suomen Pankki – Finlands Bank	**136 005**	136 005	**136 005**	136 005
Eiro zonas NCB starpsumma	**7 619 885**	7 619 885	**7 619 885**	7 619 885
Българска народна банка (Bulgārijas Nacionālā banka)	**92 987**	92 987	**3 487**	3 487
Česká národní banka	**174 012**	174 012	**6 525**	6 525
Danmarks Nationalbank	**161 000**	161 000	**6 038**	6 038
Hrvatska narodna banka	**65 199**	65 199	**2 445**	2 445
Magyar Nemzeti Bank	**149 363**	149 363	**5 601**	5 601
Narodowy Bank Polski	**554 565**	554 565	**20 796**	20 796
Banca Naţională a României	**281 710**	281 710	**10 564**	10 564
Sveriges Riksbank	**246 042**	246 042	**9 227**	9 227
Bank of England	**1 480 244**	1 480 244	**55 509**	55 509
Ārpus eiro zonas esošo NCB starpsumma	**3 205 122**	3 205 122	**120 192**	120 192
Kopā[1]	**10 825 007**	10 825 007	**7 740 077**	7 740 077

[1] Noapaļošanas dēļ iespējamas atšķirības starp komponentu summu un kopsummu.

13.2. PRASĪBAS PAR EIROPAS CENTRĀLAJAI BANKAI NODOTAJĀM ĀRĒJĀM REZERVĒM

Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem eiro zonas NCB nodod ECB pārvaldīšanā noteiktu ārējo rezervju apjomu. Nododamo ārējo rezervju apjomu nosaka atbilstoši katras eiro zonas NCB procentuālajai daļai ECB kapitālā. Par ECB nodotajām ārējām rezervēm Latvijas Banka saņēma eiro denominētu prasību pret ECB 163 480 tūkst. eiro apjomā, t.i., proporcionāli pārējo eiro zonas NCB attiecīgo prasību vērtībai. ECB nodoto ārējo rezervju tirgus vērtības un atbilstošās eiro denominētās prasības vērtības starpība 41 793 tūkst. eiro apjomā uzrādīta kā līdzdalība ECB kapitālā (sk. arī 13.1. skaidrojumu). Prasībām par ECB nodotajām ārējām rezervēm piemēro ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi (sk. arī 33. skaidrojumu).

13.3. PRASĪBAS/SAISTĪBAS PAR TARGET2 SISTĒMAS NORĒĶINIEM UN NACIONĀLO CENTRĀLO BANKU KORESPONDENTKONTIEM (NETO)

TARGET2 sistēma ir reālā laika bruto norēķinu sistēma liela apjoma maksājumiem eiro. Prasības un saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem veidojas pārrobežu maksājumu rezultātā, par kuriem norēķini tiek veikti ar NCB naudas līdzekļiem. Minēto norēķinu rezultātā veidojas divpusējas prasības un saistības NCB TARGET2 sistēmas kontos. Katru dienu tiek aprēķinātas šo divpusējo atlikumu neto pozīcijas, kas tiek attiecinātas uz ECB, katrai NCB veidojoties vienai neto pozīcijai attiecībā pret ECB. Tā tiek uzrādīta NCB bilancē kā tīrās prasības vai tīrās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem.

2018. gadā kredītiestāžu un Latvijas Bankas veikto pārrobežu maksājumu rezultātā samazinājās saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un NCB korespondentkontiem (neto).

Minētajām prasībām vai saistībām piemēro ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi.

13.4. PRASĪBAS PAR BANKNOŠU PĀRDALI EIROSISTĒMĀ

Ievērojot to, ka eiro banknotes emitē eiro zonas NCB un ECB, tās savā bilancē uzrāda noteiktu daļu no kopējā Eirosistēmas emitēto eiro banknošu apjoma. Ņemot vērā, ka Latvijas Bankai piešķirtā daļa no kopējā emitēto eiro banknošu apjoma ir lielāka nekā Latvijas Bankas faktiski emitēto eiro banknošu tīrais apjoms (sk. 15. skaidrojumu), banknošu apgrozībā korekcijas rezultātā rodas attiecīgas prasības pret ECB par banknošu pārdali Eirosistēmā, kas uzrādītas bilances postenī "Pārējās prasības Eirosistēmā".

13.5. CITAS PRASĪBAS EIROSISTĒMĀ

Citas prasības Eirosistēmā ietver prasības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu un par ECB starpperioda peļņas sadali.

Latvijas Bankas saņemamie monetārie ienākumi 2018. gadā bija lielāki par tās maksājamiem monetārajiem ienākumiem. Tas radīja prasības pret ECB par tīro monetāro ienākumu pārdales rezultātu, kas 2018. gada beigās bija 122 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 3651 tūkst. eiro; sk. arī 2.27. un 38. skaidrojumu).

Prasības par ECB starpperioda peļņas sadali 4775 tūkst. eiro apjomā noteiktas atbilstoši Latvijas Bankas procentuālajai daļai ECB kapitālā (2017. gada beigās – 3959 tūkst. eiro; sk. arī 2.26. un 37. skaidrojumu).

14. PĀRĒJIE AKTĪVI

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	2018	2017
Uzkrātie ienākumi par vērtspapīriem		**85 690**	83 973
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi	24.	**38 999**	42 551
Pamatlīdzekļi	14.1.	**37 790**	39 665
Līdzdalība Starptautisko norēķinu bankas kapitālā	14.2.	**31 321**	30 414
Prasības par zibmaksājumu servisa izmantošanas nodrošinājumu	17.	**10 017**	20 960
Nemateriālie aktīvi	14.3.	**2 406**	2 363
Pārējie uzkrātie ienākumi		**1 159**	791
Nākamo periodu izdevumi		**704**	867
Citi pārējie aktīvi		**638**	703
Kopā		**208 724**	222 287

14.1. PAMATLĪDZEKĻI

(tūkst. eiro)

	Ēkas, teritorijas labiekārtošana un zeme	Telpu iekārtas un inventārs	Datortehnika, telekomunikāciju aparatūra	Naudas apstrādes, pārbaudes un glabāšanas iekārtas	Transportlīdzekļi	Pārējie pamatlīdzekļi	Kopā
2016. gada 31. decembrī							
Izmaksas	59 306	4 761	5 427	7 033	1 727	7 923	86 177
Uzkrātais nolietojums	–27 682	–3 792	–3 979	–5 125	–1 231	–6 757	–48 566
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	31 624	969	1 448	1 908	496	1 166	37 611
2017. gadā							
Pieaugums	2 154	1 597	679	175	110	787	5 502
Pārklasifikācija	–5	66	–	12	–	–73	–
Atsavinātie un norakstītie pamatlīdzekļi	–	–66	–171	–134	–85	–234	–690
Izmaksu tīrās pārmaiņas	2 149	1 597	508	53	25	480	4 812
Nolietojums	–1 884	–148	–617	–388	–88	–301	–3 426
Pārklasifikācija	–	–61	–	–12	–	73	–
Atsavināto un norakstīto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	–	51	170	132	82	233	668
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	–1 884	–158	–447	–268	–6	5	–2 758
2017. gada 31. decembrī							
Izmaksas	61 455	6 358	5 935	7 086	1 752	8 403	90 989
Uzkrātais nolietojums	–29 566	–3 950	–4 426	–5 393	–1 237	–6 752	–51 324
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	31 889	2 408	1 509	1 693	515	1 651	39 665
2018. gadā							
Pieaugums	995	95	235	48	771	219	2 363
Atsavinātie un norakstītie pamatlīdzekļi	–1 101	–138	–1 575	–88	–649	–586	–4 137
Izmaksu tīrās pārmaiņas	–106	–43	–1 340	–40	122	–367	–1 774
Nolietojums	–1 961	–269	–619	–375	–118	–347	–3 689
Atsavināto un norakstīto pamatlīdzekļu uzkrātais nolietojums	656	121	1 573	84	594	560	3 588
Uzkrātā nolietojuma tīrās pārmaiņas	–1 305	–148	954	–291	476	213	–101
2018. gada 31. decembrī							
Izmaksas	61 349	6 315	4 595	7 046	1 874	8 036	89 215
Uzkrātais nolietojums	–30 871	–4 098	–3 472	–5 684	–761	–6 539	–51 425
Atlikusī pamatlīdzekļu vērtība	**30 478**	**2 217**	**1 123**	**1 362**	**1 113**	**1 497**	**37 790**

Latvijas Bankas līgumsaistības par pamatlīdzekļu iegādi 2018. gada beigās bija 209 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 306 tūkst. eiro).

14.2. LĪDZDALĪBA STARPTAUTISKO NOREĶINU BANKAS KAPITĀLĀ

2018. gada un 2017. gada beigās Latvijas Bankai piederēja 1 070 SNB akciju, kas atbilda 0.19% no kopējā SNB parakstītā un apmaksātā kapitāla.

Latvijas Bankas īpašumā esošo SNB akciju kopējā nominālvērtība ir 5350 tūkst. SDR (katras akcijas nominālvērtība ir 5 tūkst. SDR), kas apmaksāta 1338 tūkst. SDR jeb 25% apmērā (sk. arī 46. skaidrojumu). Latvijas Bankas bilancē 2018. gada un 2017. gada beigās SNB akcijas uzrādītas patiesajā vērtībā. SNB akcijas netiek tirgotas publiskā vērtspapīru tirgū. Pēc Latvijas Bankas vadības vērtējuma piemērotākā SNB akciju patiesās vērtības noteikšanas metode ir 70% no SNB tīrajiem aktīviem, pamatojoties uz aktuālākajiem publicētajiem SNB finanšu pārskatiem. Šo novērtēšanas metodi SNB izmantoja, nosakot tās emitēto akciju cenu, un arī Hāgas Starptautiskā tiesa to atzinusi par piemērotu akciju novērtēšanai, tās atpērkot no SNB bijušajiem privātajiem akcionāriem. Saskaņā ar SNB Statūtiem tās akcionāri ir vienīgi centrālās bankas. SNB akciju aplēstā patiesā vērtība 2018. gada beigās bija 31 321 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 30 414 tūkst. eiro).

14.3. NEMATERIĀLIE AKTĪVI

	(tūkst. eiro)
2016. gada 31. decembrī	
Izmaksas	6 617
Uzkrātā amortizācija	–4 644
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	1 973
2017. gadā	
Pieaugums	718
Izslēgtie nemateriālie aktīvi	–77
Izmaksu tīrās pārmaiņas	641
Amortizācija	–324
Izslēgto nemateriālo aktīvu uzkrātā amortizācija	73
Uzkrātās amortizācijas tīrās pārmaiņas	–251
2017. gada 31. decembrī	
Izmaksas	7 258
Uzkrātā amortizācija	–4 895
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	2 363
2018. gadā	
Pieaugums	543
Izslēgtie nemateriālie aktīvi	–1
Izmaksu tīrās pārmaiņas	542
Amortizācija	–500
Izslēgto nemateriālo aktīvu uzkrātā amortizācija	1
Uzkrātās amortizācijas tīrās pārmaiņas	–499
2018. gada 31. decembrī	
Izmaksas	7 800
Uzkrātā amortizācija	–5 394
Atlikusī nemateriālo aktīvu vērtība	**2 406**

15. BANKNOTES APGROZĪBĀ

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Eiro banknotes	**4 536 729**	4 314 088
Latvijas Bankas eiro banknošu tīrā emisija	–132 592	–3 854
Banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija	4 669 321	4 317 942
Kopā	**4 536 729**	4 314 088

Latvijas Bankas emitētās eiro monētas uzrādītas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 22. skaidrojumu).

Eiro banknošu pārrobežu plūsmas rezultātā 2018. gadā turpināja pieaugt Latvijas Bankā iemaksāto eiro banknošu apjoma pārsniegums pār izmaksāto eiro banknošu apjomu, tādējādi palielinot negatīvo Latvijas Bankas eiro banknošu tīro emisiju līdz 132 592 tūkst. eiro. 2018. gada beigās Eirosistēmā kopumā eiro banknošu apjoms apgrozībā pieauga līdz 1231 mljrd. eiro (2017. gada beigās – 1171 mljrd. eiro), un tā rezultātā palielinājās Latvijas Bankas bilancē uzrādītā banknošu pārdales Eirosistēmā korekcija.

16. SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM MONETĀRĀS POLITIKAS OPERĀCIJU REZULTĀTĀ

16.1. PIEPRASĪJUMA NOGULDĪJUMU KONTI (IETVEROT OBLIGĀTO REZERVJU SISTĒMU)

Pieprasījuma noguldījumu konti ietver kredītiestāžu, kurām ir pienākums glabāt obligātās rezerves, līdzekļu atlikumus. Šo kontu atlikumam rezervju prasību ietvaros piemēro pēdējo pieejamo Eirosistēmas galveno refinansēšanas operāciju izsolēs izmantoto procentu likmi. Konta atlikumam, kas pārsniedz rezervju prasībās paredzēto apjomu, kopš 2014. gada jūnija piemērota zemākā no procentu likmēm (0% vai ECB noguldījumu iespējas procentu likme). Latvijas Bankā 2018. gada beigās pieprasījuma noguldījumu kontu atlikums bija 5 050 101 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 5 712 980 tūkst. eiro), t.sk. obligātās rezerves 156 079 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 211 742 tūkst. eiro).

16.2. NOGULDĪJUMU IESPĒJA

Noguldījumu iespēja ir Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, kuru kredītiestādes izmanto, lai veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi. Latvijas Bankā 2018. gada un 2017. gada beigās nebija veikti šādi noguldījumi.

17. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS EIRO PRET EIRO ZONAS VALSTU KREDĪTIESTĀDĒM

Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm veidoja naudas līdzekļi, kas saņemti kā nodrošinājums zibmaksājumu servisa izmantošanai un biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes darījumiem (2018. gada beigās – 13 847 tūkst. eiro; 2017. gada beigās – 22 610 tūkst. eiro). No kredītiestādēm saņemtais nodrošinājums zibmaksājumu servisa izmantošanai nodots attiecīgajam pakalpojumu sniedzējam (sk. arī 14. skaidrojumu).

18. SAISTĪBAS EIRO PRET CITIEM EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības un citu finanšu institūciju pieprasījuma noguldījumus. Valdības noguldījumi ietver Latvijas Bankas pieņemtos Valsts kases pieprasījuma noguldījumus, Latvijas Bankai veicot Latvijas valdības finanšu aģenta funkcijas (sk. arī 43. skaidrojumu).

Citu finanšu institūciju noguldījumi ietver FKTK un tās pārvaldībā esošo Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda līdzekļus. 2018. gada beigās citu

finanšu institūciju noguldījumu pieaugums galvenokārt saistīts ar līdzekļu pārklasifikāciju no bilances posteņa "Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā" uz bilances posteni "Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem".

19. SAISTĪBAS EIRO PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Eiropas Komisija	**11 076**	186
Citas finanšu institūcijas	**4 423**	1 342
Starptautiskais Valūtas fonds	**1 025**	1 007
Kopā	**16 524**	2 535

20. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET EIRO ZONAS VALSTU REZIDENTIEM

Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem ietver Latvijas valdības pieprasījuma noguldījumus ārvalstu valūtā (2018. gada beigās – 150 535 tūkst. eiro; 2017. gada beigās – 144 324 tūkst. eiro; sk. arī 43. skaidrojumu).

21. SAISTĪBAS ĀRVALSTU VALŪTĀ PRET ĀRPUS EIRO ZONAS ESOŠO VALSTU REZIDENTIEM

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Saistības par zelta mijmaiņas līgumiem	**114 323**	–
Saistības par biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu nodrošinājumu	**961**	634
Kopā	**115 284**	634

Lai samazinātu valūtas riska ierobežošanas izmaksas un paaugstinātu finanšu ieguldījumu ienesīgumu, Latvijas Banka 2018. gadā sāka izmantot zelta mijmaiņas līgumus (sk. arī 6. un 24. skaidrojumu).

22. PĀRĒJĀS SAISTĪBAS

(tūkst. eiro)

	Skaidrojums	**2018**	2017
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	36.	**123 970**	179 176
Eiro monētas apgrozībā	22.1.	**73 513**	67 099
Lata banknotes apgrozībā	22.1.	**25 798**	34 091
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi	24.	**17 003**	11 404
Uzkrātie izdevumi un tamlīdzīgas saistības		**6 533**	7 408
Lata monētas apgrozībā	22.1.	**3 116**	4 440
Nodokļu saistības	22.2.	**66**	75
Citas pārējās saistības		**1 878**	1 859
Kopā		**251 877**	305 552

22.1. BANKNOTES UN MONĒTAS APGROZĪBĀ

Papildus bilancē uzrādītajām Latvijas Bankas emitētajām lata un eiro apgrozības monētām 2018. gada beigās apgrozībā bija arī eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas (kopējā nominālvērtība – 6878 tūkst. eiro; 2017. gada beigās – 6703 tūkst. eiro). Šīs apgrozībā esošās monētas nav ietvertas bilances postenī "Pārējās saistības" (sk. arī 2.21. un 46. skaidrojumu).

Bilancē kā saistības nav uzrādītas emitētās lata naudas zīmes 95 600 tūkst. eiro apjomā (lata banknotes 35 791 tūkst. eiro apjomā un lata monētas 59 809 tūkst. eiro apjomā; 2017. gada beigās – 88 400 tūkst. eiro, t.sk. lata banknotes 29 731 tūkst. eiro apjomā un lata monētas 58 669 tūkst. eiro apjomā), kuru apmaiņas iespējamība ir zema (sk. arī 46. skaidrojumu).

22.2. NODOKĻU SAISTĪBAS

2018. gada un 2017. gada beigās Latvijas Bankas nodokļu saistības bija šādas.

(tūkst. eiro)

	IIN	VSAOI un SN (darba devējs)	VSAOI un SN (darba ņēmējs)	NĪN	PVN	Pārējie nodokļi un nodevas	Kopā
Saistības 2016. gada 31. decembrī	–	–	–	–	159	–	159
2017. gadā							
Aprēķināts	3 254	3 962	1 764	228	1 379	2	10 589
Atlikto saistību samazinājums	–	2	–	–	–	–	2
Samaksāts	–3 254	–3 964	–1 760	–228	–1 467	–2	–10 675
Saistības 2017. gada 31. decembrī	–	–	4	–	71	–	75
2018. gadā							
Aprēķināts	3 081	4 031	1 844	228	1 326	3	10 513
Atlikto saistību samazinājums	–	12	–	–	–	–	12
Samaksāts	–3 081	–4 043	–1 848	–228	–1 332	–2	–10 534
Saistības 2018. gada 31. decembrī	**–**	**–**	**–**	**–**	**65**	**1**	**66**

Papildus šajā skaidrojumā uzrādītajiem nodokļu maksājumiem Latvijas Banka 2018. un 2017. gadā valsts ieņēmumos ieskaitīja iepriekšējā gadā gūtās peļņas daļu 65% apmērā, t.sk. maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu (2018. gadā – 15 524 tūkst. eiro; 2017. gadā – 7653 tūkst. eiro; sk. arī 23. un 43. skaidrojumu). Latvijas Banka nav uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāja.

23. KAPITĀLS UN REZERVES

(tūkst. eiro)

	Pamat-kapitāls	Rezerves kapitāls	Pārvērtē-šanas konts	Pārskata gada peļņa	Kapitāls un rezerves
2016. gada 31. decembrī	100 000	223 883	117 696	11 773	453 352
2017. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	–29 059	x	–29 059
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	–7 653	–7 653
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	4 120	x	–4 120	–
Pārskata gada peļņa	x	x	x	23 884	23 884
2017. gada 31. decembrī	100 000	228 003	88 637	23 884	440 524
2018. gadā					
Tīrās pārmaiņas pārvērtēšanas, realizēšanas un pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā rezultātā	x	x	10 802	x	10 802
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	x	x	x	–15 524	–15 524
Rezerves kapitālā ieskaitītā peļņas daļa	x	8 360	x	–8 360	–
Pārskata gada peļņa	x	x	x	14 566	14 566
2018. gada 31. decembrī	**100 000**	**236 363**	**99 439**	**14 566**	**450 368**

Latvijas Bankas kapitālu un rezerves veido pamatkapitāls, rezerves kapitāls, pārvērtēšanas konts, kā arī nesadalītā pārskata gada peļņa.

Tiesību akti nenosaka kapitāla pietiekamības prasības Latvijas Bankai, tomēr tās kapitāla apjomam jābūt atbilstošam, lai veicinātu uzticēšanos īstenotajai monetārajai politikai un nodrošinātu Latvijas Bankas darbību un finansiālo neatkarību, īstenojot ECBS un ECB Statūtos un likumā "Par Latvijas Banku" noteiktos uzdevumus. Monetārās politikas īstenošana, kā arī pakļautība finanšu un darbības riskiem var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas ienākumus vai radīt zaudējumus, kas sedzami no Latvijas Bankas kapitāla un rezervēm.

Latvijas Bankas pamatkapitālu veido valsts piešķirtie līdzekļi, pārvedumi no rezerves kapitāla un Latvijas Bankas peļņas atskaitījumi.

Likums "Par Latvijas Banku" nosaka, ka Latvijas Banka valsts ieņēmumos ieskaita pārskata gadā gūtās peļņas daļu, kas aprēķināta, piemērojot likumā "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" rezidentiem noteikto nodokļa likmi, un veic maksājumu par valsts kapitāla izmantošanu 50% apmērā no pārskata gadā gūtās peļņas, kā arī to, ka Latvijas Bankas padomei, apstiprinot gada pārskatu, ir tiesības pieņemt lēmumu par maksājuma procentu apmēra samazināšanu par valsts kapitāla izmantošanu, ja tas nepieciešams Latvijas Bankas rezerves kapitāla palielināšanai saistībā ar finanšu riskiem, kuriem Latvijas Banka pakļauta tās uzdevumu izpildē. 2018. gada beigās spēkā esošā Latvijas rezidentiem noteiktā uzņēmumu ienākuma nodokļa likme bija 20% (2017. gada beigās – 15%). Tādējādi, ja Latvijas Bankas padome nelemj citādi, valsts ieņēmumos 15 dienu laikā pēc tam, kad Latvijas Bankas padome apstiprinājusi 2018. gada pārskatu, ieskaitāmi 70% no Latvijas Bankas pārskata gadā gūtās peļņas jeb 10 196 tūkst. eiro.

Pēc minēto atskaitījumu veikšanas saskaņā ar likumu "Par Latvijas Banku" Latvijas Bankas peļņas atlikums ieskaitāms rezerves kapitālā. Rezerves kapitāls izveidots iespējamo zaudējumu segšanai.

Pārvērtēšanas konts ietver finanšu instrumentu un zelta pozitīvo pārvērtēšanas rezultātu. Grāmatvedības politika, kas saskaņota ar ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteiktajiem grāmatvedības pamatprincipiem un aprakstīta 2. skaidrojumā, nosaka, ka tikai pēc finanšu instrumenta atsavināšanas vai norēķinu veikšanas realizētie guvumi tiek atzīti peļņas un zaudējumu aprēķinā, bet nerealizētie guvumi – bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā pārvērtēšanas rezerve, jo tas veicina kapitāla saglabāšanu finanšu instrumentu cenu, procentu likmju un valūtas kursu pārmaiņu apstākļos.

Pārvērtēšanas konta pārmaiņas 2018. un 2017. gadā bija šādas.

(tūkst. eiro)

	2018	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvērtēšana	Realizēšana	2017
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	**2 859**	x	x	–5 662	8 521
Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve	**28 812**	–	907	–	27 905
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	**45 280**	407	12 596	–169	32 446
Procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts	**–**	346	–346	–	–
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	**22 488**	47 150	–40 119	–4 308	19 765
Kopā	**99 439**	47 903	–26 962	–10 139	88 637

(turpinājums) (tūkst. eiro)

	2017	Atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	Pārvērtēšana	Realizēšana	2016
Sākotnējais pārvērtēšanas konts	8 521	x	x	–8 395	16 916
Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve	27 905	–	–1 821	–	29 726
Ārvalstu valūtas un zelta pārvērtēšanas rezultāts	32 446	2 862	–5 626	–239	35 449
Vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts	19 765	15 929	–10 827	–20 942	35 605
Kopā	88 637	18 791	–18 274	–29 576	117 696

Ievērojot ECB tiesību aktos par grāmatvedību un finanšu pārskatiem noteikto, 2014. gada 1. janvārī Latvijas Banka uzkrāto ārvalstu valūtas pozīciju pārvērtēšanas rezultātu pārklasificēja uz sākotnējo pārvērtēšanas kontu. Sākotnējais pārvērtēšanas konts ietver arī pirms grāmatvedības politikas maiņas 2007. gada 1. janvārī uzkrāto finanšu instrumentu un zelta pārvērtēšanas rezultātu.

Sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu atzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā, lai kompensētu mazākus ienākumus par prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā saskaņā ar koeficientiem, kurus saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem piemēro prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atlīdzināmās daļas korekcijas aprēķinam pirmos sešus gadus pēc NCB pievienošanās Eirosistēmai (sk. 33. skaidrojumu). Peļņas un zaudējumu aprēķinā atzīstamo summu attiecīgajā gadā aprēķina, reizinot sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikumu 2014. gada 1. janvārī ar 33. skaidrojumā norādīto attiecīgā gada kompensācijas summas aprēķina koeficienta īpatsvaru šo koeficientu kopsummā pārejas periodā, kurā prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā korekciju summas tiek aprēķinātas.

Līdzdalības kapitālā pārvērtēšanas rezerve izveidota, lai uzskaitītu SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu. SNB akciju pārvērtēšanas rezultātu neatzīst peļņas un zaudējumu aprēķinā.

24. ATVASINĀTIE FINANŠU INSTRUMENTI UN VALŪTAS MAIŅAS TAGADNES LĪGUMI

Lai pārvaldītu ar ieguldījumiem saistīto procentu likmju risku un valūtas risku, Latvijas Banka veic darījumus ar biržā netirgotajiem valūtas maiņas nākotnes un tagadnes līgumiem, valūtas, zelta un procentu likmju mijmaiņas līgumiem, vērtspapīru nākotnes darījumus un darījumus ar biržā tirgotajiem procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumiem. Šo darījumu līgumvērtība vai nosacītā vērtība un uzskaites vērtība 2018. gada un 2017. gada beigās bija šāda.

(tūkst. eiro)

	Līgumvērtība vai nosacītā vērtība		Uzskaites vērtība			
			Aktīvi		Saistības	
	2018	2017	**2018**	2017	**2018**	2017
Atvasinātie biržā netirgotie līgumi un valūtas maiņas tagadnes līgumi						
Valūtas maiņas nākotnes līgumi un valūtas mijmaiņas līgumi	**4 183 931**	4 230 740	**35 347**	41 165	**13 880**	10 709
Valūtas maiņas tagadnes līgumi	**378 896**	391 716	**–**	451	**525**	–
Vērtspapīru nākotnes darījumi	**881 305**	1 223 116	**3 500**	935	**2 068**	695
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	**52 838**	11 257	**152**	–	**530**	–
Kopā	**x**	x	**38 999**	42 551	**17 003**	11 404
Atvasinātie biržā netirgotie zelta mijmaiņas līgumi	**114 323**	–	**117 701**	–	**114 480**	–
Atvasinātie biržā tirgotie līgumi						
Procentu likmju nākotnes līgumi	**1 938 588**	1 030 055	**x**	x	**x**	x
Valūtas maiņas nākotnes līgumi	**100 000**	100 000	**x**	x	**x**	x

Atvasināto biržā netirgoto līgumu un valūtas maiņas tagadnes līgumu uzskaites vērtība uzrādīta bilances postenī "Pārējie aktīvi" vai "Pārējās saistības" (sk. arī 14. un 22. skaidrojumu). Tā kā par atvasināto biržā tirgoto līgumu patiesās vērtības pārmaiņām veikts norēķins, tās uzrādītas kā pieprasījuma noguldījumi attiecīgajā bilances aktīvu postenī.

Lai samazinātu valūtas riska ierobežošanas izmaksas un paaugstinātu finanšu ieguldījumu ienesīgumu, Latvijas Banka 2018. gadā sāka izmantot zelta mijmaiņas līgumus (sk. arī 6. un 21. skaidrojumu).

NOZĪMĪGĀKIE RISKI UN TO PĀRVALDĪŠANAS PRINCIPI

25. RISKU PĀRVALDĪŠANA

Galvenie ar Latvijas Bankas darbību saistītie riski ir finanšu riski un darbības riski. Latvijas Banka risku pārvaldīšanu organizē un veic saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas risku pārvaldīšanas politiku".

Risku pārvaldīšanu Latvijas Bankā veic sistemātiska procesa ietvaros, identificējot, analizējot un novērtējot riskus, plānojot un īstenojot risku ierobežošanas pasākumus, pārraugot un regulāri pārskatot riskus ar mērķi laikus apzināt, attiecīgi novērtēt un efektīvi pārvaldīt riskus, kuri var negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātus, kā arī Latvijas Bankas spēju kvalitatīvi un efektīvi veikt normatīvajos aktos noteiktos uzdevumus, t.sk. piedalīties ECBS funkciju izpildes nodrošināšanā.

Risku pārvaldīšanas procesu organizē saskaņā ar starptautiskiem labās prakses principiem risku pārvaldīšanas jomā, ņemot vērā Latvijas Bankas mērķus un uzdevumus un ārējās vides norises, kā arī ievērojot ECB noteiktās prasības.

25.1. FINANŠU RISKI

Nozīmīgākie finanšu riski, kam ikdienā pakļauta Latvijas Banka, ir tirgus risks (cenas, procentu likmju un valūtas risks), kredītrisks un likviditātes risks. Finanšu riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas finanšu stāvokli un darbības finanšu rezultātiem finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu vai darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Pārvaldot finanšu riskus, ievēro pieļaujamos finanšu risku veidus un to parametrus, kuru ietvaros ilgtermiņā nodrošina ieguldījumu vērtības saglabāšanu, nepieciešamās likviditātes nodrošināšanu un ienākumu gūšanu.

Latvijas Banka ar tās ieguldījumiem saistītos finanšu riskus pārvalda saskaņā ar Latvijas Bankas padomes pieņemto kārtību, kurā noteiktās ieguldījumu politikas galvenie principi izklāstīti 4. skaidrojumā. Ieguldījumi tiek pārvaldīti, tos sagrupējot dažādos ieguldījumu portfeļos. Finanšu instrumentu ieguldījumu portfeļiem noteikti neitrālā portfeļa parametri, kas raksturo attiecīgā ieguldījumu portfeļa finanšu risku pieņemamo lielumu (līmeni) un ienesīgumu. Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu atbilstību noteiktajām prasībām.

Ieguldījumu, t.sk. ar tiem saistīto finanšu risku, pārvaldīšanai izveidotā Latvijas Bankas investīciju komiteja izstrādā ieguldījumu pārvaldīšanas stratēģiju, apstiprina ieguldījumu veikšanas taktiku un nosaka detalizētākus finanšu risku limitus, kā arī pārrauga ārējo pārvaldītāju darbību. Latvijas Bankas investīciju komiteja reizi ceturksnī pārskata ieguldījumu stratēģiju, bet reizi nedēļā saņem un izvērtē finanšu ieguldījumu portfeļu vadītāju ziņojumus par notikumiem finanšu tirgos un viņu sagatavotās finanšu tirgus attīstības prognozes, finanšu risku vadītāju ziņojumus, kā arī apstiprina ieguldījumu pārvaldīšanas taktiku nākamajai nedēļai. Tirgus operāciju pārvalde regulāri informē Latvijas Bankas padomi un valdi par ieguldījumu pārvaldīšanas rezultātiem.

VSAIP ietvaros Latvijas Banka veic aktīvu iegādes saskaņā ar ECB Padomes lēmumiem. Latvijas Banka tās īsteno un finanšu riskus pārvalda atbilstoši ECB Padomes pamatnostādnēm un Latvijas Bankas valdes pieņemtajai kārtībai. Finanšu riski, kas

rodas monetārās politikas īstenošanas rezultātā, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

25.1.1. TIRGUS RISKS

Tirgus risks raksturo iespēju ciest zaudējumus finanšu tirgus faktoru nelabvēlīgu pārmaiņu dēļ.

Procentu likmju risku Latvijas Bankai rada ieguldījumi procentu likmju maiņai pakļautos parāda vērtspapīros un atvasinātajos procentu likmju finanšu instrumentos, kas iegādāti ieguldījumu pārvaldīšanas ietvaros. Latvijas Banka pārvalda procentu likmju risku, izmantojot katram ieguldījumu portfelim atsevišķi noteikto modificētā procentu riska indeksu *(modified duration)* un pieļaujamo noviržu limitus.

Latvijas Bankas pakļautību valūtas riskam nosaka tās ieguldījumu struktūra. Latvijas Banka pārvalda valūtas risku, nosakot, ka neitrālais portfelis ir izteikts eiro, novēršot valūtas risku (izņemot zelta portfeli, jo Latvijas Banka 2017. gadā pārtrauca zelta cenas svārstību riska ierobežošanu, un kapitāla vērtspapīru portfeli, kurā ieguldījumi tiek veikti attiecīgajā akciju indeksā ietilpstošo akciju denominācijas valūtās) un izmantojot sekošanas novirzes *(tracking error)* limitus attiecībā pret atbilstošo neitrālo portfeli. Sekošanas novirzi aprēķina kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmo gada ienesīgumu starpības standartnovirzi. 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos iekļauto ieguldījumu (sk. 4. skaidrojumu) kopējais tirgus risks un kredītrisks tiek ierobežots, nosakot maksimāli pieļaujamo sekošanas novirzi. Sekošanas novirze 2018. un 2017. gadā atspoguļota 28. skaidrojumā.

Ieguldījumu portfeļu, izņemot piesaistīto ieguldījumu portfeļus, kapitāla vērtspapīru portfeli un zelta portfeli, neitrālā portfeļa valūta ir eiro. Piesaistīto ieguldījumu portfeļu neitrālā portfeļa valūtas struktūru veido atbilstoši attiecīgo saistību valūtai. Novirzes no neitrālā portfeļa valūtas struktūras rada atklāto valūtas pozīciju. Lai panāktu atklāto valūtas pozīciju atbilstību limitiem, Latvijas Banka ierobežo valūtas risku, izmantojot biržā netirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus un valūtas mijmaiņas līgumus un biržā tirgotos valūtas maiņas nākotnes līgumus.

Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa kontrolē ieguldījumu portfeļu modificētā procentu likmju riska indeksa, sekošanas novirzes un atklāto valūtas pozīciju atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai un attiecīgajiem Latvijas Bankas investīciju komitejas lēmumiem.

Latvijas Bankas pakļautība tirgus riskam (stāvoklis 2018. gada un 2017. gada beigās) atspoguļota 26.–28. skaidrojumā.

25.1.2. KREDĪTRISKS

Kredītrisks raksturo iespēju ciest zaudējumus darījuma partnera saistību neizpildes dēļ. Latvijas Bankai kredītrisks galvenokārt rodas, veicot ieguldījumus ārvalstu finanšu instrumentos, kā arī monetārās politikas operāciju rezultātā. Saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem ar monetārās politikas īstenošanu saistītie riski, tiem īstenojoties, tiek sadalīti starp eiro zonas NCB proporcionāli to daļām ECB kapitālā, izņemot riskus saistībā ar VSAIP ietvaros Latvijas Bankas veiktajām Latvijas valdības vērtspapīru iegādēm.

Latvijas Banka ierobežo ar ieguldījumiem ārvalstu finanšu instrumentos saistīto kredītrisku, nosakot limitus ieguldījumiem ar dažādu kredītkvalitāti. Kredītkvalitāte tiek noteikta, pamatojoties uz starptautisko kredītreitingu aģentūru *Fitch Ratings*, *Moody's Investors Service*, *Standard & Poor's* un DBRS noteiktajiem kredītreitingiem. Ieguldījumus atļauts veikt OECD valstīs reģistrētajos noteiktas kredītkvalitātes finanšu instrumentos. Ierobežojumi noteikti arī maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas

grupas finanšu instrumentos, kā arī ar vienu partneri noslēgto un viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam. Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru nākotnes darījumi daļēji nodrošināti ar īstermiņa finanšu instrumentiem. Lai samazinātu kredītrisku attiecībā uz biržā netirgoto atvasināto finanšu instrumentu darījuma partneriem, Latvijas Banka slēdz ar tiem Starptautiskās Mijmaiņas darījumu un atvasināto finanšu instrumentu asociācijas (*International Swaps and Derivatives Association, Inc.*; ISDA) standartizētos līgumus *(ISDA Master Agreement)* un to pielikumus par finanšu nodrošinājumu *(Credit Support Annex)*, kā arī ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļu ārējie pārvaldītāji slēdz ar darījuma partneriem *Treasury Market Practices Group* (TMPG) standartizētos līgumus *(Master Securities Forward Transaction Agreement)*. Lai kontrolētu ar Latvijas Bankas ieguldījumiem saistīto kredītrisku, Tirgus operāciju pārvaldes Riska vadības daļa uzrauga esošā kredītriska atbilstību Latvijas Bankas padomes pieņemtajai kārtībai.

Kredītiestādēm 2018. un 2017. gadā izsniegtie aizdevumi monetārās politikas operāciju rezultātā bija nodrošināti ar vērtspapīru ķīlu atbilstoši ECB noteiktajām prasībām. Tirgus operāciju pārvalde regulāri kontrolē attiecīgo aizdevumu nodrošinājuma pietiekamību un tā atbilstību ECB noteiktajām prasībām, kā arī uztur Latvijas Republikā emitēto un glabāto monetārās politikas operācijās izmantojamo atbilstošo vērtspapīru sarakstu.

Latvijas Bankas pakļautība kredītriskam (stāvoklis 2018. gada un 2017. gada beigās) atspoguļota 30.–32. skaidrojumā.

25.1.3. LIKVIDITĀTES RISKS

Likviditātes risks raksturo nespēju īsā laikā un par konkurējošu tirgus cenu realizēt ieguldījumus. Līdz ar Latvijas dalību eiro zonā mazinājusies likviditātes nepieciešamība, kā arī risks, kas izriet no nespējas laikus izpildīt saistības. Īstenojot ieguldījumu stratēģiju, Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, noteiktu ieguldījumu apjomu izvietojot likvīdos starptautisko institūciju, ārvalstu valdību un korporatīvā sektora emitētos parāda vērtspapīros, īstermiņa noguldījumos ārvalstu finanšu institūcijās un citos finanšu instrumentos. Latvijas Bankas aktīvu un saistību likviditātes struktūra 2018. gada un 2017. gada beigās atspoguļota 29. skaidrojumā.

Likviditātes risku var ierobežot, diversificējot ieguldījumus. Tāpēc Latvijas Banka pārvalda likviditātes risku, nosakot ierobežojumus maksimālajam ieguldījumu apjomam vienas grupas finanšu instrumentos, kā arī viena emitenta emitēto finanšu instrumentu apjomam.

25.2. DARBĪBAS RISKI

Darbības riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas darbību, reputāciju vai finansiālo stāvokli un darbības finanšu rezultātiem Latvijas Bankas procesu neatbilstošas vai kļūdainas izpildes, darbinieka darbības vai bezdarbības, Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras, informācijas sistēmu, pārējās Latvijas Bankas infrastruktūras neatbilstošas darbības vai nepieejamības vai ārēju apstākļu dēļ.

Latvijas Banka darbības riskus pārvalda vienotā darbības risku pārvaldīšanas ietvarā, kur būtiskākie no darbības riskiem ir atbilstības riski (t.sk. interešu konflikta novēršanas, pretkorupcijas kontroles, fizisko personu datu aizsardzības, noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas un darba vides aizsardzības nodrošināšanas jomās), darbības nepārtrauktības riski, fiziskās drošības riski, informācijas drošības riski un informācijas sistēmu riski (t.sk. kiberdrošības riski).

Darbības riskus Latvijas Bankā pārvalda procesos un projektos, identificējot un novērtējot riskus un atkarībā no risku vērtējuma nosakot un īstenojot piemērotāko rīcību. Darbības risku pārvaldīšanu 2018. gadā organizēja Latvijas Bankas darbības risku vadītājs, un to ikdienā veica par Latvijas Bankas procesu izpildi atbildīgās Latvijas Bankas struktūrvienības, projektu vadītāji un citi Latvijas Bankas darbinieki. 2018. gadā darbības risku pārvaldīšanu pārraudzīja Latvijas Bankas valdes izveidotā Latvijas Bankas

darbības risku vadības komiteja, kas ikdienā nodrošināja darbības risku pārvaldīšanas procesa ietvaros veicamo pasākumu koordinēšanu un sniedza atbalstu Latvijas Bankas valdei darbības risku pārvaldīšanas jomā. Turpinot darbības risku pārvaldīšanas procesa pilnveidi, t.sk. nolūkā koncentrēt darbības risku pārvaldīšanai veltītos resursus, tādējādi veidojot efektīvāku šā procesa pārvaldīšanas modeli, ar 2019. gada 1. februāri ir izveidota Darbības risku vadības pārvalde.

Atbilstības riskus pārvalda ar mērķi nodrošināt Latvijas Bankas darbības atbilstību tiesību aktu prasībām.

Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības riskus pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz kritisko procesu izpildi, kuru pārtraukšana var izraisīt negatīvas sekas Latvijas finanšu sistēmai vai negatīvi ietekmēt Latvijas Bankas uzdevumu veikšanu, t.sk. nodrošinot kritisko procesu nepārtrauktu izpildi vai atjaunošanu pēc iespējas īsākā laikā un pilnā apjomā to izpildes traucējumu vai pārtraukumu gadījumos, kā arī incidentu efektīvu pārvaldīšanu.

Fiziskās drošības riskus, t.sk. ar ugunsdrošību un civilo aizsardzību saistītus riskus, pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas objektā esošu personu, Latvijas Bankas objektu, vērtību pārvadājumu un Latvijas Bankas rīkotu pasākumu fizisko drošību.

Informācijas drošības riskus pārvalda ar mērķi nepieļaut aizsargājamas informācijas nesankcionētu izpaušanu vai izmantošanu, klasificējot informāciju pēc tās konfidencialitātes un atbilstoši to aizsargājot, vienlaikus rūpējoties, lai aizsardzības pasākumi Latvijas Banku nekavē laikus sniegt neklasificētu informāciju tās sadarbības partneriem un sabiedrībai.

Informācijas sistēmu riskus, t.sk. kiberdrošības riskus, pārvalda ar mērķi mazināt iespējamu negatīvu ietekmi uz Latvijas Bankas informācijas sistēmu un infrastruktūras pieejamību, drošību un integritāti. Latvijas Bankā informācijas sistēmas klasificē, ņemot vērā to nozīmīgumu Latvijas Bankas uzdevumu veikšanā un tajās apstrādājamo datu konfidencialitātes, integritātes un pieejamības prasības un nosakot katram klasifikācijas līmenim atbilstošu fizisko un loģisko aizsardzību.

Ņemot vērā arvien augošos kiberdrošības riskus, 2018. gadā veiktas papildu drošības pārbaudes un īstenoti pasākumi Latvijas Bankas informācijas sistēmu infrastruktūras un informācijas sistēmu aizsardzības pilnveidei.

Latvijas Bankā nodrošina darbinieku izglītošanu risku pārvaldīšanas jomā, t.sk. nolūkā uzturēt atbilstošas darbinieku zināšanas un prasmes, un regulāri rīko mācības un testus.

Darbības risku ierobežošanas pasākumu ietvaros Latvijas Banka ir apdrošināta pret noteiktu darbības risku iespējamām sekām.

2018. gadā darbības riski, t.sk. ar Latvijas Bankas darbības nepārtrauktības, informācijas un informācijas sistēmu, kā arī ar fiziskās drošības nodrošināšanu saistītie riski, tika atbilstoši pārvaldīti. Minētie riski, kā arī 47. skaidrojumā minētie apstākļi nav būtiski traucējuši Latvijas Bankas darbību.

26. VALŪTU STRUKTŪRA

(tūkst. eiro)

	EUR	USD	CAD	GBP	Zelts	Pārējie	Kopā
2018. gada 31. decembrī							
Kopā aktīvi	14 145 578	3 063 666	353 345	331 782	239 195	113 581	18 247 147
Kopā pasīvi	18 015 451	192 871	576	12 127	–	26 122	18 247 147
Bilances tīrā pozīcija	–3 869 873	2 870 795	352 769	319 655	239 195	87 459	0
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	3 565 725	–2 807 729	–348 794	–314 702	–	–72 504	21 996
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	**–304 148**	**63 066**	**3 975**	**4 953**	**239 195**	**14 955**	**21 996**
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas attiecība pret kopējiem aktīviem (%)	**–1.6**	**0.3**	**0.0**	**0.0**	**1.3**	**0.1**	**0.1**
2017. gada 31. decembrī							
Kopā aktīvi	13 337 282	3 207 840	365 280	320 727	230 856	36 657	17 498 642
Kopā pasīvi	17 393 027	66 822	246	11 879	–	26 668	17 498 642
Bilances tīrā pozīcija	–4 055 745	3 141 018	365 034	308 848	230 856	9 989	0
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu tīrā pozīcija	3 851 322	–3 131 099	–364 533	–306 232	–	–18 311	31 147
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–204 423	9 919	501	2 616	230 856	–8 322	31 147
Bilances un ārpusbilances tīrās pozīcijas attiecība pret kopējiem aktīviem (%)	–1.2	0.1	0.0	0.0	1.3	0.0	0.2

27. PROCENTU LIKMJU MAIŅAS TERMIŅŠ

Tabulā atspoguļota Latvijas Bankas aktīvu, saistību un ārpusbilances posteņu pakļautība procentu likmju pārmaiņām. Tajā iekļautie posteņi uzrādīti to uzskaites vērtībā, izņemot ārpusbilances posteņos iekļautos biržā tirgotos procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes līgumus un vērtspapīru nākotnes darījumus, kas uzrādīti to nosacītajā vērtībā. Tabulā iekļautie un procentu likmju maiņai pakļautie posteņi klasificēti pēc pārskata gada 31. decembrim tuvākā – procentu likmju maiņas vai atlikušā līguma termiņa – datuma.

(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	3–12 mēn.	1–3 gadi	3–5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez procentiem	Kopā
2018. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	–	–	–	–	–	239 195	239 195
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	44 487	103 076	448 148	–	2 645 773	324 543	3 566 027
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	5 220	–	90 800	1	228 668	1 619	326 308
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	–	–	–	–	98 911	2 926	101 837
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	–	38 750	–	–	–	38 750
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	–	–	–	–	–	488	488
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	17 179	114 914	888 757	–	7 792 188	–	8 813 038
Eirosistēmas iekšējās prasības	–	–	–	–	–	4 952 780	4 952 780
Pārējie aktīvi	16	1 290	11 976	2	72 432	123 008	208 724
Kopā aktīvi	**66 902**	**219 280**	**1 478 431**	**3**	**10 837 972**	**5 644 559**	**18 247 147**

(turpinājums) (tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	3–12 mēn.	1–3 gadi	3–5 gadi	Ilgāk par 5 gadiem	Bez procentiem	Kopā
Banknotes apgrozībā	–	–	–	–	–	4 536 729	4 536 729
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 050 101	–	–	–	–	–	5 050 101
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas kredītiestādēm	13 847	–	–	–	–	–	13 847
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 449 237	–	–	–	–	–	1 449 237
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	15 499	–	–	–	–	1 025	16 524
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	150 535	–	–	–	–	–	150 535
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	115 284	–	–	–	–	–	115 284
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 212 645	–	–	–	–	–	6 212 645
Pārējās saistības	157	–	–	–	–	251 720	251 877
Kapitāls un rezerves	–	–	–	–	–	450 368	450 368
Kopā pasīvi	**13 007 305**	**–**	**–**	**–**	**–**	**5 239 842**	**18 247 147**
Bilances tīrā pozīcija	–12 940 403	219 280	1 478 431	3	10 837 972	404 717	–
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	5 449 230	289 956	777 991	10 123	926 481	–	7 453 781
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	6 633 299	–	96 452	297 467	404 567	–	7 431 785
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	**–14 124 472**	**509 236**	**2 159 970**	**–287 341**	**11 359 886**	**404 717**	**21 996**
2017. gada 31. decembrī							
Zelts un zeltā izteiktās prasības	–	–	–	–	–	230 856	230 856
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	67 100	121 206	68 878	831 120	2 325 453	194 935	3 608 692
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	3 326	–	44 883	178 647	128 091	118	355 065
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	–	–	–	6 011	90 403	4 919	101 333
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	–	–	244 660	–	–	244 660
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	–	–	–	–	–	438	438
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	–	–	47 224	300 226	7 783 747	–	8 131 197
Eirosistēmas iekšējās prasības	–	–	–	–	–	4 604 114	4 604 114
Pārējie aktīvi	3	–	424	5 286	78 056	138 518	222 287
Kopā aktīvi	70 429	121 206	161 409	1 565 950	10 405 750	5 173 898	17 498 642
Banknotes apgrozībā	–	–	–	–	–	4 314 088	4 314 088
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 712 980	–	–	–	–	–	5 712 980
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	22 610	–	–	–	–	–	22 610
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	213 147	–	–	–	–	2 565	215 712
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	1 528	–	–	–	–	1 007	2 535
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	144 324	–	–	–	–	–	144 324
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	634	–	–	–	–	–	634
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 339 683	–	–	–	–	–	6 339 683
Pārējās saistības	–	–	–	–	–	305 552	305 552
Kapitāls un rezerves	–	–	–	–	–	440 524	440 524
Kopā pasīvi	12 434 906	–	–	–	–	5 063 736	17 498 642
Bilances tīrā pozīcija	–12 364 477	121 206	161 409	1 565 950	10 405 750	110 162	–
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu prasības	5 438 300	3 335	168 598	165 842	1 184 268	–	6 960 343
Finanšu instrumentu ārpusbilances posteņu saistības	6 352 409	2 501	182 468	30 850	360 968	–	6 929 196
Bilances un ārpusbilances tīrā pozīcija	–13 278 586	122 040	147 539	1 700 942	11 229 050	110 162	31 147

28. SEKOŠANAS NOVIRZE

1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļos un ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļos iekļauto ieguldījumu pakļautību kopējam tirgus riskam un kredītriskam raksturo sekošanas novirze, ko mēra kā ieguldījumu portfeļa un attiecīgā neitrālā portfeļa gaidāmās gada ienesīgumu starpības standartnovirzi (sk. arī 25.1. skaidrojumu). 2018. gada un 2017. gada beigās 1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļiem faktiskā *(ex post)* sekošanas novirze bija attiecīgi 30 bāzes punktu un 16 bāzes punktu, bet ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļiem – attiecīgi 61 bāzes punkts un 53 bāzes punkti.

Paredzamā *(ex ante)* sekošanas novirze gada laikā bija šādos bāzes punktu intervālos.

	Uzskaites vērtība (gada beigās; tūkst. eiro)	Paredzamā sekošanas novirze (darbadienu skaits)		
		10–39	40–69	70–99
2018. gadā				
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 564 297	252	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	1 131 910	220	32	–
2017. gadā				
1–10 gadu fiksēta ienākuma vērtspapīru portfeļi	3 708 630	253	–	–
Ar nekustamo īpašumu nodrošinātu vērtspapīru portfeļi	1 158 211	13	240	–

29. LIKVIDITĀTES STRUKTŪRA

Likviditātes struktūrā aktīvu posteņi uzrādīti atkarībā no Latvijas Bankas spējas tos pārvērst naudā. Saistību posteņi uzrādīti pēc to gaidāmā dzēšanas termiņa.

(tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	**Kopā**
2018. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	239 195	–	–	**239 195**
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 566 027	–	–	**3 566 027**
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	326 308	–	–	**326 308**
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	101 837	–	–	**101 837**
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	38 750	–	**38 750**
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	488	–	–	**488**
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	8 310 641	502 397	–	**8 813 038**
Eirosistēmas iekšējās prasības	4 897	–	4 947 883	**4 952 780**
Pārējie aktīvi	135 865	–	72 859	**208 724**
Kopā aktīvi	12 685 258	541 147	5 020 742	**18 247 147**

(turpinājums) (tūkst. eiro)

	Līdz 3 mēn.	Ilgāk par 3 mēn.	Bez noteikta termiņa	Kopā
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	4 536 729	**4 536 729**
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 050 101	–	–	**5 050 101**
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	13 847	–	–	**13 847**
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	1 449 237	–	–	**1 449 237**
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	16 524	–	–	**16 524**
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	150 535	–	–	**150 535**
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	115 284	–	–	**115 284**
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 212 645	–	–	**6 212 645**
Pārējās saistības	149 424	–	102 453	**251 877**
Kopā saistības	13 157 597	–	4 639 182	**17 796 779**
Bilances tīrā pozīcija	–472 339	541 147	381 560	**x**
2017. gada 31. decembrī				
Aktīvi				
Zelts un zeltā izteiktās prasības	230 856	–	–	230 856
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 608 692	–	–	3 608 692
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	355 065	–	–	355 065
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	101 333	–	–	101 333
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	–	244 660	–	244 660
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	438	–	–	438
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	7 628 377	502 820	–	8 131 197
Eirosistēmas iekšējās prasības	7 610	–	4 596 504	4 604 114
Pārējie aktīvi	148 275	–	74 012	222 287
Kopā aktīvi	12 080 646	747 480	4 670 516	17 498 642
Saistības				
Banknotes apgrozībā	–	–	4 314 088	4 314 088
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 712 980	–	–	5 712 980
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	22 610	–	–	22 610
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	215 712	–	–	215 712
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	2 535	–	–	2 535
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	144 324	–	–	144 324
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	634	–	–	634
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 339 683	–	–	6 339 683
Pārējās saistības	199 894	–	105 658	305 552
Kopā saistības	12 638 372	–	4 419 746	17 058 118
Bilances tīrā pozīcija	–557 726	747 480	250 770	x

30. AKTĪVI SEKTORU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2018	2017	**2018**	2017
Starptautiskās institūcijas	**5 240 794**	4 661 390	**28.7**	26.6
Eiropas Centrālā banka	**4 952 780**	4 604 114	**27.1**	26.3
Centrālās valdības un citas valsts institūcijas	**3 864 866**	3 872 539	**21.2**	22.1
Citas finanšu institūcijas	**3 147 598**	3 100 377	**17.2**	17.7
Centrālās bankas un kredītiestādes	**732 836**	985 722	**4.0**	5.6
Vietējās valdības	**168 883**	165 704	**0.9**	0.9
Nefinanšu sabiedrības	**88 566**	42 895	**0.5**	0.2
Neklasificēti aktīvi	**50 824**	65 901	**0.4**	0.6
Kopā	**18 247 147**	17 498 642	**100.0**	100.0

31. AKTĪVU DALĪJUMS PĒC TO ATRAŠANĀS VAI DARĪJUMA PARTNERU REZIDENCES VIETAS

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2018	2017	**2018**	2017
Starptautiskās institūcijas	**5 240 794**	4 661 390	**28.7**	26.6
Eiropas Centrālā banka	**4 952 780**	4 604 114	**27.1**	26.3
Eiro zonas valstis	**4 397 379**	4 506 818	**24.1**	25.8
ASV	**1 914 927**	2 005 183	**10.5**	11.5
Apvienotā Karaliste	**600 132**	625 523	**3.3**	3.6
Kanāda	**569 508**	585 857	**3.1**	3.3
Pārējās Eiropas Savienības valstis	**174 396**	160 235	**1.0**	0.9
Japāna	**118 417**	73 199	**0.6**	0.4
Pārējās valstis	**278 814**	276 323	**1.6**	1.6
Kopā	**18 247 147**	17 498 642	**100.0**	100.0

32. AKTĪVI KREDĪTREITINGU DALĪJUMĀ

	Summa (tūkst. eiro)		Īpatsvars (%)	
	2018	2017	**2018**	2017
Eiropas Centrālā banka	**4 952 780**	4 604 114	**27.1**	26.3
AAA	**6 822 777**	6 261 804	**37.4**	35.8
AA	**4 044 179**	4 171 968	**22.2**	23.8
A	**1 919 038**	1 446 160	**10.5**	8.3
BBB	**399 965**	704 458	**2.2**	4.0
Kredītriskam nepakļauti aktīvi un aktīvi bez darījuma partnera kredītreitinga	**108 408**	310 138	**0.6**	1.8
Kopā	**18 247 147**	17 498 642	**100.0**	100.0

Tabulā atspoguļots Latvijas Bankas aktīvu dalījums gada beigās pēc darījuma partneru kredītreitingiem, pamatojoties uz *Standard & Poor's* vai līdzvērtīgu citas starptautiskās kredītreitingu aģentūras piešķirtu novērtējumu. "AAA" ir visaugstākais iespējamais ilgtermiņa kredītspējas novērtējums, kas liecina, ka darījuma partnera finansiālais stāvoklis ir izcils un tas pārliecinoši spēj izpildīt savas finanšu saistības. Novērtējums "AA" raksturo darījuma partnera ilgtermiņa kredītspēju kā ļoti labu, "A" – kā labu, "BBB" – kā vidēju un tiek uzskatīts par zemāko investīciju līmeņa novērtējumu.

Kredītriskam nepakļautos aktīvus un aktīvus bez darījuma partnera kredītreitinga galvenokārt veido ilgāka termiņa refinansēšanas operācijās ar Latvijas kredītiestādēm iegādātie vērtspapīri (38 750 tūkst eiro; 2017. gada beigās – 244 660 tūkst. eiro) un pamatlīdzekļi (37 790 tūkst eiro; 2017. gada beigās – 39 665 tūkst. eiro).

PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINA SKAIDROJUMI

33. TĪRIE PROCENTU IENĀKUMI

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Procentu ienākumi	**180 907**	138 189
Procenti par ieguldījumiem	116 817	91 353
Procenti par pieņemtajiem noguldījumiem	4 077	881
Procenti par monetārās politikas operācijām	60 013	45 955
Procentu izdevumi	**–101 413**	–66 691
Procenti par ieguldījumiem	–98 771	–64 404
Procenti par monetārās politikas operācijām	–2 642	–2 287
Tīrie procentu ienākumi	**79 494**	71 498

Tīros procentu ienākumus galvenokārt veidoja ienākumi no parāda vērtspapīriem. Tīrie procentu ienākumi 2018. gadā bija par 7996 tūkst. eiro lielāki nekā 2017. gadā. Pozitīva ietekme galvenokārt bija ieguldījumu procentu likmju kāpumam un monetārās politikas operāciju apjoma pieaugumam, bet negatīva ietekme – lielākiem procentu izdevumiem par ieguldījumiem, un to galvenokārt noteica valūtas riska ierobežošanas izmaksu kāpums, palielinoties starpībai starp eiro un citu Latvijas Bankas ieguldījumu valūtu procentu likmēm.

Procentu ienākumi un izdevumi par Eirosistēmas iekšējām prasībām un saistībām tiek atlīdzināti, piemērojot ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, un ietver ienākumus par ECB nodotajām ārējām rezervēm un prasībām par banknošu pārdali Eirosistēmā un izdevumus par saistībām par TARGET2 sistēmas norēķiniem. ECB galveno refinansēšanas operāciju procentu likme 2018. un 2017. gadā bija 0%, tāpēc Latvijas Bankai nebija šādu procentu ienākumu un procentu izdevumu.

Saskaņā ar ECB Padomes lēmumu par monetāro ienākumu pārdali pirmos sešus gadus pēc eiro ieviešanas prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā eiro zonas NCB atlīdzināmā daļa tiek samazināta saskaņā ar noteiktu koeficientu, lai novērstu nozīmīgas šo NCB ienākumu svārstības. Latvijas Bankas prasību par banknošu pārdali Eirosistēmā atlīdzināmās daļas samazinājuma korekcija sešu gadu periodā ir šāda.

Pārskata gads	Koeficients (%)
2014	100.00000
2015	86.06735
2016	70.13472
2017	53.34835
2018	35.98237
2019	18.17225

Procentu ienākumu par monetārās politikas operācijām pieaugumu 2018. gadā noteica VSAIP īstenošana un lielāki saņemtie procentu ienākumi par kredītiestāžu pieprasījuma noguldījumiem.

Procentu par noguldījumiem piemērošanu nosaka ECB 2014. gada 20. februāra Pamatnostādne ECB/2014/9 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (2014/304/ES).

34. REALIZĒTIE FINANŠU OPERĀCIJU GUVUMI VAI ZAUDĒJUMI

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Atvasinātie finanšu instrumenti	**–36 668**	8 753
Parāda vērtspapīri	**–25 306**	15 073
Valūtas maiņas darījumi	**12 284**	9 466
Kopā	**–49 690**	33 292

Atvasināto finanšu instrumentu rezultāts bija par 45 421 tūkst. eiro mazāks nekā 2017. gadā. Tas galvenokārt saistīts ar biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu rezultātu, ko negatīvi ietekmēja procentu likmju pārmaiņas, kā arī valūtas riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu rezultātu. Riska ierobežošanas nolūkā slēgto biržā tirgoto valūtas maiņas nākotnes līgumu pozitīvo rezultātu līdzvērtīgā apjomā kompensē pret ārvalstu valūtas risku ierobežoto bilances posteņu negatīvais pārvērtēšanas rezultāts.

Parāda vērtspapīru atsavināšanas rezultāts bija par 40 379 tūkst. eiro mazāks nekā 2017. gadā, un to galvenokārt noteica procentu likmju kāpums.

2018. un 2017. gadā valūtas maiņas darījumu realizētos guvumus noteica sākotnējā pārvērtēšanas konta atlikuma daļas atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā (sk. arī 23. skaidrojumu), kā arī ASV dolāra kursa attiecībā pret eiro kāpums 2018. gadā.

35. FINANŠU AKTĪVU UN POZĪCIJU PĀRVĒRTĒŠANAS REZULTĀTA ATZĪŠANA PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINĀ

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Vērtspapīri	**–47 150**	–15 929
Ārvalstu valūtas pozīcijas	**–407**	–2 862
Procentu likmju mijmaiņas līgumi	**–346**	–
Kopā	**–47 903**	–18 791

Atsevišķu parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezultāts 2018. gada un 2017. gada beigās bija negatīvs, un tas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā. 2018. gada beigās kapitāla vērtspapīru portfeļa kopējais pārvērtēšanas rezultāts bija negatīvs, un tas atzīts peļņas un zaudējumu aprēķinā. Savukārt parāda vērtspapīru, ārvalstu valūtas pozīciju un procentu likmju mijmaiņas līgumu pozitīvais pārvērtēšanas rezultāts uzrādīts bilances postenī "Kapitāls un rezerves" kā vērtspapīru un valūtas un procentu likmju mijmaiņas līgumu pārvērtēšanas rezerve (sk. arī 23. skaidrojumu).

Parāda vērtspapīru negatīvā pārvērtēšanas rezultāta pieaugums saistīts ar procentu likmju kāpumu nozīmīgākajos Latvijas Bankas ieguldījumu tirgos 2018. gadā.

36. UZKRĀJUMI TIRGUS RISKAM UN KREDĪTRISKAM

Latvijas Bankas finanšu riskus galvenokārt nosaka tās ieguldījumi finanšu instrumentos un ar Latvijas Bankas dalību Eirosistēmā saistītā vienotās monetārās politikas operāciju īstenošana un saistīto risku un finanšu rezultātu pārdale. Latvijas Bankas finanšu aktīvi galvenokārt pakļauti tirgus riskam un kredītriskam.

Zelta portfelim, ilgtermiņa fiksēta ienākuma vērtspapīru portfelim un kapitāla vērtspapīru portfelim finanšu riski novērtēti saskaņā ar ECB pieņemto vienoto Eirosistēmas finanšu risku novērtēšanas metodiku, izmantojot paredzamā deficīta rādītāju (*Expected Shortfall*; ES) ar 99% ticamības līmeni (ES99%) viena gada perspektīvā. ES99% raksturo zaudējumu apmēru, ko nosaka 1% nelabvēlīgāko simulēto ienesīguma scenāriju vidējā vērtība. Minētā metodika ņem vērā dažādus tirgus riska un kredītriska faktorus, kā arī izmanto vēsturiskos datus un Eirosistēmas/ECBS Riska vadības komitejas pieņēmumus. Tiek ņemti vērā pieņēmumi par nelabvēlīgu finanšu tirgus faktoru attīstību (piemēram, procentu likmju kāpums, procentu likmju starpības palielināšanās, eiro kursa kāpums un kredītreitingu samazināšanās). Savukārt pārējiem ieguldījumu portfeļiem finanšu riski novērtēti atbilstoši ieguldījumu portfeļu vērtības pārmaiņām, procentu likmēm palielinoties par 100 bāzes punktiem. Saskaņā ar minēto metodiku novērtētais uzkrājumu tirgus riskam un kredītriskam mērķa apjoms 2018. gadā noteikts 190 000 tūkst. eiro (2017. gadā – 220 000 tūkst. eiro). Novērtētā uzkrājumu tirgus riskam un kredītriskam mērķa apjoma samazinājumu 2018. gadā noteica Latvijas Bankas ieguldījumu portfeļu struktūras pārmaiņas, galvenokārt samazinot neitrālo portfeļu modificēto procentu riska indeksu. Novērtētais uzkrājumu mērķa apjoms tiek pārskatīts katru gadu, ņemot vērā finanšu risku līmeni, pieejamās finanšu rezerves un finanšu tirgus ilgtermiņa attīstības prognozes.

Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam veido ilgākā laikposmā 25–75% apmērā no kopējā peļņas un zaudējumu aprēķinā ietvertā attiecīgā gada pozitīvā finanšu rezultāta pirms uzkrājumu finanšu riskiem veidošanas, nepārsniedzot novērtēto uzkrājumu finanšu riskiem mērķa apjomu. Uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam izmanto, ja īstenojas finanšu riski un to negatīvo ietekmi nesedz citi ienākumi vai arī šo uzkrājumu atlikums būtiski pārsniedz novērtēto mērķa apjomu.

2018. gadā būtiskā procentu likmju kāpuma dēļ nozīmīgākajos Latvijas Bankas ieguldījumu tirgos parāda vērtspapīru pārvērtēšanas rezultāts, kas gada beigās atzīstams peļņas un zaudējumu aprēķinā, kā arī biržā tirgoto procentu likmju nākotnes līgumu realizētais rezultāts bija negatīvs, tāpēc Latvijas Bankas padome nolēma 2018. gadā izmantot uzkrājumus tirgus riskam un kredītriskam saistībā ar Latvijas Bankas pārvaldītajiem finanšu ieguldījumiem, uzkrājumus kopumā samazinot par 55 576 tūkst. eiro (2017. gadā attiecīgie uzkrājumi tika palielināti par 42 400 tūkst. eiro). Papildus tam tika izveidoti uzkrājumi saistībā ar Eirosistēmas monetārās politikas operāciju kredītrisku 370 tūkst. eiro apjomā (2017. gadā – 276 tūkst. eiro), tādējādi kopējam uzkrājumu atlikumam 2018. gada beigās sasniedzot 123 970 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 179 176 tūkst. eiro).

37. IENĀKUMI NO KAPITĀLA VĒRTSPAPĪRIEM UN LĪDZDALĪBAS KAPITĀLĀ

Ienākumi no līdzdalības kapitālā ietver saņemtās dividendes no līdzdalības SNB kapitālā 305 tūkst. eiro apjomā (2017. gadā – 390 tūkst. eiro; sk. arī 14.2. skaidrojumu), kā arī ienākumus no ECB starpperioda peļņas sadales par pārskata gadu un atlikušās iepriekšējā gadā gūtās ECB peļņas sadales 5925 tūkst. eiro apjomā (2017. gadā – 4868 tūkst. eiro; sk. arī 2.26. skaidrojumu).

Ienākumi no kapitāla vērtspapīriem ietver kapitāla vērtspapīru portfeļa uzkrātās un saņemtās dividendes 692 tūkst. eiro apjomā (2017. gadā – 0).

38. TĪRAIS MONETĀRO IENĀKUMU PĀRDALES REZULTĀTS

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Iemaksātie monetārie ienākumi	**–50 208**	–39 575
Saņemtie monetārie ienākumi	**50 330**	43 226
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	**122**	3 651

Iemaksātie un saņemtie monetārie ienākumi galvenokārt pieauga, palielinoties VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru apjomam.

39. CITI BANKAS DARBĪBAS IENĀKUMI

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšana	**7 200**	10 300
Kolekcijas monētu pārdošanas ienākumi	**1 329**	1 536
Pārējie bankas darbības ienākumi	**741**	546
Kopā	**9 270**	12 382

Saistību par emitētajām lata naudas zīmēm pārvērtēšanas rezultātā tika gūti ienākumi tāpēc, ka lata naudas zīmes ar zemu apmaiņas iespējamību netiek uzrādītas bilancē saskaņā ar "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" (sk. arī 2.20. skaidrojumu). Saistības par emitētajām lata naudas zīmēm tiek pārvērtētas katru gadu, ņemot vērā aktuālos lata naudas zīmju apmaiņas pret eiro naudas zīmēm datus. 2018. gadā samazinoties lata naudas zīmju apmaiņas tempam, saistību par emitētajām lata naudas zīmēm novērtējums būtiski samazinājās (sk. arī 22.1. skaidrojumu).

40. DARBA SAMAKSA, SOCIĀLĀS APDROŠINĀŠANAS IZDEVUMI UN SOLIDARITĀTES NODOKLIS

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Darba samaksa		
Atlīdzība par padomes un valdes locekļu pienākumu pildīšanu	**–880**	–955
Pārējo darbinieku atlīdzība	**–16 635**	–16 661
Kopā darba samaksa	**–17 515**	–17 616
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	**–4 031**	–3 962
Kopā darba samaksa, sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	**–21 546**	–21 578

2018. gada beigās Latvijas Bankā bija 498 darbinieki (2017. gada beigās – 528 darbinieki). 2018. gadā tas atbilda 496 pilna laika ekvivalentiem (2017. gadā – 511 pilna laika ekvivalentiem).

41. NAUDAS ZĪMJU IEGĀDES IZDEVUMI

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Banknošu iegāde	**–1 271**	–3 148
Kolekcijas monētu iegāde	**–752**	–1 159
Apgrozības monētu iegāde	**–81**	–235
Kopā	**–2 104**	–4 542

42. PĀRĒJIE BANKAS DARBĪBAS IZDEVUMI

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Informācijas sistēmu uzturēšana un izmantošana	**–3 773**	–3 404
Komunālie pakalpojumi	**–830**	–837
Ēku, teritorijas un inventāra uzturēšana	**–615**	–614
Materiālo vērtību atsavināšana	**–529**	–4
Dienesta komandējumi	**–440**	–516
Sabiedrības informēšana	**–319**	–410
Personāla profesionālā pilnveide	**–256**	–285
Telekomunikāciju pakalpojumi un sistēmu uzturēšana	**–243**	–288
Nekustamā īpašuma nodoklis	**–228**	–228
Mazvērtīgā inventāra iegāde	**–173**	–322
Pasākumu nodrošināšana	**–170**	–102
Risku apdrošināšana	**–151**	–189
Transportlīdzekļu nodrošināšana	**–80**	–106
Citi pārējie bankas darbības izdevumi	**–426**	–468
Kopā	**–8 233**	–7 773

Citi pārējie bankas darbības izdevumi ietver arī atlīdzību "KPMG Baltics SIA" par Latvijas Bankas 2018. gada finanšu pārskatu revīziju 29 tūkst. eiro apjomā (2017. gadā – 29 tūkst. eiro). Materiālo vērtību atsavināšanas izdevumi ietver 484 tūkst. eiro par Latvijas Republikas Finanšu ministrijas valdījumā bez atlīdzības nododamo Latvijas Bankas nekustamo īpašumu saistībā ar Latvijas Bankas Mācību centra slēgšanu 2018. gadā.

PĀRĒJIE FINANŠU PĀRSKATU SKAIDROJUMI

43. DARĪJUMI AR LATVIJAS VALDĪBU

Latvijas Banka, kuras kapitāls pilnībā pieder Latvijas valstij, veic darījumus ar Valsts kasi, darbojoties kā Latvijas valdības finanšu aģents. Šīs funkcijas ietvaros Latvijas Banka apkalpo Valsts kases kontus eiro un ārvalstu valūtās. Veicot šos darījumus, Latvijas Banka ir neatkarīga savu lēmumu pieņemšanā. Valsts kases pieprasījuma noguldījumi tiek uzskaitīti bilances postenī "Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem" un "Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem".

Darījumos ar Latvijas valdību izmantotās procentu likmes un valūtu kursi tiek noteikti pēc tirgus procentu likmēm un valūtu kursiem, ievērojot ECB lēmumus. Komisijas maksa par darījumiem ar Latvijas valdību netiek iekasēta.

Saskaņā ar ECB 2014. gada 20. februāra Pamatnostādni ECB/2014/9 par nacionālo centrālo banku iekšzemes aktīvu un pasīvu pārvaldības operācijām (2014/304/ES) par Valsts kases noguldījumiem eiro līdz 200 milj. eiro apjomā Latvijas Banka piemēro eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indeksu EONIA (2018. gada un 2017. gada beigās tas bija negatīvs – attiecīgi –0.356% un –0.346%). Valsts kases norēķinu kontu eiro un ārvalstu valūtā atlikumu kopsummai, kas pārsniedz 200 milj. eiro, Latvijas Banka piemēro ECB noguldījumu iespējas procentu likmi (2018. gada un 2017. gada beigās tā bija negatīva – –0.40%).

Latvijas Bankas prasību un saistību pret Latvijas valdību sadalījums 2018. gada un 2017. gada beigās bija šāds.

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Prasības		
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	**1 186 436**	982 537
Pārējie vērtspapīri	**46 990**	48 629
Uzkrātie procenti par parāda vērtspapīriem	**13 220**	13 984
Kopā prasības	**1 246 646**	1 045 150
Saistības		
Pieprasījuma noguldījumi eiro	**129 113**	29 516
Pieprasījuma noguldījumi ārvalstu valūtā	**150 535**	144 324
Nodokļu saistības	**66**	75
Kopā saistības	**279 714**	173 915

Latvijas Bankas ar Latvijas valdību saistītie ienākumi un izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas iepriekšējā gada peļņas daļa 2018. un 2017. gadā bija šāda (sk. arī 22.2. un 23. skaidrojumu).

(tūkst. eiro)

	2018	2017
Ienākumi (–)/izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa		
Procenti par parāda vērtspapīriem	**–7 466**	–4 459
Negatīvie procenti par valdības noguldījumiem	**–544**	–263
Nodokļu izdevumi	**10 513**	10 589
Valsts ieņēmumos ieskaitītā peļņas daļa	**15 524**	7 653
Kopā tīrie izdevumi un valsts ieņēmumos ieskaitītā Latvijas Bankas peļņas daļa	**18 027**	13 520

44. APGRŪTINĀTIE AKTĪVI

2018. gada beigās bija apgrūtināti Latvijas Bankas iegādātie parāda vērtspapīri, zelts un citi finanšu instrumenti, kuru tirgus vērtība bija 137 040 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 28 671 tūkst. eiro), lai nodrošinātu zelta mijmaiņas darījumu, biržā netirgoto valūtas maiņas nākotnes darījumu, biržā tirgoto procentu likmju un valūtas maiņas nākotnes darījumu veikšanu un maksājumu sistēmu darbību. 2018. gada beigās apgrūtinātos aktīvus galvenokārt veidoja zelta mijmaiņas darījumos iesaistītais zelts 117 701 tūkst. eiro vērtībā (2017. gada beigās – 0).

45. VĒRTSPAPĪRU AIZDOŠANAS DARĪJUMI

Latvijas Bankas uzdevumā tās aģenti automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas līgumu ietvaros veic vērtspapīru aizdošanas darījumus, aizdodot Latvijas Bankas īpašumā esošos vērtspapīrus pret naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīlu. Vērtspapīru aizdošanas darījumi nodrošina papildu ienākumus, būtiski neietekmējot ieguldījumu likviditāti, jo aizdotie vērtspapīri Latvijas Bankai ir ātri pieejami. Minētie aģenti administrē vērtspapīru aizdošanas darījumus un kontrolē šo darījumu un to nodrošinājuma atbilstību. Vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājuma patiesā vērtība ir lielāka par aizdoto vērtspapīru patieso vērtību.

Lai veicinātu vērtspapīru tirgus likviditāti, Latvijas Banka vienlaikus ar citām eiro zonas NCB veic VSAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru aizdošanu, un Latvijas Banka to īsteno automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas ietvaros.

2018. gada beigās aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība, kas noteikta saskaņā ar kotētām cenām aktīvā tirgū, bija 27 886 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 7427 tūkst. eiro), t.sk. VSAIP ietvaros iegādāto un aizdoto vērtspapīru patiesā vērtība 2018. gada beigās bija 14 824 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 2073 tūkst. eiro).

Naudas līdzekļu vai vērtspapīru ķīla, kas saņemta Latvijas Bankas automatizētās vērtspapīru aizdevumu programmas aģenta kontā kā vērtspapīru aizdošanas darījumu nodrošinājums, nav uzrādīta Latvijas Bankas bilancē (sk. arī 2.12. skaidrojumu).

46. IESPĒJAMĀS SAISTĪBAS UN APŅEMŠANĀS

Latvijas Bankai piederošo SNB akciju neapmaksātā daļa ir 75% no šo akciju nominālvērtības, un tā apmaksājama pēc attiecīga SNB Valdes lēmuma pieņemšanas. 2018. gada beigās šo akciju neapmaksātā daļa bija 4012 tūkst. SDR (4877 tūkst. eiro; 2017. gada beigās – 4012 tūkst. SDR (4766 tūkst. eiro); sk. arī 14.2. skaidrojumu).

2018. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi eiro kolekcijas monētas, lata jubilejas un piemiņas monētas un dārgmetāla apgrozības monētas ar 6878 tūkst. eiro nominālvērtību (2017. gada beigās – 6703 tūkst. eiro). Šīs monētas var apmainīt Latvijas Bankā atbilstoši nominālvērtībai. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos šīs monētas atpirkt no monētu turētājiem, ir neliela, un uzkrājumi nav veidoti.

2018. gada beigās Latvijas Banka bija emitējusi lata naudas zīmes ar 124 514 tūkst. eiro nominālvērtību (2017. gada beigās – 126 931 tūkst. eiro), kas bilancē uzrādītas 28 915 tūkst eiro apjomā (2017. gada beigās – 38 531 tūkst. eiro). Saskaņā ar *Euro* ieviešanas kārtības likumu lata skaidrās naudas nomaiņas pret eiro periods Latvijas Bankā ir bez termiņa ierobežojuma. Saskaņā ar Latvijas Bankas vadības vērtējumu iespējamība, ka Latvijas Bankai nāktos apmainīt lata naudas zīmes 95 600 tūkst. eiro (2017. gada beigās – 88 400 tūkst. eiro) nominālvērtībā, ir neliela.

47. NOTIKUMI PĒC PĀRSKATA PERIODA BEIGĀM

No 2018. gada 19. februāra līdz 2019. gada 25. februārim Latvijas Bankas prezidentam I. Rimšēvičam bija piemērots aizliegums veikt darbības, kas saistītas ar lēmumu pieņemšanas, kontroles un uzraudzības funkcijām Latvijas Bankā. Latvijas Bankas vadības vērtējumā minētais apstāklis neietekmēja Latvijas Bankas finansiālo stāvokli vai tās darbības finanšu rezultātus, kā arī Latvijas Bankas spēju pildīt tās uzdevumus. Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas 2019. gada 26. februāra spriedumu apvienotajās lietās C-202/18 un C-238/18 minētais aizliegums tika atcelts, un 2019. gada 26. februārī Latvijas Bankas prezidents I. Rimšēvičs atsāka pildīt Latvijas Bankas prezidenta pienākumus. Ņemot vērā izmeklēšanu, kurā iesaistīts Latvijas Bankas prezidents I. Rimšēvičs, lai novērstu interešu konflikta rašanās iespējamību Latvijas Bankas prezidenta I. Rimšēviča darbībā un nodrošinātu valsts noslēpuma aizsardzību, Latvijas Bankas padome noteikusi atbilstošu darba organizācijas, t.sk. informācijas aprites, kārtību.

NEATKARĪGU REVIDENTU ZIŅOJUMS

LATVIJAS BANKAS PADOMEI

Mūsu atzinums par finanšu pārskatiem

Esam veikuši pievienoto Latvijas Bankas (Banka) finanšu pārskatu no 68. lapas līdz 113. lapai revīziju. Pievienotie finanšu pārskati ietver:
- bilanci 2018. gada 31. decembrī;
- peļņas un zaudējumu aprēķinu par gadu, kas noslēdzās 2018. gada 31. decembrī;
- kopējās atzītās peļņas un zaudējumu pārskatu par gadu, kas noslēdzās 2018. gada 31. decembrī, kā arī
- finanšu pārskatu skaidrojumus, kas ietver nozīmīgāko grāmatvedības principu aprakstu un citu paskaidrojošu informāciju.

Mūsuprāt, pievienotie finanšu pārskati sniedz patiesu un skaidru priekšstatu par Latvijas Bankas finansiālo stāvokli 2018. gada 31. decembrī un par tās darbības finanšu rezultātiem gadā, kas noslēdzās 2018. gada 31. decembrī, saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu.

Atzinuma pamatojums

Atbilstoši Latvijas Republikas "Revīzijas pakalpojumu likumam" mēs veicām revīziju saskaņā ar Starptautiskajiem revīzijas standartiem (SRS). Mūsu atbildība, kas noteikta šajos standartos, aprakstīta mūsu ziņojuma sadaļā *Revidentu atbildība par finanšu pārskatu revīziju*.

Mēs esam neatkarīgi no Bankas saskaņā ar Starptautiskās Grāmatvežu ētikas standartu padomes izstrādātā Profesionālu grāmatvežu ētikas kodeksa (SGĒSP kodekss) prasībām un Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā iekļautajām neatkarības prasībām, kas ir piemērojamas mūsu veiktajai finanšu pārskatu revīzijai. Mēs esam ievērojuši arī SGĒSP kodeksā un Latvijas Republikas Revīzijas pakalpojumu likumā noteiktos pārējos profesionālās ētikas principus un objektivitātes prasības.

Mēs uzskatām, ka mūsu iegūtie revīzijas pierādījumi dod pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam.

Bankas valdes un personu, kurām uzticēta Bankas pārvalde, atbildība par finanšu pārskatiem

Bankas valde ir atbildīga par tādu finanšu pārskatu, kas sniedz patiesu un skaidru priekšstatu, sagatavošanu saskaņā ar Eiropas Centrālās bankas 2016. gada 3. novembra Pamatnostādni (ES) 2016/2249 par grāmatvedības un finanšu pārskatu sniegšanas tiesisko regulējumu Eiropas Centrālo banku sistēmā (ECB/2016/34), Latvijas Bankas padomes pieņemto "Latvijas Bankas finanšu grāmatvedības politiku" un Latvijas Republikas likuma "Par Latvijas Banku" prasībām, kas nosaka finanšu pārskatu sagatavošanu. Bankas valde ir arī atbildīga par tādas iekšējās kontroles sistēmas uzturēšanu, kāda saskaņā ar Bankas valdes viedokli ir nepieciešama, lai nodrošinātu finanšu pārskatu, kas nesatur ne krāpšanas, ne kļūdas dēļ izraisītas būtiskas neatbilstības, sagatavošanu.

Ievērojot Latvijas Republikas likumu "Par Latvijas Banku", Bankas valdes pienākums ir sagatavot finanšu pārskatus, piemērojot darbības turpināšanas principu.

Personas, kurām uzticēta Bankas pārvalde, ir atbildīgas par Bankas finanšu pārskatu sagatavošanas procesa uzraudzību.

Revidentu atbildība par finanšu pārskatu revīziju

Mūsu revīzijas mērķis ir iegūt pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskati kopumā nesatur kļūdas vai krāpšanas dēļ izraisītas būtiskas neatbilstības, un sniegt revidentu ziņojumu, kurā izteikts atzinums. Pietiekama pārliecība ir augsta līmeņa pārliecība, bet tā negarantē, ka revīzijā, kas veikta saskaņā ar SRS, vienmēr tiks atklāta būtiska neatbilstība, ja tāda pastāv. Neatbilstības var rasties krāpšanas vai kļūdas dēļ, un tās ir uzskatāmas par būtiskām, ja var pamatoti uzskatīt, ka tās katra atsevišķi vai visas kopā varētu ietekmēt saimnieciskos lēmumus, ko lietotāji pieņem, balstoties uz šiem finanšu pārskatiem.

Veicot revīziju saskaņā ar SRS, visa revīzijas procesa gaitā mēs izdarām profesionālus spriedumus un saglabājam profesionālo skepticismu. Mēs arī:

– identificējam un izvērtējam riskus, ka finanšu pārskatos varētu būt krāpšanas vai kļūdas dēļ izraisītas būtiskas neatbilstības, izstrādājam un veicam revīzijas procedūras šo risku mazināšanai, kā arī iegūstam revīzijas pierādījumus, kas sniedz pietiekamu un atbilstošu pamatojumu mūsu atzinumam. Risks, ka netiek atklātas būtiskas neatbilstības krāpšanas dēļ, ir augstāks nekā risks, ka netiek atklātas kļūdas izraisītas neatbilstības, jo krāpšana var ietvert slepenas vienošanās, dokumentu viltošanu, informācijas neuzrādīšanu ar nodomu, informācijas nepatiesu atspoguļošanu vai iekšējās kontroles pārkāpumus;

– iegūstam izpratni par iekšējo kontroli, kas ir būtiska revīzijas veikšanai, lai izstrādātu konkrētajiem apstākļiem atbilstošas revīzijas procedūras, bet nevis lai sniegtu atzinumu par Bankas iekšējās kontroles efektivitāti;

– izvērtējam pielietoto grāmatvedības politiku atbilstību un vadības izdarīto grāmatvedības aplēšu un attiecīgās finanšu pārskatos sniegtās informācijas pamatotību;

– izdarām secinājumu par vadības piemērotā darbības turpināšanas principa atbilstību, un, pamatojoties uz iegūtajiem revīzijas pierādījumiem, par to, vai pastāv būtiska nenoteiktība attiecībā uz notikumiem vai apstākļiem, kas var radīt nozīmīgas šaubas par iestādes spēju turpināt darbību. Ja mēs secinām, ka pastāv būtiska nenoteiktība, revidentu ziņojumā tiek vērsta uzmanība uz finanšu pārskatos sniegto informāciju par šiem apstākļiem, vai, ja šāda informācija nav sniegta, mēs sniedzam modificētu atzinumu. Mūsu secinājumi ir pamatoti ar revīzijas pierādījumiem, kas iegūti līdz revidentu ziņojuma datumam. Tomēr nākotnes notikumu vai apstākļu ietekmē iestāde savu darbību var pārtraukt;

– izvērtējam vispārējo finanšu pārskatu struktūru un saturu, t.sk. atklāto informāciju un pievienotos skaidrojumus, un to, vai finanšu pārskati patiesi atspoguļo to pamatā esošos darījumus un notikumus.

Mēs sazināmies ar personām, kurām uzticēta Bankas pārvalde, un, cita starpā, sniedzam informāciju par plānoto revīzijas apjomu un laiku, kā arī par svarīgiem revīzijas novērojumiem, t.sk. par jebkuriem būtiskiem iekšējās kontroles trūkumiem, kādus mēs identificējam revīzijas laikā.

KPMG Baltics SIA
Licence Nr. 55

Armine Movsisjana
Valdes priekšsēdētāja
Zvērināta revidente
Sertifikāta Nr. 178
Rīga, Latvija

2019. gada 7. martā

PIELIKUMI

1. pielikums

MONETĀRIE RĀDĪTĀJI 2018. GADĀ

(perioda beigās; milj. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	**XII**
LATVIJAS BANKA												
Latvijas devums eiro zonas naudas bāzē	9 928.9	9 391.9	9 702.3	10 128.2	9 696.7	9 729.3	8 461.7	8 679.0	8 673.9	8 842.0	8 880.1	**9 696.5**
Skaidrā nauda apgrozībā	4 332.3	4 333.1	4 394.7	4 403.7	4 422.1	4 461.3	4 492.0	4 505.7	4 513.8	4 531.5	4 544.2	**4 646.4**
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	5 596.6	5 058.8	5 307.6	5 724.5	5 274.6	5 268.0	3 969.7	4 173.3	4 160.1	4 310.5	4 335.9	**5 050.1**
Ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	3 813.3	3 927.2	3 909.0	3 993.5	4 042.6	3 952.5	3 956.2	3 979.3	3 976.7	4 071.7	3 957.2	**3 985.7**
Ārzemju saistības ārpus eiro zonas	25.4	6.7	4.6	1.1	1.1	1.6	1.3	11.2	5.5	1.0	1.0	**131.8**
Kredīti	8 834.4	9 171.0	8 937.3	9 013.3	9 071.9	8 967.8	9 035.5	9 066.9	9 123.0	9 173.9	9 169.1	**9 180.0**
Eiro zonas MFI	506.5	746.2	491.5	478.6	504.6	302.2	338.1	275.1	273.5	305.0	283.6	**258.0**
Eiro zonas valdības sektoram	2 130.1	2 162.4	2 120.3	2 136.9	2 172.6	2 221.0	2 255.9	2 268.3	2 269.3	2 280.7	2 283.1	**2 283.1**
Citiem eiro zonas rezidentiem	6 197.8	6 262.4	6 325.5	6 397.8	6 394.7	6 444.6	6 441.5	6 523.5	6 580.2	6 588.2	6 602.4	**6 638.9**
MFI												
Noguldījumi uz nakti (Latvijas devums eiro zonas M1)	10 815.0	11 020.3	10 838.4	10 917.1	10 649.8	10 730.0	11 536.0	11 626.2	11 515.1	11 672.8	11 731.0	**12 347.1**
Noguldījumi ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem	1 033.1	1 076.6	1 088.0	1 167.2	1 186.1	1 148.5	1 198.4	1 186.5	1 140.4	1 110.8	1 196.2	**1 282.6**
Noguldījumi ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem	954.7	954.9	953.5	948.4	938.6	941.8	931.3	922.4	926.7	934.2	936.2	**938.5**
Latvijas devums eiro zonas M2	12 802.8	13 051.8	12 879.9	13 032.7	12 774.5	12 820.3	13 665.7	13 735.1	13 582.2	13 717.8	13 863.4	**14 568.1**
Naudas tirgus fondu akcijas un daļas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**0**
Parāda vērtspapīri ar termiņu līdz 2 gadiem	43.4	17.8	19.3	20.1	22.6	22.8	–12.3	–12.3	–11.0	–11.1	–11.1	**–13.7**
Latvijas devums eiro zonas M3	12 846.2	13 069.6	12 899.2	13 052.8	12 797.1	12 843.1	13 653.4	13 722.8	13 571.1	13 706.6	13 852.3	**14 554.5**
Tīrie ārējie aktīvi ārpus eiro zonas	113.6	837.7	404.7	580.7	935.2	859.9	2 485.9	2 494.1	2 552.9	2 626.6	2 703.4	**2 331.0**
Kredīti eiro zonas finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām	13 912.0	13 925.5	13 869.3	13 788.8	13 802.9	13 935.5	13 047.9	13 126.5	13 139.4	13 180.3	13 257.2	**13 276.5**
Aizdevumi rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām	12 379.9	12 377.8	12 379.0	12 306.6	12 314.5	12 372.0	11 730.3	11 814.7	11 840.3	11 836.2	11 905.6	**11 863.8**
Rezidentu finanšu iestāžu, nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību noguldījumi	11 451.7	11 308.9	11 363.4	11 561.9	11 303.3	11 362.5	11 320.2	11 386.6	11 277.3	11 394.1	11 534.8	**12 093.7**
PROCENTU LIKMES												
Galveno refinansēšanas operāciju procentu likme (perioda beigās; %)	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	**0.00**
Eiro veikto darījumu vidējās svērtās procentu likmes (%)												
Starpbanku tirgū izsniegtie kredīti	–0.40	–0.40	–0.39	–0.37	–0.40	–0.40	–0.40	–0.40	–0.40	–0.37	–0.38	**–0.40**
Nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti ar mainīgo procentu likmi un procentu likmes darbības sākotnējo periodu līdz 1 gadam (jaunie darījumi)	3.0	3.3	3.1	2.3	3.1	2.7	2.8	3.0	3.2	3.1	3.0	**2.5**
Nefinanšu sabiedrību un mājsaimniecību termiņnoguldījumi (jaunie darījumi)	0.3	0.6	0.1	0.1	0.1	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2	**0.2**

2. pielikums

LATVIJAS BANKAS 2018. GADA MĒNEŠU BILANCES

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	**XII**
AKTĪVI	17 548 224	17 879 054	17 660 262	17 816 136	17 970 788	17 810 651	17 948 482	18 062 954	18 094 663	18 275 458	18 188 713	**18 247 147**
Zelts un zeltā izteiktās prasības	230 188	230 444	229 542	232 056	237 971	229 033	221 947	220 563	218 139	229 089	229 276	**239 195**
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 480 264	3 594 640	3 575 965	3 645 627	3 687 624	3 616 303	3 575 671	3 606 455	3 603 981	3 630 763	3 522 480	**3 566 027**
Prasības pret SVF	141 315	142 994	142 571	143 755	146 410	145 867	144 622	145 226	145 601	147 365	147 051	**146 833**
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	3 338 949	3 451 646	3 433 394	3 501 872	3 541 214	3 470 436	3 431 049	3 461 229	3 458 380	3 483 398	3 375 429	**3 419 194**
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	349 049	369 716	359 774	354 631	351 728	348 077	349 587	324 223	336 187	355 820	333 258	**326 308**
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	102 799	102 152	103 506	115 863	116 983	107 171	158 540	152 278	154 556	211 885	205 452	**101 837**
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	244 660	194 660	247 660	247 660	247 660	58 750	58 750	58 750	43 250	54 450	54 450	**38 750**
Galvenās refinansēšanas operācijas	–	–	–	–	–	–	–	–	4 500	15 700	15 700	**–**
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	244 660	194 660	247 660	247 660	247 660	58 750	58 750	58 750	38 750	38 750	38 750	**38 750**
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	648	298 691	136	5 933	14 925	5 098	41 858	94	2 236	5 648	3 081	**488**
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	8 239 989	8 307 803	8 329 691	8 405 108	8 457 602	8 555 803	8 585 336	8 683 812	8 741 300	8 757 957	8 778 268	**8 813 038**
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	6 800 459	6 882 915	6 889 365	6 966 797	7 051 589	7 146 373	7 187 300	7 292 363	7 352 227	7 393 905	7 404 528	**7 423 080**
Pārējie vērtspapīri	1 439 530	1 424 888	1 440 326	1 438 311	1 406 013	1 409 430	1 398 036	1 391 449	1 389 073	1 364 052	1 373 740	**1 389 958**
Eirosistēmas iekšējās prasības	4 582 633	4 585 730	4 619 478	4 645 226	4 688 931	4 709 449	4 762 005	4 804 004	4 818 086	4 862 225	4 876 553	**4 952 780**
Līdzdalība ECB kapitālā	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	115 082	**115 082**
Prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	163 480	**163 480**
Pārējās prasības Eirosistēmā	4 304 071	4 307 168	4 340 916	4 366 664	4 410 369	4 430 887	4 483 443	4 525 442	4 539 524	4 583 663	4 597 991	**4 674 218**
Pārējie aktīvi	317 994	195 218	194 510	164 032	167 364	180 967	194 788	212 775	176 928	167 621	185 895	**208 724**

2. pielikums (turpinājums)

(mēneša beigās; tūkst. eiro)

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	**XII**
PASĪVI	17 548 224	17 879 054	17 660 262	17 816 136	17 970 788	17 810 651	17 948 482	18 062 954	18 094 663	18 275 458	18 188 713	**18 247 147**
Banknotes apgrozībā	4 226 990	4 228 044	4 289 521	4 298 177	4 315 743	4 353 942	4 383 304	4 396 257	4 402 960	4 420 810	4 434 076	**4 536 729**
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	5 596 627	5 058 789	5 307 552	5 724 476	5 274 601	5 268 036	3 969 744	4 173 273	4 160 076	4 310 454	4 335 850	**5 050 101**
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	5 596 627	5 058 789	5 307 552	5 724 476	5 274 601	5 268 036	3 969 744	4 173 273	4 160 076	4 310 454	4 335 850	**5 050 101**
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	38 925	20 470	23 582	20 112	20 634	20 575	21 022	26 450	24 263	19 739	19 900	**13 847**
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	214 181	719 306	821 857	836 751	731 308	679 964	1 930 424	1 505 870	1 516 687	1 392 942	1 654 950	**1 449 237**
Saistības pret valdību	21 128	43 750	230 241	291 113	226 079	212 055	480 182	80 674	126 971	25 471	314 473	**129 113**
Pārējās saistības	193 053	675 556	591 616	545 638	505 229	467 909	1 450 242	1 425 196	1 389 716	1 367 471	1 340 477	**1 320 124**
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	21 898	6 268	4 641	1 054	1 075	1 562	1 260	8 959	4 956	1 037	1 036	**16 524**
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	142 727	143 922	142 873	146 957	147 067	147 393	147 954	145 649	146 427	148 682	148 074	**150 535**
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	3 524	393	–	–	–	–	–	2 232	587	–	–	**115 284**
Eirosistēmas iekšējās saistības	6 599 220	6 976 554	6 368 854	6 041 596	6 729 542	6 640 931	6 837 395	7 132 436	7 169 013	7 271 421	6 924 336	**6 212 645**
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	6 599 220	6 976 554	6 368 854	6 041 596	6 729 542	6 640 931	6 837 395	7 132 436	7 169 013	7 271 421	6 924 336	**6 212 645**
Pārējās saistības	308 195	350 594	308 695	378 970	379 690	330 727	306 379	309 753	330 232	371 470	316 155	**251 877**
Kapitāls un rezerves	395 937	374 714	392 687	368 043	371 128	367 521	351 000	362 075	339 462	338 903	354 336	**450 368**

3. pielikums

LATVIJAS BANKAS 2014.–2018. GADA BILANCES

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2014	2015	2016	2017	**2018**
AKTĪVI	8 024 508	11 118 687	14 772 305	17 498 642	**18 247 147**
Zelts un zeltā izteiktās prasības	210 774	207 670	234 305	230 856	**239 195**
Prasības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	2 441 368	2 949 979	3 092 076	3 608 692	**3 566 027**
Prasības pret SVF	144 069	153 780	153 992	143 477	**146 833**
Atlikumi kredītiestādēs un ieguldījumi vērtspapīros, ārējie aizdevumi un citi ārējie aktīvi	2 297 299	2 796 199	2 938 084	3 465 215	**3 419 194**
Prasības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	486 242	541 073	358 839	355 065	**326 308**
Prasības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	214 953	169 490	144 564	101 333	**101 837**
Eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā izsniegtie aizdevumi eiro	85 520	263 730	257 160	244 660	**38 750**
Galvenās refinansēšanas operācijas	–	–	–	–	**–**
Ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas	85 520	263 730	257 160	244 660	**38 750**
Pārējās prasības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	4 475	2 491	9 071	438	**488**
Eiro zonas valstu rezidentu vērtspapīri eiro	1 095 446	3 015 433	6 319 754	8 131 197	**8 813 038**
Monetārās politikas mērķiem turētie vērtspapīri	–	1 808 374	4 357 306	6 719 984	**7 423 080**
Pārējie vērtspapīri	1 095 446	1 207 059	1 962 448	1 411 213	**1 389 958**
Eirosistēmas iekšējās prasības	3 393 275	3 802 596	4 195 918	4 604 114	**4 952 780**
Līdzdalība ECB kapitālā	115 082	115 082	115 082	115 082	**115 082**
Prasības par ECB nodotajām ārējām rezervēm	163 480	163 480	163 480	163 480	**163 480**
Pārējās prasības Eirosistēmā	3 114 713	3 524 034	3 917 356	4 325 552	**4 674 218**
Pārējie aktīvi	92 455	166 225	160 618	222 287	**208 724**

3. pielikums (turpinājums)

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2014	2015	2016	2017	**2018**
PASĪVI	8 024 508	11 118 687	14 772 305	17 498 642	**18 247 147**
Banknotes apgrozībā	3 849 170	3 992 436	4 150 106	4 314 088	**4 536 729**
Saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm monetārās politikas operāciju rezultātā	2 423 356	4 784 410	4 191 147	5 712 980	**5 050 101**
Pieprasījuma noguldījumu konti (ietverot obligāto rezervju sistēmu)	2 073 356	4 784 410	4 191 147	5 712 980	**5 050 101**
Noguldījumu iespēja	350 000	–	–	–	**–**
Pārējās saistības eiro pret eiro zonas valstu kredītiestādēm	540	8 830	720	22 610	**13 847**
Saistības eiro pret citiem eiro zonas valstu rezidentiem	126 919	145 894	212 239	215 712	**1 449 237**
Saistības pret valdību	50 900	38 055	46 710	29 516	**129 113**
Pārējās saistības	76 019	107 839	165 529	186 196	**1 320 124**
Saistības eiro pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	23 986	9 099	17 888	2 535	**16 524**
Saistības ārvalstu valūtā pret eiro zonas valstu rezidentiem	144 579	155 228	159 844	144 324	**150 535**
Saistības ārvalstu valūtā pret ārpus eiro zonas esošo valstu rezidentiem	–	478	–	634	**115 284**
Eirosistēmas iekšējās saistības	796 980	1 312 104	5 292 395	6 339 683	**6 212 645**
Saistības par TARGET2 sistēmas norēķiniem un nacionālo centrālo banku korespondentkontiem (neto)	796 980	1 312 104	5 292 395	6 339 683	**6 212 645**
Pārējās saistības	180 089	258 853	294 614	305 552	**251 877**
Kapitāls un rezerves	478 889	451 355	453 352	440 524	**450 368**

4. pielikums

LATVIJAS BANKAS 2014.–2018. GADA PEĻŅAS UN ZAUDĒJUMU APRĒĶINI

(gada beigās; tūkst. eiro)

	2014	2015	2016	2017	**2018**
Tīrie procentu ienākumi	38 799	44 953	56 801	71 498	**79 494**
Procentu ienākumi	50 097	64 696	102 982	138 189	**180 907**
Procentu izdevumi	–11 298	–19 743	–46 181	–66 691	**–101 413**
Finanšu operāciju, pārvērtēšanas rezultāta atzīšanas peļņas un zaudējumu aprēķinā un riska uzkrājumu finanšu riskiem tīrais rezultāts	–5 310	–11 717	–100 590	–28 175	**–42 387**
Realizētie finanšu operāciju guvumi	11 135	37 216	38 539	33 292	**–49 690**
Finanšu aktīvu un pozīciju pārvērtēšanas rezultāta atzīšana peļņas un zaudējumu aprēķinā	–1 645	–13 633	–52 729	–18 791	**–47 903**
Uzkrājumi tirgus riskam un kredītriskam	–14 800	–35 300	–86 400	–42 676	**55 206**
Tīrie komisijas maksas izdevumi	–1 213	–1 388	–2 200	–3 087	**–2 783**
Komisijas maksas ienākumi	302	422	396	397	**644**
Komisijas maksas izdevumi	–1 515	–1 810	–2 596	–3 484	**–3 427**
Ienākumi no līdzdalības kapitālā	3 650	4 157	5 242	5 258	**6 922**
Tīrais monetāro ienākumu pārdales rezultāts	31 953	25 675	10 834	3 651	**122**
Citi bankas darbības ienākumi	3 666	1 762	81 051	12 382	**9 270**
TĪRIE IENĀKUMI	71 545	63 442	51 138	61 527	**50 638**
Darba samaksa	–16 839	–16 932	–17 184	–17 616	**–17 515**
Sociālās apdrošināšanas izdevumi un solidaritātes nodoklis	–3 382	–3 518	–3 852	–3 962	**–4 031**
Naudas zīmju iegādes izdevumi	–2 633	–1 955	–7 283	–4 542	**–2 104**
Pamatlīdzekļu nolietojums un nemateriālo aktīvu amortizācija	–3 685	–3 722	–3 755	–3 750	**–4 189**
Pārējie bankas darbības izdevumi	–8 246	–7 278	–7 291	–7 773	**–8 233**
PĀRSKATA GADA PEĻŅA	36 760	30 037	11 773	23 884	**14 566**
Rezerves kapitālā ieskaitāmā peļņas daļa	12 866	10 512	4 120	8 359	**4 370**
Valsts ieņēmumos ieskaitāmā peļņas daļa	23 894	19 525	7 653	15 525	**10 196**

5. pielikums

LATVIJAS BANKAS STRUKTŪRVIENĪBAS 2018. GADA BEIGĀS[1]

1. AIZSARDZĪBAS PĀRVALDE
1.1. Analītiskā daļa
1.2. Bruņojuma daļa
1.3. Centrālā nodaļa
1.4. Rīgas nodaļa
1.5. Liepājas nodaļa

2. FINANŠU STABILITĀTES PĀRVALDE
2.1. Finanšu stabilitātes daļa

3. FINANŠU PĀRVALDE
3.1. Finanšu pārskatu un uzskaites politikas daļa
3.2. Bankas iekšējo operāciju daļa

4. IEKŠĒJĀ AUDITA PĀRVALDE

5. INFORMĀCIJAS SISTĒMU PĀRVALDE
5.1. Projektēšanas un programmēšanas daļa
5.2. Datortīklu un serveru sistēmu daļa
5.3. Bankas informācijas sistēmas uzturēšanas un attīstības daļa
5.4. Informācijas sistēmu drošības daļa
5.5. Informācijas sistēmu kvalitātes kontroles daļa
5.6. Sistēmu uzturēšanas daļa

6. JURIDISKĀ PĀRVALDE

7. KASES UN NAUDAS APGROZĪBAS PĀRVALDE
7.1. Kases operāciju daļa
7.2. Monētu daļa
7.3. Naudas tehnoloģiju daļa
7.4. Rīgas filiāle
7.5. Liepājas filiāle

8. MAKSĀJUMU SISTĒMU PĀRVALDE
8.1. Maksājumu sistēmu politikas daļa
8.2. Maksājumu sistēmu operāciju daļa
8.3. Maksājumu un norēķinu daļa
8.4. Kredītu reģistra daļa

9. MONETĀRĀS POLITIKAS PĀRVALDE
9.1. Makroekonomikas analīzes daļa
9.2. Finanšu tirgus analīzes daļa
9.3. Monetārās izpētes un prognozēšanas daļa

10. PERSONĀLA PĀRVALDE

11. STARPTAUTISKO ATTIECĪBU UN KOMUNIKĀCIJAS PĀRVALDE
11.1. Dokumentu pārvaldības un bibliotēkas daļa
11.2. Izdevniecības daļa
11.3. Sabiedrisko attiecību daļa
11.4. Starptautisko attiecību un protokola daļa

[1] Ar 2019. gada 1. februāri izveidota Darbības risku vadības pārvalde.

5. pielikums (turpinājums)

12. STATISTIKAS PĀRVALDE
12.1. Datu pārvaldības daļa
12.2. Statistikas sagatavošanas daļa
12.3. Statistikas attīstības daļa

13. TEHNISKĀ PĀRVALDE
13.1. Saimniecības daļa
13.2. Ēku sistēmu daļa
13.3. Drošības sistēmu daļa

14. TIRGUS OPERĀCIJU PĀRVALDE
14.1. Darījumu un investīciju daļa
14.2. Riska vadības daļa

6. pielikums

LATVIJAS BANKAS DALĪBA EIROSISTĒMĀ UN EIROPAS CENTRĀLO BANKU SISTĒMĀ

ECB Padome

ECB Ģenerālpadome

ECB Uzraudzības valde

Banknošu komiteja
Budžeta komiteja
Cilvēkresursu konference
Eirosistēmas/ECBS komunikācijas komiteja
Finanšu stabilitātes komiteja
Grāmatvedības un monetāro ienākumu komiteja
Iekšējo auditoru komiteja
Informācijas tehnoloģiju komiteja
Juridiskā komiteja
Kontroles komiteja
Monetārās politikas komiteja
Organizācijas attīstības komiteja
Riska vadības komiteja
Starptautisko attiecību komiteja
Statistikas komiteja
Tirgus infrastruktūras un maksājumu komiteja
Tirgus operāciju komiteja

7. pielikums

LATVIJAS BANKAS PĀRSTĀVNIECĪBA STARPTAUTISKAJĀS ORGANIZĀCIJĀS

EIROPAS SAVIENĪBA

ESRK
ESRK Konsultatīvā speciālistu komiteja
ES Padomes Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK)
EFK apakškomiteja eiro monētu jautājumos
EFK apakškomiteja SVF jautājumos
EBI Uzraugu padome
Latvijas Republikas Pastāvīgā pārstāvniecība ES
Monetārās, finanšu un maksājumu bilances statistikas komiteja
EK Valsts administrācijas grupa

STARPTAUTISKAIS VALŪTAS FONDS

Pilnvaroto padome
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komiteja
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu Monetāro un finanšu jautājumu komitejas vietnieku grupa
Ziemeļvalstu un Baltijas valstu birojs Vašingtonā

8. pielikums

2018. GADĀ PUBLICĒTIE LATVIJAS BANKAS IZDEVUMI UN NOZĪMĪGĀKĀS LATVIJAS BANKAS DARBINIEKU PUBLIKĀCIJAS

Šajā sarakstā iekļautie Latvijas Bankas izdevumi pieejami Latvijas Bankas interneta vietnē (www.bank.lv).

REGULĀRIE IZDEVUMI UN TURPINĀJUMIZDEVUMI

"Finanšu Stabilitātes Pārskats. 2018"

"Latvijas Bankas 2017. gada pārskats"

"Latvijas Maksājumu Bilance. *Latvia's Balance of Payments.* 2017"

"Makroekonomisko Norišu Pārskats" (2018. gada jūnijs un decembris; Nr. 27 un Nr. 28)

PĒTĪJUMI

BEŅKOVSKIS, Konstantīns, TKAČEVS, Oļegs, JAŠIRO, Naomicu *(Naomitsu Yashiro). ES reģionālo atbalsta programmu nozīmīgums uzņēmumu sniegumā.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 1, 2018. 36 lpp.

AJEVSKIS, Viktors. *Dabiskā procentu likme: ar ēnu procentu likmes modeli iegūtā informācija.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 2, 2018. 16 lpp.

BEŅKOVSKIS, Konstantīns, MASO, Jāns *(Jaan Masso)*, TKAČEVS, Oļegs, VAHTERS, Prīts *(Priit Vahter)*, JAŠIRO, Naomicu *(Naomitsu Yashiro). Eksports un produktivitāte globālajās vērtības ķēdēs: Latvijas un Igaunijas datu salīdzinošā analīze.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 3, 2018. 43 lpp.

BENECKA, Sonja *(Soňa Benecká)*, FADEJEVA, Ludmila, Feldkirhers, Martins *(Martin Feldkircher). Eiro zonas monetārās politikas transmisija jaunajā Eiropā.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 4, 2018. 31 lpp.

REITERS, Volfs Heinrihs *(Wolf Heinrich Reuter)*, TKAČEVS, Oļegs, VILERTS, Kārlis. *Par stabilizējošiem fiskālajiem noteikumiem.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 5, 2018. 34 lpp.

DISKUSIJAS MATERIĀLS

FADEJEVA, Ludmila, LAPIŅŠ, Jānis, ZORGENFREIJA, Līva. *Latvijas Mājsaimniecību finanšu un patēriņa apsekojuma rezultāti.* Rīga: Latvijas Banka, Nr. 1, 2018. 72 lpp.

PUBLIKĀCIJAS

BABECKÝ, Jan, BERSON, Clémence, FADEJEVA, Ludmila, LAMO, Ana, MAROTZKE, Petra, MARTINS, Fernando, STRZELECKI, Paweł. *Non-base Wage Components as a Source of Wage Adaptability to Shocks: Evidence from European Firms, 2010–2013.* European Central Bank Working Paper, No. 2158, June 2018. 33 p.

BENECKÁ, Soňa, FADEJEVA, Ludmila, FELDKIRCHER, Martin. *Spillovers from Euro Area Monetary Policy: A Focus on Emerging Europe.* Czech National Bank Working Paper, No. 2/2018, May 2018. 36 p.

BENKOVSKIS, Konstantins. Misallocation, productivity and fragmentation of production: the case of Latvia. *Journal of Productivity Analysis*, June 2018, vol. 49, issue 2–3, pp. 187–206.

BENKOVSKIS, Konstantins, TKACEVS, Olegs, YASHIRO, Naomitsu. *Do EU Funds Boost Productivity and Employment? Firm level analysis for Latvia.* OECD Economics Department Working Paper, No. 1525, 17 December 2018. 38 p.

8. pielikums (turpinājums)

BENKOVSKIS, Konstantins, WÖRZ, Julia. "Made in China": How Does It Affect Our Understanding of Global Market Shares? *The B.E. Journal of Macroeconomics (BEJM)*, vol. 18, issue 2, June 2018, published online: 6 August 2018.

BODNÁR, Katalin, FADEJEVA, Ludmila, HOEBERICHTS, Marco, IZQUIERDO PEINADO, Mario, JADEAU, Christophe, VIVIANO, Eliana. *Credit Shocks and the European Labour Market.* European Central Bank Working Paper, No. 2124, January 2018. 32 p.

BODNÁR, Katalin, FADEJEVA, Ludmila, IORDACHE, Stefania, MALK, Liina, PASKALEVA, Desislava, PESLIAKAITĖ, Jurga, TODOROVIĆ JEMEC, Nataša, TÓTH, Peter, WYSZYŃSKI, Robert. *How Do Firms Adjust to Rises in the Minimum Wage? Survey Evidence from Central and Eastern Europe.* European Central Bank Working Paper, No. 2122, January 2018. 52 p.

BODNÁR, Katalin, FADEJEVA, Ludmila, IORDACHE, Stefania, MALK, Liina, PASKALEVA, Desislava, PESLIAKAITĖ, Jurga, TODOROVIĆ JEMEC, Nataša, TÓTH, Peter, WYSZYŃSKI, Robert. How Do Firms Adjust to Rises in the Minimum Wage? Survey Evidence from Central and Eastern Europe. *IZA Journal of Labor Policy*, No. (2018)7:11, December 2018. 30 p.

VILERTS, Karlis. The Public–Private Sector Wage Gap in Latvia. *Baltic Journal of Economics*, vol. 18, issue 1, April 2018, pp. 25–50.

9. pielikums

EIROSISTĒMAS MONETĀRĀS POLITIKAS UN CITU SVARĪGU UZDEVUMU 2018. GADA AKTUALITĀTES

2. janvārī ECB Padome pieņēma Atzinumu CON/2018/1 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par Eiropas uzņēmējdarbības statistiku, ar ko groza Regulu (EK) Nr. 184/2005 un atceļ 10 tiesību aktus uzņēmējdarbības statistikas jomā.

25. janvārī ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi (saglabājot attiecīgi 0.00%, 0.25% un –0.40%), paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes ilgāku laiku un krietni ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies tagadējā līmenī;
2) apstiprināt, ka neto aktīvu iegādes ar jauno mēneša apjomu 30 mljrd. eiro paredzēts turpināt līdz 2018. gada septembra beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad ECB Padome būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim. Ja perspektīva kļūs mazāk labvēlīga vai finansēšanas nosacījumi vairs nebūs atbilstoši turpmākai virzībai uz noturīgu inflācijas līmeņa korekciju, ECB Padome ir gatava palielināt PAIP apjomu un/vai ilgumu;
3) atkārtoti ieguldīt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams.

26. janvārī ECB Padome:
1) pieņēma lēmumu atkal iekļaut Islandes kronu to valūtu sarakstā, attiecībā pret kurām ECB katru dienu publicē eiro atsauces kursus;
2) pārskatīja aktīvu, kas izmantojami kā nodrošinājums Eirosistēmas monetārās politikas operācijās, pieņemamo neregulēto tirgu sarakstu, emitentu, kas klasificēti kā daudzpusējās attīstības bankas vai starptautiskās organizācijas, sarakstu un emitentu, kas klasificēti kā aģentūras diskontu II kategorijā, sarakstu;
3) apstiprināja visas Eiropas finanšu struktūru Eiro kiberdrošības kolēģijas *(Euro Cyber Resilience Board)* izveidi;
4) pieņēma Regulu ECB/2018/2 par statistikas pārskatu sniegšanas prasībām pensiju fondiem.

31. janvārī ECB Padome apstiprināja gadskārtēju sanāksmju rīkošanu, lai veicinātu diskusijas par statistikas jautājumiem starp Eirosistēmas/ECBS Statistikas komitejas locekļiem un banku sektora pārstāvjiem.

7. februārī ECB Padome pieņēma:
1) Pamatnostādni ECB/2018/3, ar ko groza Pamatnostādni (ES) 2015/510 par Eurosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanu;
2) Pamatnostādni ECB/2018/4, ar ko groza Pamatnostādni (ES) 2016/65 par Eurosistēmas monetārās politikas regulējuma īstenošanā piemērotajiem novērtējuma diskontiem;
3) Pamatnostādni ECB/2018/5, ar ko attiecīgi groza Pamatnostādni ECB/2014/31 par papildu pagaidu pasākumiem attiecībā uz Eurosistēmas refinansēšanas operācijām un nodrošinājuma atbilstību.

9. februārī ECB Padome apstiprināja papildu kredītprasību regulējuma pagarinājumu pašreizējā formātā līdz otrās kārtas pēdējās ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācijas (ITRMO II) dzēšanas datumam, kas plānots 2021. gada 24. martā.

22. februārī ECB Padome pieņēma Regulu ECB/2018/7, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1011/2012 par vērtspapīru turējumu statistiku, un Pamatnostādni ECB/2018/8, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2013/7 par vērtspapīru turējumu statistiku.

2. martā ECB Padome:
1) apstiprināja Eiropas klientu maksājumu drošības foruma *(European Forum on the Security of Retail Payments; SecuRe Pay)* pārskatītās pilnvaras;
2) pieņēma Atzinumu CON/2018/12 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1092/2010 par Eiropas Savienības finanšu sistēmas makrouzraudzību un Eiropas Sistēmisko risku kolēģijas izveidošanu.

8. martā ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes ilgāku laiku un krietni ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies tagadējā līmenī;
2) apstiprināt, ka neto aktīvu iegādes ar pašreizējo mēneša apjomu 30 mljrd. eiro paredzēts turpināt līdz 2018. gada septembra beigām vai, ja nepieciešams, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad ECB Padome būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim;
3) atkārtoti ieguldīt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams.

9. martā ECB Padome apstiprināja Eirosistēmas atbildi uz Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes rīkoto sabiedrisko apspriešanu saistībā ar informācijas atklāšanas prasībām vērtspapīrošanas gadījumā.

15. martā ECB Padome apstiprināja otrās sabiedriskās apspriešanas uzsākšanu par jaunās eiro denominētu nenodrošinātu darījumu uz nakti procentu likmes detalizētām iezīmēm.

29. martā ECB Padome pieņēma lēmumu uzlabot komunikāciju par ECBS banku statistikas pārskatu sniegšanas integrēto sistēmu, atļaujot publicēt ECB interneta vietnē aktualizētu Banku integrētās datu sniegšanas vārdnīcas un integrētā pārskatu sniegšanas regulējuma versiju.

6. aprīlī ECB Padome apstiprināja sabiedriskās apspriešanas uzsākšanu par finanšu tirgus infrastruktūru noturības pret kiberuzbrukumiem pārraudzības gaidu projektu.

11. aprīlī ECB Padome pieņēma:
1) Atzinumu CON/2018/19 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), un saistītos tiesību aktus;
2) Atzinumu CON/2018/20 par priekšlikumu regulai par Eiropas Monetārā fonda izveidi.

26. aprīlī ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes ilgāku laiku un krietni ilgāk par neto aktīvu iegāžu periodu saglabāsies tagadējā līmenī;
2) turpināt neto aktīvu iegādes ar pašreizējo mēneša apjomu 30 mljrd. eiro līdz 2018. gada septembra beigām vai, ja nepieciešams, ilgāk, bet jebkurā gadījumā līdz brīdim, kad ECB Padome būs pārliecinājusies, ka vērojama noturīga inflācijas līmeņa korekcija atbilstoši tās inflācijas mērķim;
3) atkārtoti ieguldīt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams.

30. aprīlī ECB Padome apstiprināja Eiropas pamatprincipus attiecībā uz ētisku dator-

sistēmu uzlaušanu (TIBER-EU pamatprincipi; *TIBER-EU FRAMEWORK. How to implement the European framework for Threat Intelligence-based Ethical Red Teaming. May 2018*).

3. maijā ECB Padome:
1) pieņēma Pamatnostādni ECB/2018/14 par rezervju pārvaldības pakalpojumiem euro valūtā, ko Eurosistēma sniedz ārpus euro zonas esošajām centrālajām bankām un valstīm, un starptautiskajām organizācijām;
2) pieņēma zināšanai TARGET 2017. gada pārskatu *(TARGET Annual Report 2017. May 2018)*.

11. maijā ECB Padome pieņēma:
1) Atzinumu CON/2018/25 par priekšlikumu Padomes direktīvai, ar ko nosaka noteikumus par fiskālās atbildības un vidēja termiņa budžeta ievirzes stiprināšanu dalībvalstīs;
2) Atzinumu CON/2018/26 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1095/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādi), un saistītos tiesību aktus, un priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2014/65/ES par finanšu instrumentu tirgiem un Direktīvu 2009/138/EK par uzņēmējdarbības uzsākšanu un veikšanu apdrošināšanas un pārapdrošināšanas jomā (Maksātspēja II).

16. maijā ECB Padome:
1) pieņēma lēmumu, ka jaunās ECB nenodrošināto darījumu uz nakti procentu likmes nosaukums būs ESTER (*euro short-term rate* (kopš 2019. gada 12. marta – €STR) – eiro īstermiņa procentu likme), un to sāks noteikt pirms 2020. gada;
2) atļāva publicēt 2018. gada maija "Finanšu Stabilitātes Pārskatu" *(Financial Stability Review. May 2018)*.

18. maijā ECB Padome apstiprināja Eirosistēmas atbildi uz Eiropas Vērtspapīru un tirgu iestādes rīkoto apspriešanu saistībā ar pieteikšanās prasībām vērtspapīrošanas reģistriem.

23. maijā ECB Padome pieņēma zināšanai 2017. gada progresa ziņojumu par kredītu mikrodatu vākšanas ilgtermiņa sistēmas sagatavošanas pasākumiem, kas sagatavots saskaņā ar Lēmuma ECB/2014/6 par sagatavošanās pasākumu organizēšanu kredītu mikrodatu vākšanai, ko veic ECBS, 3. panta 2. punktu.

25. maijā ECB Padome apstiprināja 17. gada pārskatu par eiro starptautisko lomu *(The international role of the euro. June 2018)*.

1. jūnijā ECB Padome pieņēma:
1) Pamatnostādni ECB/2018/16 par Iestāžu un filiāļu datu reģistru;
2) Pamatnostādni ECB/2018/17, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2014/15 par monetāro un finanšu statistiku.

7. jūnijā ECB Padome apstiprināja aktualizētu Eirosistēmas maksājumu sistēmu novērtēšanas metodoloģiju *(Revised assessment methodology for payment systems. June 2018)*.

14. jūnijā ECB Padome sanāksmē Rīgā nolēma:
1) līdz 2018. gada septembra beigām turpināt neto aktīvu iegādes PAIP ietvaros, saglabājot pašreizējo mēneša apjomu 30 mljrd. eiro, bet, ja saņemtie dati joprojām apstiprinās ECB Padomes vidēja termiņa inflācijas perspektīvu, no 2018. gada septembra līdz 2018. gada decembra beigām neto aktīvu iegāžu mēneša apjoms tiks samazināts līdz 15 mljrd. eiro un pēc tam neto aktīvu iegādes tiks pārtrauktas;
2) turpmāk īstenot politiku, kas ietver PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumu atkārtotu ieguldīšanu ilgāku laiku pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai

saglabātu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu;
3) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās procentu likmes saglabāsies tagadējā līmenī vismaz līdz 2019. gada vasarai un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai nodrošinātu inflācijas līmeņa attīstības turpmāku atbilstību pašreizējām noturīga inflācijas līmeņa korekcijas gaidām.

21. jūnijā ECB Padome apstiprināja TARGET2 vērtspapīriem cenu politikas pārmaiņas, saskaņā ar kurām piegādes pret samaksu norēķinu rīkojumu cena no 2019. gada 1. janvāra palielināsies no 15 centiem līdz 23.5 centiem.

25. jūnijā ECB Padome apstiprināja €STR aprēķināšanas metodoloģiju *(The euro short-term rate (€STR) methodology and policies)*.

5. jūlijā ECB Padome apstiprināja Eirosistēmas regulāro izsoļu operāciju un rezervju prasību izpildes periodu 2019. gada indikatīvos grafikus.

12. jūlijā ECB Padome pieņēma Atzinumu CON/2018/32 par priekšlikumu regulai par zaudējumu seguma minimumu nerezultatīviem riska darījumiem.

18. jūlijā ECB Padome pieņēma Atzinumu CON/2018/33 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par tiesību aktiem, kas piemērojami prasījumu cesijas sekām attiecībā uz trešām personām.

26. jūlijā ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies tagadējā līmenī vismaz līdz 2019. gada vasarai un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai vidējā termiņā nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas zemāks par 2%, bet tuvu tam;
2) līdz 2018. gada septembra beigām turpināt veikt neto aktīvu iegādes PAIP ietvaros ar pašreizējo mēneša apjomu 30 mljrd. eiro, gaidot, ka, ja saņemtie dati joprojām apstiprinās ECB Padomes vidēja termiņa inflācijas perspektīvu, no 2018. gada septembra līdz 2018. gada decembra beigām neto aktīvu iegāžu mēneša apjoms tiks samazināts līdz 15 mljrd. eiro un pēc tam neto aktīvu iegādes tiks pārtrauktas, un paredzot atkārtoti ieguldīt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu.

27. jūlijā ECB Padome:
1) pieņēma zināšanai ES valstu centrālo banku, kuras 2010. gada aprīlī noslēdza Saprašanās memorandu par divpusēju brīvprātīgu datu apmaiņu ES centrālo kredītreģistru starpā, savstarpējo lēmumu pārtraukt šā memoranda darbību līdz 2018. gada septembrim, ņemot vērā paredzēto *AnaCredit* izveidi;
2) apstiprināja gadskārtējo konfidencialitātes ziņojumu par pasākumiem, kas pieņemti, lai nodrošinātu statistiskās informācijas konfidencialitāti saskaņā ar Padomes Regulu (EK) 2533/98.

2. augustā ECB Padome pieņēma:
1) Pamatnostādni ECB/2018/19, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2011/23 par Eiropas Centrālās bankas prasībām attiecībā uz statistikas pārskatiem ārējās statistikas jomā;
2) lēmumu uzsākt sabiedrisko apspriešanu par ECB regulas projektu, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1333/2014 par naudas tirgu statistiku (ECB/2014/48).

3. augustā ECB Padome:
1) pieņēma Pamatnostādni ECB/2018/20, ar ko groza Pamatnostādni ECB/2012/27 par Eiropas automatizēto reālā laika bruto norēķinu sistēmu (TARGET2);
2) apstiprināja TIBER-EU pamatprincipu pakalpojumu iepirkuma vadlīnijas *(TIBER-EU Framework. Services Procurement Guidelines. August 2018)*.

16. augustā ECB Padome pieņēma Atzinumu CON/2018/35 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko izveido apmaiņas, atbalsta un mācību programmu euro aizsardzībai pret viltošanu (programmu "Perikls IV").

22. augustā ECB Padome pieņēma:
1) Atzinumu CON/2018/36 par ieguldījumu brokeru sabiedrību prudenciālās uzraudzības regulējumu;
2) Atzinumu CON/2018/37 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par segto obligāciju emisiju un segto obligāciju publisko uzraudzību un ar ko groza Direktīvu 2009/65/EK un Direktīvu 2014/59/ES, un par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko attiecībā uz riska darījumiem segto obligāciju veidā groza Regulu (ES) Nr. 575/2013.

31. augustā ECB Padome pieņēma Atzinumu CON/2018/38 par priekšlikumu regulai par konkrētām maksām par pārrobežu maksājumiem Savienībā un maksām par valūtas maiņu.

6. septembrī ECB Padome apstiprināja publicēšanai Eirosistēmas ziņojumu par karšu maksājumu sistēmu salīdzinošo novērtējumu, ņemot vērā "Karšu maksājumu sistēmu standartu pārraudzības pamatprincipus" *(Eurosystem report on the gap assessment of card payment schemes against the "Oversight framework for card payment schemes – standards")*.

13. septembrī ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies tagadējā līmenī vismaz līdz 2019. gada vasarai un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas vidējā termiņā zemāks par 2%, bet tuvu tam;
2) līdz septembra beigām turpināt veikt neto aktīvu iegādes PAIP ietvaros ar pašreizējo mēneša apjomu 30 mljrd. eiro, bet pēc tam līdz 2018. gada decembra beigām samazināt neto aktīvu iegāžu mēneša apjomu līdz 15 mljrd. eiro, sagaidot, ka, ja saņemtie dati joprojām apstiprinās vidēja termiņa inflācijas perspektīvu, neto aktīvu iegādes tiks pārtrauktas, un paredzot atkārtoti ieguldīt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu.

20. septembrī ECB Padome pieņēma zināšanai piekto ziņojumu par krāpniecību ar maksājumu kartēm un apstiprināja tā publicēšanu *(Fifth report on card fraud. September 2018)*.

8. oktobrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2018/24, ar ko groza Lēmumu ECB/2007/7 par TARGET2-ECB noteikumiem un nosacījumiem.

25. oktobrī ECB Padome nolēma:
1) nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies tagadējā līmenī vismaz līdz 2019. gada vasarai

un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas vidējā termiņā zemāks par 2%, bet tuvu tam;
2) līdz 2018. gada decembra beigām turpināt veikt neto aktīvu iegādes PAIP ietvaros ar jaunu mēneša apjomu 15 mljrd. eiro, gaidot, ka, ja saņemtie dati apstiprinās vidēja termiņa inflācijas perspektīvu, neto aktīvu iegādes tiks pārtrauktas, un paredzot atkārtoti ieguldīt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc neto aktīvu iegāžu pārtraukšanas un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu.

9. novembrī ECB Padome pieņēma Atzinumu CON/2018/51 par priekšlikumu regulai par Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcijas izveidi.

20. novembrī ECB Padome pieņēma Atzinumu CON/2018/54 par priekšlikumu direktīvai par kredītu apkalpotājiem, kredītu pircējiem un nodrošinājuma atgūšanu.

29. novembrī ECB Padome:
1) apstiprināja noslēguma ziņojumu par UNITAS visa tirgus mēroga krīzes komunikācijas pārbaudi, kas tika veikta 2018. gada 28. jūnijā, piedaloties Eiropas finanšu infrastruktūrām un centrālo banku pārraugiem, balstoties uz kiberuzbrukuma scenāriju;
2) apstiprināja gaidas attiecībā uz finanšu tirgus infrastruktūru noturības pret kiberuzbrukumiem pārraudzību *(Cyber resilience oversight expectations for financial market infrastructures. December 2018)*;
3) pieņēma Lēmumu ECB/2018/27 par nacionālo centrālo banku procentuālo daļu Eiropas Centrālās bankas kapitāla parakstīšanas atslēgā un par Lēmuma ECB/2013/28 atcelšanu;
4) pieņēma Lēmumu ECB/2018/28 par to, kā dalībvalstu, kuru valūta ir euro, nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitālu, kā arī par Lēmuma ECB/2014/61 grozīšanu un Lēmuma ECB/2013/30 atcelšanu;
5) pieņēma Lēmumu ECB/2018/29, ar kuru nosaka noteikumus un nosacījumus Eiropas Centrālās bankas kapitāla daļu pārvešanai starp nacionālajām centrālajām bankām un apmaksātā kapitāla koriģēšanai un atceļ Lēmumu ECB/2013/29;
6) pieņēma Lēmumu ECB/2018/30, ar kuru nosaka pasākumus, kas vajadzīgi, lai veiktu ieguldījumu Eiropas Centrālās bankas uzkrātajā pašu kapitāla vērtībā un koriģētu nacionālo centrālo banku pārvestajiem ārējo rezervju aktīviem ekvivalentos prasījumus, un ar kuru atceļ Lēmumu ECB/2013/26;
7) pieņēma Lēmumu ECB/2018/31, ar ko groza Lēmumu ECB/2010/29 par euro banknošu emisiju.

30. novembrī ECB Padome pieņēma Lēmumu ECB/2018/32 par to, kā ārpus euro zonas nacionālās centrālās bankas apmaksā Eiropas Centrālās bankas kapitālu, un par Lēmuma ECB/2013/31 atcelšanu.

7. decembrī ECB Padome:
1) pieņēma Atzinumu CON/2018/55 ECB par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar kuru groza Regulu (ES) Nr. 1093/2010, ar ko izveido Eiropas Uzraudzības iestādi (Eiropas Banku iestādi), un saistītos tiesību aktus;
2) pieņēma Regulu ECB/2018/33, ar ko groza Regulu (ES) Nr. 1333/2014 par naudas tirgu statistiku.

13. decembrī ECB Padome:
1) nolēma nemainīt galveno refinansēšanas operāciju procentu likmi, kā arī aizdevumu iespējas uz nakti procentu likmi un noguldījumu iespējas uz nakti procentu likmi, paredzot, ka galvenās ECB procentu likmes saglabāsies tagadējā līmenī vismaz līdz 2019. gada vasarai un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai nodrošinātu ilgtspējīgu inflācijas atgriešanos līmenī, kas vidējā termiņā zemāks par 2%, bet tuvu tam;

9. pielikums (turpinājums)

2) nolēma pārtraukt neto aktīvu iegādes PAIP ietvaros 2018. gada decembrī un vienlaikus papildināt perspektīvas norādes attiecībā uz reinvestēšanu, attiecīgi paredzot arī turpmāk pilnībā atkārtoti ieguldīt PAIP ietvaros iegādāto vērtspapīru, kuriem pienācis dzēšanas termiņš, pamatsummas maksājumus ilgāku laiku pēc tam, kad ECB Padome būs sākusi paaugstināt galvenās ECB procentu likmes, un jebkurā gadījumā tik ilgi, cik tas būs nepieciešams, lai uzturētu labvēlīgus likviditātes apstākļus un būtisku stimulējošās monetārās politikas pasākumu apjomu;
3) apstiprināja TIBER-EU norādes par baltās komandas darbību.

10. pielikums

LATVIJAS BANKAS PAMATUZDEVUMU IZPILDES 2018. GADA NORMATĪVĀS AKTUALITĀTES

Normatīvais akts	Nr.	Pieņemšanas datums (spēkā stāšanās datums)	Latvijas Bankas padomes pieņemtā normatīvā akta nosaukums
Noteikumi	159	18.01.2018. (01.02.2018.)	Grozījums Latvijas Bankas 2013. gada 12. decembra noteikumos Nr. 130 "Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku"
Noteikumi	160	18.01.2018. (01.04.2018.)	Kredītu reģistra noteikumi
Noteikumi	161	18.01.2018. (01.04.2018.)	Informācijas par kredītiestāžu kredītriska darījumiem un tajos iesaistītajām personām sniegšanas noteikumi
Noteikumi	162	18.01.2018. (01.04.2018.)	Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku
Noteikumi	163	15.03.2018. (01.09.2018.)	Vērtspapīru pārskatu sagatavošanas noteikumi
Noteikumi	164	15.03.2018. (01.09.2018.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2018. gada 18. janvāra noteikumos Nr. 162 "Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku"
Noteikumi	165	15.03.2018. (21.03.2018.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2009. gada 13. maija noteikumos Nr. 36 "Ārvalstu valūtu skaidrās naudas pirkšanas un pārdošanas noteikumi"
Kārtība	272/1	06.04.2018. (16.04.2018.)	Grozījums Latvijas Bankas padomes 2013. gada 12. decembra kārtībā Nr. 217/1 "Dalības Latvijas Bankas organizētajās *Eurosistēmas* monetārās politikas operācijās kārtība"
Kārtība	272/2	06.04.2018. (16.04.2018.)	Grozījums Latvijas Bankas padomes 2017. gada 14. septembra kārtībā Nr. 260/3 "Dalības Latvijas Bankas organizētajās *Eurosistēmas* monetārās politikas operācijās ASV dolāros kārtība"
Noteikumi	166	10.05.2018. (01.06.2018.)	Grozījums Latvijas Bankas 2014. gada 16. maija noteikumos Nr. 133 "Monetāro finanšu iestāžu procentu likmju pārskatu sagatavošanas noteikumi"
Noteikumi	167	10.05.2018. (01.06.2018.)	Grozījums Latvijas Bankas 2014. gada 16. maija noteikumos Nr. 134 ""Kredītu norakstīšanas un vērtspapīru pārvērtēšanas korekciju pārskata" sagatavošanas noteikumi"
Kārtība	275/4	10.05.2018. (10.05.2018.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2015. gada 27. aprīļa kārtībā Nr. 232/5 "Dalības kārtība skaidrās naudas darījumos Latvijas Bankā"
Noteikumi	168	19.07.2018. (31.08.2018.)	Grozījumi Latvijas Bankas 2018. gada 18. janvāra noteikumos Nr. 160 "Kredītu reģistra noteikumi"
Kārtība	279/2	20.09.2018. (18.11.2018.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2010. gada 9. septembra kārtībā Nr. 183/3 "Dalības kārtība Latvijas Bankas elektroniskajā klīringa sistēmā"
Kārtība	279/3	20.09.2018. (18.11.2018.)	Latvijas Bankas IBAN reģistra lietošanas kārtība
Kārtība	279/4	20.09.2018. (18.11.2018.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2013. gada 16. septembra kārtībā Nr. 213/9 "Par Latvijas Bankas klientu norēķinu kontu apkalpošanas noteikumiem"
Kārtība	281/2	15.11.2018. (30.11.2018.)	Grozījumi Latvijas Bankas padomes 2010. gada 4. novembra kārtībā Nr. 186/4 "Dalības kārtība sistēmā TARGET2-Latvija"
Noteikumi	169	20.12.2018. (01.01.2019.)	Grozījums Latvijas Bankas 2018. gada 18. janvāra noteikumos Nr. 162 "Noteikumi par elektronisko informācijas apmaiņu ar Latvijas Banku"

11. pielikums

TERMINI

Aizdevumu iespēja *(marginal lending facility)* – Eirosistēmas piedāvātā pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai no Latvijas Bankas saņemtu aizdevumu uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi pret tirgojamo vai netirgojamo aktīvu nodrošinājumu.

AnaCredit **(analītisko kredītdatu kopas)** *(AnaCredit; analytical credit datasets)* – Eirosistēmas kopīga kredītu mikrodatu analītiska datubāze, kuras pamatā ir dati par visām eiro zonas valstīm. Kredītu un kredītriska mikrodatu vākšana tiek veikta, pamatojoties uz saskaņotām ECB statistikas datu sniegšanas prasībām.

Atklātā tirgus operācija *(open market operation)* – operācija, ko finanšu tirgū veic pēc centrālās bankas iniciatīvas. Atkarībā no to mērķa, regularitātes un procedūrām Eirosistēmas atklātā tirgus operācijas var iedalīt četrās kategorijās: galvenās refinansēšanas operācijas, ilgāka termiņa refinansēšanas operācijas, precizējošās operācijas un strukturālās operācijas.

Atlikušais termiņš – līdz parāda instrumenta dzēšanas vai aizdevuma atmaksas datumam vai kādas citas finanšu operācijas beigu datumam atlikušais laiks.

Banku savienība – ES līmeņa banku uzraudzības un noregulējuma sistēma, kas darbojas, pamatojoties uz visā ES piemērojamiem noteikumiem. Banku savienības dalībvalstis ir eiro zonas valstis un tās ES valstis, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras izvēlas piedalīties šajā savienībā.

Blokķēde – pastāvīgi augošs ierakstu kopums, kas sastāv no ierakstu blokiem, kuri ir saistīti un nodrošināti, izmantojot kriptogrāfiju. Katrā ierakstu blokā parasti ir iezīmēšanas rindas rādītājs kā saite uz iepriekšējo bloku, laika zīmogu un transakcijas datiem.

Bruto norēķinu sistēma – pārvedumu sistēma, kurā norēķins par katru naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu tiek veikts, pamatojoties uz katru atsevišķu maksājuma rīkojumu atbilstoši to saņemšanas secībai.

Centrālā valdība – valsts institucionālās vienības, t.sk. ministrijas, vēstniecības, pārstāvniecības, aģentūras, padomes, izglītības, veselības aizsardzības, tiesībsargājošās, kultūras un citas valsts iestādes, kuru kompetence attiecas uz visu valsts ekonomisko teritoriju, izņemot sociālās nodrošināšanas fondu administrēšanu. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Cenu stabilitāte – cenu stabilitātes saglabāšana ir Eirosistēmas galvenais mērķis. ECB Padome definējusi cenu stabilitāti kā eiro zonas saskaņotā patēriņa cenu indeksa pieaugumu salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu mazāku par 2%. ECB Padome arī darījusi zināmu, ka, lai nodrošinātu cenu stabilitāti, tā vidējā termiņā cenšas saglabāt inflāciju zemāku par 2%, bet tuvu tam.

EBA CLEARING *(ABE Clearing S.A.S. à capital variable)* – lielāko Eiropas un starptautisko banku dibināta kapitālsabiedrība, kas nodrošina Eiropas visaptverošas maksājumu infrastruktūras risinājumus, piedāvājot gan liela apjoma, gan neliela apjoma eiro veiktu maksājumu klīringa un norēķinu pakalpojumus plašam banku lokam ES.

ECB Ģenerālpadome – viena no ECB lēmējinstitūcijām, kuras sastāvā ir ECB prezidents, viņa vietnieks un visu ES valstu centrālo banku prezidenti.

ECB Padome – galvenā ECB lēmējinstitūcija, kuras sastāvā ir ECB Valdes locekļi un eiro zonas valstu centrālo banku vadītāji.

Eiro zona – ES valstis, kuras saskaņā ar Līgumu par Eiropas Savienības darbību ieviesušas eiro kā to vienoto valūtu un kurās tiek īstenota vienota monetārā politika, par ko atbild ECB Padome. 2018. gada beigās eiro zonu veidoja Austrija, Beļģija, Francija, Grieķija, Igaunija, Īrija, Itālija, Kipra, Latvija, Lietuva, Luksemburga, Malta, Nīderlande, Portugāle, Slovākija, Slovēnija, Somija, Spānija un Vācija.

Eiropadome *(European Council)* – ES iestāde, kas nosaka ES vispārējo politisko ievirzi un prioritātes. To veido ES valstu vai to valdību vadītāji, kā arī Eiropadomes priekšsēdētājs un EK priekšsēdētājs.

Eiropas Banku iestāde (EBI) *(European Banking Authority (EBA))* – ES iestāde ar juridiskās personas statusu, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un darbojas, lai nodrošinātu efektīvu un atbilstīgu uzraudzības regulējuma un uzraudzības līmeni visā ES banku nozarē. Tās vispārējais mērķis ir saglabāt finanšu stabilitāti ES un nodrošināt banku nozares integritāti un efektīvu un pienācīgu darbību.

Eiropas Centrālā banka (ECB) – ECBS un Eirosistēmas centrālā institūcija, kam saskaņā ar ES normatīvajiem aktiem piešķirts juridiskās personas statuss. ECB, sadarbojoties ar ES valstu centrālajām bankām, īsteno Eirosistēmai un ECBS izvirzītos uzdevumus saskaņā ar ECBS un ECB Statūtiem.

Eiropas Centrālo banku sistēma (ECBS) – ietver ECB un ES valstu centrālās bankas. Centrālās bankas tajās ES valstīs, kuras vēl nav ieviesušas eiro, īsteno neatkarīgu monetāro politiku saskaņā ar attiecīgās valsts normatīvajiem aktiem un tādējādi nav iesaistītas Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanā.

Eiropas Sistēmisko risku kolēģija (ESRK) *(European Systemic Risk Board (ESRB))* – neatkarīga ES struktūra, kas ir Eiropas Finanšu uzraudzības sistēmas daļa un atbild par ES finanšu sistēmas makrouzraudzību, lai palīdzētu novērst vai mazināt ES finanšu stabilitātes sistēmiskos riskus, kas rodas finanšu sistēmas attīstības gaitā, ņemot vērā makroekonomisko attīstību, un izvairītos no plašu finansiālo grūtību periodiem. Tā veicina iekšējā tirgus netraucētu darbību un šādi nodrošina finanšu sektora ilgtspējīgu ieguldījumu tautsaimniecības izaugsmē.

Eirosistēma – ietver ECB un eiro zonas valstu centrālās bankas. Eirosistēmas lēmējinstitūcijas ir ECB Padome un ECB Valde.

Ekonomikas un finanšu komiteja (EFK) – padomdevēja struktūra, kas izveidota, lai veicinātu ES valstu politikas koordinēšanu tautsaimniecības un finanšu jomā. EFK pēc ES Padomes un EK pieprasījuma sniedz atzinumus savas kompetences jomās, nodrošina dialogu starp ES Padomi un ECB un palīdz sagatavot ES Padomes darbu. EFK darbojas ES valstu valdību (parasti Finanšu ministriju) un centrālo banku pārstāvji, kā arī EK un ECB pārstāvji.

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (OECD) *(Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD))* – starptautiska organizācija, kas nodrošina valdībām foruma iespēju, lai meklētu risinājumus kopīgām problēmām, dalītos pieredzē un veicinātu politiku, kas uzlabo cilvēku ekonomisko un sociālo labklājību.

EONIA (eiro uz nakti izsniegto kredītu vidējās procentu likmes indekss) *(EONIA; euro overnight index average)* – efektīvās procentu likmes, kas dominē eiro starpbanku darījumu uz nakti tirgū, rādītājs. To aprēķina kā eiro denominēto beznodrošinājuma aizdevumu uz nakti procentu likmju vidējo svērto rādītāju saskaņā ar sarakstā iekļauto banku sniegtajiem datiem.

€STR (eiro īstermiņa procentu likme) *(€STR; euro short-term rate)* – ECB īstermiņa

procentu likme, kas atspoguļo eiro zonas banku nenodrošināto eiro aizņēmumu naudas tirgū uz nakti izmaksas un papildinās esošās privātā sektora noteiktās etalonlikmes.

ES Padome – iestāde, kurā tiek pārstāvētas ES valstu valdības. ES Padomē tiekas ES valstu ministri, lai pieņemtu tiesību aktus un koordinētu politiku. ES Padome ir būtiska ES lēmumu pieņēmēja. Juridiski ES Padome ir viena iestāde, bet tā tiekas 10 dažādos sastāvos atkarībā no tā, kādus jautājumus paredzēts apspriest. ES Padomes nozīmīgākie uzdevumi ir risināt sarunas par tiesību aktiem un pieņemt tos, attīstīt ES kopējo ārpolitiku un drošības politiku, slēgt ES vārdā starptautiskus nolīgumus, kā arī kopā ar Eiropas Parlamentu pieņemt ES budžetu.

EURIBOR (eiro starpbanku piedāvājuma procentu likme) *(EURIBOR; euro interbank offered rate)* – procentu likme, par kādu eiro zonā plkst. 11.00 pēc Viduseiropas laika viena kredītiestāde, kas ir aktīva eiro naudas tirgus dalībniece, piedāvā starpbanku termiņnoguldījumus eiro citai šāda veida kredītiestādei.

Fiksētas procentu likmes instruments – finanšu instruments, kura kupons nemainās visā instrumenta darbības laikā.

Finanšu konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo finanšu aktīvus un finanšu pasīvus (tiešās investīcijas, portfeļieguldījumi, atvasinātie finanšu instrumenti, citi ieguldījumi un rezerves aktīvi) starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Finanšu stabilitāte – tāds finanšu sistēmas (finanšu starpnieki, tirgi un tirgus infrastruktūras) stāvoklis, kādā tā spēj izturēt šokus, neradot nozīmīgus finanšu starpniecības un kopējo finanšu pakalpojumu piedāvājuma traucējumus.

Galvenā refinansēšanas operācija – regulāra atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic reverso darījumu veidā. Šādas operācijas veic katru nedēļu ar standartizsoļu palīdzību, un to termiņš parasti ir 1 nedēļa.

Galvenās ECB procentu likmes – ECB Padomes noteiktās galveno refinansēšanas operāciju, aizdevumu iespējas uz nakti un noguldījumu iespējas procentu likmes.

Iestāžu un filiāļu datu reģistrs (RIAD) *(Register of Institutions and Affiliates Data (RIAD))* – ECB uzturēts vienots datu kopums juridisko vienību un citu statistikas vajadzībām atbilstošo institucionālo vienību atsauces datiem (raksturlielumiem), uz kuriem tiek balstīti darbības procesi Eirosistēmā un ECBS un VUM uzdevumu izpilde. RIAD nodrošina dažādu datu kopumu integrēšanu, īpaši, nodrošinot kopīgus identifikatorus. RIAD dati tiek izmantoti arī, lai sagatavotu MFI, ieguldījumu fondu, vērtspapīrošanas darījumos iesaistīto finanšu instrumentsabiedrību, maksājumu statistikai atbilstošo iestāžu un apdrošināšanas sabiedrību oficiālos sarakstus.

Ilgāka termiņa refinansēšanas mērķoperācija (ITRMO) *(targeted longer-term refinancing operation (TLTRO))* – Eirosistēmas reversā operācija, kas ar izdevīgiem nosacījumiem nodrošina kredītiestādēm ilgāka termiņa likviditāti, stimulējot tās kreditēt reālo tautsaimniecību un mazināt kredītu nosacījumu stingrību aizdevumiem privātpersonām.

Kapitāla konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo neproducēto nefinanšu aktīvu bruto iegādi/atsavināšanu un kapitāla pārvedumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Kapitāla vērtspapīri – vērtspapīri, kas nodrošina līdzdalību komercsabiedrības kapitālā. Tie ietver biržas sarakstā iekļautas akcijas (kotētas akcijas), biržas sarakstā neiekļautas akcijas (nekotētas akcijas) un citus kapitāla vērtspapīru veidus. Kapitāla vērtspapīri parasti nodrošina ienākumus dividenžu veidā.

Klīrings (tīrvērte) – maksājuma dokumentu vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu nosūtīšanas, apstrādes un savstarpējās saskaņošanas process, kas notiek pirms norēķina un kā rezultātā, pamatojoties uz visiem norēķinu dalībnieku iesniegtajiem maksājuma dokumentiem, aprēķina katra norēķinu dalībnieka klīringa neto pozīciju, t.i., kopējās naudas līdzekļu saistības vai prasības pret pārējiem norēķinu dalībniekiem.

Kredītiestāde – kapitālsabiedrība, kas dibināta, lai pieņemtu noguldījumus un citus atmaksājamus līdzekļus no neierobežota klientu loka, savā vārdā izsniegtu kredītus un sniegtu citus finanšu pakalpojumus.

Latvijas Bankas elektroniskā klīringa sistēma (EKS sistēma) – Latvijas Bankas neto norēķinu sistēma, kas nodrošina klientu maksājuma rīkojumu apstrādi un klīringa (tīrvērtes) norēķinus.

M1 – šaurās naudas rādītājs, kas ietver skaidro naudu apgrozībā un eiro zonas rezidentu uz nakti veiktos noguldījumus MFI.

M2 – vidējās naudas rādītājs, kas ietver M1 un eiro zonas rezidentu MFI veiktos noguldījumus ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu līdz 3 mēnešiem ieskaitot (īstermiņa krājnoguldījumus) un noguldījumus ar noteikto termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot (īstermiņa noguldījumus).

M3 – plašās naudas rādītājs, kas ietver M2, tirgojamus instrumentus, īpaši atpirkšanas līgumus, naudas tirgus fondu akcijas un daļas, kā arī MFI emitētos parāda vērtspapīrus ar termiņu līdz 2 gadiem ieskaitot.

Maksājumu bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo darījumus starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem. Tā ietver tekošo kontu, kapitāla kontu un finanšu kontu.

Mājsaimniecība – fiziskā persona vai fizisko personu grupa kā patērētājs un tikai pašu galapatēriņam domātu preču ražotājs un nefinanšu pakalpojumu sniedzējs, pašnodarbinātais, kas ir fiziskās personas vai fizisko personu grupas veidota saimnieciski organizatoriska vienība, par kuras saistībām šī fiziskā persona vai fizisko personu grupa atbild ar visu savu mantu un kuras grāmatvedība tiek kārtota vienkāršā ieraksta sistēmā.

Monetārā finanšu iestāde (MFI) – centrālā banka, kredītiestāde, krājaizdevu sabiedrība, naudas tirgus fonds un cita finanšu iestāde, kas pieņem noguldījumus vai tuvus noguldījumu aizstājējus no klientiem, kuri nav MFI, uz sava rēķina piešķir kredītus un veic ieguldījumus vērtspapīros, kā arī elektroniskās naudas iestāde, kuras pamatdarbība ir elektroniskās naudas emisija. Latvijas Banka izveido, uztur un regulāri aktualizē "Latvijas Republikas monetāro finanšu iestāžu sarakstu" Latvijas Bankas interneta vietnes (www. bank.lv) sadaļā "Statistika". Šo sarakstu iekļauj arī ECB savā interneta vietnē, kur tā regulāri publicē ES valstu MFI sarakstu. Latvijā 2018. gada beigās bija 57 MFI.

Monetārie ienākumi – Eirosistēmas monetārās politikas īstenošanas procesā uzkrātie eiro zonas valstu centrālo banku ienākumi, ko iegūst no saskaņā ar ECB Padomes vadlīnijām iezīmētiem aktīviem, kurus tur apmaiņā pret apgrozībā esošām banknotēm un kredītiestāžu noguldījumiem eiro zonas valstu centrālajās bankās.

Naudas bāze – skaidrā nauda (banknotes un monētas) apgrozībā, kredītiestāžu obligātās rezerves Eirosistēmā, kā arī kredītiestāžu virsrezerves Eirosistēmas noguldījumu iespējas un pārējo ar monetārās politikas operācijām saistīto saistību ietvaros.

Nefinanšu sabiedrība – institucionāla vienība, kuras pamatdarbība ir preču ražošana un nefinanšu pakalpojumu sniegšana, t.sk. fiziskās personas vai fizisko personu grupas

veidota saimnieciski organizatoriska vienība, par kuras saistībām šī fiziskā persona vai fizisko personu grupa atbild ar visu savu mantu un kuras grāmatvedība tiek kārtota divkāršā ieraksta sistēmā.

Nodrošinājums – ieķīlāti vai kā citādi nodoti aktīvi, kas garantē aizdevuma atmaksu, kā arī aktīvi, kas tiek pārdoti saskaņā ar atpirkšanas līgumiem. Eirosistēmas reversajos darījumos lietotajam nodrošinājumam jāatbilst noteiktiem atbilstības kritērijiem.

Noguldījumi – MFI kontos uz noteiktu vai nenoteiktu laiku ar vai bez procentiem noguldīti naudas līdzekļi.

Noguldījums ar brīdinājuma termiņu par izņemšanu – naudas līdzekļi, kuri noguldīti MFI, nenosakot termiņu, un kurus iespējams izņemt, vai nu iepriekš brīdinot MFI atbilstoši līgumā noteiktajam brīdinājuma termiņam, vai arī samaksājot tai nozīmīgu soda naudu.

Noguldījumu iespēja *(deposit facility)* – Eirosistēmas pastāvīgā iespēja, ko Latvijas Republikā reģistrētās kredītiestādes un citās valstīs reģistrētu kredītiestāžu filiāles, kuras reģistrētas Latvijas Republikā, var izmantot, lai Latvijas Bankā veiktu noguldījumus uz nakti par iepriekš noteiktu procentu likmi.

Paplašinātā aktīvu iegādes programma (PAIP) *(expanded asset purchase programme (APP))* – visas valsts un privātā sektora aktīvu iegādes programmas, kuras Eirosistēma īsteno, lai ietekmētu pārāk ieilgušo zemas inflācijas periodu. PAIP ietver "Nodrošināto obligāciju iegādes programmu" (NOIP) *(covered bond purchase programme (CBPP))*, "Ar aktīviem nodrošināto vērtspapīru iegādes programmu" (ABSIP) *(asset-backed securities purchase programme (ABSPP))*, "Valsts sektora aktīvu iegādes programmu" (VSAIP) *(public sector asset purchase programme (PSPP))* un "Uzņēmumu sektora aktīvu iegādes programmu" (USAIP) *(corporate sector purchase programme (CSPP))*.

Parāda vērtspapīrs – vērtspapīrs, kas apliecina emitenta saistības pret tā turētāju un emitenta apņemšanos veikt vienu vai vairākus maksājumus vērtspapīra turētājam noteiktā datumā vai datumos nākotnē. Šim vērtspapīram parasti ir noteikta procentu likme (kupons), vai arī tas tiek pārdots ar diskontu/uzcenojumu summai, kas tiks atmaksāta noteiktajā dzēšanas termiņā.

Precizējoša operācija *(fine-tuning operation)* – atklātā tirgus operācija, ko Eirosistēma veic, lai novērstu neparedzētas likviditātes svārstības tirgū. Šo operāciju biežums un termiņi nav standartizēti.

Reālā laika bruto norēķinu (RTGS) sistēma – norēķinu sistēma, kurā naudas vai vērtspapīru pārveduma rīkojumu apstrāde un norēķins notiek individuāli un secīgi (neizmantojot mijieskaitu) reālajā laikā.

Reversais darījums *(reverse transaction)* – darījums, kurā Eirosistēma pērk un pārdod aktīvus saskaņā ar atpirkšanas līgumu vai veic kredītoperācijas pret nodrošinājumu.

Rezervju prasība – prasība kredītiestādēm un krājaizdevu sabiedrībām rezervju prasību izpildes periodā turēt obligātās rezerves centrālajā bankā. Atbilstību prasībām nosaka, pamatojoties uz rezervju konta dienas atlikumu vidējo rādītāju rezervju prasību izpildes periodā.

Sadalītās virsgrāmatas tehnoloģija – tehnoloģija, kas ar protokolu un atbalsta infrastruktūru palīdzību ļauj datoriem dažādās vietās ierosināt un apstiprināt transakcijas un atjaunināt ierakstus sinhronizēti visā tīklā.

Sistēmiskais risks – risks, ka, vienam dalībniekam nespējot nokārtot savas saistības sistēmā, arī citi dalībnieki nespēs nokārtot savas saistības noteiktajā termiņā, izraisot tālāku ietekmi, kas apdraud finanšu sistēmas stabilitāti vai uzticamību. Šādu nespēju pildīt saistības var radīt darbības vai finansiālas problēmas.

Speciālais datu izplatīšanas standarts Plus (SDIS Plus) – SVF augstākais datu izplatīšanas standarts, kas nodrošina vienkopus pieejamu informāciju starptautiski salīdzināmiem, uzticamiem, savlaicīgiem un kvalitatīviem statistikas datiem par iedzīvotājiem un finanšu, tautsaimniecības, fiskālo un ārējo sektoru, t.sk. informāciju par statistikas datu kategorijām un atbildīgajām institūcijām attiecīgajā valstī, kā arī saites uz datiem un skaidrojošajiem aprakstiem.

Starptautiskais Valūtas fonds (SVF) – starptautiska organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro sadarbību, valūtas kursu stabilitāti, valstu ekonomisko izaugsmi un nodarbinātības pieaugumu un nodrošinātu īslaicīgu finansiālu palīdzību SVF dalībvalstīm maksājumu plūsmu līdzsvarošanai.

Starptautisko investīciju bilance – statistikas pārskats, kas atspoguļo finanšu aktīvu un finanšu pasīvu starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem atlikumu vērtību un sastāvu noteiktā datumā, kā arī šo atlikumu vērtības pārmaiņas attiecīgajā laika periodā.

Starptautisko norēķinu banka (SNB) *(Bank for International Settlements (BIS))* – starptautiska finanšu organizācija, kas darbojas, lai veicinātu starptautisko monetāro un finanšu sadarbību. SNB darbojas kā centrālo banku banka.

Strukturālās operācijas – atklātā tirgus operācijas, kuras Eirosistēma regulāri vai neregulāri veic gadījumos, kad ECB vēlas koriģēt Eirosistēmas strukturālo likviditātes pozīciju attiecībā pret finanšu sektoru.

TARGET (Eiropas Vienotā automatizētā reālā laika bruto norēķinu) sistēma *(TARGET (Trans-European Automated Real-time Gross settlement Express Transfer) system)* – Eirosistēmas reālā laika bruto norēķinu sistēma eiro. Pirmās paaudzes TARGET sistēmu 2008. gada maijā nomainīja TARGET2 sistēma.

TARGET2 sistēma – otrās paaudzes TARGET sistēma. Tā veic maksājumu norēķinus eiro, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus, un tās darbības pamatā ir vienota kopēja informācijas tehnoloģiju platforma, kurā visi maksājuma uzdevumi tiek iesniegti apstrādei.

TARGET2 vērtspapīriem (T2V) *(TARGET2-Securities (T2S))* – Eirosistēmas vienotā tehniskā platforma, kas ļauj centrālajiem vērtspapīru depozitārijiem un centrālajām bankām nodrošināt neitrālus pārrobežu vērtspapīru norēķinu pamatpakalpojumus Eiropā, izmantojot centrālās bankas naudas līdzekļus.

TARGET2-Latvija sistēma – TARGET2 komponentsistēma Latvijā, kuras darbību nodrošina Latvijas Banka kopīgi ar tām ECBS centrālajām bankām, kuras piedalās TARGET2 sistēmā.

Tekošais konts – maksājumu bilances sastāvdaļa, kas atspoguļo preču, pakalpojumu, sākotnējo ienākumu un otrreizējo ienākumu plūsmas starp Latvijas rezidentiem un pārējo valstu rezidentiem.

Tiešās investīcijas – investīcijas, ko investors (tiešais investors) tiešā vai netiešā (izmantojot meitas sabiedrības vai asociētos uzņēmumus) veidā veic, lai iegūtu būtisku līdzdalību (īpašumtiesības, kas atbilst vismaz 10% no parastajām akcijām vai balsstiesībām) kādā uzņēmumā (tiešo investīciju uzņēmumā). Tās ietver investīcijas pašu kapitāla un parāda instrumentu veidā.

Tiešie darījumi *(outright transactions)* – atklātā tirgus operācijas, kurās Eirosistēma pērk vai pārdod atbilstošos aktīvus tieši tirgū un kuras veic tikai strukturālos nolūkos.

Tirgus risks – iespēja, ka finanšu instrumentu patiesā vērtība vai naudas plūsma svārstīsies tirgus cenu pārmaiņu ietekmē. Tirgus risks atspoguļo procentu likmju risku, valūtas risku un cenu risku.

Valdība – valsts institucionālās vienības, kuras bez maksas vai par cenām, kas nav ekonomiski nozīmīgas, ražo preces vai sniedz pakalpojumus, kas paredzēti individuālajam vai kolektīvajam patēriņam, un kuras galvenokārt tiek finansētas no tautsaimniecības dalībnieku obligātajiem maksājumiem (nodokļiem un nodevām), kā arī institucionālās vienības, kuras iesaistītas nacionālā ienākuma vai nacionālās bagātības pārdalē. Latvijas Republikā valdība ietver centrālo valdību, vietējo valdību un sociālās nodrošināšanas fondus. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Vērtspapīru norēķinu sistēma – vienošanās starp vismaz trim dalībniekiem, neskaitot sistēmas uzturētāju, par vērtspapīru pārveduma rīkojumu izpildi starp šiem dalībniekiem saskaņā ar vienotiem noteikumiem un standartizētām procedūrām.

Vienotā eiro maksājumu telpa (SEPA) *(Single Euro Payments Area (SEPA))* – Eiropas banku rosināts un Eirosistēmas un EK atbalstīts projekts ar mērķi saskaņot veidu, kā tiek veikti klientu maksājumi eiro, padarot maksājumus eiro starp Eiropas valstīm tikpat ātrus, drošus un efektīvus kā iekšzemes maksājumi. SEPA nodrošina iespēju patērētājiem, uzņēmējiem un citiem tautsaimniecības dalībniekiem neatkarīgi no to atrašanās vietas veikt gan starpvalstu, gan iekšzemes maksājumus eiro saskaņā ar vieniem un tiem pašiem galvenajiem nosacījumiem, tiesībām un pienākumiem. 2018. gada beigās SEPA aptvēra ES valstis, Islandi, Lihtenšteinu, Monako, Norvēģiju, Sanmarīno un Šveici.

Vienotais uzraudzības mehānisms (VUM) *(Single Supervisory Mechanism (SSM))* – ES līmeņa sistēma kredītiestāžu prudenciālajai uzraudzībai eiro zonā un tajās ES valstīs, kuras nav eiro zonas valstis, bet kuras izvēlas piedalīties minētajā mehānismā. Tas ir viens no svarīgākajiem banku savienības pīlāriem, kuru veido ECB kā gala atbildīgā uzraudzības iestāde un attiecīgo ES valstu uzraudzības iestādes.

Vienotās datu sniegšanas sistēma (VDSS) *(Integrated Reporting Framework (IReF))* – nozīmīga ECBS iniciatīva, kas paredz maksimāli saskaņot datu prasības statistikas un kredītiestāžu uzraudzības vajadzībām, nodrošinot optimālu datu pieejamību gan mikrodatu līmenī, gan kopsavilkumu līmenī. VDSS pamatā ir datu iegūšana no kredītiestāžu informācijas sistēmām un datu sniegšana, izmantojot Banku vienotās datu sniegšanas vārdnīcu (*Banks' Integrated Reporting Dictionary*; BIRD) un datu apmaiņas standartu.

Vietējā valdība – valsts vietējās pārvaldes institucionālās vienības, kuru kompetence attiecas tikai uz vietējo ekonomisko teritoriju. Latvijas valdības institucionālo vienību sarakstu sagatavo CSP.

Zibmaksājums (ātrais maksājums) *(instant payment)* – kredītiestāžu klientu maksājumu izpilde dažu sekunžu laikā, veicot naudas pārskaitījumus visu diennakti katru dienu, t.sk. brīvdienās un svētku dienās.